

ISSN : 3027-8651 (Print)
ISSN : 3027-6144 (Online)

วารสารอักษราพิบูล "Aksara Pibul Journal"

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2569)

Vol.7 No.1 (January-June 2026)

วารสารอักษราพิบูล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Aksara Pibul Journal, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Pibulsongkram Rajabhat University

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2569)

เจ้าของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

จัดทำโดย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ส่วนทะเลแก้ว)

เลขที่ 156 หมู่ 5 ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000

E-mail : huso@psru.ac.th โทรศัพท์ 0 5526 7003

วัตถุประสงค์

วารสารอักษราพิบูล เป็นวารสารทางวิชาการที่มีกระบวนการประเมินคุณภาพบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ (peer reviewed) ในสาขานั้นหรือสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน จากหลากหลายสถาบัน ซึ่งผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (double blinded peer-reviews) จากหลากหลายสถาบันจัดพิมพ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์ โดยอาจอยู่ในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทวิจารณ์หนังสือ รับผิดชอบต่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

เว็บไซต์วารสาร <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/APBJ/>

เลขมาตรฐานสากล ISSN : 3027-8651 (Print)

ISSN : 3027-6144 (Online)

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน , ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

จำนวน 30 เล่ม

ภาพปกจาก www.canva.com

พิมพ์ที่ ร้านถ่ายเอกสาร เอกก๊อปปี๊ พิษณุโลก เลขที่ 301/7-8 หมู่ 5 ตำบลพลายชุมพล
อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นลิขสิทธิ์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
บทความหรือข้อคิดใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารอักษราพิบูลที่เป็นวรรณกรรมของผู้เขียน บรรณาธิการ หรือ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

.....

คณะกรรมการกองบรรณาธิการวารสาร

บรรณาธิการ

1. อาจารย์ ดร.สุธัญญา	ปานทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล	แสงเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ชวน	เพชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
2. ศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี สิงห์น้อย	วงศ์วัฒนา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. ศาสตราจารย์ ดร.เมฆม	เมธจิรนนท์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สนม	ครุฑเมือง	มหาวิทยาลัยนเรศวร (ข้าราชการบำนาญ)
5. รองศาสตราจารย์ นาวาโท ดร.วัฒนชัย หมั่นยิ่ง		มหาวิทยาลัยนเรศวร (ข้าราชการบำนาญ)
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิช	นักปี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
7. รองศาสตราจารย์สุรชาติ	เกษประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
8. รองศาสตราจารย์อรุณลักษณ์	รัตนพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา	เจียพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณชัย	รัตนเศรษฐ	มหาวิทยาลัยบูรพา
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดสรวง	ยุทธนา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัย	พานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา เลิศเสม บุญยานันต์		มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิทชา	บุญยะรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
15. อาจารย์ ดร.ณริศรา	พฤกษ์วัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
16. อาจารย์ ดร.พนัส	มัตยะสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
17. อาจารย์ ดร.วรารัตน์	วรวิรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
18. อาจารย์ฟ้า	วิไลขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ฝ่ายประสานงาน

นายสัญญา	ปานแย้ม	นางสาววรินทร์	พลชั้น
นางสาวยุพิน	โพธิ์ทอง	นางสาวสุนิสา	เพ็ชรพูล
นางสาววลันลักษณ์	สัตย์ประกอบ	นางสาวสุภาวดี	คงกล่อม
นายณัฐพงษ์	พราวแจ้ง		

ออกแบบปก

นายพรชัย	บุญยก

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความประจำวารสารอักษราพิบูล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2569)

ศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี สิงห์น้อย	วงศ์วัฒนา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.สนม	ครุฑเมือง	มหาวิทยาลัยนเรศวร (ข้าราชการบำนาญ)
รองศาสตราจารย์ นาวาโท ดร.วัฒนชัย	หมั่นยิ่ง	มหาวิทยาลัยนเรศวร (ข้าราชการบำนาญ)
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนવી	บุญลือ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญภา	คล้ายสิงห์โต	มหาวิทยาลัยพะเยา
รองศาสตราจารย์ ดร.อธิป	ธรรมวิจิตร	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.อุษา	พัตเกิดุ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐริรา	ทับทิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา	เจียพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงษ์	เลาศรีรัตนชัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนพล	ชื่นคำ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ	เข้มขัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงภพ	ขุนมรุส	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์	แก้วนุช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญาโสภี	ใจกล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมพงษ์	สุขเล็ก	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัครพล	แสงเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรัชญา	ปานเกิดุ	นักวิชาการอิสระ
อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์	ขันยศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ข้าราชการบำนาญ)
อาจารย์ ดร.สุวรรณี	ทองรอด	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาจารย์ ดร.อรทัย	สุขจ๊ะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
อาจารย์ ดร.รัตนาวดี	ปาแปง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ ดร.สุธัญญา	ปานทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ชาญณรงค์	คงฉิม	มหาวิทยาลัยทักษิณ
อาจารย์รัตนา	สังข์โชติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อาจารย์สุกานดา	คงแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คุณากร	คงชนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติกา	เศรษฐธัญการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปทุมพร	บุญชุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัทชา	บุญยะรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ ดร.วาริรัตน์	สีแดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของการเขียน การอ้างอิงและการจัดรูปแบบ

อาจารย์ฟ้า	วิไลขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์นงพงา	สุขโอสถ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทบรรณาธิการ

วารสารอักษราพิบูล (Aksara Pibul Journal) เป็นวารสารของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้รับรองการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการให้เป็น “วารสารกลุ่มที่ 1 (Tier1)” โดยศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ประกาศรับรองเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2568 วารสารมีเนื้อหาด้านมนุษยศาสตร์ โดยมุ่งสร้างเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการสายมนุษยศาสตร์ซึ่งนับวันจะถูก “ลดทอน” และ “ละเลย” ความสำคัญและคุณค่าลงไปอย่างมาก

วารสารอักษราพิบูล ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2569) ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 12 บทความ คือ เรื่องที่ 1 A Corpus-Based Study of English vocabulary to create a Karuta Card game, based on Part 2 (Question-Response) of the TOEIC listening test โดย Nipawan Navawatana and Kyle Nathan Kohler เรื่องที่ 2 Exploring GenAI Impacts on Thai EFL Undergraduates' Writing Process Patterns and Writing Behaviors โดย Phirunkhana Phichiensathien Bhornsawan Inpin Phoranee Kaewbovorn Wilawan Champakeaw and Phimpawee Treesorn เรื่องที่ 3 หลักไวยากรณ์จากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก : การศึกษาสารัตถะของกรณีศึกษาหากันแก้กัน โดยสมเกียรติ ติตตชัย เรื่องที่ 4 สภาพการจัดการเรียนการสอนและแนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธบทร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนนิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยชูชาติ คุ่มขำ ทรงภพ ขุนมธูรส กาญจนา วิชญาปกรณ์ และน้ำทิพย์ งามอาภาณิชย์ เรื่องที่ 5 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยกนกวรรณ เกิดพิน และปาริชาติ กันทาทรัพย์ เรื่องที่ 6 เมื่อมองภูมิเสียง: การสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร โดยต่อศักดิ์ เกษมสุข เรื่องที่ 7 Exploring English Learning Problems and Learning Strategies of Thai EFL Students : A Case Study of Undergraduates at a Public University in Thailand โดย Chayanant Pitikornpuangpetch เรื่องที่ 8 ความเชื่อจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศิลา สิริจันท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยณัฐกฤตา นามมนตรี เรื่องที่ 9 ลักษณะการใช้ภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาว ภูไทและเขมร : กรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยหนึ่งฤทัย ม่วงเย็น ขนิษฐา ใจมโนบุญชู ภูศรี และ ทรงภพ ขุนมธูรส เรื่องที่ 10 “เชิญอ่านเรื่องพระอภัยให้เบิกบาน เกษมศานต์สวัสดิ์

ทวิคุณ” พิศราหัทกลอนนิราศพระอภัยมณีของนายฉันทน์ ขำวิไล ขนบนิราศกับการสร้างสรรค์
แฟนฟิกวรรณคดีไทยในทศวรรษ 2500 โดยชนัญชิตา บุญเหาะ เรื่องที่ 11 “การพัฒนาสมรรถนะ
ด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองตามแนวทางการจัดการเรียนรู้
เชิงรุกสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” โดย วิไลวรรณ เข้มขัน
และ ปริญญภาส สีทอง และเรื่องที่ 12 “Enhancing Thai Language Instruction for Chinese
Students through Animation Media: A Developmental Approach using the ADDIE
Model” โดย Kanitha Putthasatien and Wootinan Chaisri

เนื้อหาของบทความที่ปรากฏในวารสารอักษราพิบูลฉบับนี้มีความเข้มข้นทางวิชาการและ
ประกอบไปด้วยผู้เขียนทั้งในและภายนอกสถาบันโดยบทความที่น่าสนใจ บทความทั้งหมด
ล้วนผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบัน จำนวน 3 ท่านต่อบทความ และ
ไม่ได้เป็นหน่วยงานเดียวกันกับผู้เขียน

วารสารอักษราพิบูล ขอขอบพระคุณผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้
เกิดการพัฒนาคำความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ อันเป็นองค์ความรู้สำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้
ชีวิตมนุษย์ และขอเรียนเชิญผู้ที่สนใจและรักที่จะรังสรรค์ผลงานวิชาการในทางมนุษยศาสตร์
วารสารอักษราพิบูล ขอเป็นหนึ่งในตัวเลือกของท่านที่จะรับผลงานด้านมนุษยศาสตร์เพื่อตีพิมพ์
เผยแพร่สร้างสรรค์องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ให้กว้างขวางไปยิ่งขึ้นอีก

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย (Research Article)

หน้า

A Corpus-Based Study of English vocabulary to create a Karuta Card game,
based on Part 2 (Question-Response) of the TOEIC listening test

Nipawan Navawatana and Kyle Nathan Kohler

1

Exploring GenAI Impacts on Thai EFL Undergraduates' Writing Process Patterns
and Writing Behaviors

Phirunkhana Phichiensathien Bhornsawan Inpin Phoranee

Kaewbovorn Wilawan Champakeaw and Phimpawee Treesorn

31

หลักไวยากรณ์กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก : การศึกษาสารัตถะ
ของกรณีศึกษาหาแก่นแท้

สมเกียรติ ติตชัย

55

สภาพการจัดการเรียนการสอนและแนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพ
กระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนนิทาน
สำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

**ชาติ คุ่มขำ ทรงภพ ขุนมธุรส กาญจนา วิชญาปกรณ์
และ น้ำทิพย์ งามอาภาณชัย**

89

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง
อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

กนกวรรณ เกิดพิน และ ปาริชาติ กันทาทรัพย์

109

เมื่อมกภูมิเสียง: การสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร

ต่อศักดิ์ เกษมสุข

126

Exploring English Learning Problems and Learning Strategies of Thai EFL
Students : A Case Study of Undergraduates at a Public University in Thailand

Chayanant Pitikornpuangpetch

149

ความเชื่อจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สีริจโน)
วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ณัฐกฤตา นามมนตรี

182

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย (Research Article)

หน้า

ลักษณะการใช้ภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาว ภูไทและเขมร : กรณีศึกษา
จังหวัดร้อยเอ็ด

หนึ่งฤทัย ม่วงเย็น ขนิษฐา ใจมโน บุญชู ภูศรี และ ทรงภพ ขุนมธุรส

205

“เชิญอ่านเรื่องพระอภัยให้เบิกบาน เกษมศานต์สวัสดิ์ทิวคุณ” พิศราห้กลอนนิราศ
พระอภัยมณีของนายฉันท ขำวิไล ขนบนิราศกับการสร้างสรรค์แผนพิภพวรรณคดีไทย
ในทศวรรษ 2500

ชนัญชิตา บุญหะ

220

การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง
ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วิไลวรรณ เข้มขัน และ ปริญญภาส สีทอง

246

Enhancing Thai Language Instruction for Chinese Students through Animation
Media: A Developmental Approach Using the ADDIE Model

Kanitha Putthasatien and Wootinan Chaisri

260

บทความวิจัย (Research Article)

A Corpus-Based Study of English vocabulary to create a Karuta Card game, based on Part 2 (Question-Response) of the TOEIC listening test

Nipawan Navawatana^{1*} and Kyle Nathan Kohler²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม จัดหมวดหมู่รายการคำศัพท์ และวิเคราะห์คำศัพท์ที่พบในข้อสอบฟัง TOEIC แบบจำลอง ส่วนที่ 2 (คำถาม-คำตอบ) เพื่อประเมินระดับความยากของคำศัพท์ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษายุโรป (CEFR) และนำคำศัพท์ที่ได้จากวัตถุประสงค์ที่ 1 ไปใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้เกมเป็นฐาน (GBL) (เกมการ์ดคารูตา) จากผลการวิจัยพบว่ามีจำนวนคำศัพท์เนื้อหา (content words) ทั้งหมดจำนวน 1,587 คำ โดยคำศัพท์ส่วนใหญ่ปรากฏอยู่ในรายการคำศัพท์ทั่วไป (General Service List: GSL) โดยเฉลี่ยแล้ว คำศัพท์ที่ระบุพบว่ามีระดับความยากของคำศัพท์ตามกรอบ CEFR อยู่ที่ระดับ B1 รายการคำศัพท์ในงานวิจัยนี้ถูกจำแนกออกเป็นคำในรายการคำศัพท์ทั่วไป (GSL) จำนวน 987 คำ โดยอยู่ในระดับ K1 จำนวน 686 คำ และระดับ K2 จำนวน 301 คำ คำในรายการคำศัพท์นอกกลุ่ม (Outside Word List: OWL) จำนวน 409 คำ และคำในรายการคำศัพท์เชิงวิชาการ (Academic Word List: AWL) จำนวน 191 คำ โดยคำศัพท์ส่วนใหญ่ที่ปรากฏในรายการเหล่านี้จัดให้อยู่ในระดับ B1 นอกจากนี้ คำถามที่สร้างขึ้นสำหรับเกมการ์ดคารูตาได้นำคำศัพท์จากรายการคำศัพท์ GSL ระดับ K1 ซึ่งถูกรวบรวมเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในครั้งนี้ จากตัวอย่างข้อสอบจำลองหลายชุดของข้อสอบส่วนที่ 2 (คำถาม - คำตอบ)

คำสำคัญ: ข้อสอบฟังโทอิค คำศัพท์ทั่วไป คำศัพท์วิชาการ คำศัพท์เฉพาะ เกมไพ่คารูตา

¹ Business English Language Program, Humanities and Social Sciences Faculty, Pibulsongkram Rajabhat University

² English Language Program, Humanites Faculty, Naresuan University

*Corresponding author; email: nipawan.n@psru.ac.th

(Received: 8 December 2025; Revised: 12 February 2026; Accepted: 7 April 2026)

DOI: <https://doi.org/10.14456/apbj.2026.1>

Abstract

This research aimed to compile, categorize, and analyze the vocabulary found in Part 2 (Question–Response) of mock TOEIC listening tests to assess the lexical difficulty according to the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), and to apply the vocabulary obtained from Objective 1 to the development of game-based learning (GBL) English instructional materials (Karuta card game). The findings revealed a total of 1,587 content words, most of which appeared in the General Service List (GSL). On average, the identified vocabulary corresponded to the CEFR B1 level of lexical difficulty. The vocabulary in this study was classified into 987 words in the General Service List (GSL), consisting of 686 words at the K1 level and 301 words at the K2 level; 409 words in the Outside Word List (OWL); and 191 words in the Academic Word List (AWL). Most of the vocabulary appearing in these lists was categorized at the B1 level. In addition, the questions created for the Karuta card game incorporated vocabulary from the GSL K1 word list, which was compiled as part of this study from several sets of mock tests of Part 2 (Question–Response).

Keywords: TOEIC listening test, General Service List, Academic Word List, Outside Word List, Karuta card game

Introduction

In Thailand, national policy mandates that university students must demonstrate English language proficiency before graduating and entering the workforce. To meet this requirement, Thai students take standardized English proficiency tests, such as IELTS, TOEFL, and TOEIC. Additionally, some Thai universities have developed their own English proficiency tests, often modeled after those mentioned previously.

Navawatana (2025) conducted an error analysis of the listening section of the Pibulsongkram Rajabhat University English Test (PSRU ET), an exam modeled after the TOEIC. Overall, this analysis revealed that students struggled with the listening section of the test, particularly with Listening Part 2 (Question-Response), which required students to listen to a statement or question before listening to the answer choices. While the other parts of the listening test featured items on the test paper that students could reference, Listening Part 2 (Question-Response) forced them to rely entirely on their listening comprehension skills, as well as their knowledge of English vocabulary and language in use, perhaps posing the most significant challenge to students aiming to achieve a high score. Therefore, Navawatana (2025) highlighted the need to create teaching materials modeled after the types of test items found in this part of the Listening test. To this end, the aim of this paper is to describe the creation of such materials, incorporating Listening Part 2 (Question-Response) items into the format of Karuta—a Japanese card game.

However, to meet student needs and improve outcomes, instructional materials must provide context-appropriate practice that closely resembles the tasks they aim to improve. These requirements go beyond ensuring that the tasks are modeled after the form and function of Listening Part 2 (Question-Response) test items and include incorporating level-appropriate vocabulary. To accomplish this task, this project uses the AntConc corpus analysis program to identify high-frequency words in a series of practice TOEIC tests available on memoread.com,

following Saengchuen's (2023) approach, which involved the analysis of the vocabulary in practice TOEIC tests from a variety of textbooks. This study found that the vocabulary in the TOIEC listening test aligned with the CEFR, with the majority of words at the B1 level. Therefore, the second aim of this study is to create a list of the most frequent, level-appropriate vocabulary terms appearing in TOEIC practice listening tests for use in the creation of the Karuta cards mentioned in the previous paragraph.

Ultimately, this project seeks to combine Game-Based Learning (GBL) with data-driven content to create an effective learning tool built upon a foundation of high-frequency, level-appropriate vocabulary. Furthermore, it seeks to accomplish this aim by creating a learning game modeled after Karuta, a Japanese card game in which players memorize Japanese poems, proverbs, and other written expressions (Bull, 1996). However, following Nakasun and Nakasun (2016), who suggested that repurposing pre-existing games into GBL tools contributes to an engaging and motivating learning environment, the researchers decided to repurpose the format of Karuta for English language teaching. This repurposed game aims to improve listening proficiency by providing structured practice similar to Listening Part 2 (Question-Response). Through gameplay, students can strengthen their lexical knowledge while practicing both pronunciation and listening skills.

This specific application of GBL through a repurposed Karuta card game is situated within a wider body of research concerning the advantages and disadvantages of GBL. According to Saraiwong and Worawong (2023), GBL involves integrating game elements with learning objectives and currently includes both digital and physical mediums. In 21st-century contexts, this typically entails digital GBL tools that encourage the use of digital technologies in the classroom (Arzfi et al., 2025). While Xu et al. (2020) and Chowdhury et al. (2024) extolled the virtues of digital GBL in the classroom and identified studies suggesting its positive impact on learning outcomes, problems arose when teachers struggled to select a game suitable for their learners and their specific teaching context (Mat Husin & Azmuddin,

2022). Furthermore, Adipat et al. (2021) noted that a significant barrier to digital GBL was the cost of the equipment needed to operate such learning environments. However, in English communication instruction, learners must demonstrate accuracy, coherence, correctness, and fluency, qualities that they develop through activities that promote classroom interaction and provide opportunities to showcase their language abilities.

Furthermore, teachers should seek methods to enhance English language teaching to help learners achieve their goals. Therefore, in addition to concerns about cost and availability, English teaching materials should incorporate engaging, interactive activities that offer challenges and enjoyment to foster meaningful, lasting learning through interaction with others (Khemmanee, 2023). The present study's adoption of a Karuta, a physical card game, mitigates these issues and ensures that all students have access to the learning materials at the center of this study. To play the game, students do not need to rely on digital tools; instead, one student reads aloud from physical cards to the player or players, providing pronunciation practice and emphasizing the importance of intentional listening before one of the players states their answer (Taynton & Yamada, 2012).

Several studies have chronicled the benefits of the Karuta card game on language learners. For example, after adapting the game to fit English language learning contexts, Saito and Lyster (2012) examined how the game could aid Japanese students of English in correctly pronouncing /ʌ/ and /r/, and Zuharoh (2014) and Tarigan and Hati (2021) examined the game's impact on improving students' English language vocabulary knowledge in Indonesia. Taynton and Yamada (2012) found that playing the game improved student listening comprehension by providing them with structured listening practice; however, they also found that their students' cultural familiarity with the game helped them quickly adapt to the change in language focus from Japanese to English as long as the essential aspects of gameplay remained unchanged. While students in Thailand may lack cultural experience with the Karuta card game, adapting it to a familiar format should help

prevent them from struggling to play it and derive its benefits. Additionally, the uncomplicated nature of its gameplay should help students adapt quickly and begin playing without much issue. The most significant challenge in adapting Karuta to English-language teaching contexts is ensuring the cards reflect students' needs while providing scaffolded practice to improve their lexical knowledge and increase their familiarity with the structure of Listening Part 2 (Question-Response) items.

Since this study concerns the creation of Karuta cards to provide students with structured practice with exam questions, it is necessary to devise a means to analyze the items, with special emphasis on vocabulary. Furthermore, since Saengchuen (2023) found that the vocabulary appearing in the TOEIC listening test was at a B1-level, it is also necessary to identify the most frequent vocabulary terms and determine their CEFR level to ensure that the cards created for students reflect the vocabulary level found in Listening Part 2 (Question-Response).

Luckily, the means already exist in the form of language corpora. Corpus linguistics is a process used for vocabulary acquisition, where McCarthy and McCarten (2022) argued that its primary purpose should be to analyze language derived from authentic usage. Linguists employed language corpora to collect and examine vocabulary, sentence structures, or discourse patterns specific to specialized fields (Chung & Nation, 2004; Hunston, 2011). Corpora serve as reliable pedagogical references because they compile real-world language data (authentic materials), aligning with Nation's (2008) assertion that high-frequency words—those commonly encountered in both formal and informal contexts—are essential for language learning. Researchers divide Corpus-based vocabulary into three categories: the General Service List (GSL), which consists of the top 2,000 high-frequency words found in general texts (West, 1953); the Academic Word List (AWL), which pertains to academic contexts; and the Outside Word List (OWL), which encompasses technical or discipline-specific terms that are not included in either the GSL or AWL (Browne et al., 2013). To isolate specialized vocabulary, words in texts are first classified into GSL and AWL categories, with remaining terms

designated as OWL—unique to specific disciplines (Coxhead & Hirsh, 2007; Coxhead, 2000). Fries (1952) further divided English vocabulary into content words (which convey meaning) and function words (grammatical connectors); this study focuses solely on content words, given their critical role in conveying textual meaning and expanding learners' lexical repertoire (Fries, 1952; Murphy, 2010).

Stæhr (2008) and Nation (2008) emphasized the paramount importance of the GSL's 2,000 high-frequency words for EFL learners. Repeated exposure to these words within similar contexts reinforces retention and mastery, making them indispensable for effective vocabulary acquisition. After completing this analysis, the study will focus on the creation of Karuta playing cards modeled after Listening Test Part 2 (Question-Response) items.

Research Objectives

1. To compile, categorize into word lists, and analyze the vocabulary found in Part 2 (Question-Response) of mock TOEIC listening tests, and assess the lexical difficulty according to the CEFR.
2. To use the vocabulary found in Objective 1 towards the creation of GBL-based instructional materials for English language teaching (Karuta card game).

Methods and Data Collection

The data source of vocabulary was collected from the Memoread website for the years 2023-2025

Table 1 Data Source

Year	Number of mock test sets	Part	Word token	Word type
2023	16	Question-Response (Part 2)	10,332	1,178
2024	13	Question-Response (Part 2)	8,189	814
2025	10	Question-Response (Part 2)	6,076	747
Total	39	Question-Response (Part 2)	24,597	-

From Table 1, the vocabulary data were sourced from mock TOEIC tests on the Memoread website (Listening Part 2). These tests belong to the Educational Testing Service (ETS) question bank—the official organization responsible for designing, creating, and maintaining the TOEIC test, making them the closest approximation to actual TOEIC tests. While the total number of Word Tokens¹ (24,597) appears in the table, the total number of Word Types² was not calculated. This is because it was assumed that sufficient overlap exists between different test years, making a separate calculation unnecessary.

Research Instrument

1. The 39 Part 2 (Question–Response) mock TOEIC listening tests were collected from the Memoread website between 2023 and 2025.
2. AntConc Version 4.3.1 (Anthony, 2024) was used to analyze word frequency.
3. TagAnt Version 2.1.1 (Anthony, 2024) was used to identify parts of speech and extract content words.

¹ Word Tokens consist of the total number of running words (Biber et al., 1999)

² Word Types the number of different word forms (Biber et al., 1999)

4. The VocabProfile program (Cobb, 2021) was used to categorize vocabulary into GSL (K1–K2), AWL, and OWL.

Data Analysis

This research was conducted in two phases. Phase 1 involved analyzing vocabulary found in the listening section of TOEIC Part 2, and Phase 2 focused on designing and creating Karuta card game–based teaching materials to enhance listening skills in Listening Part 2 (Question–Response).

Phase 1: Analysis of words in the listening part of the TOEIC tests

1. The 39 mock TOEIC Part 2 listening test sets were purposively selected from the Memoread website (2023–2025).

2. Each test script was saved in .txt format and imported into AntConc to obtain word frequency. The corpus contained 24,538 word tokens and 2,739 word types.

3. All words were copied into TagAnt to identify and extract content words (nouns, verbs, adjectives, and adverbs).

4. A total of 1,587 content words were categorized into GSL, AWL, and OWL using the Vocab Profile program.

5. These 1,587 words were then analyzed and classified according to CEFR vocabulary levels (A1–C2) based on degree of difficulty using the Cambridge Online Dictionary as a reference point.

Phase 2: Design and creation of Karuta Card Game–Based Teaching Materials

In Phase 2, the most frequently occurring GSL (K1) vocabulary from Phase 1 was used to create teaching materials aligned with the TOEIC Listening Part 2 structure and objectives.

1. Vocabulary was selected and organized according to CEFR frequency distribution. The most frequently found level was B1, consisting of 658 words.

2. 40 multiple-choice listening items were developed using the 300 most frequently appearing terms from the GSL (K1) word list, with an emphasis on B1-level vocabulary, following the listening skills outlined in Barron's (2021). The target skills included similar sounds, related words, homonyms, identical spellings with different meanings, suggestions, offers, and requests. Five common TOEIC question types were included: daily-life questions, workplace questions, questions related to various locations, telephone conversation questions, and general declarative questions (Memoread, 2025)

3. A Karuta card game set was designed, integrating the questions and answer choices. Instructions and answer keys were included in the game box.

Figure 1 *Karuta card game*

Results

This study involved the analysis of vocabulary items drawn from the mock TOEIC listening tests. The findings revealed that General Service List (GSL) words had the highest frequency of occurrence, followed by Outside Word List (OWL) words, while Academic Word List (AWL) words appeared the least frequently. The research findings can be summarized as follows:

Objective 1: To compile, categorize into word lists, and analyze the vocabulary found in Part 2 (Question-Response) of mock TOEIC listening tests, and assess the lexical difficulty according to the CEFR.

Table 2: The result of the analysis of all types of vocabulary found in mock TOEIC listening tests

List	Word Family		Word Type	
	Numbers	Percentage	Numbers	Percentage
GSL K1	574	57.34	686	43.23
GSL K2	264	26.37	301	18.96
AWL	163	16.29	191	12.04
OWL	-*	-*	409	25.77
Total	1,001	100	1,587	100

*VocabProfile did not provide OWL Word Family data

From Table 2, the vocabulary appearing in the mock TOEIC Listening Test (Part 2) was found to consist mainly of GSL, primarily at the K1 level (the most frequent 1,000 words). When classified according to word family, there were 574 words (57.34%) at the K1 level. In terms of word types, there were 686 words

(43.23%). At the K2 level (the next 1,001–2,000 most frequent words), there were 264 word families (26.37%) and 301 word types (18.96%). The next most frequent category was technical/domain-specific words (OWL), with 409 word types (25.77%). The least frequent category was academic words (AWL), with 163 word families (16.29%) and 191 word types (12.04%). The data presented in Table 2 accounts for the removal of repeated words. These findings are presented according to vocabulary categories, further detailed in Tables 3–4. While the word family data for the GSL and AWL word lists are visible in Table 2, the VocabularyProfile did not provide word family data for the OWL.

Table 3: The first 20 words of the GSL separated into K1 and K2 from 987 words

K1 (The first 1,000 words of GSL)				K2 (The first 1,000 words of GSL)			
Item	f	Word	CEFR Level	Item	f	Word	CEFR Level
1.	155	Do	A1 A2 B1 B2 C1	1.	51	Thank	A1
2.	103	New	A1 B1	2.	39	Tomorrow	A1 C2
3.	95	Think	A1 A2 B1 B2 C1	3.	34	Mail	A2
4.	84	Like	A1 A2 B1 B2	4.	28	Afternoon	A1
5.	84	Meet	A1 B1 C1	5.	28	Lunch	A1
6.	83	Go	A1 A2 B1 B2 C2	6.	28	Repair	A2 B1 C2
7.	81	Work	A1 A2 B1 B2	7.	25	Manager	A2
8.	76	Office	A2 C1	8.	24	Ticket	A1
9.	74	Time	A1 A2 B1 B2 C1	9.	23	Sorry	A1 A2 B2
10.	68	Take	A1 A2 B1 B2 C2	10.	21	Check	A1 A2 B1

As presented in Table 3, the GSL vocabulary is divided into two levels: the K1 level and the K2 level. At the K1 level, the most frequently occurring word was “do”, with a total of 155 occurrences, followed by “new” with 103 occurrences, and “think” with 95 occurrences. At the K2 level, the most frequent word was “thank”, appearing 51 times, followed by “tomorrow” with 39 occurrences. When

analyzing the difficulty level based on the CEFR framework, the GSL across both levels—totaling 987 words—was found to consist predominantly of B1-level words, or intermediate proficiency.

Table 4: The first 20 words list of AWL from 191 words

Item	f	Word	CEFR Level	Item	f	Word	CEFR Level
1.	34	Conference	B1	11.	13	Job	A1 A2 B2 C2
2.	31	Computer	A1	12.	13	Shift	B2 C1
3.	30	Schedule	B1	13.	10	Contact	A2 B1 C1
4.	20	Team	A2	14.	10	Submit	B2 C2
5.	18	Design	B1 B2 C1	15.	9	Percent	B1
6.	16	Available	A2	16.	9	Research	B1 B2
7.	16	Project	A2 B2	17.	8	Area	B1 B2
8.	15	Contract	B1 C2	18.	8	Display	B1 C2
9.	14	File	A2	19.	7	Annual	B1
10.	14	Site	A2 B1 C1	20.	7	Assistant	A2 B1

As shown in Table 4, the analysis of words appearing in the AWL revealed that the most frequently occurring word was “*conference*” with 34 occurrences, followed by “*computer*” with 31 occurrences, and “*schedule*” with 30 occurrences. When examining the difficulty level according to the CEFR framework, it was found that the majority of these 191 academic words (AWL) fell under the B2 proficiency level.

Table 5: The first 20 words list of OWL from 409 words

Item	f	Word	CEFR Level	Item	f	Word	CEFR Level
1.	25	Client	B2	11.	12	Lobby	B2 C2
2.	20	Budget	B2	12.	11	Cabinet	A2
3.	18	Update	B1 B2	13.	10	Museum	A1
4.	17	Online	A2	14.	10	Seminar	B2
5.	15	Printer	A2	15.	10	Theater	A2
6.	14	Vacation	A1	16.	9	Closet	A2
7.	13	Deadline	B2	17.	9	Reception	B1 B2 C1
8.	13	Interview	B1	18.	9	Session	B1
9.	13	Workshop	C1	19.	9	Storage	B2
10.	12	Cancel	B1	20.	8	Airport	A2

As presented in Table 5, the analysis of words from the data appearing in OWL showed that the most frequently occurring word was “*client*” with 25 instances, followed by “*budget*” with 20 instances, and “*update*” with 18 instances. When evaluating the difficulty level according to the CEFR framework, the majority of the 409 words from OWL belonged to the B1 proficiency level.

Table 6: Levels of CEFR

Level	Number	Percentage
A1	362	13.43
A2	524	19.44
B1	667	24.74
B2	567	21.03
C1	276	10.24

C2	300	11.12
Total	2,696	100

From Table 6, the complete word list totaling 1,587 words was analyzed according to CEFR difficulty levels. The analysis revealed that these words were classified into 2,696 CEFR-level entries (as many words belong to multiple levels - for example, the word “do” in Table 4 appears across A1, A2, B1, B2, and C1 levels). The results showed that the TOEIC Listening test vocabulary consists predominantly of B1-level words (667 entries, 24.74%), followed by B2-level words (567 entries, 21.03%). The least frequent were C1-level words (276 entries, 10.24%).

Objective 2: To use the vocabulary found in Objective 1 towards the creation of GBL-based instructional materials for English language teaching (Karuta card game).

Table 7: A sample of 20 vocabulary words used to the Karuta playing cards

Item	f	Word	CEFR Level	Item	f	Word	CEFR Level
1.	155	Do	A1 A2 B1 B2 C1	11.	35	Store	B1 B2
2.	103	New	A1 B1	12.	32	Leave	A1 A2 B1 B2 C1 C2
3.	84	Meet	A1 B1 C1	13.	32	Report	A2 B1
4.	68	Take	A1 A2 B1 B2 C2	14.	31	Come	A1 A2 B1 B2 C2
5.	66	Last	A1 A2 B1 B2 C1	15.	28	Plan	A2 B1 B2
6.	45	See	A1 A2 B1 B2 C1 C2	16.	24	Call	A1 B1 C1 C2
7.	44	Order	A2 B1 B2 C2	17.	24	Great	A1 A2 B1 B2
8.	40	Use	A1 A2 B1 B2 C2	18.	23	Business	A1 A2 B1
9.	38	Morning	A1 B1	19.	20	Turn	A2 B1 B2 C1 C2
10.	35	Sale	A2 B1 B2	20.	19	Find	A1 B1 B2

The 20 words in Table 7 reflect a sample of the vocabulary words collected and identified during the first stage of this study. These words were selected from the category of GSL (K1) at the B1 level. All of the selected words are within the first 300 words from the GSL (K1) category. The word “do” was found the most,

occurring 155 times. The word “*new*” occurred 103 times. The word “*meet*” occurred 84 times. The word “*find*” was found the least, occurring 19 times. To reiterate, these words are not the only words identified or used in the creation of Karuta playing cards, but reflect a small sample of the words identified and categorized during the data collection stage of this study. Their inclusion in Table 8 is for the purpose of illustrating how words were incorporated in questions mirroring those of the TOEIC Listening Test Part 2 (Question-Response). Examples of these questions appear in the next section of this study.

Discussion and Conclusions

The first objective of this research was to compile, categorize (what?) into word lists, and analyze the vocabulary found in Part 2 (Question-Response) of mock TOEIC listening tests, and assess the lexical difficulty according to the CEFR. The analysis was conducted on 24,583 words from the mock tests, of which 1,587 content words were selected for classification. The vocabulary was categorized into four types: 1) General Service List (GSL) with two sub-levels - K1 (the most frequent 1,000 words) and K2 (words ranked 1,001-2,000 in frequency); 2) Academic Word List (AWL); 3) Outside Word List (OWL); and 4) CEFR difficulty levels. The findings revealed that GSL words were most prevalent, totaling 987 words (686 K1 words at 43.23% and 301 K2 words at 18.96%). The second most frequent category was OWL with 409 words (25.77%), while AWL words were the least common with 191 words (12.04%).

The results of this study are also concurrent with other similar studies. For example, Bunyarat (2020) consistently found that words from the GSL category were the most frequently used in authentic English instructional materials for the industrial sector. Furthermore, these results are consistent with those of Sengchuen (2023), which also identified the GSL as the most prevalent vocabulary category on the TOEIC Listening test. This prevalence persists even when the vocabulary comes

from established TOEIC preparation materials from renowned academic publishers, such as Barron's TOEIC, Kaplan's TOEIC, and the Longman Preparation Series.

The second objective involved using the vocabulary found in Objective 1 towards the creation of GBL-based instructional materials for English language teaching (Karuta card game). The second objective follows Navawatana (2025), who found that students struggled more with Part 2 of the listening test than with the other parts, leading to the creation of instructional materials modeled after this Part of the TOEIC listening test. As previously noted, the vocabulary used in this study is derived from mock TOEIC tests available online at memoread.com, with a special focus on words from Part 2 of these tests.

The primary objective of this research was to identify the most frequently occurring content words in the mock tests and utilize the data to inform the creation of teaching materials designed to enhance student outcomes in Part 2 of the TOEIC listening test. More specifically, the creation of the teaching materials utilizing the most frequently appearing words found in GSL K1, and to take steps to ensure that the vocabulary terms used in the creation of the materials complied with the findings of Saengchoen (2023), and the goal to create suitable materials designed to improve student listening comprehension, increasing their exposure to useful vocabulary.

The analysis of vocabulary levels based on the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) in the Listening section of the TOEIC test on the Memoread website (2023-2025) showed that the test used vocabulary from six levels, totaling 1,587 words (as some words belong to multiple levels). The most frequently encountered vocabulary level was B1, consistent with Saengchoen's (2023) findings, which noted that the vocabulary in the TOEIC Listening section aligns with the CEFR, with most words at the B1 level. The second most common vocabulary level was B2, followed by A2 and A1, while the least common levels were C2 and C1, respectively.

The prominence of B1 vocabulary on the TOEIC test aligns with Li et al. (2024), who emphasized that B1 vocabulary commonly appears in everyday communication and English-teaching contexts. Meanwhile, B2 vocabulary, which ranked second, plays a critical role in developing student listening skills as it often occurs in more complex communication scenarios, including academic and professional contexts.

Overall, while B1 was the most frequent, the analysis of the CEFR levels revealed that many of the terms identified during the data collection phase of this study could be assigned to multiple levels. This mildly unsurprising discovery suggests that when a word appears on a standardized test such as the TOEIC or the PSRU Test, it may do so across a variety of CEFR levels. Therefore, the calibration of the lexical difficulty of the card game will abide by these findings, and the vocabulary used to create the Karuta cards will reflect the B1 level. To accomplish this, special care will be taken in designing the cards, ensuring that the sample words identified in Table 7 reflect the B1 level and taking into consideration the typical usage associated with this CEFR level as found in the Online Cambridge Dictionary. However, although the assumption might be to focus on vocabulary above B1, Navawatana (2025) found that students struggled with Part 2 of the PSRU ET, indicating their English proficiency is below B1. Taking this into consideration, the result should be teaching materials that integrate B1-level vocabulary into the context of Part 2 (Question-Response) questions, providing students with a regimen of repetitive, engaging practice that facilitates active learning and practical application.

Karuta Card Creation

Below are sample questions modeled after Part 2 of the TOIEC Listening Test as described in Barron's (2021). The questions incorporate vocabulary from the GSL K1 word list compiled in this study, based on mock TOEIC tests sourced from the Memoread website (2023-2025). Additionally, the words used to create the questions were used according to their B1 CEFR level as described in the Online Cambridge Dictionary (OCD).

Table 8: An example of the questions appearing on the Karuta playing cards

Why don't we finish the budget **report** today?

(A) Sure, if I can leave at 5 p.m.

(B) Who was the **last** person to finish using it today?

(C) I'll record the **business** appointment now.

The creation of the question in Table 8 began by identifying lexical items from the list created in the previous stage of this study. It involved cross-referencing their usage with the descriptions appearing in the OCD to ensure the terms reflect the B1 CEFR level. The question in Table 8 features the lexical items 'report', 'last', and 'business'. After identifying these terms, the next step was to look up their meanings to see how they function at a B1 level. This process involved ensuring that the lexical demands of the activity authentically reflected the B1 level, a concern after the lexical items were found to span multiple CEFR levels. For example, to ensure that 'report' was not used at an A2 level, the researchers identified the B1 definition of the term and then applied it when designing the test question. This process was repeated for the lexical items 'last' and 'business', both of which possess definitions and usages that reflect varying CEFR levels in addition to their B1 usage.

Table 9: An example of the questions appearing on the Karuta playing cards

Have you received your **new** access key card for the **building**?

(A) My family lives in this **building**.

(B) I can recommend a **new** place to you.

(C) No, I just returned from a **business** trip.

Similar to the previous question, Table 9 features vocabulary from the GSL K1 vocabulary list. While words like “*new*” and “*business*” are at the B1 CEFR level, “*building*” was found to be at the A2 level. However, there is a rationale guiding its inclusion in this discussion. The word “*building*” appears in both the question and the answer choice (A). Similarly, the word “*new*” appears in the question and the answer choice (B). The repetition of these words is intended to challenge students to focus not only on the vocabulary they hear but also on the pragmatic nature of the question before choosing an answer. The familiarity of these words might confuse learners. Still, the repetition between the question and the answer choices should provide them with a valuable lesson and emphasize the importance of close listening. Additionally, the question is similar to those students might encounter outside of the workplace, a key feature of Part 2 TOEIC listening questions.

Table 10: An example of the questions appearing on the Karuta playing cards

Where are we supposed to **meet** the clients when they arrive?

(A) It’s across the hall from the elevator.

(B) I’ll **meet** him at the office.

(C) Downstairs in the hotel lobby.

In Table 10, the word “meet” is repeated, albeit in different forms. The question features it being used at the B1 level, which involves waiting somewhere for someone to arrive. In contrast, answer choice (B) uses the word as a distractor in its A1 verb form, which is defined as meeting someone intentionally, specifically in the future tense. As in the previous question, the repetition of “meet” challenges students not only to watch out for similar-sounding words but also to be conscious of how words are used. Additionally, this question is similar to the types of questions students might encounter in the workplace, aligning it with the contexts found in Part 2 of the TOEIC listening test.

Table 11: An example of the questions appearing on the Karuta playing cards

I'd like to talk about my **last** online **order**. I need to **report** a **problem** with it.

- (A) What did you plan to **find**?
 - (B) Could you call the customer service hotline?
 - (C) I can see the new order here?
-

In Table 11, the question uses the words “last”, “order”, “report”, “problem”, and “find” at a B1 level. This example illustrates that words can often appear in different contexts and forms. For example, the lexical item “report” is used following its verb form, following the definition: “to give a description of something or information about it to someone” (Cambridge Dictionary, n.d.). In this question, the customer is calling to report a problem with a product or service they have paid for, illustrating a key difference between the infinitive verb form below and the noun form in Table 7. This reappearance demonstrates how some words can function in different contexts while still maintaining the target level of the instructional materials.

Table 12: An example of the questions appearing on the Karuta playing cards

Could you call the **store** about this morning's delivery? I need to **find** the report I **did** about our latest sales plan for the business call.

(A) Sure, I'll **do** it. What's the store **called** again?

(B) I see. It's your **turn** to **take** the call.

(C) I'm so **new** to the job, but I finished it with **great** difficulty.

In Table 12, the example features many terms appearing in Table 7, such as “store”, “find”, “great”, “new”, “do”, “call”, “turn”, and “take”. The words in the example are at a B1 level, and the question item is a request followed by added context that students might encounter during the TOEIC or PSRU Tests. In both the question and the correct answer choice (A), the verb “do” meets the criteria for B1-level usage (Cambridge Dictionary, n.d.), as it helps the speakers avoid repeating verbs or verb phrases.

These questions represent a small sample of what appears in the Karuta playing cards created as Part of this study. They include several vocabulary terms identified during data collection. Ideally, the playing cards would consist of as many of the content words as necessary, in addition to a variety of relevant verb and word forms. Furthermore, by exposing students to these various kinds of usage, they can become more aware and familiar with them. Rather than doing so through repeated practice in a worksheet or similar activity, the game is designed to enable students to repeatedly engage with lexical items in context, requiring quick auditory recognition and mirroring the real-time listening demands they will encounter in the PSRU ET. Additionally, playing the game should also familiarize them with the sounds and uses of a variety of vocabulary terms.

Consistent with literature on GBL, this study describes the creation of a tool designed to improve learning outcomes through intentional design. As mentioned earlier, the Karuta cards created during this study possess the potential to improve student listening comprehension skills and promote enhanced learner engagement. Regarding their ability to improve listening comprehension, the game requires quick auditory recognition and immediate response, mirroring the real-time listening demands of the TOEIC listening test and of everyday communication. Furthermore, the game's design is informed by the views of Goh (2022) and Vandergrift (2016), who argue that interactive and meaningful listening tasks play a significant role in improving students' English listening comprehension skills. However, this study's limitations suggest that further research into the game's impact on student test scores is necessary to determine its efficacy as a learning tool. Such a research project should seek to identify the effectiveness of the game as a classroom activity among groups of students with mixed levels of English proficiency.

The design of the cards followed CEFR recommendations for university-level students, targeting B1 vocabulary knowledge, to provide students with the opportunity to reinforce their understanding of essential lexical items through repeated exposure in an engaging, non-academic, game-based environment. The game cards are intended to provide a contextual foundation for learning and vocabulary acquisition, with the goal of preparing students for future success in English proficiency examinations and in their professional endeavors. Additionally, since one aspect of the game emphasizes repetition, it uses a teaching tool aligned with the findings of Chen and Truscott (2010), who argued that repetition and contextualized exposure are effective in promoting incidental vocabulary acquisition and improved learning outcomes.

Directions for Future Research

This study was limited to the pedagogical rationale and its influence on the creation of a Karuta card game. Consequently, the limitations of this study provide direction for future research on the continued creation of these learning tools. For example, this study did not empirically evaluate the tool, suggesting that a future research project should be conducted to assess its reliability, validity, and efficacy in improving learner outcomes. Furthermore, since this study is concerned with the creation of a learning tool, a future study should gather qualitative feedback from students about their experiences playing the game and their perceptions of its value in improving their learning outcomes. Finally, this study does not demonstrate the game's impact on student learning outcomes, suggesting that controlled studies must be implemented in real-world classroom settings to measure the tool's direct effect on improving learners' performance in Listening Part 2 (Question-Response) tasks.

Appendix

GSL: K1 (Sample of 100 words from a total of 686 words)

do/new/think/like/meet/go/work/office/time/take/get/last/next/room/sure/week/need/right/let/today/already/company/know/see/order/send/day/well/month/use/make/train/year/hour/morning/go/sale/store/five/want/put/leave/report/come/finish/first/long/start/plan/floor/look/street/usually/yesterday/four/arrive/help/really/building/call/great/soon/still/supply/business/buy/dollar/late/sign/try/expect/flight/left/open/receive/close/departments/fine/many/ask/end/event/much/off/post/turn/find/place/actually/book/employee/free/give/market/write/enough/sell/show/centre/hear/minute/night/simple/sleep/stage/trouble/unit

GSL: K2 (Sample of 100 words from a total of 301 words)

thank/tomorrow/mail/afternoon/lunch/repair/manager/ticket/sorry/check/desk/pick
 /hotel/staff/trip/phone/bus/lot/busy/probably/tonight/dinner/restaurant/corner/re
 view/shelf/shop/tour/delivery/extra/performance/copy/nice/print/coffee/advertise/
 hall/hire/noon/park/weather/approval/clean/recommend/replace/request/retirem
 ent/bit/card/quick/afford/drawer/film/firm/key/rent/replacement/sample/yellow/a
 pprove/attend/club/comfortable/deserve/information/juice/list/kitchen/model/rain
 /responsible/soup/sport/taxi/ahead/arrange/camera/cheap/congratulations/cream/
 customer/guest/holiday/package/patient/plenty/preference/reminder/salary/screen
 /search/shoes/sink/spare/telephone/afraid/bag/cake/borrow/breakfast/coat

AWL (Sample of 100 words from a total of 191 words)

conference/computer/schedule/team/design/available/project/contract/file/job/sit
 e/shift/contact/submit/percent/area/research/display/annual/appreciate/assistant/
 convention/data/fee/instruction/manual/purchase/transfer/document/final/financia
 l/location/maintenance/policy/resource/select/technical/equipment/finance/fund/i
 tem/license/locate/couple/construction/estate/medical/option/professional/prom
 otion/route/section/security/strategy/access/chart/code/colleague/create/estimate
 /focus/highlight/inspection/network/participate/previous/process/promote/revision
 /style/summary/survey/topic/version/accompany/analysis/assignment/benefit/cons
 ultant/corporate/credit/currency/definitely/draft/edition/energy/environment/error
 /exhibit/expand/feature/label/lecture/method/monitor/orientation/panel/
 paragraph/precisely/publish

OWL (Sample of 100 words from a total of 409 words)

client/budget/update/online/printer/vacation/vacation/deadline/interview/workshop
 /cancel/lobby/cabinet/museum/seminar/theater/closet/reception/session/storage/ai
 rport/announcement/electronic/gallery/jacket/laboratory/movie/web/movie/softwar
 e/concert/discount/logo/picnic/supervisor/upstairs/banquet/hallway/laptop/mall/m

enu/overnight/award/projector/warehouse/brand/candidate/delicious/directory/expir
e/inventory/pharmacy/rental/sweater/traffic/video/aisle/bulletin/cafeteria/calendar/
career/carpet/cash/clinic/donation/downtown/folder/forecast/fundraiser/graph/hard
ware/impressive/install/keynote/magazine/password/sandwich/subway/television/ve
getable/warranty/agenda/airline/buffet/brochure/catalogue/catering/database/dentis
t/dessert/ferry/floral/graduation/gym/internet/itinerary/launch/mailbox/memo/newsl
etter/passport

References

- Adipat, S., Laksana, K., Busayanon, K., Asawasowan, A., & Adipat, B. (2021). Engaging students in the learning process with game-based learning: The fundamental concepts. *International Journal of Technology in Education*, 4(3), 542–552. <https://doi.org/10.46328/ijte.169>
- Anthony, L. (2024). AntConc (Version 2.1.1) [Computer software]. Waseda University. Retrieved from <https://www.laurenceanthony.net/software/AntConc>
- Anthony, L. (2024). TagAnt (Version 2.1.1) [Computer software]. Waseda University. Retrieved from <https://www.laurenceanthony.net/software/TagAnt>
- Arzfi, B. P., Montessori, M., & Rusdinal. (2025). Development of digital game based learning model teaching materials to improve learning outcomes in primary schools. *Educational Process: International Journal*, 15, Article e2025114. <https://doi.org/10.22521/edupij.2025.15.114>
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S., & Finegan, E. (1999). *Longman grammar of spoken and written English*. Longman.
- Browne, C., Culligan, B., & Phillips, J. (2013). *New general service list*. Retrieved from <http://www.newgeneralservicelist.org/>

- Bull, D. (1996). *Karuta: Sports or culture?* Retrieved January 7, 2025, from <http://www.asahi-net.or.jp/~xs3d-bull/essays/karuta/karuta.html>
- Bunyarat, P. (2020). A corpus-based study of specialized vocabularies in industrial work for developing industrial word lists of English for science and technology class. *Journal of Language, Region & Culture*, 9(2), 123–151.
- Chen, C., & Truscott, J. (2010). The effects of repetition and L1 lexicalization on incidental vocabulary acquisition. *Applied Linguistics*, 31(5), 693–713. <https://doi.org/10.1093/applin/amq031>
- Chowdhury, M., Dixon, L. Q., Kuo, L.-J., Donaldson, J. P., Eslami, Z., Viruru, R., & Luo, W. (2024). Digital game-based language learning for vocabulary development. *Computers and Education Open*, 6, 100160. <https://doi.org/10.1016/j.caeo.2024.100160>
- Chung, T., & Nation, P. (2004). *Identifying technical vocabulary*. *System*, 32(2), 251 - 263. <https://doi.org/10.1016/j.system.2003.11.008>
- Cobb, T. (2021). Web VocabProfile [Computer software]. Retrieved from <http://www.lexutor.ca/vp/>
- Coxhead, A. (2000). A new academic word list. *TESOL Quarterly*, 34(2), 213–238. <https://doi.org/10.2307/3587951>
- Coxhead, A., & Hirsh, D. (2007). A pilot science-specific word list for EAP. *Revue Française de Linguistique Appliquée*, XII(2), 65–78. <https://doi.org/10.3917/rfla.122.0065>
- Educational Testing Service. (2025). *TOEIC listening test [Memoread website]*. Retrieved from <https://memmoread.website/listening-test/>
- Fries, C. C. (1952). *The structure of English*. Harcourt, Brace & World.
- Goh, C. C. M. (2022). *Teaching listening in the language classroom*. SEAMEO Regional Language Centre.

- Hunston, S. (2011). *Corpus approaches to evaluation: Phraseology and evaluative language*. Routledge.
- Khemmanee, T. (2023). *The science of teaching: Knowledge for effective learning management*. Chulalongkorn University Press.
- Li, Z., Zhiyou, J., Zhang, X., & Reynolds, B. L. (2024). Mastery of listening and reading vocabulary levels in relation to CEFR: Insight into student admission and English as a medium of instruction. *Languages*, 9(7), 223. <https://doi.org/10.3390/languages9070229>
- Ling, L. (2021). *Barron's TOEIC practice exams*. Barron's Educational Series.
- Mat Husin, M. Z. M., & Azmuddin, R. A. (2022). Learner engagement in using Kahoot! within a university English proficiency course. *Educational Process: International Journal*, 11(2), 167–180. <https://doi.org/10.22521/edupij.2022.112.9>
- McCarthy, M., & McCarten, J. (2022). Writing corpus-informed materials. In J. Norton & H. Buchanan (Eds.), *The Routledge handbook of materials development for language teaching* (pp. 170–184). Routledge.
- Murphy, M. L. (2010). *Lexical meaning*. Cambridge University Press.
- Nakasun, N., & Nakasun, C. (2016). Games: Innovation for creative education. *Romphruek Journal, Krirk University*, 34(3), 160–182.
- Nation, I. S. P. (2008). *Teaching vocabulary: Strategies and techniques*. Heinle.
- Navawatana, N. (2025). An analysis of student language errors: A case study from a Thai institutional language test. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 18(3), 69–85.
- Saito, K., & Lyster, R. (2012). Effects of form-focused instruction and corrective feedback on L2 pronunciation development of /J/ by Japanese learners of English. *Language Learning*, 62(2), 595–633. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9922.2011.00639.x>

- Saraiwang, S., & Worawong, K. (2023). The use of task-based and game-based learning in English learning at small primary schools in Nakhon Pathom, Thailand. *PASAA*, 67, 101–138.
- Sengchuen, N. (2023). A study of vocabulary corpus in TOEIC tests for developing a vocabulary list for the listening test. *Journal of Humanities and Social Sciences, Kamphaeng Phet Rajabhat University*, 29(1), 74–90.
- Stæhr, L. S. (2008). Vocabulary size and the skills of listening, reading, and writing. *Language Learning Journal*, 36(2), 139–152. <https://doi.org/10.1080/09571730802389975>
- Tarigan, B., & Hati, L. P. (2021). *Using Karuta game to enhance vocabulary mastery of elementary school students in Sidomulyo of Sibiru Biru Sub-District*. *Abdimas Talenta*, 6(2), 292–297.
- Taynton, K., & Yamada, M. (2012). Using a Japanese card game Karuta to enhance listening and speaking skills in Japanese learners of English. *Journal of Shitennoji University*, 53, 407–416.
- Vandergrift, L. (2016). *Listening: Theory and practice in modern foreign language competence[Resource guide]*. LLAS Centre for Languages, Linguistics and Area Studies. <http://www.llas.ac.uk/resources/gpg/67>
- West, M. (1953). *A general service list of English words*. Longman, Green & Co.
- Xu, Z., Chen, Z., Eutsler, L., Geng, Z., & Kogut, A. (2020). A scoping review of digital game-based technology on English language learning. *Educational Technology Research and Development*, 68(3), 877–904. <https://doi.org/10.1007/s11423-020-09767-4>

Zuharoh, A. (2014). *Improving students' vocabulary mastery by using karuta card game: A classroom action research of the seventh grade students of SMP N 2 Gebog Kudus in the academic year 2013/2014* [Unpublished undergraduate thesis]. Universitas Muria Kudus.

บทความวิจัย (Research Article)

Exploring GenAI Impacts on Thai EFL Undergraduates' Writing Process Patterns and Writing Behaviors

Phirunkhana Phichiensathien,^{1*} Bhornsawan Inpin,¹ Phoranee Kaewbovorn,¹
Wilawan Champakeaw,¹ and Pimpawee Treesorn¹

Abstract

GenAI is a critical factor in the learning behaviors associated with students' writing development. The conventional writing process is based on the principles of writing behaviors and process patterns and comprises four or five phases. There is a scarcity of research investigating changes in students' writing process patterns resulting from the use of AI technologies. The objectives of this study were to explore the impacts of GenAI on writing process patterns and to determine the writing behaviors of Thai EFL undergraduates. The research included a survey of 91 undergraduates who were majoring in English. A descriptive statistic was employed to analyze the quantitative data obtained from an online questionnaire. The qualitative data were analyzed using thematic analysis. The findings showed that most students completed the assignment using a variety of writing process patterns, transitioning from the third, fourth, and fifth patterns to the first and second patterns. The students' writing behaviors in the planning and composing stages underwent a substantial transition from self-reliance to AI-reliance after the introduction of GenAI. It may be advisable for educators to monitor students' writing progress by gradually prompting them to reflect on their learning with GenAI and to focus on their writing process rather than assessing their writing proficiency.

Keywords: AI technologies, writing process patterns, writing behaviors

¹School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University

*Corresponding author; email: phirunkhana.phi@mfu.ac.th

(Received: 5 November 2025; Revised: 20 February 2026; Accepted: 11 April 2026)

Introduction

Enhanced writing and assessment processes are becoming increasingly dependent on AI-based tools (machine translation applications like *Google Translate*) and automated written corrective feedback applications (AWCF) like *QuillBot* and *Grammarly*. Researchers (e.g., Altas, 2023; Barret & Pack, 2023) have utilized these tools to improve student engagement in writing. After OpenAI released *ChatGPT*, many scholars have highlighted its considerable potential and explored the implications of its integration into mainstream education (Mizumoto & Eguchi, 2023). Kohnke et al. (2023) argue that GenAI technologies can improve language acquisition among students and streamline assessment processes for teachers. Advanced Large Language Models (LLMs) (e.g., *ChatGPT*) function as writing aids by analyzing prompts and offering accurate feedback on writing assignments (Barrot, 2023).

Scholars agreed that LLM and other AI technologies can serve as beneficial adjuncts to integrity knowledge. Those tools may be utilized by students to intentionally enhance their writing abilities, resulting in modifications to their writing practices through the writing process. Planning, drafting, analyzing, and rewriting are cognitive processes that are similarly reaffirmed in the realm of writing pedagogy as part of the writing process (Hyland, 2022). In educational contexts, various investigations into the application of AI technology (AWCF (Huang, et al., 2020; Marzuki et al., 2023), *Google Translate* (Chompurach, 2021), and *ChatGPT* (Hwang et al., 2025; Yilmaz & Yilmaz, 2023)) have elucidated educators' perspectives on students' writing engagement and their progression during the writing process.

However, GenAI's controversial issues have negatively impacted academic integrity, resulting in a global rise in plagiarism, including learning-to-write habits and academic writing processes. This may influence students to focus on mastering effective prompting instead of relying on their efforts throughout the writing process.

To what extent do AI technologies impact students' writing behaviors throughout the writing process, considering their significance in the writing

development? This study pinpoints the impact of AI technology on students' English writing processes and behaviors to provide the literature for the development of instructional strategies. Many studies on AI technology highlight the deployment of AWC applications and GenAI as writing instruments to enhance students' writing proficiency. Barret and Pack (2023) acknowledged a study that examined the perceptions and understanding of educators and learners around the incorporation of GenAI into the writing process. Limited research has assessed the influence of AI technology on students' writing behaviors (Jaboob et al., 2024; Kim et al., 2025). Consequently, there is a scarcity of study examining the influence of GenAI on students' writing process patterns to ascertain if they diverge from conventional writing procedures. This research sought to augment the benefits and mitigate the drawbacks of AI-based technologies in pedagogical methods, thereby reconsidering students' writing progression.

Research Objectives

The objectives of this study were

1. to explore the impacts of GenAI on Thai EFL undergraduates' writing process patterns and
2. to determine Thai EFL undergraduates' writing behaviors when using GenAI.

Literature Review

The Interconnected Writing Strategies, Writing Behaviors, and Writing Process

Writing is a crucial linguistic skill that necessitates various components, including language proficiency, the use of transitional phrases, mechanics, writing strategies, and both cognitive and metacognitive skills related to the writing process and its outcomes (Angelova, 1999; Beare, 2000). Writing strategies are a key criterion for identifying effective writers. According to Graham et al. (2016), educators can

offer explicit writing instruction alongside a model-based instructional cycle for students. Educators can directly instruct pupils in various writing strategies. The students can critically implement strategies to fulfill their writing tasks' communicative objectives by observing and assessing preferred writing techniques and evaluating their own work and those tactics. Accordingly, writing strategies and writing behaviors can be interwoven throughout writing processes.

Students could acquire writing skills through Arndt's (1987) eight conventional strategies, which include: preparing for topic selection, outlining the organizational structure of the target genre, drafting the written product with appropriate language features and expression, engaging in language focus activities, re-reading the draft, evaluating the draft, revising the draft for clarity and meaning, and editing the draft for grammatical accuracy. These writing strategies have been systematically grouped along with writing tasks and processes: planning, drafting, rewriting, and editing. He et al. (2011) defined writing strategies as the application of writing behaviors to accomplish writing tasks. Writing strategies encourage students in mitigating obstacles related to terminology, linguistic elements, and rhetorical structures. The students can delineate their writing strategies to enhance their writing performance effectively. These strategies presumably represent a progression of cognitive processes and writing development encompassing planning, composing, assessing, modifying, and editing the final written outputs for interaction with others. Consequently, writing strategies correspond with the writing behaviors or tactics employed during the writing process to enhance writing achievement.

Writing Process Patterns

In the writing process, focusing improving a language is more significant than the quality of linguistic structure and grammatical structure. Steele (2004) delineated the writing process pattern with three stages: planning, peer collaboration, and revision. Nunan and Choi (2023) asserted that one may create and improve virtually flawless writing assignments through a sequence of writing process (evaluation, collaboration, and revision). It can be inferred that the development of writing

skill may be recognized through the implementation of the non-linear process pattern (planning, composing, reviewing, and revising), according to Hyland's (2022) framework, alongside Seow's (2002) and Harmer's (2015) four fundamental phases of the writing model: preparing, creating, rewriting, and revising. Atkinson (2018) asserts that the traditional paradigm emphasizing the significance of meaning and learning development along the writing process: brainstorming, writing, reviewing, rewriting, and revising. Occasionally, the fifth step of the writing process is shared or the final draft of the writing product is published. This is done in the classroom to encourage students to attain measurable writing goals (Sheir et al., 2015; Vanderpyl, 2012). This study outlines the writing process patterns encompassing three to five stages: planning, drafting, obtaining feedback, revising, and editing, in accordance with Atkinson, (2018), Harmer (2015), Hyland (2022), Seow (2002), and Steele (2004).

Writing Behaviors in Writing Process

Writing behaviors at each stage of the writing process can be illustrated as follows. The prewriting stage encourages students to contemplate the topic of interest offered to them. Students may require additional time to investigate information utilizing both online and printed resources. They may engage in discussions and brainstorming sessions with classmates or group members to compile the necessary information and conduct freewriting based on their ideas. Subsequently, students can maintain focus on the perspective, intended audience, and writing objective, and construct an outline based on textual structure. During the drafting phase, students begin to develop the initial draft of the designated genre by synthesizing knowledge alongside their views and experiences pertinent to the subject matter. In the subsequent phase, when students encounter difficulties with their concepts, they may take a moment to review their draft and employ web resources or AI technologies to enhance their writing assignment. During the revision and editing phase, students must proofread and assess the rigor of lexicogrammatical elements, e.g., spelling, word selection, cohesive devices, and rhetorical structures, to refine the final draft to near perfection.

Based on Oxford's (1990) classification of cognitive, metacognitive, affective, and social strategies, this study emphasizes writing behaviors, explicitly the techniques employed after topic selection, which are characterized and integrated with writing behaviors in the pre-launch phase of the writing process. In GenAI, planning constitutes the first phase of the writing process, when students are anticipated to engage in idea discussions and pose inquiries to formulate both broad and specific concepts. In the initial phase of the writing process, teachers will motivate students to explore their subjects and engage with their assignments. Composing several drafts will enable readers (educators and peers) to assess and offer feedback; the discourse among learners should culminate in collaborative learning and the creation of a final document. These methods emphasize holistic unity and coherence, which can be utilized to structure both text and ideas in writing activities. The techniques ultimately emphasize the formulation of a written work characterized by suitable lexico-grammatical elements and rhetorical structures, including spelling, punctuation, word selection, and textual coherence. Instructors subsequently evaluate students' papers and issue grades according to the established criteria. The ratings will represent student success on the writing task (Seow, 2002). This study delineates the writing behaviors associated with the writing process prior to the introduction of GenAI, structured into five stages: planning, drafting, receiving feedback, revising, and editing, as adapted from Atkinson (2018), Harmer (2015), Hyland (2022), and Seow (2002) and the conceptualization of writing behaviors or strategies from these studies (e.g., Abas & Abd Aziz, (2016); Nopmanotham, (2016)).

Utility of AI Technologies in Students' Writing Development

Artificial intelligence (AI) has advanced significantly over the past decades. The implementation of AI technology has enhanced students' language skills and learning behaviors, particularly in writing performance, as observed by certain researchers (e.g., Chompurach, 2021). Regarding the writing behaviors identified by

Aluemalai and Maniam (2020), Barret and Pack (2023), and Fan (2023), students employed AI-driven machine translation applications, e.g., *Google Translate*, and occasionally utilize AWCF tools, e.g., *Grammarly*, to enhance their writing mechanics throughout the writing process. In the recent years, AI was first developed and structured by algorithms, intelligent systems, and extensive data utilizing Natural Language Processing (Zhang et al., 2023). GenAI, or chatbots, is commonly employed to facilitate educational endeavors; as intelligent agents, chatbots engage with users by providing suitable responses to their inquiries (Clarizia et al., 2018). Accordingly, this study investigates AI technologies that impact student behaviors via AI-driven machine translation tools, AWCF, and GenAI in the writing process.

Subsequently, it is evident that these AI-based machine translation tools and AWCF significantly offer effective feedback regarding lexico-grammatical features and rhetorical structures during the writing process and practices. Also, GenAI can enhance the development of student writing (Atlas, 2023; Hong, 2023; Kasneci et al., 2023; Malik et al., 2023; Saunders, 2023) and influence students' behaviors (Jaboob et al., 2024).

Methods

Population and Sampling

The population of the survey study comprised 764 English major undergraduates from the first to the fourth year. This study recruited 256 voluntary informants, with 64 students from each year, in accordance with Krejcie and Morgan's (1970) sample size guidelines. The participants were committed to obtaining undergraduate degrees at a medium-sized university, ensuring the sample's validity. The inclusion criteria were the students must have been assigned by their course instructors to compose written works in English, from a paragraph to research projects and an email to news articles, in alignment with the program structure. Secondly, they must have voluntarily consented to participate after being thoroughly apprised of the study's objectives, methodologies, and planned

application of the research outcomes. After gaining the university ethics committee's approval of the protocol code of study, the researchers requested that voluntary participants complete an informed consent form to serve as informants for online questionnaire. Only 91 participants have submitted their completed questionnaires to the researchers. Although the sample did not attain the anticipated size, a post-hoc power analysis demonstrates that ($n=91$) obtains a statistical power of (.80) for identifying medium effect sizes at $\alpha = .05$. Accordingly, this confirmed that the study had sufficient sensitivity to discover significant trends in students' opinions. The sample comprised 44 males (48.4%) and 47 females (51.6%), demonstrating robust sampling validity in terms of gender. Regarding the study's cohort, 49 participants (53.85%) were first-year undergraduates, while 23 participants (25.27%) were second-year students. Fourteen participants (15.38%) were third-year students. Only five participants (5.5%) were fourth-year students. Furthermore, the data distribution, with a Skewness value of 1.017, was within the acceptable range as advised by George and Mallery (2010). Thus, the premise of normality was carried out, resulting in the data eligible.

Research Instruments

Four parts of an online questionnaire: a 5-point Likert scale of general background, a self-checklist of writing process patterns and writing behaviors, and open-ended questions were developed to ask Thai EFL undergraduates' perceptions to evaluate the changes in students' writing process patterns and behaviors when employing GenAI, in comparison to their traditional writing practices. In addition, the five writing process patterns and a 22-to-29 writing behavior were designed based on literature review.

Before data collection, the instrument was subjected to a thorough content validity assessment by three experts in the field of English Language Teaching (ELT). The items were evaluated for clarity and relevance, resulting in an acceptable Index of Item-Objective Congruence (IOC), so confirming that the instrument effectively measured the target variables. Next, the researchers modified the instruments in

accordance with the experts' recommendations and feedback. After validation, the survey was distributed to four English major undergraduates who volunteered to participate in try-out stage.

Data Analysis

In order to address the research questions, the descriptive statistics (Means and Standard Deviation) and percentages were employed to analyze the quantitative data of the online questionnaire using the SPSS program. The results of the writing process patterns and writing behaviors in the online questionnaire were determined by four intervals (0.8) for rating scale interpretation. To generate the categories of data, thematic analysis was employed to analyze the qualitative data.

Findings

The findings were given to provide insight into the influence of AI technologies on students' writing process patterns and behaviors before and after the introduction of GenAI. Almost all students concurred that they relied on AI technologies to assist them with composing coursework assignments in three distinct capacities. The participants consistently employed *Google Translate* to compose a draft of the coursework assignments (96.70%), in accordance with the conceptualization of writing behaviors and the writing process in English language teaching. The initial choice for AWCF in terms of academic assistance was *Grammarly* (38.67%). Furthermore, the students occasionally employed *ChatGPT* as a writing instrument to verify mechanical errors (33.11%), while *ChatGPT* can serve as a coauthor, assisting them in the composition of writing products (73.62% in frequency).

The Results of Thai EFL Undergraduates' Writing Process Patterns

The findings suggest that the participants' writing process pattern may slightly alter in comparison to the writing behaviors observed in the traditional writing process following the launch of GenAI. Table 1 provides insight into the effects of AI technologies on the writing process patterns of Thai EFL undergraduates. The

traditional writing process patterns consist of four or five stages, grounded in the concept of writing habits and writing process patterns.

Table 1: Thai EFL Undergraduates' Writing Process Patterns

Writing Patterns and Writing Stages	Y 1		Y 2		Y 3		Y4		Total	
	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A
1. Writing only one draft (1)	1	1	0	8	3	1	0	1	4	11
2. Planning-> writing only one draft (2)	4	10	0	6	2	3	1	1	7	20
3. Writing the 1 st draft->pausing/reading->revising the 1 st draft (3)	11	10	5	4	3	4	4	3	23	21
4. Planning-> writing the 1 st draft-> asking for feedback-> revising the 1 st draft (4)	18	13	9	1	3	2	0	0	30	16
5. Planning-> writing the 1 st draft-> getting feedback-> revising (the 1 draft)-> editing (the 2 nd draft) (5)	15	15	9	4	3	4	0	0	27	23
Total	49	49	23	23	14	14	5	5	91	91
N = 91		B = Before launching GenAI			A = After launching GenAI					

Patterns 1, 2 and 3 are the anticipated optional patterns from the trial phase. The comparative data of participants' writing process patterns before and after utilizing GenAI is illustrated in the table. Specifically, most students (n=80) selected writing process Patterns 3, 4, and 5, whereas only eleven students acknowledged utilizing writing process Patterns 1 and 2 prior to the introduction of GenAI. Nonetheless, following the introduction of GenAI, 60 students choose to complete their writing assignments utilizing three conventional writing process patterns (3, 4, and 5). Twenty students transitioned their writing process from traditional methods to Patterns 1 and 2. In the second dataset, a larger number of students selected Pattern 1 (N= 7) and Pattern 2 (N= 13) compared to those who chose these patterns in the first dataset. The second dataset revealed a reduced number of students selecting Patterns 3, 4, and 5, with a notable twofold decrease in Pattern 4. Subsequently, it is anticipated that AI technologies may influence the writing phases

of numerous writing processes and may reduce the writing time. Similarly to the qualitative data shown in the excerpts, *'I use it to assist and **save time** rather than letting it fully take over my work.'*, the findings illustrated the impact of AI technologies on students' writing process becoming streamlined.

The Results of Thai EFL Undergraduates' Writing Behaviors

As known, the writing behaviors associated with each pattern can be recognized as strategies that assist students in completing their coursework assignments. Table 2 shows frequency of writing behaviors found in each stage of the writing process patterns.

Table 2: Writing Behaviors in Each Stage of Writing Process Patterns

Patterns/ No. of Writing Behaviors	Phase										Total	
	1		2		3		4		5			
	Planning		Writing the 1 st Draft		Asking for Feedback		Revising the 1 st Draft		Editing			
Pattern 1			✓								1 Phase	
Writing Behaviors	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A
			7	11							7	11
Pattern 2	✓		✓								2 Phases	
Writing Behaviors	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A
	10	13	7	11							17	24
Pattern 3			✓		✓		✓				3 Phases	
Writing Behaviors	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A
			7	11	3	3	7	11			17	25
Pattern 4	✓		✓		✓		✓				4 Phases	
Writing Behaviors	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A
	10	12	7	11	5	5	8	11			30	39
Pattern 5	✓		✓		✓		✓		✓		5 Phases	
Writing Behaviors	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A
	10	12	7	11	4	5	8	11	8	11	37	50
Total	30	37	35	55	12	13	23	33	8	11	108	149

The overall number of writing behaviors prior to the introduction of GenAI was less than the frequency of writing behaviors in the second dataset, which recorded 108 and 149, respectively. In the three patterns of the initial dataset, students exhibited writing behaviors in the planning phase with a maximum of 30 occurrences and a minimum of 12. During the initial draft phase, they verified the use of their writing behaviors after the introduction of GenAI, recording the highest frequency (55) across all five patterns and the lowest frequency (11) in the fifth stage of Pattern 5. Tabel 3 demonstrates the result of writing behaviors found in 5 writing process patterns before and after launching GenAI.

Table 3: Writing Behaviors in 5 Writing Process Patterns

Writing Behaviors in Each Pattern		Patterns in 1 st Dataset					Patterns in 2 nd Dataset				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1	Thinking about the interesting topic	-	✓	-	✓	✓	✗	✓	-	✓	✓
2	Searching for information to write the selected topic	-	✓	-	✓	✓	✗	✓	-	✓	✓
3	Using background knowledge relating to the selected topic	-	✓	-	✓	✓	✗	✓	-	✓	✓
4	Preparing vocabulary and grammatical structures	-	✓	-	✓	✓	✗	✓	-	✓	✓
5	Brainstorming or discussing with others	-	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
6	Writing an outline in L1 and translating it to L2 (by using an AI-based machine translation	-	✓	-	✓	✓	-	-	-	✓	✓
7	Identifying writing purpose(s), topic, and audience	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	✓	✓
8	Organizing ideas to make an outline	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	✓	✓
9	Using an online dictionary to find unknown words	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓

Table 3: Writing Behaviors in 5 Writing Process Patterns (continue)

Writing Behaviors in Each Pattern		Patterns in 1 st Dataset					Patterns in 2 nd Dataset				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
10	Using an AI-based machine translation application to check word choices	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓
11	Imitating the same patterns of the sentences from the model example	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓
12	Drafting the first version in L1 and translating it to L2	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓
13	Finding more information while writing the 1 st draft	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
14	Correcting grammar mistakes e.g., spelling, tense, and punctuation) and structures	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
15	Using AWCF to check grammar mistakes and sentence structures	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
16	Consulting classmates/teacher about ideas	-	-	-	✓	✓	-	-	-	✓	✓
17	Doing peer evaluation to get feedback	-	-	-	✓	✓	-	-	-	✓	✓
18	Asking someone to evaluate the drafts	-	-	-	✓	✓	-	-	-	✓	✓
19	Rereading/reviewing what has been written	-	-	✓	✓	✓	-	-	✓	✓	✓
20	Checking the coherence and relevance of the drafts	-	-	✓	✓	✓	-	-	✓	✓	✓
21	Taking a break while editing the drafts	-	-	✓	✓	✓	-	-	✓	✓	✓
22	Re-checking the drafts and editing	-	-	✓	✓	✓	-	-	✓	✓	✓

Table 3: Writing Behaviors in 5 Writing Process Patterns (continue)

Writing Behaviors in Each Pattern		Patterns					Patterns				
		in 1 st dataset					in 2 nd dataset				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
23	Using GenAI to create the topic						x	✓	-	✓	✓
24	Using GenAI to generate the example of the writing task						-	✓	✓	✓	✓
25	Using GenAI to create the first draft						✓	✓	✓	✓	✓
26	Asking GenAI to evaluate the draft and give feedback						-	-	-	✓	✓
27	Using GenAI to check grammar mistakes and sentence structures						✓	✓	✓	✓	✓
28	Using GenAI to add tone, voice, and writing styles						✓	✓	✓	✓	✓
29	Using GenAI e.g., ChatGPT to revise the first draft						-	-	✓	✓	✓
Total		7	15	12	22	22	6	18	17	29	29

✓ = Writing behaviors found x = Writing behaviors not chosen by students

The analysis of participants' writing experiences indicated that the total number of writing behaviors in the second dataset was significantly higher than those observed in the first dataset. In Writing Process Pattern 1, seven writing behaviors were identified at stage one. After applying GenAI in their assignments, only six out of eleven writing behaviors were utilized to complete their tasks. In a manner similar to the two-stage analysis of Pattern 2, 18 out of 19 writing behaviors were identified in the second dataset, compared to 15 writing behaviors observed prior to the implementation of GenAI. Although the total number of writing behaviors in Pattern 3 was lower than in the previous pattern across both datasets, the writing behaviors were represented in different quantities (N=12 and 17). The writing behaviors of comparable students manifested in Patterns 4 and 5 across GenAI and non-GenAI contexts, indicating a notable consistency with the literature (N=22 and 29).

Accordingly, these diverse writing behaviors do not influence the analysis. Figure 1 illustrates writing behaviors observed at each stage of the writing process patterns before and after the implementation of GenAI.

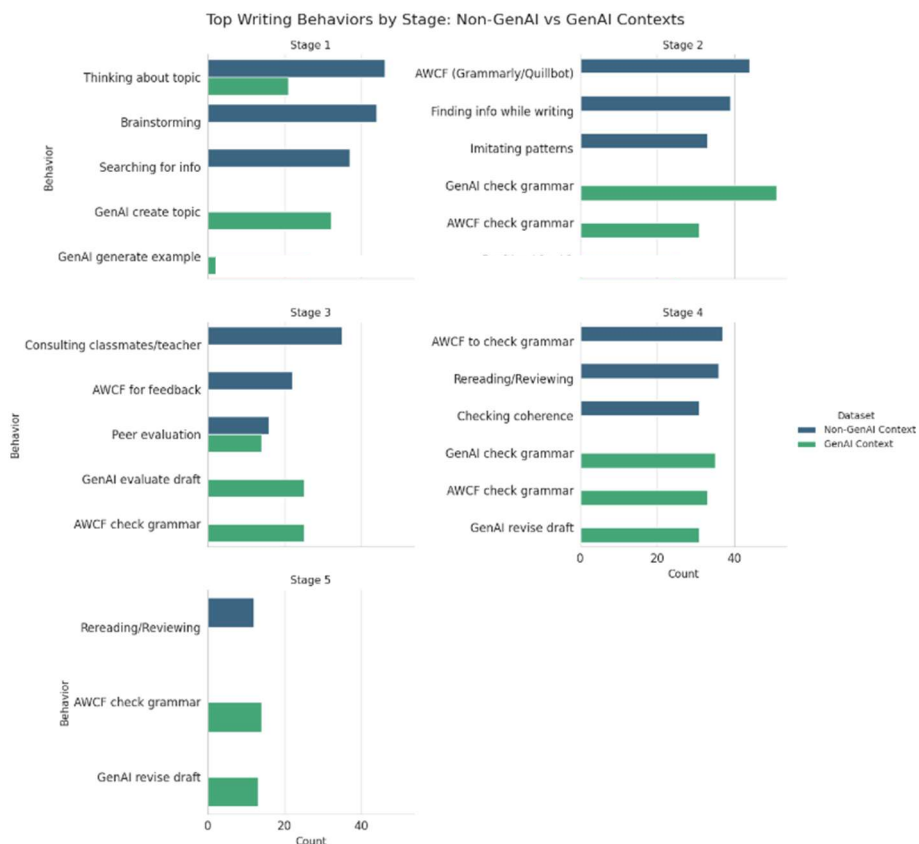

Figure 1: Writing Behaviors in Writing Process

Prior to the introduction of GenAI, Thai EFL undergraduates employed AWCF to verify grammatical correctness and depended on their cognitive processes for ideation and drafting. However, a pronounced over-reliance on GenAI became evident following its launch. In the planning process, 46 Thai EFL undergraduates reported that they anticipated the interesting topic independently and collaborated with their peers, while 32 Thai EFL undergraduates utilized GenAI to formulate the topic. In stage 2, 44 Thai EFL undergraduates independently rectified grammatical errors, whereas 51 Thai EFL undergraduates predominantly utilized GenAI for grammar verification. The initial dataset of 35 Thai EFL undergraduates indicated a

strong dependence on human consultation, primarily with friends and teachers. However, after launching GenAI, 25 of these students utilized the technology to assess their drafts. During the revision and editing phases, Thai EFL undergraduates consistently utilized AWCF and GenAI, whereas those students rarely employed AI-based machine translation tools during the writing process. This may illustrate the transition from concept generation to final editing, specifying the predominant tools (both Traditional and AI) utilized at each stage.

Discussion and Conclusion

Before the launch of GenAI, Thai EFL undergraduates employed AI-driven machine translation applications and AWCF to enhance the quality of their writing tasks. The analysis of this study relies on the impact of AI technologies on Thai EFL undergraduates' writing process patterns and behaviors. GenAI essentially serves as a substantial alternative to prior AI-driven writing tools for Thai EFL undergraduates, facilitating concise and effective writing.

The impacts of GenAI on academic writing approaches and practices are leading to a significant change in Thai EFL undergraduates' writing process patterns. In particular, there is a noticeable shift from traditional multi-stage writing processes (3, 4, and 5 stages) to more condensed stages, as evidenced by the emergence of Writing Process Patterns 1 and 2. The findings from the analysis of Thai EFL undergraduates' Writing Process Patterns 1 and 2 reveal that most first-year and second-year students preferred these approaches over others in relation to their experiences with GenAI in coursework assignments. The students in Year 3 and 4 may exhibit differences in their identification of writing strategies and processes, particularly in how they develop and enhance their writing performance based on their prior knowledge. This indicates that GenAI could serve as an optional writing resource for Thai EFL undergraduates. GenAI and AI technologies in the writing process can significantly enhance Thai EFL undergraduates' writing development by streamlining the stages involved and reducing the time spent throughout the writing

process. Through qualitative evidence, Thai EFL undergraduates acknowledged that they derived this benefit from GenAI. This is supported by Fyfe (2023) and Liu et al. (2024), indicating that GenAI as writing tools could enhance Thai EFL undergraduates' time management efficiency.

Conversely, the writing process may not substantially reduce from five stages to a single stage. Nonetheless, the effects of GenAI on the writing process can be articulated in terms of a shift from self-reliance to over-reliance on GenAI as writing behaviors evolve through various stages, aligning with earlier research (Gayed et al., 2022; Li et al., 2025). This could clarify the distinction between the objectives of learning writing and writing practices compared to conventional writing strategies. The findings indicate that the authors of this study suggest that writing behaviors at each stage of the writing process could be adjusted to develop effective prompts for GenAI programs.

Furthermore, the writing process patterns of Thai English-major undergraduates have been influenced by the introduction of GenAI in their writing tasks. The writing process patterns of Thai EFL undergraduates are expected to undergo a significant transformation, moving from multiple stages to fewer stages. This shift will see a reduction from 4 and 5 stages to a few, specifically Writing Process Patterns 1, 2, and 3. GenAI could greatly influence Thai EFL undergraduates' writing behaviors by increasing their reliance on this technology throughout the writing process. This AI technology has the potential to assist in topic creation, the development of targeted textual genres, and the enhancement of draft quality as shortcut tools, despite the prior use of AWCF for correcting language features and sentence structures before the emergence of GenAI.

In brief, the incorporation of GenAI into their writing practices represented a significant alteration in their writing behaviors and process. GenAI as a writing tool may improve Thai EFL undergraduates' time management during the writing process, resulting in excessive dependence on GenAI in their writing practices. Employing several traditional writing strategies alongside a process-oriented writing approach remains advantageous for Thai EFL undergraduates to develop their cognitive skills

in the GenAI context. How can instructors accurately evaluate students' writing competencies if they choose to employ GenAI during the planning and drafting stages rather than depending on their own abilities? This may be challenged if there is a transition from self-efficacy to reliance on AI. Instructors can monitor students' writing developments by encouraging them to reflect incrementally on their learning from GenAI and prioritize their writing process over evaluating their writing proficiency.

Suggestions

Suggestions for Application

The theoretical implications suggest that writing serves as a strong learning behavior, reflecting a psychological procedure that allows for the explicit expression of ideas throughout the writing process and the development of strategies at various stages of writing. AI technologies, especially GenAI, serve as valuable supportive writing tools that assist students in enhancing their cognitive abilities and writing skills throughout various processes. While students may engage in discussions and brainstorming sessions with peers or group members to compile necessary information and engage in freewriting during the traditional writing process, understanding how to write in the context of AI's influence can greatly enhance their independence during the peer-feedback phase. However, it is contingent upon the individual's personalized learning experience. On occasion, it is crucial to maintain a critical perspective on the implications of an over-reliance on AI in the process of drafting written content. Consequently, their learning engagements and writing behaviors utilizing GenAI have shifted their assessment emphasis towards the writing outcomes.

Suggestions for Further Studies

While concentrating on a homogenous group of participants, it is essential for future studies to include a heterogeneous group from different disciplines to identify the variations and commonalities in students' perspectives regarding the

effects of GenAI on writing process patterns and writing behaviors in quantitative data. Also, the further qualitative studies may employ a longitudinal methodology to investigate the insightful finding.

Declaration of AI-assisted Technologies

The authors employed AI-driven automated written corrective feedback (AWCF [QuillBot]) to proofread and enhance sections of the text throughout the development of this work. Subsequent to utilizing this tool, the writers evaluated and revised the text as necessary and assume complete responsibility for the publication's content.

References

- Abas, I. H., & Abd Aziz, N. H. (2016). Classification of L2 writing process and writing strategies. *Proceedings of the ICECRS*, 1(1), 367-380.
<http://dx.doi.org/10.21070/picecrs.v1i1.505>
- Aluemalai, K., & Maniam, M. (2020). Writing strategies utilized by successful and unsuccessful ESL undergraduate students in writing classroom. *Journal of English Language and Culture*, 10(2), 100-110.
https://www.researchgate.net/publication/341523861_Writing_Strategies_Utilized_by_Successful_and_Unsuccessful_ESL_Undergraduate_Students_in_Writing_Classroom
- Angelova, M. (1999). *An exploratory study of factors affecting the process and product of writing in English as a foreign language*. [Unpublished doctoral dissertation]. State University of New York.
- Arndt, V. (1987). Six writers in search of texts: A protocol-based study of L2 and L2 writing. *ELT Journal*, 41(4), 257-267. <https://doi.org/10.1093/elt/41.4.257>
- Atkinson, D. (2018). Theory in second language writing. In M. DelliCarpini (ed.), *The TESOL Encyclopedia of English Language teaching* (pp.1-6).
<https://doi.org/10.1002/9781118784235.eelt0524>

- Atlas, S. (2023). *ChatGPT for higher education and professional development: A guide to Conversational AI*.
https://digitalcommons.uri.edu/cba_facpubs/548
- Barrett, A., & Pack, A. (2023). Not quite eye to AI: Student and teacher perspectives on the use of generative artificial intelligence in the writing process. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20, 59. <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00427-0>
- Barrot, J. S. (2023) Using ChatGPT for second language writing: Pitfalls and potentials. *Assessing Writing*, 57, 100745.
<https://doi.org/10.1016/j.asw.2023.100745>
- Beare, S. (2000). *Differences in content generating and planning processes of adult L1 and L2 proficient writers*. [Doctoral dissertation, University of Ottawa].
<https://ruor.uottawa.ca/server/api/core/bitstreams/ae4d944b-3d58-4a01-a48c-8b62555374f7/content>
- Chompurach, W. (2021). "Please let me use Google Translate": Thai EFL students' behavior and attitudes toward Google Translate use in English writing. *English Language Teaching*, 14(12), 23-35.
<https://doi.org/10.5539/elt.v14n12p23>
- Clarizia, F., Colace, F., Lombardi, M., Pascale, F., & Santaniello, D. (2018). Chatbot: An education support system for student. In A. Castiglione, F. Pop, M. Ficco & F. Palmieri (eds.), *International symposium on Cyberspace Safety and Security* (pp.291-302). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-01689-0_23
- Fan, N. (2023). Exploring the effects of automated written corrective feedback on EFL students' writing quality: A mixed methods study. *SAGE Open*, 13(2), 1-7. <https://doi.org/10.1177/21582440231181296>
- Fyfe, P. (2023). How to cheat on your final paper: Assigning AI for student writing. *AI & Society*, 38, 1395–1405. <https://doi.org/10.1007/s00146-022-01397-z>

- Gayed, J. M., Carlon, M. K. J., Oriola, A. M., & Cross, J. S. (2022). Exploring an AI-based writing assistant's impact on English language learners. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 3, 100055, 1-7.
<https://doi.org/10.1016/j.caeai.2022.100055>
- George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference 17.0 update* (10th ed). Allyn & Bacon.
- Graham, S., Bruch, J., Fitzgerald, J., Friedrich, L., Furgeson, J., Greene, K., Kim, J., Lyskawa, J., Olson, C. B., & Wulsin, C. S. (2016). *Teaching secondary students to write effectively*. National Center for Education Evaluation and Regional Assistance (NCEE), Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education.
https://ies.ed.gov/ncee/wwc/Docs/PracticeGuide/508_WWCPG_SecondaryWriting_122719.pdf
- Harmer, J. (2015). *The practice of English language teaching* (5th ed.). Pearson Longman.
- He, T. H., Chang, S. M., & Chen, S. H. E. (2011). Multiple goals, writing strategies, and written outcomes for college students learning English as a second language. *Perceptual and Motor Skills*, 112(2), 401-416.
<https://doi.org/10.2466/11.21.28.PMS.112.2.401-416>
- Hong, W. C. H. (2023). The impact of ChatGPT on foreign language teaching and learning: Opportunities in education and research. *Journal of Education Technology and Innovation*, 5(1), 37-45.
<https://jeti.thewsu.org/index.php/cieti/article/view/103>
- Huang, H. W., Li, Z., & Taylor, L. (2020). The effectiveness of using Grammarly to improve students' writing skills. In *ICDEL 2020: 2020 the 5th International Conference on Distance Education and Learning* (pp. 122-127). Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.1145/3402569.3402594>
- Hwang, M., Jeens, R., & Lee, H. K. (2025). Exploring learner prompting behavior and its effect on ChatGPT-assisted English writing revision. *The Asia-Pacific*

- Education Researcher*, 34, 1157-1167. <https://doi.org/10.1007/s40299-024-00930-6>
- Hyland, K. (2022). *Teaching and Researching Writing* (4th ed.). Routledge.
- Jaboob, M., Hazaimah, M., & Al-Ansi, A. M. (2024). Integration of GenAI techniques and applications in student behavior and cognitive achievement in Arab higher education. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 41(1), 353-366. <https://doi.org/10.1080/10447318.2023.2300016>
- Kasneci, E., Sessler, K., Kuchemann, S., Bannert, M., Dementieva, D., Fischer, F., Grasser, U., Groh, G., Günnemann, S., Hüllermeier, E., Krusche, S., Kutyniok, G., Michaeli, T., Nerdel, C., Pfeffer, J., Poquet, O., Sailer, M., Schmidt, A., Seiel, T., ... Kasneci, G. (2023). ChatGPT for good? On opportunity and challenges of large language models for education. *Learning and Individual Differences*, 103, 102274. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2023.102274>
- Kim, J., Lee S., Detrick, R., & Wang, J. (2025). Students-Generative AI interaction patterns and its impact on academic writing. *Journal of Computing in Higher Education*, 38(1), 504-525. <https://doi.org/10.1007/s12528-025-09444-6>
- Kohnke, L., Moorhouse, B. L., & Zou, D. (2023). ChatGPT for language teaching and learning. *RELC Journal*, 54(2), 537-550. <https://doi.org/10.1177/00336882231162868>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970) Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Li, X., Yang, Z., Zhang, J., & Li, Q. (2025). Application of AI tools in education: A quantitative and qualitative analysis of the student writing process. In *2025 5th International Conference on Artificial Intelligence and Education (ICAIE)*. Institute of Electrical and Electronics Engineers. <https://doi.org/10.1109/ICAIE64856.2025.11158215>

- Liu, M., Zhang, L. J., & Biebricher, C. (2024). Investigating students' cognitive processes in GenAI-assisted digital multimodal composing and traditional writing. *Computers & Education*, 211, 104977.
<https://doi.org/10.1016/j.compedu.2023.104977>
- Malik, A. R., Pratiwi, Y., Andajani, K., Numertayasa, I. W., Suharti, S., Darwis, A., & Marzuki (2023). Exploring artificial intelligence in academic essay: Higher education student's perspective. *International Journal of Educational Research Open*, 5, 100296. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2023.100296>
- Marzuki, Widiati, U., Rusdin, Diyenti, D. & Indrawati, I. (2023) The impact of AI writing tools on the content and organization of students' writing: EFL teachers' perspective. *Cogent Education*, 10(2), 2236469,
<https://doi.org/10.1080/2331186X.2023.2236469>
- Mizumoto, A., & Eguchi, M. (2023). Exploring the potential of using an AI language model for automated essay scoring. *Research Methods in Applied Linguistics*, 2(2), 100050. <https://doi.org/10.1016/j.rmal.2023.100050>
- Nopmanotham, N. (2016). A study of writing strategies used by Thai EFL high school students. [Master's thesis, Thammasat University].
<https://doi.org/10.14457/TU.the.2016.1326>
- Nunan, D., & Choi, J. (2023). *Product and process approaches to writing in clarity and coherence in academic writing: Using language as a resource*. NY: Routledge.
- Oxford, R. L. (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. Newbury House.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49-60. <https://psycnet.apa.org/record/1979-12368-001>
- Saunders, S. (2023). *Rather than ban GenAI, universities must learn from the past*. <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20230221075136410>

- Seow, A. (2002). The writing process and process writing. In J. C. Richards & W. A. Renandya (Eds.), *Methodology in language teaching: An anthology of current practice* (pp. 315–320). Cambridge University Press.
- Sheir, A. A., Zahran, F. A. A., & Koura, A. A. (2015). The effectiveness of process writing approach in developing EFL writing performance of ESP college students. *Educations Sciences Journal*, 23(3), 1-23.
- Steele, V. (2004). Product and process writing: A comparison.
<https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers/known-subject/product-and-process-writing-comparison>
- Vanderpyl, G. D. (2012). The Process approach as writing instruction in EFL (English as a Foreign Language) classrooms [SIT Graduate Institute, Brattleboro]. In *MA TESOL Collection*. https://digitalcollections.sit.edu/ipp_collection/545/
- Yilmaz, R., & Yilmaz, F. G. K. (2023). Augmented intelligence in programming learning: Examining student views on the use of ChatGPT for programming learning. *Computers in Human Behavior: Artificial Humans*, 1(2), 100005.
<https://doi.org/10.1016/j.chbah.2023.100005>
- Zhang, T., Lu, X., Zhu, X., & Zhang, J. (2023). The contributions of AI in the development of ideological and political perspectives in education, *Heliyon*, 9(3), E13403. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e13403>

บทความวิจัย (Research Article)

หลักไชจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก :

การศึกษาสารัตถะของกรณีศึกษาหากันแก้กัน

Lak Chai from the Ancient Laws of Phitsanulok: An Analytical Study
of the Essence of Case Files in Accusation and Defenseสมเกียรติ ติดชัย^{1*}Somkiat Tidchai^{1*}

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการวิจัยเอกสาร มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมสารัตถะของกรณีศึกษาหากันแก้กันจากหลักไชในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้กฎหมายโบราณเอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 46 ฉบับ ซึ่งปริวรรตโดยผู้วิจัย ผลการศึกษาพบว่า กรณีศึกษาหากันแก้กันจากหลักไชในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก พบจำนวน 13 ประเภท คือ 1. คดีความเกี่ยวกับการลักทรัพย์ พบจำนวน 19 เรื่อง 2. คดีความเกี่ยวกับเรื่องขู่ พบจำนวน 8 เรื่อง 3. คดีความเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท พบจำนวน 9 เรื่อง 4. คดีความเกี่ยวกับการพูดปดหรือกล่าวเท็จ พบจำนวน 6 เรื่อง 5. คดีความเกี่ยวกับการทำร้ายผู้อื่น พบจำนวน 5 เรื่อง 6. คดีความเกี่ยวกับหนังสือประกัน พบจำนวน 4 เรื่อง 7. คดีความเกี่ยวกับการฉ้อโกง พบจำนวน 3 เรื่อง 8. คดีความเกี่ยวกับทรัพย์สินเสียหาย พบจำนวน 2 เรื่อง 9. คดีความเกี่ยวกับการบุกรุก พบจำนวน 3 เรื่อง 10. คดีความเกี่ยวกับอุบัติเหตุ พบจำนวน 2 เรื่อง 11. คดีความเกี่ยวกับการกู้เงิน พบจำนวน 2 เรื่อง 12. คดีความเกี่ยวกับการทำผิดสัญญา พบจำนวน 1 เรื่อง 13. คดีความเกี่ยวกับการพนัน พบจำนวน 1 เรื่อง การศึกษาหลักไชที่ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษากฎหมายที่เคยใช้ในจังหวัดพิษณุโลกเมื่อครั้งอดีตผ่านต้นฉบับเอกสารโบราณอีกด้วย

คำสำคัญ: หลักไช กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก สารัตถะ กรณีศึกษาหากันแก้กัน

¹ หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Science, Rajabhat Pibulsongkram University

* Corresponding author; email: somkiat.t@psru.ac.th

(Received: 28 November 2025; Revised: 17 January 2026; Accepted: 19 January 2026)

Abstract

This is a document-based research article aims to examine and compile the essence of case files of accusation and defense found in the ancient laws of Phitsanulok Province. The study utilized 46 ancient legal documents from the Office of Arts and Culture, Pibulsongkram Rajabhat University, which were transcribed by the researcher. The study results revealed 13 types of cases concerning mutual resolution based on the Lak Chai principle in the ancient laws of Phitsanulok : theft (19 cases), adultery (8 cases), disputes or brawls (9 cases), false statements (6 cases), assault (5 cases), security bonds or guarantees (4 cases), fraud (3 cases), property damage (2 cases), trespassing (3 cases), accidents (2 cases), loan agreements (2 cases), breach of contract (1 case), and gambling (1 case). The findings highlight the role of the Lak Chai principle in resolving disputes and provide valuable insights into the legal practices historically enforced in Phitsanulok Province based on original ancient legal documents.

Keywords: Lak Chai, ancient laws of Phitsanulok, essence, case files of accusation and defense

บทนำ

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เก็บรักษาค้นฉบับเอกสารโบราณท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างไว้จำนวนมาก โดยเอกสารส่วนใหญ่พบทั้งตำราเวชศาสตร์ ธรรมคดี วรรณคดี นิติศาสตร์ เป็นต้น โดยงานเหล่านี้ได้รับการปริวรรต ศึกษาวิจัย และเผยแพร่แล้วบางส่วน คือ กลุ่มงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยผู้ที่มีส่วนสำคัญในการศึกษาเอกสารโบราณจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม คือ ผศ.ดร.ภัครพล แสงเงิน หัวหน้าศูนย์ศึกษาเอกสารโบราณภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตำรายาแพทย์แผนไทยของจังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 87 ฉบับ และนำเสนอในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจารึกภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่อง ตำรายาแพทย์แผนไทยของจังหวัดพิษณุโลก : การศึกษาต้นฉบับตัวเขียนและสารัตถะ ดังนั้นผู้วิจัย

จึงเห็นว่า เอกสารโบราณประเภทอื่นที่เก็บรักษา ณ สำนักศิลปะและวัฒนธรรมนั้นยังไม่มีผู้ใดศึกษา ผู้วิจัยจึงเริ่มรวบรวมไฟล์ต้นฉบับเอกสารโบราณ โดยขอความอนุเคราะห์จาก ผศ.ดร. ภัครพล แสงเงิน ที่ให้ความช่วยเหลือ จัดหมวดหมู่ แยกประเภท จนลงความเห็นว่า ควรศึกษาด้านนิติศาสตร์ คือ เอกสารประเภทกฎหมายโบราณ โดยผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารโบราณประเภทกฎหมายที่สามารถระบุที่มาได้ว่า มาจากจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 46 ฉบับ จำนวน 2,887 หน้า สมุดไทย ผู้วิจัยจึงเริ่มปริวรรตให้เป็นภาษาไทยปัจจุบัน และมี ผศ.ดร. ภัครพล แสงเงิน เป็นผู้ให้คำแนะนำในการตรวจสอบความถูกต้องของการปริวรรต

ส่วนเรื่องของการศึกษาวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้เผยแพร่ผลการวิจัยไปบ้างแล้ว ได้แก่ งานของสมเกียรติ ติตตชัย (2568) “การศึกษาเชิงวิเคราะห์กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก” และงานของสมเกียรติ ติตตชัย (2568) “การศึกษาเชิงวิเคราะห์อักขรวิธีของคำโบราณจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก” ประเด็นสำคัญ คือ ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษากฎหมายโบราณยังมีอีกหลายแง่มุมที่จะสามารถศึกษาได้ ผู้วิจัยจึงทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบความน่าสนใจ โดยเฉพาะประเด็นของเรื่อง “หลักไชย” ซึ่งถือเป็นคู่มือทางจริยธรรมสำคัญในการตัดสินใจตัดสินคดีความของผู้พิพากษาโบราณ โดยคำว่า “หลักไชย” นั้น ตรงใจ หุตางกูร (2566) นิยามไว้ว่า “หลักการอันนำมาซึ่งชัยชนะแห่งความยุติธรรม” โดยความสำคัญของหลักไชยปรากฏหลักฐานในวรรณคดีไทยหลายเรื่อง เช่น

1. ขุนช้างขุนแผน ตอน กำเนิดพลายงาม

๑ ครานั้นจมีนศรีเสาวรักษ์ราช	เรียกพลายงามทรมสวาดิมาสั่งสอน
จะเป็นข้าจอมนรินทร์ปิ่นนคร	อย่านั่งนอนเปล่าเปล่าไม่เข้าการ
พระกำหนดกฎหมายมีหลายเล่ม	เก็บไว้เต็มตู้ใหญ่ไขออกอ่าน
กรมศักดิ์ <u>หลักชัย</u> พระอัยการ	มนเทียรบาลพระบัญชาตัดสินสำนวน

(เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน เล่ม 1, 2544, น. 449)

2. เพลงยาวถวายโอวาท

อุตสาห์เรียนเขียนอ่านบุราณราช	ไสยศาสตร์สงครามตามประสงค
ลำดับศักดิ์จักรพรรดิชาติวงศ์	อุตสาห์ทรงจดจำให้ชำนาญ
ด้วยพระองค์ทรงสมบรมนาถ	บังคับราชการสิ้นทุกถิ่นฐาน
กรมศักดิ์ <u>หลักชัย</u> พระอัยการ	มนเทียรบาลพระบัญชาตัดสินสำนวน

(สุนทรภู่, 2510, น. 17)

3. ปฐมมาลา (คำอธิษฐานผู้แต่ง)

๑ อ้าอองคบรมปรเมษฐ	วรมหิทธิเดชา
ทรงบุษบกหงษวิหคพา	หนผาดผยองผัน
๑ เชิญช่วยพิทักษ์ทำนุโลก	ไอยการระบอบบัน
เปนอาทิจคือคำภีรธรร	มะสารทสิ่งเปนแก่นสาร
๑ <u>หลักไชย</u> แลคัมภีร์พระพรหมศักดิ์	กำหนดกฎกฏมณเฑียรบาล
อย่าให้จลาจลวิการ	คือจะปลอมจะเปลี่ยนแปลง

(พระเทพโมลี, 2558, น. 36)

4. ปฐม ก.กา หัตถ์อ่าน

แม่นเป็นเสมียน เร่งขีดเร่งเขียน เรียนกฎเรียนหมาย
กรรมศักดิ์หลักไชยให้รู้มากมาย รู้บาทกฎหมาย ตกแต่งบัตรา

(ปฐม ก.กา หัตถ์อ่าน: หนังสืออนุสรณ์งานฌาปนกิจศพนางโอสถนันทประสิทธิ์

(แก้ว สืบศิริ), 2513, น. 90)

การศึกษากฎหมายโบราณหมวดหลักไชย มีงานวิจัยที่น่าสนใจอยู่ 2 เรื่อง คือ งานของตรงใจ หุตางกูร (2566) ศึกษาโครงสร้างเนื้อหาของหลักไชย และงานของเชมฤทัย บุญวรรณ (2559) ศึกษาหลักไชยสำนวนต่าง ๆ จำนวน 11 ฉบับ ซึ่งงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องต่างให้ข้อเสนอแนะสำคัญไว้ว่า ควรมีการศึกษหลักไชยฉบับภูมิภาคอื่น ๆ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยกำลังศึกษากฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก จึงจุดประกายความคิดว่า ควรจะมีการศึกษาหลักไชยที่ปรากฏในกฎหมายโบราณของจังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรมจำนวน 46 ฉบับ เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดศึกษาในประเด็นนี้ อีกทั้งการศึกษครั้งนี้จะเป็นการรวบรวมกฎหมายหลักไชยจากกฎหมายโบราณที่แพร่กระจายทั่วไปในเขตจังหวัดพิษณุโลกอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาและรวบรวมสารัตถะของกรณีศึกษาหากันแก่นจากหลักไชยในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตการวิจัย

ใช้ต้นฉบับกฎหมายโบราณ เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 46 ฉบับ ซึ่งปริวรรตโดยผู้วิจัย ดังนี้

ตาราง 1 กฎหมายโบราณจากวัดในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 46 ฉบับ

ฉบับที่	เลขที่เอกสาร	ชื่อเอกสาร
1.	พส.ข.0262	กฎหมายวัดท่านา ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม
2.	พส.ข.0321	กฎหมายวัดท่านา (2) ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม
3.	พส.ข.0322	กฎหมายวัดท่านา (3) ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม
4.	พส.ข.0324	กฎหมายวัดท่านา (4) ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม
5.	พส.ข.0383	กฎหมายวัดท่านา (5) ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระทุ่ม
6.	พส.ข.0322	กฎหมายวัดท่าตาล ตำบลท่าตาล อำเภอบางกระทุ่ม
7.	พส.ข.0318	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม ตำบลหอกลอง อำเภoprหมพิราม
8.	พส.ข.0320	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม (2) ตำบลหอกลอง อำเภoprหมพิราม
9.	พส.ข.0324	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม (3) ตำบลหอกลอง อำเภoprหมพิราม
10.	พส.ข.0358	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม (4) ตำบลหอกลอง อำเภoprหมพิราม
11.	พส.ข.0366	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม (5) ตำบลหอกลอง อำเภoprหมพิราม
12.	พส.ข.0369	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม (6) ตำบลหอกลอง อำเภoprหมพิราม
13.	พส.ข.0371	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม (7) ตำบลหอกลอง อำเภoprหมพิราม
14.	พส.ข.0378	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม (8) ตำบลหอกลอง อำเภoprหมพิราม
15.	พส.ข.0378	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม (9) ตำบลหอกลอง อำเภoprหมพิราม

ตาราง 2 กฎหมายโบราณจากวัดในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 46 ฉบับ (ต่อ)

ฉบับที่	เลขที่เอกสาร	ชื่อเอกสาร
16.	พส.ข.0378	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม (10) ตำบลหอกลอง อำเภอพรหมพิราม
17.	พส.ข.0383	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม (11) ตำบลหอกลอง อำเภอพรหมพิราม
18.	พส.ข.0387	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม (12) ตำบลหอกลอง อำเภอพรหมพิราม
19.	พส.ข.0388	กฎหมายวัดกระบังมั่งคลาราม (13) ตำบลหอกลอง อำเภอพรหมพิราม
20.	พส.ข.0323	กฎหมายวัดกรับพวงเหนือ ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม
21.	พส.ข.0370	กฎหมายวัดกรับพวงเหนือ (2) ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม
22.	พส.ข.0373	กฎหมายวัดกรับพวงเหนือ (3) ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม
23.	พส.ข.0375	กฎหมายวัดกรับพวงเหนือ (4) ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม
24.	พส.ข.0381	กฎหมายวัดกรับพวงเหนือ (5) ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม
25.	พส.ข.0393	กฎหมายวัดกรับพวงเหนือ (6) ตำบลพรหมพิราม อำเภอพรหมพิราม
26.	พส.ข.0318	กฎหมายวัดปากฟิงตะวันออก ตำบลวังน้ำคู้ อำเภอเมืองพิษณุโลก
27.	พส.ข.0343	กฎหมายวัดปากฟิงตะวันออก (2) ตำบลวังน้ำคู้ อำเภอเมืองพิษณุโลก
28.	พส.ข.0319	กฎหมายวัดท่าโรงตะวันออก (2) ตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก

ตาราง 3 กฎหมายโบราณจากวัดในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 46 ฉบับ (ต่อ)

ฉบับที่	เลขที่เอกสาร	ชื่อเอกสาร
29.	พส.ข.0322	กฎหมายวัดท้อแท้ ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์
30.	พส.ข.0324	กฎหมายวัดท้อแท้ (2) ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์
31.	พส.ข.0367	กฎหมายวัดเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์
32.	พส.ข.0424	กฎหมายวัดบางสะพาน ตำบลวังทอง อำเภอวังทอง
33.	พส.ข.0033	กฎหมายวัดบางแก้ว ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ
34.	พส.ข.0327	กฎหมายวัดบางแก้ว (2) ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ
35.	พส.ข.0372	กฎหมายวัดบางแก้ว (3) ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ
36.	พส.ข.0321	กฎหมายวัดหนองหลวง ตำบลหนองกุลา อำเภอบางระกำ
37.	พส.ข.0325	กฎหมายวัดหนองหลวง (2) ตำบลหนองกุลา อำเภอบางระกำ
38.	พส.ข.0377	กฎหมายวัดหนองหลวง (3) ตำบลหนองกุลา อำเภอบางระกำ
39.	พส.ข.0380	กฎหมายวัดหนองหลวง (4) ตำบลหนองกุลา อำเภอบางระกำ
40.	พส.ข.0326	กฎหมายวัดปลักแรต ตำบลปลักแรต อำเภอบางระกำ
41.	พส.ข.0365	กฎหมายวัดปลักแรต (2) ตำบลปลักแรต อำเภอบางระกำ
42.	พส.ข.0376	กฎหมายวัดปลักแรต (3) ตำบลปลักแรต อำเภอบางระกำ
43.	พส.ข.0385	กฎหมายวัดปลักแรต (4) ตำบลปลักแรต อำเภอบางระกำ
44.	พส.ข.0386	กฎหมายวัดปลักแรต (5) ตำบลปลักแรต อำเภอบางระกำ
45.	พส.ข.0399	กฎหมายวัดปลักแรต (6) ตำบลปลักแรต อำเภอบางระกำ
46.	พส.ข.0399	กฎหมายวัดปลักแรต (7) ตำบลปลักแรต อำเภอบางระกำ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากฎหมายโบราณ และกฎหมายโบราณหมวดหลักไวยากรณ์จำนวน 36 เรื่องพบว่า มีผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าว สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากฎหมายโบราณ จำนวน 34 เรื่อง ดังนี้

กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ (2551) “การใช้กฎหมายลักษณะพิสูจ ตำน้ำ ลุยเพลิง ที่ปรากฏในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน” ธวัชชัย ภูหลวง และพันธรัตน์ ศรีสุวรรณ (2560) “ความสัมพันธ์ระหว่างผิวเผิน : กรณีศึกษาจากกฎหมายตราสามดวงในพระไอยการลักษณะผิว

เมีย” ธีร พุ่มทับทิม (2562) “คำไทยที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตในกฎหมายตราสามดวง : กรณีศึกษาเฉพาะพระทำนองและพระธรรมสาตรา” เนมิ อุณากรสวัสดิ์ (2565) “พระอัยการลักษณะโจร : วงศ์ศัพท์และภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทยในกฎหมายตราสามดวง” ปิยฉัตร บุณนาค และคณะ (2561) “การสุณศัพท์ การเพิ่มศัพท์ และการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของศัพท์ที่เป็นโทษทางอาญาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์”

พรเพ็ญ อันทระกุล (2546) “บทบาทของผู้หญิงไทยในกฎหมายตราสามดวง : จากผู้หญิงเป็นใหญ่ถึงผู้หญิงเป็นควายผู้ชายเป็นคน” พระครูธรรมธรรสฐาพร ปภสฺสโร (2567) “วิวัฒนาการกฎหมายมรดกในราชอาณาจักรสยามยุคต้นรัตนโกสินทร์” มานพ ถาวรวัฒน์สกุล (2543) “การกำหนดอายุกฎหมายอยุธยาในกฎหมายตราสามดวง : บทวิเคราะห์เบื้องต้น” เรื่องวิทย์ ลิ้มพานา (2558) “รัฐกับสิทธิในทรัพย์สินจากกฎหมายตราสามดวง” วัชรพงศ์ โคตรนารินทร์ และคณะ (2567) “รูปแบบอักษรวิธีไทยและสัมพันธสารในกฎหมายตราสามดวง”

วิราวรรณ สมพงษ์เจริญ และเชาวลิต สมพงษ์เจริญ (2565) “ทาสโดยกำเนิด : สถานะทางกฎหมายของทาสในเรือนเบี้ยภายหลังผู้เป็นพ่อหลุดพ้นจากความเป็นทาสเพราะการบวช สุวรรณภา กลิ่นอังกาบ และวิราวรรณ สมพงษ์เจริญ (2560) “ผีในกฎหมายตราสามดวง” อภิษฎา แก้วอุทัย (2563) “ภาพแทนผู้หญิงไทยที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมกฎหมายตราสามดวง บทพระอัยการลักษณะผัวเมีย” อาทิตย์ ศรีจันทร์ (2552) “องค์พยานในการกระทำสัตย์สาบานในพระอัยการลักษณะพยานและลักษณะพิสูจน์ดำเนินอายุเพลิง” ญัฐวรรณ ชั่งใจ และคณะ (2561) “พัฒนาการนามศัพท์ “ทนาย” ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

ดิเรก ควรสมาคม (2558) “นิติศาสตร์ไทย : บทวิเคราะห์จากรากฐานในคัมภีร์มานวธรรมศาสตร์และคัมภีร์พระธรรมศาสตร์” วรพร ภู่งศ์พันธุ์ (2553) “ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับลูกขุนข้าหลวงในกฎหมายตราสามดวง” สัจจวัฒน์ เรื่องกาญจน์กุล (2565) “แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมไทยสมัยโบราณ” กฤติกา ผลเกิด (2546) “การศึกษาวิจัยลีลาของประมวลกฎหมายอาญา” จิระศักดิ์ สังเมฆ (2563) “ความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สิน : ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดแห่งกฎหมายอาญาไทยกับแนวคิดอหิงสาแห่งพระพุทธศาสนาเถรวาท”

ดิเรก ควรสมาคม (2565) “ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย : ศึกษาอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธกับการเมืองการปกครองสมัยสุโขทัยและอยุธยา” บุญทริกา บุญโญ และชานปวิษฐ์ ทัดแก้ว (2559) “สิทธิสตรีตามกฎหมายมรดกในคัมภีร์ธรรมศาสตร์” ปภัสสร เจริญปัญญา (2539) “การศึกษาเปรียบเทียบคัมภีร์พระมนุธรรมศาสตร์ฉบับภาษาสันสกฤตกับฉบับภาษามอญ” นิตลักษณ์ แก้วจันดี และภิรมย์พร ไชยยนต์ (2566) “การเว้นระยะห่างทางกายภาพ

ในกฎหมายโบราณอีสาน-ล้านนา : มาตรการทางกฎหมายที่สัมพันธ์กับผลประโยชน์ อำนาจ และการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุข” นิติลักษณ์ แก้วจันดี และคณะ (2561) ““ผู้ชาย” ในกฎหมายโบราณอีสาน: มองมุมใหม่ผ่านแนวคิดเชิงวิพากษ์”

วิลารรณ มหาราช และประสาร กมลพุทธ (2555) “กฎหมายและจารีตการควบคุมทางสังคมอีสาน : กรณีศึกษาจังหวัดมหาสารคาม” ศิวัช ศรีโกคางกุล และอำนาจ พรหมกัลป์ (2560) “ภาพสะท้อนหลักการอยู่ร่วมกันจากกฎหมายโบราณอีสาน : กรณีศึกษากฎหมายโบราณสาเกตุนครและฉบับวัดดาวดิงส์” สุวิทย์ อธิศาตวัต (2549) “กฎหมายในภาคอีสานก่อนปฏิรูปการปกครอง” อัญชลี รัตนธรรม และราชันย์ นิลวรรณภา (2564) “การนำเสนออุดมการณ์ทางสังคมในกฎหมายโบราณอีสาน” อัญชลี รัตนธรรม และราชันย์ นิลวรรณภา (2565) “รูปแบบการเขียนกฎหมายโบราณอีสาน”

อำนาจ พรหมกัลป์ และศิวัช ศรีโกคางกุล (2560) “กฎหมายโบราณอีสานในสยาม : การปกครองท้องถิ่นสาเกตุนคร พ.ศ. 2397-2414” ชวนากร จันนาเวช (2568) “โลกทัศน์ชาวอีสานที่ปรากฏในกฎหมายโบราณผ่านการจัดการทรัพยากรสินส่วนบุคคลและสาธารณสมบัติ” สมเกียรติ ดิตชัย (2568) “การศึกษาเชิงวิเคราะห์กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก” และสมเกียรติ ดิตชัย (2568) “การศึกษาเชิงวิเคราะห์อักขรวิธีของคำโบราณจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก”

งานวิจัยทั้ง 34 เรื่องนั้นเป็นการศึกษาตัวบทกฎหมายโบราณของไทยในแง่มุมต่าง ๆ โดยมักจะศึกษาต้นฉบับกฎหมายโบราณที่สำคัญของไทย คือ กฎหมายตราสามดวง ซึ่งเป็นกฎหมายโบราณที่ชำระในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช งานวิจัยบางเรื่องมีการศึกษากฎหมายโบราณส่วนภูมิภาค เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือตอนล่าง เป็นต้น ซึ่งงานเหล่านี้มีทั้งศึกษากฎหมายโบราณในแงุ่มการใช้ทฤษฎีตะวันตกมาวิเคราะห์ตัวบทกฎหมายโบราณ การศึกษาด้านสารัตถะ อักขรวิธี เป็นต้น

โดยเฉพาะการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายโบราณของจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 2 เรื่อง เป็นผลงานของผู้วิจัยที่เน้นปริวรรตต้นฉบับกฎหมายโบราณ เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 46 ฉบับ ให้เป็นภาษาไทยปัจจุบัน แล้วศึกษาเกี่ยวกับสารัตถะในเชิงภาพรวมก่อน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาประเด็นเฉพาะ คือ เรื่อง อักขรวิธีของคำโบราณ เพื่อให้การศึกษามีเป้าหมายที่กระชับและชัดเจนมากยิ่งขึ้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีพื้นฐานการศึกษากฎหมายโบราณของจังหวัดพิษณุโลกจากงานวิจัยทั้ง 2 เรื่อง และพร้อมนำมาปรับใช้ในการศึกษาครั้งนี้ด้วย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายโบราณ หมวดหลักไชย จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

ตรงใจ หุตากร (2566) “การสังเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาของหลักไชย” หลักไชยเปรียบเสมือนกับตำราเรียนของผู้ผดุงความยุติธรรมในสังคมที่เรียกว่า ผู้พิพากษาตุลาการแปลตามบริบทว่า หลักการอันนำมาซึ่งชัยชนะแห่งความยุติธรรม การกำหนดอายุเนื้อหาของหลักไชยยังทำได้ยาก เนื่องจากลักษณะของเนื้อหาหลักไชยเป็นแบบเรื่องเล่าไร้กาลเวลา จึงเป็นเรื่องที่ควรศึกษาต่อในอนาคต หลักไชยปรากฏในวรรณคดีไทยหลายเรื่อง คือ เสภาขุนช้างขุนแผน ตอนกำเนิดพลายงาม เพลงยาวถวายโอวาทของสุนทรภู่ ฉันทสังเวทกลองวินิจฉัยเกร็ดของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ปฐมมาลาของพระเทพโมฬี (ผึ้ง) ประถม ก.กา หัดอ่าน แสดงว่าหลักไชยเป็นเรื่องสำคัญที่ขุนนาง ข้าราชการในอดีตจำเป็นต้องศึกษา หลักไชยมักปรากฏคู่กับหนังสือสำคัญอีกเล่ม คือ กรมศักดิ์ โดยมักจะปรากฏคู่กันในชื่อ “กรมศักดิ์หลักไชย” แต่กลับปรากฏว่า ในกฎหมายตราสามดวงมีเพียงพระไอยการกรมศักดิ์ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงเท่านั้น หลักไชยมีเนื้อหาสำคัญสามารถจำแนกได้ตามลักษณะทางนิติศาสตร์ ดังนี้

ตาราง 2 เนื้อหาสำคัญของหลักไชย

หัวเรื่อง	ลักษณะทางนิติศาสตร์
1.1 กฎพิพากษาสองสถาน	(ก.) หลักการไต่สวนคดี
1.2 กฎพยาน 3 ประการ	(ก.) หลักการไต่สวนคดี
1.3 กระทงความทั้ง 9 ของทศปาโมกข์	(ข.) กรณีศึกษาลักษณะหากันแก้กัน
1.4 กระทงความข้อพิรุธ 15 เรื่อง	(ข.) กรณีศึกษาลักษณะหากันแก้กัน
1.5 กระทงความหากันแก้กัน 27 เรื่อง	(ข.) กรณีศึกษาลักษณะหากันแก้กัน
1.6 ลักษณะความ 6 สถาน	(ข.) กรณีศึกษาลักษณะหากันแก้กัน
1.7 หลักความ 5 ประการ	(ค.) กลความ
1.8 คำมูล 8 ประการ	(ค.) กลความ
1.9 ประตุความทั้ง 4	(ค.) กลความ
1.10 ประตุวิตกทั้ง 4	(ค.) กลความ
1.11 ประตุให้การทั้ง 4	(ค.) กลความ
1.12 ใจความทั้งปวง (จะ มิ แล)	(ค.) กลความ

เชมฤทัย บุญวรรณ (2559) ศึกษาตำรากฎหมายหลักไชยจำนวน 11 ฉบับ พบว่า เนื้อหาที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นเรื่องตัวอย่างของการพิจารณาคดีความ สามารถแบ่งสารัตถะที่พบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด เรียงลำดับได้ดังนี้ 1. คดีความเกี่ยวกับการลักทรัพย์ 2. คดีความเกี่ยวกับเรื่องชู้ 3. คดีความเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท 4. คดีความเกี่ยวกับการพุดบหรือกล่าวเท็จ 5. คดีเกี่ยวกับการทำร้ายผู้อื่น 6. คดีความเกี่ยวกับหนังสือประกัน 7. คดีความเกี่ยวกับการฉ้อโกง 8. คดีความเกี่ยวกับทรัพย์สินเสียหาย 9. คดีความเกี่ยวกับการบุกรุก 10. คดีความเกี่ยวกับอุบัติเหตุ 11. คดีความเกี่ยวกับการกู้เงิน 12. คดีความเกี่ยวกับการทำผิดสัญญา และ 13. คดีความเกี่ยวกับการพนัน

คดีความทั้ง 13 คดีเป็นสารัตถะสำคัญของกฎหมายหลักไชย โดยมี 6 เรื่อง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดี คือ 1. ทิศาปาโมกษ์แห่งกระทรวงความแก่ความแก่กัน 9 คู่ 2. คำมูล 8 ประการ ว่าด้วยเรื่องหนังสือฟ้องลักษณะต่าง ๆ ทั้งเรื่องประกันและมรดก 3. พระชินสีห์ตั้งอำมาตย์ เป็นเรื่องที่ผู้ที่มีความรู้ตั้งบุคคลมา 8-9 คน มีเรื่องประกอบ จำนวน 27 เรื่อง 4. ลักษณะความ กรณีในลักษณะต่าง ๆ โดยมีชื่อพร้อมคำอธิบายลักษณะความให้เข้าใจ 5. การพิจารณาพิสูจน์พยาน เป็นการพิจารณากระทรวงความต่าง ๆ ด้วยวิธีการพิสูจน์หลักฐานและพยานประกอบการพิจารณาคดี จำนวน 15 เรื่อง และ 6. ประตุความ เป็นการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการฟ้องร้องเรื่องต่าง ๆ หนังสือประกัน และหนังสือมรดก

ข้อสังเกตหลักของงานวิจัยนี้ คือ กฎหมายหลักไชยทั้ง 11 สำนวน มีเนื้อหาแตกต่างกันไป เนื่องจากการคัดลอกหลักไชยและแพร่กระจายไปยังที่ต่าง ๆ จึงทำให้เนื้อหาต้นฉบับมีความแตกต่างกันไป (ความไม่เสถียรของผู้คัดลอก) แต่ก็ยังพอแสดงให้เห็นว่า กฎหมายหลักไชยมีความสำคัญจึงถูกคัดลอกแพร่กระจายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ

เห็นได้ว่าการศึกษาเฉพาะประเด็นหลักไชย คู่มือของการตัดสินคดีความของผู้พิพากษาในอดีตนั้นยังมีจำนวนไม่มาก อีกทั้งข้อเสนอแนะของงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้นั้นได้เสนอไว้ตอนท้ายเรื่องว่า ควรมีการศึกษาหลักไชยจากกฎหมายโบราณภูมิภาคอื่น ๆ เพิ่มเติมอีก จะทำให้การศึกษากฎหมายโบราณกว้างขวางยิ่งขึ้น จึงเป็นที่มาของงานวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยจะใช้แนวทางการศึกษาหลักไชยทั้ง 2 เรื่องนี้เป็นแนวทางในการศึกษาหลักไชยจากกฎหมายโบราณของจังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

จากตาราง 2 เนื้อหาสำคัญของหลักไวยากรณ์ เห็นได้ว่า เนื้อหาหลักของหลักไวยากรณ์มีจำนวนมาก ตั้งแต่เรื่องกฎพิพากษาสองสถานไปจนถึงเรื่องใจความทั้งปวง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเฉพาะลักษณะทางนิติศาสตร์เฉพาะกรณีศึกษาหาแก่นแก่นเท่านั้น โดยกรณีศึกษาหาแก่นแก่น เป็นลักษณะอย่างหนึ่งในทางนิติศาสตร์ โดยกรณีศึกษาหาแก่นแก่นว่าด้วยเรื่องของกระทรวงความทั้ง 9 ของทศปาโมกข์ กระทรวงความข้อพิรุช 15 เรื่อง กระทรวงความหาแก่นแก่น 27 เรื่อง และลักษณะความ 6 สถาน (ตรงใจ หุตางกูร, 2566, น. 259) เป็นเนื้อหาเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ผู้พิพากษาศาลาการใช้เป็นแนวทางเรียนรู้ลักษณะคดีรูปแบบต่าง ๆ (ตรงใจ หุตางกูร, 2566, น. 273) มีรายละเอียด ดังนี้

1. กระทรวงความทั้ง 9 ของทศปาโมกข์ คือ ตัวอย่าง 9 คดี ประกอบด้วยข้อกล่าวหาของโจทก์ (= คำฟ้อง) และข้อแก้ต่างของจำเลย (= คำให้การ) พร้อมคำตัดสินว่า ฝ่ายใดชนะคดี หัวใจหลักของกระทรวงความกลุ่มนี้ สอนให้ผู้เรียนรู้จักไต่สวนความจากทั้งสองฝ่าย ให้หาพยาน ข้อพิรุช แล้วจึงใช้ปัญญาในการตัดสินคดี (ตรงใจ หุตางกูร, 2566, น. 273-274) เชมฤทัย บุญวรรณ (2559, น. 136) ยกตัวอย่างไว้ว่า ทศปาโมกข์ได้แต่งกระทรวงความแก้ความแก้กัน 9 คู่ เป็นเรื่องพิพาทระหว่างคู่กรณีจำนวน 9 คู่ ได้แก่ คู่กรณีที่ 1 นายมีกับนายจัน คู่กรณีที่ 2 นายจงกับหมื่นยศศรีราช คู่กรณีที่ 3 นายบุญมีกับนายอุฎดาช คู่กรณีที่ 4 นายเพงกับหมื่นศรีรักษา คู่กรณีที่ 5 ขุนแสงกับขุนโคโซ คู่กรณีที่ 6 นายจันประกายกับนายอินประกาย คู่กรณีที่ 7 นายใจกับนายสา คู่กรณีที่ 8 หมื่นแก้วกับนายจิต และคู่กรณีที่ 9 นายเทชกับหมื่นจงสรยุทธ

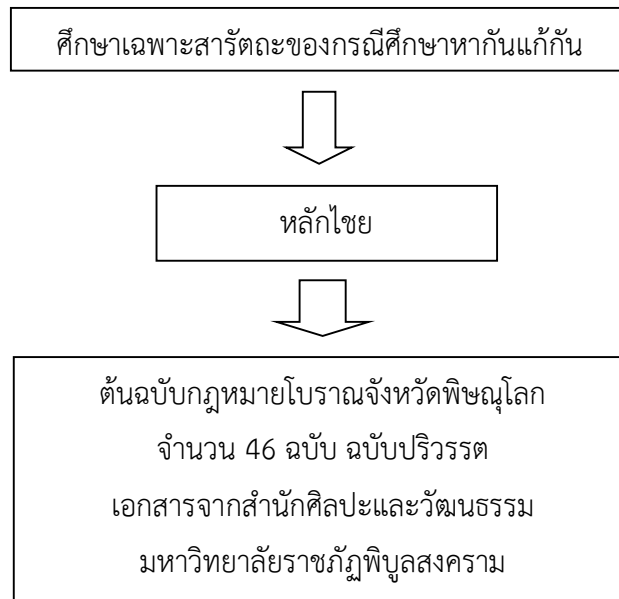
2. กระทรวงความข้อพิรุช 15 เรื่อง คือ คดีตัวอย่างจำนวน 15 เรื่อง ประกอบด้วยข้อกล่าวหาของโจทก์ ข้อแก้ต่างของจำเลย ข้อพิรุชจากการไต่สวน และคำตัดสินว่าฝ่ายใดชนะคดี หัวใจหลักของกระทรวงความกลุ่มนี้คือ สอนให้ผู้เรียนรู้จักไต่สวนหาข้อพิรุชให้ได้เสียก่อน แล้วใช้การตัดสินใจด้วยวิธีการสืบพยาน และให้ถือว่า การชันพิสูจนหรือดำน้าลุยเพลิง เป็นวิธีสุดท้ายหากไม่สามารถใช้กระบวนการไต่สวนหาความจริงได้อีก (ตรงใจ หุตางกูร, 2566, น. 274)

3. กระทรวงความหาแก่นแก่น 27 เรื่อง คือ ตัวอย่างคดี 27 คดีของอำมาตย์ 8 คน ที่ตั้งโดยพระชินศรี แต่ทุกกระทรวงความนำเสนอเพียงข้อกล่าวหาของโจทก์ กับข้อแก้ต่างของจำเลย ไม่มีคำตัดสินว่าฝ่ายใดชนะ แต่มีข้อสังเกตว่าคำหาคำแก่นแก่นนี้มีลักษณะแบบศรีธนญชัย คือบางข้อกล่าวหาดูไม่สมเหตุสมผล หรือคำแก้ต่างนั้นตอบแบบเล่นลื่นก็มี ชื่อของอำมาตย์ 8 คน มีลักษณะเป็นกลความของลักษณะคดี คือ 1) คางคกปากบ่อ 2) ถ่อเรือหาความ 3) หนามระริ้ว 4) ถอนสินในตัวเจ้าทรัพย์ 5) รู้ความ 6) หมอความ 7) เต่าผุดสุดทะเลและ 8) ถางละเมาะ (ตรงใจ หุตางกูร, 2566, น. 274) ได้แก่ ตัดไม้ 4 ลำ ขอลำหนึ่ง ยิ่งแม่คนอื่นตายเพราะกินแม่ตัวเองที่เกิดเป็นปลา

ขึ้นทับเมียผู้อื่น เข้าเรือนเพรียงกินเรือ พี่ชายมีเรื่องแล้วเกิดอุบัติเหตุแล้วเผาได้นื้อ ลูกถึงกรรมตาย ฟันหลวงตาตกน้ำ ลดกระทงปลงแถมแปลงเรือ โคกินอยู่กับฝูงแล้วมีคนมาลัก กู้เงิน 5 ตำลึง ผู้ร้ายคุมพวก 10 คนมาไล่โค นายอากรเรียกอากรชาวบ้านแล้วโกง วิวาทกันแล้วคุมเพื่อน 30 คนไล่ตีผู้อื่น ของในเรือนหาย ขโมยลักผ้า ลักส้มปลาในนา เกี่ยวข้าวในนาผู้อื่น ชายชาวบ้านปล่อยโคให้มากินข้าวในนาผู้อื่น วิวาทแล้วคุมพวกมา 10 คนรุมขกจนล้มลงหัวแตก ทาสหนีหนังสือประกันให้เกาะนายประกัน ทาสหนีให้จับ นายประกันและคิดเอาต้นเงินและดอกเบี้ยนายประกัน ทาสเป็นไพร่หลวงหนีเอาเงินแก่นายประกัน หยอกเมียผู้อื่นกลางทาง ทำชู้กับภรรยาผู้อื่นขณะสามีไม่อยู่กินเหล้ากัน 3 คน แล้วทะเลาะกัน ฟัน้องฟ้องแล้ววิวาทต่อกันถึงเรือน (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 137)

4. ลักษณะความ 6 สถาน คือ วิธีการพิจารณาคดี 6 วิธีซึ่งถูกตั้งเป็นรหัสชื่อ ได้แก่ 1) แสนกบ 2) นัธธิโสธ 3) มนโทคติ 4) สารธิชักรถ 5) ปลากรายแฝงต่อ และ 6) วัวพันหลัก ผ่านตัวอย่างกระทงความหากันแก้กันจำนวน 3 เรื่อง ที่ต้องใช้รูปแบบการพิจารณา 6 แบบ โดยแสดงผ่านองค์ประกอบของกระทง ความจากการพิพากษาสองสถาน คือ 1) ข้อกล่าวหาของโจทก์ 2) ข้อแก้ต่างของจำเลย และ 3) ข้อซักโจทก์กลับ ทั้งนี้โจทก์อาจแสดงหรือไม่แสดงข้อพิรุธ หากแสดงข้อพิรุธคือโจทก์อาจยอมรับข้อแก้ต่างของจำเลยที่ค้านกับข้อกล่าวหาของโจทก์เอง เมื่อตุลาการเห็นข้อพิรุธและซักต่อก็อาจจะตัดสินหาคนผิดได้ (ตรงใจ หุตางกูร, 2566, น. 274-275)

จากเนื้อหาหลักในกรณีศึกษาลักษณะหากันแก้กัน เมื่อจำแนกตามสารัตถะของคดีที่พบจากมากไปหาน้อย พบสารัตถะจำนวน 13 ด้าน คือ 1. คดีความเกี่ยวกับการลักทรัพย์ 2. คดีความเกี่ยวกับเรื่องขู้ 3. คดีความเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท 4. คดีความเกี่ยวกับการพูดปดหรือกล่าวเท็จ 5. คดีเกี่ยวกับการทำร้ายผู้อื่น 6. คดีความเกี่ยวกับหนังสือประกัน 7. คดีความเกี่ยวกับการฉ้อโกง 8. คดีความเกี่ยวกับทรัพย์สินเสียหาย 9. คดีความเกี่ยวกับการบุกรุก 10. คดีความเกี่ยวกับอุบัติเหตุ 11. คดีความเกี่ยวกับการกู้เงิน 12. คดีความเกี่ยวกับการทำผิดสัญญา และ 13. คดีความเกี่ยวกับการพนัน (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 64-78) ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะนำสารัตถะทั้ง 13 ด้านไปวิเคราะห์เนื้อหาเฉพาะกรณีศึกษาลักษณะหากันแก้กันที่ปรากฏในกฎหมายโบราณของจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 46 ฉบับ สามารถแสดงเป็นแผนผังกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดของตรงใจ หุตากร (2566) และ เขมฤทัย บุญวรรณ (2559) ในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายโบราณหมวดหลักไขแล้ว ผู้วิจัยจะนำเรื่อง ความถี่ของกรณีศึกษาหาคันแก่นทั้ง 13 ประเภtnั้นมาทำการจัดลำดับ (Ranking) สาระที่พบ มากที่สุด โดยการศึกษาความถี่ (Frequency) ผู้วิจัยมีความสนใจในงานของภัครพล แสงเงิน (2567) ที่มุ่งศึกษาความถี่ของเภสัชวัตถุที่ปรากฏในตำรายาแพทย์แผนไทยของจังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ดังนั้นจึงนำความถี่ใน เรื่องดังกล่าวมาใช้ในการจัดลำดับความถี่ของหลักไขหมวดกรณีศึกษาหาคันแก่น ด้วยผู้วิจัยเห็น ว่าหากสาระข้อใดของหลักไขปรากฏความถี่ลำดับแรก สันนิษฐานได้ว่า หลักไขข้อนั้นมีความสำคัญ จึงมีการคัดลอกไว้จำนวนน้อยครั้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร มีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

1.1 สืบค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากฎหมายโบราณ โดยแบ่งประเภทของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากฎหมายโบราณ

1.1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากฎหมายโบราณเฉพาะส่วนของเนื้อหาเกี่ยวกับหลักไชย

2. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์สาระสำคัญของหลักไชยจากเอกสารต้นฉบับกฎหมายโบราณ จังหวัดพิษณุโลก

2.1.1 ค้นหาสาระสำคัญของหลักไชยที่ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก

2.1.2 รวบรวมสาระเฉพาะกรณีศึกษาหาแก่นแก่นจากหลักไชยในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก

2.1.3 นำสาระสำคัญของหลักไชยเฉพาะกรณีศึกษาหาแก่นแก่นที่ปรากฏในกฎหมายโบราณ จังหวัดพิษณุโลกทั้งหมด เรียบเรียงหัวข้อตามเกณฑ์การจำแนกสาระสำคัญของเชมฤทัย บุญวรรณ (2559) จำนวน 13 ประเภท

2.1.4 จัดลำดับความถี่ของสาระกรณีศึกษาหาแก่นแก่นของหลักไชยที่ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกทั้งหมด

3. ชั้นสรุปผลการวิจัย

3.1 สรุปผลการวิจัย

3.2 อภิปรายผลการวิจัย

3.3 ข้อเสนอแนะ

4. ชั้นการนำเสนอผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักไชย หมายถึง ตำราเรียนสำหรับผู้พิพากษาและตุลาการ ซึ่งมีความเป็นมาตั้งแต่สมัยอยุธยา และใช้กันมาต่อเนื่องจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 เนื้อหาของหลักไชยเน้นสั่งสอนให้ผู้พิพากษาศุลาการเป็นผู้มีความยุติธรรมด้วยคุณสมบัติ 3 ด้าน คือ 1) มีจริยธรรมในวิชาชีพ ไม่ตัดสินคดีด้วยความลำเอียง 2) มีวินัยในหน้าที่ เอาใจใส่ในกระบวนการยุติธรรม และ 3) มีเขาวนปัญญาในการตัดสิน มีไหวพริบปฏิภาณในการมองหาข้อพิรุจนพบข้อเท็จจริงของคดี (ตรึงใจ หุตางกูร, 2566, น. 279-280)

2. กรณีศึกษาลักษณะหากันแก้กัน หมายถึง การแบ่งเนื้อหาตามลักษณะทางนิติศาสตร์ โดยกรณีศึกษาหากันแก้กันเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งที่มักปรากฏในหลักไชย คู่มือจริยธรรมในการตัดสินคดีความของผู้พิพากษา คือ กระทั่งความทั้ง 9 ของทศปาโมกษ์ กระทั่งความข้อพิรุ 15 เรื่อง กระทั่งความหากันแก้กัน 27 เรื่อง ลักษณะความ 6 สถาน (ตรงใจ หุตางกูร, 2566, น. 259)

3. สารีตละ หมายถึง เนื้อหาหรือใจความสำคัญที่ปรากฏเฉพาะในกรณีศึกษาหากันแก้กัน จากหลักไชยในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก

4. กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก หมายถึง กฎหมายโบราณ เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผลการวิจัย

กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ฉบับปริวรรต จำนวน 46 ฉบับ พบว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายโบราณหมวดหลักไชย สามารถจำแนกตามลักษณะของคดีความได้ 13 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. คดีความเกี่ยวกับการลักทรัพย์ คือ การนำทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง โดยแสดงเจตนาว่าจะครอบครองสิ่งของนั้น ๆ อย่างชัดเจน (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 64) คดีความเกี่ยวกับการลักทรัพย์ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 19 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 3 คดีความเกี่ยวกับการลักทรัพย์

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง ²	ฉบับที่พบ
1	ชายพายเรือหาพิน	3	20, 39, 44
2	แหวนทอง 1 บาทในห่อขนมจีน	3	12, 39, 44
3	กู้งเงิน 1 ชั่งแล้วเงินหาย	3	12, 39, 44
4	ชายขอดูแหวนแล้วไม่คืนเจ้าของ	2	39, 44
5	เรือใส่กุญแจแล้วสูญหาย	4	12, 39(1), 39(2) ³ , 44
6	เงินในห่อผ้าหายไป	3	12, 39, 44
7	ผูกโคกินหญ้า	3	12, 39, 44
8	ชายชวานาลักทรัพย์	2	12, 39

² หมายถึง จำนวนครั้งของเรื่องนั้น ๆ ที่ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก

³ ฉบับที่ 39(2) หมายถึง ปรากฏเนื้อหาเรื่องนี้ในฉบับเดิมเป็นครั้งที่ 2

ตาราง 3 คดีความเกี่ยวกับการลักทรัพย์ (ต่อ)

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง ⁴	ฉบับที่พบ
9	โคหาย	3	12, 39, 44
10	โคหายแต่กลับโทษเจ้าของ	3	12, 39, 44
11	ขึ้นเรือนผู้อื่นแล้วของหาย	2	12, 39
12	ชายทำผ้าหล่นแล้วมีคนเก็บได้	2	12, 39
13	สุมปลาในน้ำของผู้อื่น	1	39
14	ถือเคียวมาเกี่ยวข้าวในนาผู้อื่น	2	12, 39
15	ชายคนหนึ่งชักรถมาจอดไว้ ชายอีกคนบอกว่า รถของตน	1	11
16	ล้วงเรือนลักทรัพย์	2	12, 44
17	ลักโคและแทงโคตายหน้าบ้านผู้อื่น	1	24
18	ลักเรือ	6	7, 11, 24(1), 24(2), 36(1), 36(2)
19	นายมิกกล่าวหาว่านายด้วงลักทรัพย์	1	44

⁴ หมายถึง จำนวนครั้งของเรื่องนั้น ๆ ที่ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก

2. คติความเกี่ยวกับเรื่องซู้ คือ คติความที่ฝ่ายชายไปมีความสัมพันธ์ทางร่างกายกับภรรยาผู้อื่น การแสดงกิริยาต่าง ๆ ที่สื่อถึงเจตนาไม่เหมาะสมแก่ฝ่ายหญิง หรือหญิงที่มีสามีแล้วนอกใจสามีของตน (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 67) คติความเกี่ยวกับเรื่องซู้ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกใน จำนวน 8 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 4 คติความเกี่ยวกับเรื่องซู้

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง	ฉบับที่พบ
1	นายเทศกล่าวหาหาหมั้นจงสรยุทธ	7	7, 11, 12, 18, 24, 39, 44
2	ชายส่ซ้อหญิง	5	7, 11(1), 11(2), 24, 36
3	ลักษณะความมนโทคดี ตอน ชายส่ซ้อหญิงที่ถูกกระทำซู้	8	7, 8(1), 8(2), 8(3), 11, 24, 36, 45
4	ชายชาวเรือกับชายชาวบ้าน	3	12, 39, 44
5	ชายกระทำซู้ตอนสามีไม่อยู่บ้าน	5	12, 12(2), 39, 44, 45
6	หญิงนอกใจสามี	3	12, 39, 44
7	ชายขึ้นทับเมียผู้อื่น	3	12, 39, 44
8	ชายหยอกเมียผู้อื่น	1	12

3. คดีความเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท คือ คดีที่มีการโต้เถียง กล่าววาจาหยาบคาย มีปากเสียงกันด้วยความโกรธ หรืออาจมีการทำร้ายร่างกายด้วย (เหมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 70) คดีความเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกในจำนวน 9 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 5 คดีความเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง	ฉบับที่พบ
1	เหยียบแทง	6	2, 4, 11, 18, 24, 44
2	นายจันประยาภิราษนายอินประยา	7	7, 11, 12, 18, 24, 39, 44
3	ลักษณะความเสนาบท ตอน ชายสองคน ทะเลาะกันหัวแตก	4	7, 11, 24, 36
4	ลักษณะความคดีโจรพันหอก ตอน ชายสองคน ทะเลาะกัน	2	7, 8
5	ชายสามคนกินเหล้าแล้ววิวาทกัน	3	10, 12, 24
6	ชายวิวาทกันแล้วพาพวกอีก 20 คนมาทำร้ายร่างกาย	2	12, 39
7	ชายวิวาทกันแล้วพาพวกอีก 10 คนมาทำร้ายร่างกาย	2	12, 39
8	ชายด่าหมา	1	45
9	ชายสองคนวิวาทกันแต่ไม่ได้เรียกให้ชาวบ้านช่วย	1	12

4. คดีความเกี่ยวกับการพุดบดหรือกล่าวเท็จ คือ คดีที่จึ่งใจหรือกล่าวข้อมูลที่เป็นเท็จ เพื่อให้ผู้อื่นเสียหาย (เหมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 71) คดีความเกี่ยวกับการพุดบดหรือกล่าวเท็จ ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกในจำนวน 6 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 6 คดีความเกี่ยวกับการพุดบหรือกล่าวเท็จ

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง	ฉบับที่พบ
1	นายเพ่งกล่าวหาหมื่นศรีรักษา	7	2, 4, 11, 12, 18, 24, 44
2	ขุนแสงกล่าวหาขุนเดโช	7	4, 7, 11, 12, 18, 24, 44
3	หมื่นแก้วกล่าวหานายจิด	8	7, 11, 12, 18, 24, 39(1), 39(2), 44
4	นายหมอความตัดไม้	3	12, 39, 44
5	ลักษณะความจระเข้แฝงต่อ ตอน ขาวนาใส่ ความผู้อื่น	2	7, 8
6	ชายฝากไม้ไซ่ชายโยนี	3	8, 9, 24

5. คดีความเกี่ยวกับการทำร้ายผู้อื่น คือ คดีที่เกี่ยวกับการทำให้สิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ได้รับบาดเจ็บหรือเสียหายจนถึงแก่ชีวิต พิจารณาจากเจตนาในการทำร้ายเป็นสำคัญ (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 72) คดีความเกี่ยวกับการทำร้ายผู้อื่นปรากฏในกฎหมายโบราณ จังหวัดพิษณุโลกใน จำนวน 5 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 7 คดีความเกี่ยวกับการทำร้ายผู้อื่น

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง	ฉบับที่พบ
1	ลักษณะความปลากลายแฝงต่อ ตอน ชายยิงแม่ ผู้อื่นตาย	4	11, 12, 39, 44
2	ลักษณะความฟักขึ้นร้าน ตอน หลวงตาถูกฟัน ตกน้ำ	3	11, 12, 39
3	โคทำร้ายผู้อื่น	3	12, 39, 44
4	เมียน้อยใส่ความเมียหลวง	3	12, 39, 44
5	ลูกชายเป็นไซ่แล้วเสียชีวิต	3	12, 39, 44

6. คดีความเกี่ยวกับหนังสือประกัน คือ คดีเกี่ยวกับการค้าประกันผู้อื่น ไฟร์หรือทาสหนี หนังสือประกัน โดยจะเอาความผิดแก่บุคคลผู้ค้าประกันหรือนายประกัน (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 73) คดีความเกี่ยวกับหนังสือประกันปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกในจำนวน 4 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 8 คดีความเกี่ยวกับหนังสือประกัน

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง	ฉบับที่พบ
1	เอาผิดขายค้าประกัน	3	12, 39, 44
2	จับนายประกันเพราะทาสหลบหนี	2	12, 39
3	ทำหนังสือประกันหวังเงินประกัน	1	12
4	จับนายประกันเมื่อทาสหลบหนี	1	12

7. คดีความเกี่ยวกับการฉ้อโกง คือ คดีที่มีการหลอกลวงทรัพย์สินของผู้อื่น หรือปกปิดความจริงที่ควรจะบอกให้อีกฝ่ายหนึ่งรับรู้ (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 74) คดีความเกี่ยวกับการฉ้อโกง ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกในจำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 9 คดีความเกี่ยวกับการฉ้อโกง

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง	ฉบับที่พบ
1	นายจงฟ้องหมิ่นยศศรีราช	6	2, 4, 11, 18, 24, 44
2	นายบุญมีกล่าวหานายอุฎดาช	6	2, 4, 12, 18, 24, 44
3	นายอากรโกงเงินชาวบ้าน	2	12, 39

8. คดีความเกี่ยวกับทรัพย์สินเสียหาย คือ คดีที่ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ขำรุค หรือมีสภาพเปลี่ยนไปจากเดิมที่เป็นอยู่ (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 75) คดีความเกี่ยวกับทรัพย์สินเสียหายปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกในจำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 10 คดีความเกี่ยวกับทรัพย์สินเสียหาย

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง	ฉบับที่พบ
1	ขายพายเรือชนกันกลางน้ำ	3	12, 39, 44
2	ลักษณะความโศกพิพันหลัก ตอน ผู้หญิงพายเรือชนกันโขนเรือแตก	2	24, 36

9. คดีความเกี่ยวกับการบุกรุก คือ คดีที่ผู้ใดผู้หนึ่งเข้าไปกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือการถือเอาอสังหาริมทรัพย์ โดยเป็นการรบกวนการครอบครองสถานที่หรือบริเวณของผู้อื่นด้วยความตั้งใจ หรือไม่มีเหตุผลอันสมควรมาเป็นของตนเอง (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 75) คดีความเกี่ยวกับการบุกรุกปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกใน จำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 11 คดีความเกี่ยวกับการบุกรุก

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง	ฉบับที่พบ
1	นายใจกล่าวโทษนายสา	7	7, 11, 12, 18, 24, 39 และ 44
2	ลักษณะความวิวพันหลัก ตอน ปล่อยโคกินข้าวนาผู้อื่น	3	11, 12, 39
3	ลักษณะความสารถิ์จักรถ ตอน ชายยกพวกจะบุกทำร้าย	4	7, 8, 24, 36

10. คดีความเกี่ยวกับอุบัติเหตุ คือ คดีความที่เกิดจากเหตุที่มีได้คาดคิด และเป็นความบังเอิญที่เกิดขึ้น โดยจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม มิได้คาดหมายมาก่อน อาจจะทำให้ผู้ใดผู้หนึ่งในเหตุการณ์เสียชีวิต (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 76) คดีความเกี่ยวกับอุบัติเหตุปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกใน จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 12 คดีความเกี่ยวกับอุบัติเหตุ

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง	ฉบับที่พบ
1	ขายสองคนจะพาแม่ไปหาหมอแล้วชนกันกลางคลอง	3	12, 39, 44
2	ขายสองคนทะเลาะกันจนชายอีกคนเสียชีวิต	3	12, 39, 44

11. คดีความเกี่ยวกับการกู้เงิน คือ คดีที่เกี่ยวข้องกับการยืมเงินโดยมีการให้ดอกเบี้ยตามสารกรมธรรม์ (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 76) คดีความเกี่ยวกับการกู้เงินปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกใน จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 13 คดีความเกี่ยวกับการกู้เงิน

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง	ฉบับที่พบ
1	ลักษณะความว้าวพันหลัก ตอน ชายหญิงกู้เงิน	2	8(1), 8(2)
2	กู้เงินตามธรรมเนียม	3	12, 39, 44

12. คดีความเกี่ยวกับการทำผิดสัญญา คือ คดีความที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ทำตามสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 77) คดีความเกี่ยวกับการทำผิดสัญญาปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกใน จำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 14 คดีความเกี่ยวกับการทำผิดสัญญา

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง	ฉบับที่พบ
1	ลักษณะความจระเข้แฝงต่อ ตอน ผู้เช่าเรือ ปล่อยเพรียงกินเรือ	6	7, 8(1), 8(2), 12, 39, 44

13. คดีความเกี่ยวกับการพนัน คือ คดีที่บุคคลสองฝ่ายเล่นเอาเงินหรือทายว่า สิ่งนั้นจะเกิดอะไรขึ้น จริงหรือไม่ คดีความนี้อาจมีการทำเป็นหนังสือไว้เพื่อเป็นหลักฐานด้วยก็ได้ (เชมฤทัย บุญวรรณ, 2559, น. 77) คดีความเกี่ยวกับการพนันปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกใน จำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

ตาราง 15 คดีความเกี่ยวกับการพนัน

เรื่องที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนครั้ง	ฉบับที่พบ
1	ชายสองคนพนันต้นไม้	3	12, 39, 44

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

หลักไชยจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก : การศึกษาสารัตถะของกรณีศึกษาหาแก่นแท้กัน มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมสารัตถะของกรณีศึกษาหาแก่นแท้กันจากหลักไชยในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 46 ฉบับ ซึ่งปริวรรตเป็นภาษาไทยปัจจุบันโดยผู้วิจัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ลักษณะของคติความประเพณีที่ 1 คติความเกี่ยวกับการลักทรัพย์ พบทั้งหมด 19 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 18 ลักเรือ พบ 6 ครั้ง (พบมากที่สุด)

อันดับที่ 2 เรื่องที่ 5 เรือใส่กุญแจแล้วสูญหาย พบ 4 ครั้ง

อันดับที่ 3 เรื่องที่ 1 ชายพายเรือหาพิน เรื่องที่ 2 แหวนทอง 1 บาทในห่อขนมจีน เรื่องที่ 3 กู้เงิน 1 ชั่งแล้วเงินหาย เรื่องที่ 6 เงินในห่อผ้าหายไป เรื่องที่ 7 ผูกโคกินหญ้า เรื่องที่ 9 โคหาย และเรื่องที่ 10 โคหายแต่กลับโทษเจ้าของ พบเรื่องละ 3 ครั้ง

อันดับที่ 4 เรื่องที่ 4 ชายขอดูแหวนแล้วไม่คืนเจ้าของ เรื่องที่ 8 ชายขาวนาลักทรัพย์ เรื่องที่ 11 ขึ้นเรือนผู้อื่นแล้วของหาย เรื่องที่ 12 ชายทำผ้าหล่นแล้วมีคนเก็บได้ เรื่องที่ 14 ถือเคียว มาเกี่ยวข้าวในนาผู้อื่น และเรื่องที่ 16 ล้วงเรือนลักทรัพย์ พบเรื่องละ 2 ครั้ง

อันดับที่ 5 เรื่องที่ 13 สุ่มปลาในน้ำของผู้อื่น เรื่องที่ 15 ชายคนหนึ่งชักรถมาจอดไว้ ชายอีกคนบอกว่ารถของตน เรื่องที่ 17 ลักโคและแทงโคตายหน้าบ้านผู้อื่น และเรื่องที่ 19 นายมี กล่าวหาว่านายด้วงลักทรัพย์ พบเรื่องละ 1 ครั้ง

ลักษณะของคติความประเพณีที่ 2 คติความเกี่ยวกับเรื่องขู้ พบทั้งหมด 8 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 3 ลักษณะความมนโทคติ ตอน ชายสูล่อหญิงที่ถูกกระทำขู้ พบ 8 ครั้ง (พบมากที่สุด)

อันดับที่ 2 เรื่องที่ 1 นายเทศกล่าวหาหมื่นจงสรยุทธ์ พบ 7 ครั้ง

อันดับที่ 3 เรื่องที่ 2 ชายสูล่อหญิง และเรื่องที่ 5 ชายกระทำขู้ตอนสามิไม่อยู่บ้าน พบเรื่องละ 5 ครั้ง

อันดับที่ 4 เรื่องที่ 4 ชายขาวเรือกับชายขาวบ้าน เรื่องที่ 6 หญิงนอกใจสามิ และเรื่องที่ 7 ชายขึ้นทับเมียผู้อื่น พบเรื่องละ 3 ครั้ง

อันดับที่ 5 เรื่องที่ 8 ชายหยอกเมียผู้อื่น พบ 1 ครั้ง

ลักษณะของคติความประเพณีที่ 3 คติความเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท พบทั้งหมด 9 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 2 นายจันประยาบรักษานายอินประยา พบ 7 ครั้ง (พบมากที่สุด)

อันดับที่ 2 เรื่องที่ 1 เหยียบแดง พบ 6 ครั้ง

อันดับที่ 3 เรื่องที่ 3 ลักษณะความเสนาบท ตอน ชายสองคนทะเลาะกันหัวแตก พบ 4 ครั้ง

อันดับที่ 4 เรื่องที่ 5 ชายสามคนกินเหล้าแล้ววิวาทกัน พบ 3 ครั้ง

อันดับที่ 5 เรื่องที่ 4 ลักษณะความคดีโจรพันหอก ตอน ชายสองคนทะเลาะกัน เรื่องที่ 6 ชายวิวาทกันแล้วพาพวกอีก 20 คนมาทำร้ายร่างกาย และเรื่องที่ 7 ชายวิวาทกันแล้วพาพวกอีก 10 คนมาทำร้ายร่างกาย พบเรื่องละ 2 ครั้ง

อันดับที่ 6 เรื่องที่ 8 ชายด่าหมา และเรื่องที่ 9 ชายสองคนวิวาทกันแต่ไม่ได้เรียกให้ชาวบ้านช่วย พบเรื่องละ 1 ครั้ง

ลักษณะของคดีความประเภทที่ 4 คดีความเกี่ยวกับการพุดปดหรือกล่าวเท็จ พบทั้งหมด 6 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 3 หมิ่นแก้วกล่าวหานายจิต พบ 7 ครั้ง (พบมากที่สุด)

อันดับที่ 2 เรื่องที่ 1 นายเพงกล่าวหาหมื่นศรีรักษา และเรื่องที่ 2 ขุนแสงกล่าวหาขุนโคโข พบ 7 ครั้ง

อันดับที่ 3 เรื่องที่ 4 นายหมอความตัดไม้ และเรื่องที่ 6 ชายฝากไม้ใช้ขายโยนิ พบเรื่องละ 3 ครั้ง

อันดับที่ 4 เรื่องที่ 5 ลักษณะความจระเข้แฝงตอ ตอน ชาวนาใส่ความผู้อื่น พบ 2 ครั้ง

ลักษณะของคดีความประเภทที่ 5 คดีความเกี่ยวกับการทำร้ายผู้อื่น พบทั้งหมด 5 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 1 ลักษณะความปลากลายแฝงตอ ตอน ชายยิงแม่ผู้อื่นตาย พบ 4 ครั้ง (พบมากที่สุด)

อันดับที่ 2 เรื่องที่ 2 ลักษณะความฟักขึ้นร้าน ตอน หลวงตาถูกฟันตกรันน้ำ เรื่องที่ 3 โคทำร้ายผู้อื่น เรื่องที่ 4 เมียน้อยใส่ความเมียหลวง และเรื่องที่ 5 ลูกชายเป็นไข้แล้วเสียชีวิต พบเรื่องละ 3 ครั้ง

ลักษณะของคดีความประเภทที่ 6 คดีความเกี่ยวกับหนังสือประกัน พบทั้งหมด 4 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 1 เอาผิดขายค้ำประกัน พบ 3 ครั้ง (พบมากที่สุด)

อันดับที่ 2 เรื่องที่ 2 จับนายประกันเพราะทาสหลบหนี พบ 2 ครั้ง

อันดับที่ 3 เรื่องที่ 3 ทำหนังสือประกันหวังเงินประกัน และเรื่องที่ 4 จับนายประกันเมื่อทาสหลบหนี พบเรื่องละ 1 ครั้ง

ลักษณะของคดีความประเภทที่ 7 คดีความเกี่ยวกับการฉ้อโกง พบทั้งหมด 3 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 1 นายจงพ้องหมื่นยศศรีราช และเรื่องที่ 2 นายบุญมีกล่าวหานายอุฏดาช พบเรื่องละ 6 ครั้ง (พบมากที่สุด)

อันดับที่ 2 เรื่องที่ 3 นายอากรโองเงินชาวบ้าน พบ 2 ครั้ง

ลักษณะของคดีความประเภทที่ 8 คดีความเกี่ยวกับทรัพย์สินเสียหาย พบทั้งหมด 2 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 1 ชายพายเรือชนกันกลางน้ำ พบ 3 ครั้ง (พบมากที่สุด)

อันดับที่ 2 เรื่องที่ 2 ลักษณะความโคพันหลัก ตอน ผู้หญิงพายเรือชนกันโขนเรือแตก พบ 2 ครั้ง

ลักษณะของคดีความประเภทที่ 9 คดีความเกี่ยวกับการบุกรุก พบทั้งหมด 3 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 1 นายใจกล่าวโทษนายสา พบ 7 ครั้ง (พบมากที่สุด)

อันดับที่ 2 เรื่องที่ 3 ลักษณะความสารถิ์จักรถ ตอน ชายยกพวกจะบุกทำร้าย พบ 4 ครั้ง

อันดับที่ 3 เรื่องที่ 2 ลักษณะความวัวพันหลัก ตอน ปล่อยโคกินข้าวนาผู้อื่น พบ 3 ครั้ง

ลักษณะของคดีความประเภทที่ 10 คดีความเกี่ยวกับอุบัติเหตุ พบทั้งหมด 2 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 1 ชายสองคนจะพาแม่ไปหาหมอแล้วชนกันกลางคลอง และเรื่องที่ 2 ชายทะเลาะกันแล้วชายอีกคนจนเสียชีวิต พบเรื่องละ 3 ครั้ง (พบมากที่สุด)

ลักษณะของคดีความประเภทที่ 11 คดีความเกี่ยวกับการกู้เงิน พบทั้งหมด 2 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 2 กู้เงินตามธรรมเนียม พบ 3 ครั้ง (พบมากที่สุด)

อันดับที่ 2 เรื่องที่ 1 ลักษณะความวัวพันหลัก ตอน ชายหญิงกู้เงินพบ 2 ครั้ง

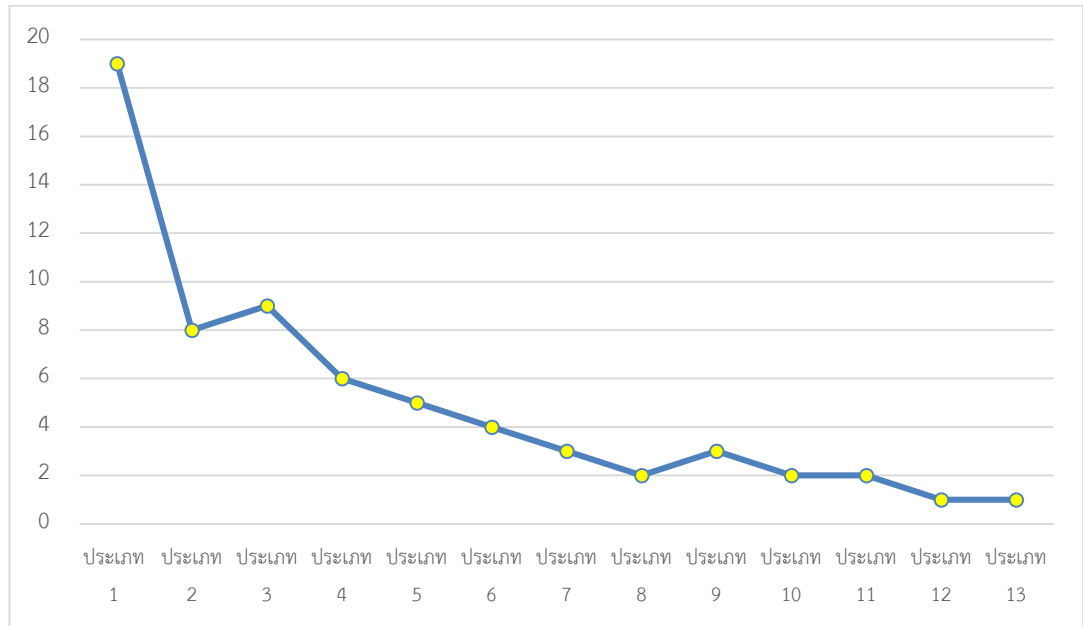
ลักษณะของคดีความประเภทที่ 12 คดีความเกี่ยวกับการทำผิดสัญญา พบทั้งหมด 1 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 1 ลักษณะความจระเข้แฝงต่อ ตอน ผู้เช่าเรือปล่อยเพรียงกินเรือ พบ 6 ครั้ง (พบมากที่สุด)

ลักษณะของคดีความประเภทที่ 13 คดีความเกี่ยวกับการพนัน พบทั้งหมด 1 เรื่อง เรียงลำดับที่พบมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 เรื่องที่ 1 ชายสองคนพนันต้นไม้ พบ 3 ครั้ง (พบมากที่สุด)

โดยลักษณะของคติความทั้ง 13 ประเภทที่พบในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก สามารถนำเสนอสารัตถะที่พบทั้งหมด ในรูปแบบของแผนภูมิดังนี้

ภาพ 2 แผนภูมิแสดงลักษณะของคติความจากกฎหมายโบราณของจังหวัดพิษณุโลก

เรื่องที่ปรากฏเป็นลำดับแรกของลักษณะคติความทั้ง 13 ประเภทนั้น น่าจะสะท้อนความสำคัญบางประการเกี่ยวกับสภาพสังคมในสมัยนั้นที่ให้นักปกครองโบราณเลือกประเภทนั้น ๆ ไปเป็นตัวอย่างให้การพิจารณาคดีของจังหวัดพิษณุโลกในสมัยอดีต เช่น กรณีการลักเรือ (พบสูงสุดของคติลักทรัพย์) ขายพายเรือชนกันกลางน้ำ (พบสูงสุดของคติทรัพย์สินเสียหาย) ขายจะพาแม่ไปหาหมอ แต่พายเรือชนกันกลางคลอง (พบสูงสุดของคติอุบัติเหตุ) และลักษณะความจระเข้แฝงตอ ตอน ผู้เช่าเรือปล่อยเพรียงกินเรือ (พบสูงสุดของคติทำผิดสัญญา) เห็นได้ว่า ทั้ง 4 กรณีนั้นมีจุดร่วมกันคือ **เรือ** ซึ่งเป็นพาหนะสำคัญในสมัยอดีตของคนไทย การพบคดีเกี่ยวกับเรือนี้ทำให้สันนิษฐานได้ว่า คนโบราณมักใช้เรือในการเดินทาง จึงมักเกิดคติความเกี่ยวกับเรือและอุบัติเหตุทางน้ำ

หรือเรื่องที่ปรากฏความถี่จำนวนมากตั้งแต่ 6 ครั้งขึ้นไป ได้แก่ ลักษณะความมนโทษคดีตอน ขายส่วหญิงที่ถูกกระทำชู้ (พบ 8 ครั้งสูงสุดของคติเกี่ยวกับเรื่องชู้) นายจันประยาภิราษ นายอินประยา (พบ 7 ครั้งสูงสุดของคติความเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท หมิ่นแก้วกล่าวหานายจิต (พบ 7 ครั้งสูงสุดของคติความเกี่ยวกับการพูดปดหรือกล่าวเท็จ) นายใจกล่าวโทษนายสา

(พบ 7 ครั้งของคติความเกี่ยวกับการบุกรุก) นายจงพ้องหมื่นยศศรีราช (พบ 6 ครั้งของคติความเกี่ยวกับการฉ้อโกง) และลักเรือ (พบ 6 ครั้งของคติความเกี่ยวกับการลักทรัพย์) แสดงให้เห็นว่าเมื่อพิจารณาสภาพสังคมในอดีตของจังหวัดพิษณุโลกผ่านหลักไชยจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าคงมีปัญหาคติความขัดแย้งกันหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นการกระทำชั่ว การทะเลาะวิวาท การพุดบด การบุกรุก การฉ้อโกง และการลักทรัพย์ ดังนั้นจำเป็นต้องมีกรณีตัวอย่างสำหรับการพิพากษาสำหรับนักปกครองไว้เป็นแนวทาง คือ หลักไชย ประกอบการพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นในจังหวัดพิษณุโลกในอดีต

ผลการศึกษาสารัตถะของกรณีศึกษาหากันแก่นกันของหลักไชยจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับสารัตถะของหลักไชยที่เหมฤทัย บุญวรรณ (2559) ได้ศึกษาเนื้อหาของหลักไชยไว้ทั้ง 13 ประเภท และงานของตรงใจ หุตางกูร (2566) ดังนี้

1. คติความเกี่ยวกับการลักทรัพย์ เรื่องที่สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของเหมฤทัย บุญวรรณ (2559) คือ เรื่องที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11 และ 12 ส่วนเรื่องที่ไม่สอดคล้อง คือ เรื่องที่ 8, 13, 14, 15, 16, 17, 18 และ 19 เรื่องที่ไม่สอดคล้องนั้นเป็นเรื่องที่ปรากฏในหลักไชยเรื่องอื่น ๆ เช่น ชายชวานาลักทรัพย์ สุ่มปลาในน้ำของผู้อื่น ลักเรือ เป็นต้น

2. คติความเกี่ยวกับเรื่องขู่ สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของเหมฤทัย บุญวรรณ (2559) ทุกเรื่อง

3. คติความเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของเหมฤทัย บุญวรรณ (2559) ทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องที่ 8 ชายด่าหมา ซึ่งเป็นกรณีที่ปรากฏในหลักไชยเรื่องอื่น ๆ

4. คติความเกี่ยวกับการพุดบดหรือกล่าวเท็จ เรื่องที่สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของเหมฤทัย บุญวรรณ (2559) คือ เรื่องที่ 1, 2, 3 และ 4 ส่วนเรื่องที่ไม่สอดคล้อง คือ เรื่องที่ 5 ลักษณะความจระเข้แฝงตอ ตอน ชวานาใส่ความผู้อื่น และ เรื่องที่ 6 ชายฝากไม้ไผ่ขายโยน เรื่องที่ไม่สอดคล้องนั้นเป็นเรื่องที่ปรากฏในหลักไชยเรื่องอื่น ๆ

5. คติความเกี่ยวกับการทำร้ายผู้อื่น สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของเหมฤทัย บุญวรรณ (2559) ทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องที่ 5 ลูกชายเป็นไข้แล้วเสียชีวิต ซึ่งเป็นกรณีที่ปรากฏในหลักไชยเรื่องอื่น ๆ

6. คติความเกี่ยวกับหนังสือประกัน สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของเหมฤทัย บุญวรรณ (2559) ทุกเรื่อง

7. คติความเกี่ยวกับการฉ้อโกง สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของเหมฤทัย บุญวรรณ (2559) ทุกเรื่อง

8. คดีความเกี่ยวกับทรัพย์สินเสียหาย สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของเสมฤทัย บุญวรรณ (2559) ทุกเรื่อง

9. คดีความเกี่ยวกับการบุกรุก สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของเสมฤทัย บุญวรรณ (2559) ทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องที่ 3 ลักษณะความสารถิ์ชกรณ ตอน ขายยกพวกจะบุกทำร้าย ซึ่งเป็นกรณีที่ปรากฏในหลักไชยเรื่องอื่น ๆ

10. คดีความเกี่ยวกับอุบัติเหตุ สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของเสมฤทัย บุญวรรณ (2559) ทุกเรื่อง

11. คดีความเกี่ยวกับการกู้เงิน สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของตรงใจ หุตางกูร (2566) ทุกเรื่อง

12. คดีความเกี่ยวกับการทำผิดสัญญา สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของเสมฤทัย บุญวรรณ (2559) ทุกเรื่อง

13. คดีความเกี่ยวกับการพนัน สอดคล้องกับการศึกษาหลักไชยของเสมฤทัย บุญวรรณ (2559) ทุกเรื่อง

ส่วนผลการวิจัยในครั้งนี้บางส่วนที่ไม่สอดคล้องกับสารัตถะในหลักไชยของเสมฤทัย บุญวรรณ (2559) นั้น อาจจะเป็นเพราะความแตกต่างทางภูมิภาคที่พบเอกสาร ดังที่เสมฤทัย บุญวรรณ (2559) ว่า เหตุที่ทำให้สารัตถะของแต่ละภูมินาคนั้นแตกต่างกันเป็นเพราะการคัดลอกหลักไชยและแพร่กระจายไปยังที่ต่าง ๆ จึงทำให้เนื้อหาต้นฉบับมีความแตกต่างกันไป เนื่องจากความไม่เสถียรของผู้คัดลอกดังที่กล่าวไปแล้วนั้น

ผลการวิจัยและการอภิปรายผลการศึกษาสารัตถะของกรณีศึกษาหาแก่นแก่นกันของหลักไชยจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก เอกสารจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถือเป็นกุญแจสำคัญในการศึกษากฎหมายโบราณท้องถิ่น โดยเฉพาะกฎหมายโบราณของจังหวัดพิษณุโลก อีกทั้งการศึกษานี้ยังพบบางแง่มุมที่ไม่ปรากฏในการศึกษาวิจัยยุคก่อนหน้าดังที่กล่าวไปแล้ว ดังนั้นการศึกษาหลักไชยที่ปรากฏในกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลกในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษากฎหมายที่เคยใช้ในเขตจังหวัดพิษณุโลกในยุคอดีตผ่านต้นฉบับเอกสารโบราณในอีกแง่มุมหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะ

กฎหมายโบราณของจังหวัดพิษณุโลกยังมีแง่มุมอื่นให้ศึกษาอีกจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นภาพสะท้อนสังคม วิถีชีวิตของชาวพิษณุโลกในอดีตผ่านตัวบทกฎหมายโบราณ

เอกสารอ้างอิง

- กฤติกา ผลเกิด. (2546). *การศึกษาวิจัยลีลาของประมวลกฎหมายอาญา* [วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
[http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis
/fulltext/snamcn/Krittika_Phonkoet/Fulltext.pdf](http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Krittika_Phonkoet/Fulltext.pdf)
- กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ. (2551). การใช้กฎหมายลักษณะพิสูจ คำนำ ลุยเพลิง ที่ปรากฏใน
เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 1(1), 87-98. [https://so04.tci-
thaijo.org/index.php/JTJS/article/view/245499](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JTJS/article/view/245499)
- เชมฤทัย บุญวรรณ. (2559). *สาระของความยุติธรรมในตำรากฎหมายหลักไชย* [วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุขบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. [https://buuir.buu.ac.th/bitstream
/1234567890/12148/1/53810208.pdf](https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/12148/1/53810208.pdf)
- จิระศักดิ์ สังเมฆ. (2563). ความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์: ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดแห่งกฎหมาย
อาญาไทยกับแนวคิดอหินาทานแห่งพระพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารวไลยอลงกรณ์
ปริทัศน์*, 10(2), 15-30. [https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/
view/244178](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/view/244178)
- ชวนากร จันนาเวช. (2568). โลกทัศน์ชาวอีสานที่ปรากฏในกฎหมายโบราณ ผ่านการจัดการ
ทรัพย์สินส่วนบุคคลและสาธารณสมบัติ. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติศิลปวัฒนธรรม
เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ครั้งที่ 1 คัมภีร์โบราณ พับสา และเอกสารโบราณ : ทุนทาง
วัฒนธรรมสู่ SOFT POWER สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
วันที่ 2-3 ธันวาคม 2567* (น. 66-85). สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่. <https://shorturl.asia/czfxQ>
- ณัฐวรรณ ชังใจ, สิริวรรณ นันทจันทุล, และสุริย์รัตน์ บำรุงสุข. (2561). พัฒนาการนามศัพท์ทนาย
ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์. *มนุษยสังคมสาร (มสส.) คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 16(1), 357-376.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhusoc/article/view/200068>
- ดิเรก ควรสมาคม. (2558). นิติศาสตร์ไทย : บทวิเคราะห์จากรากฐานในคัมภีร์มานาวธรรมศาสตร์
และคัมภีร์พระธรรมศาสตร์. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 25(2), 1-16.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pyu/article/view/129844>

- ดิเรก คารสมาคม. (2565). *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย : ศึกษาอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธกับการเมืองการปกครองสมัยสุโขทัยและอยุธยา*. สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ตรงใจ หุตางกูร. (2566). การสังเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาของ “หลักไชย” คู่มือหลักพิพากษาเพื่อ ชัยชนะแห่งความยุติธรรม. *วารสารมานุษยวิทยา*, 6(2), 235–288. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jasac/article/view/267400>
- ธวัชชัย ภูหลวง, และพันธรัตน์ ศรีสุวรรณ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างผิวเมีย : กรณีศึกษาจากกฎหมายตราสามดวง ในพระไอยการลักษณะผิวเมีย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*, 5(2), 1-17. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/husoarujournal/article/view/260348>
- ธีร์ พุ่มทับทิม. (2562). คำไทยที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตในกฎหมายตราสามดวง : กรณีศึกษาเฉพาะพระทำนุและพระธรรมนูญ. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(2), 1-24. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jmb/article/view/240376>
- นิติลักษณ์ แก้วจันดี, และภิรมย์พร ไชยยนต์. (2566). “การเว้นระยะห่างทางกายภาพ” ในกฎหมายโบราณอีสาน-ล้านนา : มาตรการทางกฎหมายที่สัมพันธ์กับผลประโยชน์ อำนาจ และการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุข. *วารสารกฎหมายสงขลานครินทร์*, 5(2), 22-37. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/SLJ/article/view/260163>
- นิติลักษณ์ แก้วจันดี, วัชรพล พุทธรักษา, และราชันย์ นิลวรรณภา. (2561). “ผู้ชาย” ในกฎหมายโบราณอีสาน : มองมุมใหม่ผ่านแนวคิดเชิงวิพากษ์. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 14(1), 193-225. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jssnu/article/download/208707/144653/>
- เนมิ อุณากรสวัสดิ์. (2565). พระอัยการลักษณะโจร : วงศัพทและภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทยในกฎหมายตราสามดวง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 17(2), 23-34. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/vrurdihsjournal/article/download/257865/175719/988638>
- บุณทริกา บุญโญ, และชานบีวิช์ ทัดแก้ว. (2559). สิทธิสตรีตามกฎหมายมรดกในคัมภีร์ธรรมศาสตร์. *วารสารอักษรศาสตร์*, 45(2), 93-118. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jletters/article/download/89397/70376/>

ปฐุม ก.กา หัดอ่าน: หนังสืออนุสรณ์งานฌาปนกิจศพนางโอสถนทประสิทธิ์ (แก้ว สืบศิริ). (2513). โอเดียนการพิมพ์.

ปภัสสร เจริญปัญญา. (2539). การศึกษาเปรียบเทียบคัมภีร์พระมนุธรรมศาสตร์ฉบับภาษาสันสกฤตกับฉบับภาษามอญ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/2843>

ปิยฉัตร บุนนาค, สิริวรรณ นันทจันทุล, และสุรียรัตน์ บำรุงสุข. (2561). การสูญเสีย การเพิ่มศัพท์ และการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของศัพท์ที่เป็นโทษทางอาญาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 13(3), 436-445. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/yr_human/article/view/152119

พรเพ็ญ อันตระกูล. (2546). ผู้หญิงไทยในกฎหมายตราสามดวง : จากผู้หญิงเป็นใหญ่ถึงผู้หญิงเป็นควายผู้ชายเป็นคน. *วารสารอักษรศาสตร์*, 32(1). 246-299. 10.58837/CHULA.JLETTERS.32.1.11

พระครูธรรมธรรฐาพร ปภสโร. (2567). วิวัฒนาการกฎหมายมรดกในราชอาณาจักรสยามยุคต้นรัตนโกสินทร์. *วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ*, 2(3), 73-82. https://so18.tci-thaijo.org/index.php/A_GJ/article/view/229

พระเทพโมลี. (2558). *ปฐุมมาลา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ภัครพล แสงเงิน. (2567). ตำรายาแพทย์แผนไทยจังหวัดพิษณุโลก : การศึกษาต้นฉบับตัวเขียนและสารัตถะ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5051/1/620330002.pdf>

มานพ ถาวรวัฒน์สกุล. (2543). การกำหนดอายุกฎหมายอยุธยาในกฎหมายตราสามดวง : บทวิเคราะห์เบื้องต้น. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 22(2), 171-211. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jasu/article/view/250294>

เรืองวิทย์ ลิ้มปนาท. (2558). รัฐกับสิทธิในทรัพย์สินจากกฎหมายตราสามดวง. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 23(42), 49-68. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournal/article/view/55982>

วรพร ภู่งศ์พันธ์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับลูกขุนข้าหลวงละอองในกฎมณเฑียรบาล. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 30(1), 7-23. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/7035>

- วัชรพงศ์ โคตรนารินทร์, Yang, Y., และบุญเลิศ วิวรรณ. (2567). กฎหมายตราสามดวง : รูปแบบอักษรวิธีไทยและสัมพันธสาร. *วารสารภาษาไทยและวรรณคดีไทย*, 10(2), 71-96.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/KUTH/article/view/278781>
- วิราวรรณ สมพงษ์เจริญ, และเชาวลิต สมพงษ์เจริญ. (2565). ทาสโดยกำเนิด : สถานะทางกฎหมายของทาสในเรือนเบี้ยภายหลังผู้เป็นพ่อหลุดพ้นจากความเป็นทาสเพราะการบวช. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(1), 1-28. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/husoarujournal/article/view/258757>
- วิลาวรรณ มหาราช, และประสาร กมลพุท. (2555). *กฎหมายและจารีตการควบคุมทางสังคมอีสาน : กรณีศึกษาจังหวัดมหาสารคาม*. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศิวัช ศรีโศคนกุล, และอำนาจ พรหมกัลป์. (2560). ภาพสะท้อนหลักการอยู่ร่วมกันจากกฎหมายโบราณอีสาน : กรณีศึกษากฎหมายโบราณสาเกตุนครและฉบับวัดดาวดิงส์. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*, 4(2), 55-65. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMA/article/view/141299>.
- สมเกียรติ ดิตชัย. (2568). การศึกษาเชิงวิเคราะห์กฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก. *วิจิตรวรรณสาร*, 9(2), 371-394. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/wiwitwannasan/article/view/284547>
- สมเกียรติ ดิตชัย. (2568). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์อักษรวิธีของคำโบราณจากกฎหมายโบราณจังหวัดพิษณุโลก*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สัจจวัฒน์ เรืองกาญจน์กุล. (2565). แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมไทยสมัยโบราณ. *วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น*, 6(1), 231-258. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ltsj/article/view/253944>.
- สุนทรภู. (2510). *สวัสดิรักษาคำกลอน เพลงยาวถวายโอวาท และสุภาษิตสอนสตรี: หนังสืออนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพนางบุญสุทธิ ฌ นคร ฌ เมรุวัดประยูรวงศาวาส วันที่ 19 เมษายน 2510*. ไพศาลวิทยา.
- สุวรรณา กลิ่นอังกาบ, และวิราวรรณ สมพงษ์เจริญ. (2560). ฝึในกฎหมายตราสามดวง. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*, 5(2), 19-29. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/husoarujournal/article/view/260349>

- สุวิทย์ ชีรสอวต. (2549). กฎหมายในภาคอีสานก่อนปฏิรูปการปกครอง. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 2(1), 143-161. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mekongjournal/article/download/10702/9678>
- เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 18). (2544). ศิลปาบรรณาการ.
- อภิขญา แก้วอุทัย. (2563). ภาพแทนผู้หญิงไทยที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมกฎหมายตราสามดวงบทพระไอยการลักษณะหัวเมีย. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 42(2), 115-140. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jasu/article/download/247858/168275>
- อัญชลี รัตนธรรม, และราชนันท์ นิลวรรณภา. (2564). การนำเสนออุดมการณ์ทางสังคมในกฎหมายโบราณอีสาน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(7), 3083-3095. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/252850>
- อัญชลี รัตนธรรม, และราชนันท์ นิลวรรณภา. (2565). รูปแบบการเขียนกฎหมายโบราณอีสาน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(4), 1740-1752. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/247153>
- อาทิตย์ ศรีจันทร์. (2552). องค์พยานในการกระทำสัตย์สาบานในพระไอยการลักษณะพยานและลักษณะพิสูจน์ดำน้ำลุยเพลิง. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 16(2), 133-146. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/article/view/54451>
- อำนาจ พรหมกัลป์, และศิวัช ศรีโกคางกุล. (2560). กฎหมายโบราณอีสานในสยาม : การปกครองท้องถิ่นสาเกตุนคร พ.ศ. 2397 – 2414. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(1), 647-655. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/87201>

บทความวิจัย (Research Article)

สภาพการจัดการเรียนการสอนและแนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎี
สัมพันธ์พร้อมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการเขียนนิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

The Instructional Management and the Approach to Using the
Concept of Intertextuality Theory with Plsek's Creative Process to
Enhance Undergraduate Students' Competence of Story Writing

ชูชาติ คุ่มขำ^{1*} ทรงภพ ขุนมธุรส¹ กาญจนา วิชญาปกรณ์¹
และน้ำทิพย์ งามอาจวนิชย์¹

Chuchat Khumkham^{1*}, Songphop Khunmathurot¹, Kanchana Witchayapakron¹
and Namtip Ongartwanich¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) แนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธ์พร้อมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) กำหนดคุณสมบัติ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 4 แห่ง จำนวน 8 คน 2) นักศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 4 แห่ง จำนวน 20 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านแนวคิดทฤษฎี จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์สภาพการจัดการเรียนการสอนสำหรับอาจารย์ 1 ชุด และสำหรับนักศึกษา 1 ชุด และ 2) แบบสัมภาษณ์แนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎี 1 ชุด นำเสนอผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Faculty of Education, Naresuan University

*Corresponding author; email: Chuchatkhum@gmail.com

(Received: 29 November 2025; Revised: 10 February 2026; Accepted: 11 April 2026)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ศักยภาพการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกได้ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา พบว่า อาจารย์เลือกเนื้อหาจาก 3 แนวทาง ได้แก่ ยึดขอบเขตของคำอธิบายรายวิชา พิจารณาความสนใจของนักศึกษา และเลือกรรณกรรมเด็กที่มีคุณภาพ พบปัญหา 2 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาทฤษฎีมีปริมาณมาก ทำให้ต้องกระชับเนื้อหาให้ทันเวลา และนักศึกษาสงสัยวรรณกรรมมากกว่าทฤษฎี 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า จัดกิจกรรม 3 ลักษณะ ได้แก่ การบรรยาย การวิเคราะห์วรรณกรรม และการฝึกเขียน พบปัญหา 3 ประเด็น ได้แก่ นักศึกษาขาดทักษะการอ่าน การวิเคราะห์วรรณกรรมขาดความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน และส่งงานล่าช้า 3) ด้านสื่อการสอน พบว่ามี 2 ประเภท ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบปัญหา 2 ประเด็น ได้แก่ อาจารย์ต้องปรับปรุงสื่อให้ทันสมัยอยู่เสมอ และนักศึกษาไม่ชอบอ่านวรรณกรรมขนาดยาว 4) ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า อาจารย์ใช้วิธีการวัดผลประเมินผลระหว่างเรียน และหลังเรียน พบปัญหา 2 ประเด็น ได้แก่ นักศึกษาบางส่วนส่งงานไม่ทัน และทำแบบทดสอบแบบอัตนัยไม่ทันเวลา 2. ศึกษาแนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธบทร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์นิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกได้ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) แนวคิดทฤษฎีที่นำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ 2) แนวคิดที่นำมาใช้สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ 3) ใช้วรรณกรรมท้องถิ่นมาดัดแปลงเป็นนิทานสำหรับเด็กได้ และ 4) การวัดผลประเมินผลต้องประเมินองค์ประกอบนิทาน และประเมินความคิดสร้างสรรค์

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน ทฤษฎีสัมพันธบท กระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek การเขียนนิทานสำหรับเด็ก

Abstract

This research aims to study 1) the state of instructional management in story writing for children on undergraduate students, and 2) the approach to using the concept of intertextuality theory together with Plsek's creative thinking process. This is a qualitative research study, and collecting data through in-depth interviews with a purposive sampling method. The qualifications are defined into three groups: 1) eight lecturers in the Bachelor of Arts in Thai Language program from four Rajabhat Universities in lower northern Thailand; 2) twenty students in the Bachelor of Arts in Thai Language program from four Rajabhat Universities in lower northern Thailand; and 3) five experts in theoretical concepts. The research instruments used included: 1) an interview questionnaire on the state of instructional management for lecturers and students, and 2) an interview questionnaire on the approach to using the theoretical concepts. The research results were presented by using content analysis.

The research findings revealed that: 1. A study of the instructional management in story writing for children on undergraduate students was categorized into four aspects: 1) Content: instructors selected content based on three approaches including adhering to the scope of the course description, considering student interests, and selecting high-quality children's literature. Two problems were identified: the theoretical content is extensive, requiring it to be concise to meet deadlines, and students are more interested in literature than theory, and students were more interested in literature than theory; 2) Teaching and learning activities: three types of activities were conducted; lectures, literature analysis, and writing practices. Three problems were identified: students lacked reading and literature analysis skills, lacked creativity in writing, and submitted assignments late; 3) Teaching materials: two types of teaching materials were found; printed and electronic medias. Two problems were identified: instructors needed to constantly update the materials to keep them current, and students disliked reading long literary works; 4) Assessment methods: instructors used both formative and summative assessments. Two problems were identified: some students did not

submit assignments on time, and could not complete subjective or essay tests on time. 2. Study the approach to using the concept of intertextuality theory together with Plsek's creative thinking process to enhance competence in creative story writing for children on undergraduate students. Four key aspects were considered: 1) Theoretical concepts could be applied to teaching and learning; 2) The theoretical concepts used could foster creativity; 3) Local literature could be adapted into children's stories; and 4) The evaluation must assess the elements of the story and evaluate its creativity.

Keywords: Learning management model, the intertextuality theory, Plsek's creative thinking process, writing creative children's stories

บทนำ

การเขียนเป็นทักษะการส่งสารไปยังบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกับมวลชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน การเขียนจึงเป็นทักษะหนึ่งในการสื่อสารที่ต้องอาศัยการฝึกฝน และใช้ความรอบคอบเพื่อให้การสื่อสารนั้นตรงตามเจตนา การเขียนสร้างสรรค์จึงเป็นงานเขียน อีกลักษณะหนึ่งที่ต้องอาศัยทักษะการคิดและจินตนาการ โดย เกศินี จุฑาวิจิตร (2557) กล่าวถึง งานเขียนสร้างสรรค์สรุปได้ว่า “งานเขียนที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นงานที่สร้างสรรค์ โดยอาจเป็น งานที่มีความใหม่ แปลก แตกต่าง มีความงามในเชิงวรรณศิลป์ รวมทั้งการผสมผสานอย่าง เหมาะสมระหว่างเนื้อหากับรูปแบบ ตลอดจนการแสดงอัตลักษณ์ของผู้เขียน” ซึ่งปราณี สุรสิทธิ์ (2549) ได้แสดงทรรศนะที่สอดคล้องกันสรุปได้ว่า “ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารสะท้อน ความคิด โดยเมื่อมีความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วจึงจำเป็นต้องอาศัยภาษาเพื่อบอกให้ ผู้อื่นได้รับทราบหรือเข้าใจ” การเขียนสร้างสรรค์เป็นทักษะจำเป็นสำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21 ดังงานวิจัยของ สหรัษฎ์ พลหาญ (2563) เรื่อง ทักษะในอนาคตสำหรับคนรุ่นใหม่ โดยเน้นกลุ่ม ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา พบว่า “ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะในอนาคต (future skills) ที่จำเป็นเพื่อเตรียมคนรุ่นใหม่ก้าวเข้าสู่โลกอนาคตอย่างสมบูรณ์” จากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การเขียนสร้างสรรค์จำเป็นต้องอาศัยทักษะการคิดสร้างสรรค์เป็นจุดเริ่มต้นแล้ว ถ่ายทอดความคิดนั้นด้วยการเขียนสร้างสรรค์

การเขียนสร้างสรรค์ได้นำมาเป็นวิชาจัดการเรียนการสอนในหลายระดับทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา แต่ก็ยังพบปัญหาอยู่เนื่อง ๆ ดังวิทยานิพนธ์ของ กมลพัทธ์ โพธิ์ทอง (2557) พบว่า ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับปริญญาตรีมีปัญหาใน 2 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน และด้านผู้สอน กล่าวคือ ในด้านผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ขาดพื้นฐานความรู้ แต่ขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดแรงจูงใจในการริเริ่มการเขียนเรื่องราวที่แปลกใหม่ รวมทั้งขาดความสามารถในการลำดับความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลกันตลอดจนในเรื่องของการใช้ภาษาที่ดีด้วย ส่วนในด้านผู้สอนพบว่า ขาดทักษะในการใช้วิธีสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเขียนสร้างสรรค์ ซึ่งกมลพัทธ์ โพธิ์ทอง (2557) เห็นว่าการสอนการเขียนสร้างสรรค์ต้องอาศัยกระบวนการที่เหมาะสม หลากหลาย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการ จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานของตนเองให้มีประสิทธิภาพ

ปัญหาดังกล่าวยังพบในทำนองเดียวกันจากวิทยานิพนธ์ของ กิ่งกาญจน์ บุรณสินวัฒน์กุล (2559) กล่าวว่า ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มักคิดว่าเป็นทักษะที่ยากและน่าเบื่อ เนื่องจากต้องมีการฝึกปฏิบัติทุกช่วงเวลาที่เรียนผนวกกับผู้เรียนขาดแรงจูงใจและจินตนาการในการเขียนเรื่องราวที่แปลกใหม่ ประกอบกับผู้เรียนยังคงยึดติดกับรูปแบบและกฎเกณฑ์ทางภาษามากเกินไปส่งผลให้ไม่สามารถใช้คำที่หลากหลาย รวมทั้งไม่สามารถเชื่อมโยงหรือลำดับความคิดได้ และประการสำคัญที่สุดมาจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นวิธีการบรรยาย เมื่อนำไปปฏิบัติจึงทำให้ผู้เรียนมองไม่เห็นขั้นตอนการเขียนที่จะทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตผลงานของตนเอง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ในด้านการจัดการเรียนการสอนการเขียนสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีสัมพันธบท และกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนการเขียนสร้างสรรค์ กล่าวคือ ทฤษฎีสัมพันธบทเป็นทฤษฎีทางการอ่านหรือการรับสาร เพื่อเป็นการเตรียมตัวของผู้เขียนก่อนการเขียน ส่วนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เป็นขั้นตอนที่จะวัดความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์โดย กิ่งกาญจน์ บุรณสินวัฒน์กุล (2559) กล่าวไว้สรุปได้ว่า “กระบวนการคิดตามแนวคิดของ Plsek มีขั้นตอน 4 ขั้น กล่าวคือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม (Preparation) ขั้นที่ 2 ขั้นจินตนาการ (Imagination) ในขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนา (Development) และขั้นที่ 4 ขั้นลงมือทำ (Action)” ดังนั้น การนำกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek ซึ่งเป็นกระบวนการส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ร่วมกับทฤษฎีสัมพันธบทมาใช้เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนการเขียนก็จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนสามารถเขียนสร้างสรรค์ได้

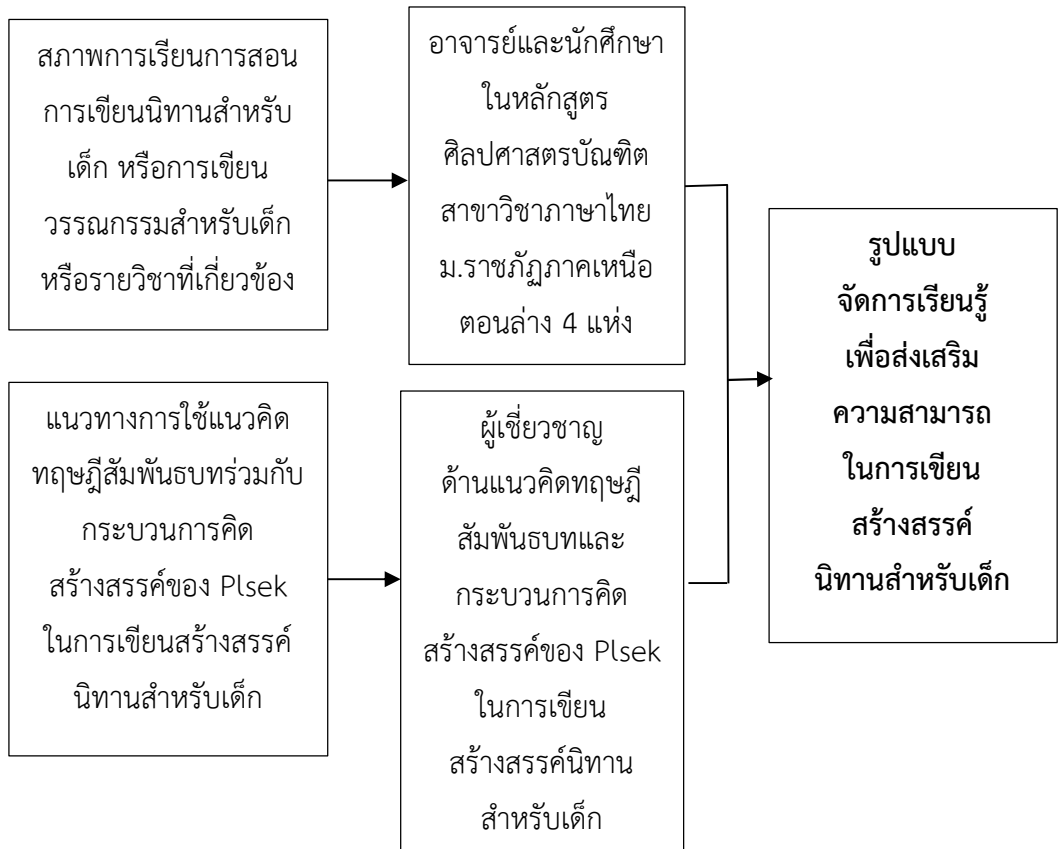
เมื่อนำหลักการเขียนนิทานสำหรับเด็กมาพิจารณาปรากฏว่า การเขียนดังกล่าวต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ ดังพรรณนาของ นิตยา วรรณกิตร์ (2559) สรุปได้ว่า นิทานต้องช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา อารมณ์ ความคิดและสติปัญญา ช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพ โดยเด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมจากตัวละคร ช่วยในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และมีความสำคัญต่อสังคม โดยช่วยสอนให้เด็กรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น และได้ความรู้ควบคู่กันไปด้วย นิทานสำหรับเด็กจึงมีความสำคัญต่อตัวเด็ก ผู้ปกครอง และสังคม ทั้งนี้ นิทานสำหรับเด็กควรจะใช้ภาษาที่เหมาะสม มีรูปแบบที่ดี และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กด้วย

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และแนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธ์บทร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เพื่อนำมาสรุปเป็นข้อมูลสำคัญในการนำไปใช้เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทานสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธ์บทร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์นิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทานสำหรับเด็กของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่างที่เปิดสอนหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษากำหนด 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาจารย์ และกลุ่มนักศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) กำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 กลุ่มอาจารย์ กำหนดมหาวิทยาลัยละ 2 คน รวม 8 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ คือ เป็นอาจารย์ที่กำลังสอนหรือเคยสอนในรายวิชาการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก หรือรายวิชา ที่เกี่ยวข้องตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด

1.2 กลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี กำหนดมหาวิทยาลัยละ 5 คน รวม 20 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ คือ เป็นนักศึกษาที่เคยเรียนหรือกำลังเรียนในรายวิชาที่ผู้วิจัยกำหนด

2. ตัวแปรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ สภาพการเรียนการสอนการเขียนนิทานสำหรับเด็ก หรือ รายวิชาที่เกี่ยวข้อง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) จำนวน 2 ชุด แบ่งตามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา กล่าวคือ ชุดที่ 1 สำหรับอาจารย์ และชุดที่ 2 สำหรับนักศึกษา โดยแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุด ผ่านการพิจารณาเนื้อหาและการใช้ ภาษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการตรวจสอบความสอดคล้อง (The Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ ทั้ง 2 ชุด ทุกข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่า แบบสัมภาษณ์มีคุณภาพสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสรุปประเด็นสำคัญตามข้อคำถาม แล้ววิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อเขียนข้อสรุปต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์นิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้เชี่ยวชาญแนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เพื่อนำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้การเขียนสร้างสรรค์นิทานสำหรับเด็ก จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง กำหนดคุณสมบัติได้แก่ เป็นผู้สอนในหลักสูตรของสาขาวิชาภาษาไทยของสถาบันอุดมศึกษามาแล้วอย่างน้อย 5 ปี หรือเป็นผู้มีความสามารถเฉพาะด้านการเขียนวรรณกรรมเด็ก

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek ในการเขียนสร้างสรรค์นิทานสำหรับเด็ก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยผ่านการพิจารณาเนื้อหาและการใช้ภาษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสรุปประเด็นสำคัญตามข้อคำถามแล้ววิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อเขียนข้อสรุปต่อไป

ผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ด้านเนื้อหา จากผลการวิจัยสรุปได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่า ด้านเนื้อหาจำแนกได้ 2 ประเด็น ได้แก่ วิธีการเลือกเนื้อหา และปัญหาที่พบบนด้านเนื้อหา ดังนี้

วิธีการเลือกเนื้อหาพบว่า อาจารย์มีวิธีการเลือกเนื้อหา 3 แนวทาง ได้แก่

1) การยึดคำอธิบายรายวิชา โดยอาจารย์ทุกคนใช้คำอธิบายรายวิชาเป็นหลักในการกำหนดขอบเขตเนื้อหา 2) การพิจารณาความสนใจของนักศึกษาโดยใช้ผลประเมินรายวิชาและความสนใจ

ของนักศึกษาเป็นข้อมูลประกอบการคัดเลือกเนื้อหา และ 3) การเลือกเนื้อหาวรรณกรรมเด็กที่มีคุณภาพสัมพันธ์กับทฤษฎีวรรณกรรม และตัวบทวรรณกรรมคุณภาพ

ปัญหาที่พบจากการเลือกเนื้อหา จำแนกได้ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) เนื้อหาทฤษฎีมีความซับซ้อนและปริมาณมากทำให้ต้องย่อเนื้อหาหรือมอบหมายให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้คุณภาพการเรียนรู้แตกต่างตามความสนใจของแต่ละบุคคล และ 2) การอ่านตัวบทวรรณกรรมจำนวนมากเป็นภาระสำหรับนักศึกษาโดยเฉพาะนักศึกษาที่มีทักษะการอ่านต่ำหรือไม่คุ้นชินกับการอ่านวรรณกรรมทำให้เกิดความเลื่อมล้ำด้านความเข้าใจพื้นฐานก่อนการเขียนจริง โดยนักศึกษาสนใจอ่านตัวบทวรรณกรรมมากกว่าทฤษฎี ส่งผลให้ความเข้าใจหลักการเขียนยังไม่ครอบคลุม และนักศึกษาเห็นว่าเนื้อหามีความยาวมากเกินไป ตลอดจนต้องการเนื้อหาที่มีขั้นตอนการเขียนอย่างชัดเจน มีตัวอย่างประกอบ เชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้

จากผลการวิจัยในด้านเนื้อหาแสดงให้เห็นลักษณะความเห็นร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา กล่าวคือ เนื้อหาเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องเลือก และออกแบบให้เหมาะสมกับลักษณะความต้องการของนักศึกษา และทักษะการอ่านของนักศึกษา โดยไม่ควรมีความยาวมากเกินไป ตลอดจนควรมีการสรุปย่อให้เข้าใจง่ายเหมาะสมกับระดับการศึกษาของผู้เรียน

1.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จากผลการวิจัยสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จำแนกได้ 2 ประเด็น ได้แก่ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และปัญหาที่พบในการจัดกิจกรรม ดังนี้

วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า อาจารย์จัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การบรรยายทฤษฎีควบคู่ตัวอย่างวรรณกรรมเพื่อให้นักศึกษาเห็นภาพเชิงปฏิบัติ ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญก่อนเข้าสู่การฝึกเขียน 2) การวิเคราะห์วรรณกรรมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน โดยอาจารย์จัดกิจกรรมอ่านและวิเคราะห์วรรณกรรมพร้อมให้นักศึกษาอภิปรายในชั้นเรียนเพื่อใช้ตัวบทเป็นตัวอย่างในการเขียน และ 3) การฝึกเขียนวรรณกรรมเด็กเป็นชิ้นงานรายบุคคลหรือกลุ่ม

ปัญหาที่พบจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกได้ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) นักศึกษาขาดทักษะการอ่านและวิเคราะห์วรรณกรรม นักศึกษามีประสบการณ์การอ่านวรรณกรรมน้อย และเข้าใจทฤษฎีวรรณกรรมไม่ลึกพอ ทำให้การวิเคราะห์ชิ้นงานไม่ละเอียดส่งผลต่อคุณภาพการเขียน 2) นักศึกษายังขาดความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนเรื่องใหม่ โดยยังเลียนแบบโครงเรื่องเดิม หรือไม่สามารถสร้างกลวิธีการเล่าเรื่องใหม่ได้ และ 3) การส่งงานล่าช้าทำให้ไม่ได้รับข้อเสนอแนะทันเวลา ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเขียน

นอกจากนี้ นักศึกษามีความต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้มีกิจกรรมฝึกปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องมีแบบฝึกหัด สนุก ทำหาย ไม่น่าเบื่อ และต้องได้เขียนอย่างน้อย 2 ครั้ง ต้องการขั้นตอนการเขียนที่แสดงเป็นลำดับขั้นและตัวอย่างประกอบในทุกลำดับขั้น และต้องการกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิจารณ์งานเขียนเพื่อน ตลอดจนต้องการการตรวจผลงานเป็นรายบุคคล

จากผลการวิจัยในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนจะพบลักษณะของปัญหา ร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา กล่าวคือ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะต้อง ออกแบบให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษา โดยคำนึงถึงศักยภาพของนักศึกษาและวิธีการทำให้นักศึกษาเกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การเขียน

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน จากผลการวิจัยสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จำแนกได้ 2 ประเด็น ได้แก่ วิธีการเลือก และการใช้สื่อของอาจารย์ และปัญหาที่พบในการใช้ การสื่อการสอน ดังนี้

วิธีการเลือกและการใช้สื่อพบว่า สื่อที่ใช้แบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยอาจารย์มีวิธีการเลือกสื่อการเรียนการสอน 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ 2) ความร่วมสมัยและความสอดคล้องกับ ยุคสมัยความน่าเชื่อถือ เช่น ผลงานนักเขียนที่มีชื่อเสียง หรือได้รับรางวัล และ 3) ความเหมาะสม กับลักษณะผู้เรียน

ปัญหาที่พบจากการใช้สื่อการสอน จำแนกได้ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาของ อาจารย์ซึ่งต้องปรับปรุงสื่อให้ทันสมัยและหลากหลายอยู่เสมอ 2) ปัญหาการอ่านของนักศึกษา ซึ่งเห็นว่าสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ มีเนื้อหามากทำให้อ่านไม่ทัน โดยนักศึกษามีความต้องการสื่อ การเรียนการสอนที่ทันสมัย มีภาพและการออกแบบที่ดี มีความกระชับ เนื้อหาตรงประเด็น เข้าใจง่าย และกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ได้

จากผลการวิจัยด้านสื่อการเรียนการสอนพบลักษณะของปัญหาร่วมกันระหว่าง อาจารย์กับนักศึกษา ได้แก่ 1) สื่อการสอนวรรณกรรมควรมีขนาดสั้น 2) การใช้สื่อการสอนที่ต้อง เข้าถึงง่าย ไม่ซับซ้อน และ 3) มีการผสมผสานสื่อการสอนกับเทคโนโลยีที่นักศึกษาใช้อยู่ในปัจจุบัน

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล จากผลการวิจัยสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จำแนกได้ 2 ประเด็น ได้แก่ วิธีการวัดผลและประเมินผล และปัญหาที่พบในการวัดผลและ การตรวจผลงานนักศึกษา ดังนี้

วิธีการวัดผลและประเมินผลสรุปได้ว่า อาจารย์ใช้วิธีการวัดผลระหว่างเรียน และหลังเรียน วิธีการตรวจผลงานของอาจารย์ ใช้ 2 วิธี ได้แก่ 1) ส่งผลงานให้ตรวจโดยตรง และ 2) การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

ปัญหาที่พบจากการวัดผลและประเมินผล จำแนกได้ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) นักศึกษาบางส่วนส่งงานไม่ทันตามกำหนดเวลา ทำให้ไม่ได้รับคำแนะนำเพื่อแก้ไขในชั้นเรียน และ 2) นักศึกษาทำแบบทดสอบปรนัยได้ดีแต่ทำแบบอัตนัยไม่ทันเวลา โดยนักศึกษามีความต้องการให้อาจารย์ตรวจงานจากผลงานจริงตามเนื้อหาที่สอน และสะท้อนความถูกต้องตามวัตถุประสงค์ มีเกณฑ์การประเมินชัดเจน และแจ้งก่อนการฝึกเขียน มีการให้ข้อเสนอแนะที่ชัดเจน และนำไปปรับปรุงได้จริงโดยให้ออกาสแก้ไขผลงาน ตลอดจนมีการตรวจแบบโครงร่างก่อนส่งผลงานจริง

จากผลการวิจัยในด้านการวัดผลและประเมินผล พบลักษณะของปัญหาที่เป็นประเด็นสำคัญร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา กล่าวคือ ชิ้นงานที่ใช้ในการวัดผลต้องไม่มากเกินไปแต่สามารถวัดผลการเขียนสร้างสรรค์ได้ และเกณฑ์การวัดผลและประเมินต้องมีความชัดเจนเพื่อสะท้อนคุณภาพชิ้นงานของนักศึกษา

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กล่าวได้ว่า แม้อาจารย์จะมีวิธีการเลือกเนื้อที่ที่ใช้สื่อที่เหมาะสม แต่การเขียนวรรณกรรมต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ที่มาจากการอ่าน เพราะการอ่านจะทำให้เด็กมีพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ทางวรรณกรรม รวมทั้งควรมีขั้นตอนการสอนเขียนวรรณกรรมที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนภายในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานจนเกินไป ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และระหว่างนักศึกษากับนักศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดจนเพื่อสะท้อนคุณภาพของงานเขียน

2. ศึกษาแนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์นิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญตามแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek พบประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น ดังนี้

2.1.1 ความเป็นไปได้ในการนำทฤษฎีสัมพันธภาพ และกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek ไปจัดเป็นกิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันว่า สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ โดยเฉพาะการฝึกนักศึกษาให้เขียนนิทานสำหรับเด็ก เนื่องจากทฤษฎีที่ใช้แสดงให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจนสามารถกำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนนิทานสำหรับเด็ก

2.1.2 ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการเขียนสร้างสรรค์ โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า ควรพัฒนาเนื้อหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้เพิ่มเติมในหัวข้อการสร้างบทสนทนา เพราะบทสนทนาจะทำให้ตัวละครมีสีสัน และเพิ่มเติมความรู้พื้นฐานในการเขียนนิทานสำหรับเด็ก โดยการบูรณาการพัฒนาการของเด็กกับวรรณกรรมต้นแบบ กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ให้ชัดเจนทั้งในระดับขั้นตอนและระดับกิจกรรม เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนมองเห็นทิศทางการสอนได้ชัดเจนและง่ายต่อการประเมินผลงานของนักศึกษา

2.2 แนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek สามารถส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความคิดสร้างสรรค์

จากผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น ดังนี้

2.2.1 การสนับสนุนการใช้ทฤษฎีสัมพันธภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ นักศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ทฤษฎีสัมพันธภาพสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ เพราะทฤษฎีดังกล่าวเป็นฐานความรู้เดิมที่ช่วยต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ โดยเริ่มต้นจากเรื่องที่คุ้นเคย เช่น เรื่องเล่า วรรณกรรม หรือต้นแบบที่มีอยู่เดิม จากนั้นนำไปดัดแปลง ปรับ เปลี่ยน เพิ่ม หรือตัดเนื้อหา รวมถึงการจบเรื่องแบบหักมุมตามจินตนาการจะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาร่างงานเขียนที่แปลกใหม่ ไม่ยึดติดกับโครงสร้างเดิมด้วยการเปลี่ยนมุมมอง การตีความ และการออกแบบเนื้อหาใหม่

2.2.2 การใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek มาช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นตรงกันว่า สนับสนุนให้ใช้กระบวนการดังกล่าว เพราะช่วยให้เกิดการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ กล่าวคือ นักศึกษาสามารถเริ่มต้นจากการอ่านในเรื่องที่คุ้นเคย จากนั้นใช้จินตนาการและหลักการเขียนสร้างสรรค์เพื่อปรับเนื้อหาให้เหมาะสมซึ่งกระบวนการนี้ช่วยให้นักศึกษาสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ตามขั้นตอนและมีคุณภาพ

2.3 การใช้วรรณกรรมท้องถิ่นมาดัดแปลงเป็นนิทานสำหรับเด็กเพื่อนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ในการวัดความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ จากผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น ดังนี้

2.3.1 การใช้วรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อการดัดแปลงเป็นนิทานสำหรับเด็ก โดยผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันว่า วรรณกรรมท้องถิ่นมีโครงสร้างเชิงวรรณกรรมใกล้เคียงนิทานสำหรับเด็กซึ่งสามารถนำมาเรียบเรียงใหม่ให้เหมาะสมกับเด็กได้

2.3.2 สร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน โดยผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเชิงสนับสนุนว่า วรรณกรรมท้องถิ่นจะช่วยเชื่อมโยงนักศึกษากับท้องถิ่นทำให้เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนจากเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสถานที่หรือบริบทท้องถิ่น รวมทั้งจะช่วยให้ผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กเกิดความรู้สึกใกล้ชิดกับเรื่องราวในท้องถิ่น ช่วยให้รู้จักประวัติ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ในท้องถิ่นของตนมากขึ้น

2.4 วิธีการวัดผลและประเมินผลการเขียนสร้างสรรค์นิทานสำหรับเด็ก จากผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในการวัดผลประเมินผล 3 ประเด็น ดังนี้

2.4.1 การประเมินผลงานการเขียนควรประเมินทั้งองค์ประกอบนิทาน และความคิดสร้างสรรค์โดยประเมินผลงานนิทาน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ประเมินองค์ประกอบนิทาน และ 2) ประเมินความคิดสร้างสรรค์

2.4.2 ควรใช้ผู้ประเมินหลายฝ่ายเพื่อให้ผลประเมินรอบด้าน โดยให้นักศึกษาประเมินตนเองเพื่อสะท้อนความเข้าใจและกระบวนการเขียนของตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อนเพื่อให้นักศึกษาได้รับมุมมองเพิ่มเติมจากผู้อื่น และอาจารย์ประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2.4.1 การประเมินต้องสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (learning outcomes) โดยประเมินให้สัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ ขั้นตอนการเรียนรู้ และเป้าหมายของการสร้างนิทาน

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สรุปผลและอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสรุปได้ว่า อาจารย์มีวิธีการเลือกเนื้อหาเป็นไปตามหลักวิชาการโดยจำแนกจากคำอธิบายรายวิชาเป็นเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นลำดับจากการบรรยายทฤษฎี เพื่อนำไปสู่การฝึกเขียน สื่อการเรียนการสอนอาจารย์ใช้ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การวัดผลประเมินผลวัดทั้งขณะเรียนและหลังเรียน ซึ่งเป็นไปตามหลักวิชาการในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาทั่วไป แต่เนื่องจากวิชาการเขียนวรรณกรรมเป็นวิชาที่ต้องอาศัยการอ่านเป็นพื้นฐานความรู้ และเป็นคลังข้อมูลเพื่อจะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ที่จะสร้างสรรค์งานเขียนต่อไป

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนสรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ การอ่าน และขั้นตอนการสอนเขียนวรรณกรรม กล่าวคือ เมื่อนักศึกษาอ่านวรรณกรรมจำนวนมากจึงเกิดความท้อแท้ ส่งผลต่อขั้นตอนของการเขียนวรรณกรรมตามไปด้วย ปัญหาด้านการอ่านวรรณกรรมนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรขวัญ ทองเถาว์ และคณะ (2568) ซึ่งกล่าวว่า “ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนการเขียนวรรณกรรมเด็ก คือ ปัญหาการมีประสบการณ์ในการอ่านน้อยทำให้ไม่มีข้อมูลมากพอที่จะนำมาใช้ในการเขียน” และกมลพัทธ์ โพธิ์ทอง (2557) กล่าวว่า “ปัญหาความท้อแท้ระหว่างการเรียนรู้การอ่านและการเขียน เนื่องจากนักศึกษามองว่า การอ่านและการเขียนต้องใช้ระยะเวลาฝึกฝนนานกว่าจะเขียนออกมาได้ดีมีคุณภาพ นักศึกษาจึงไม่สามารถสังเคราะห์ความคิดของตนเองออกมาได้ โดยขาดทักษะการเชื่อมโยงจินตนาการและการสร้างสรรค์ ดังนั้นรูปแบบการสอนที่ดีจะช่วยพัฒนาทักษะดังกล่าวของนักศึกษาได้” ซึ่งปัญหาในสองประเด็นดังกล่าวยังสะท้อนจากความต้องการของนักศึกษา กล่าวคือ นักศึกษาซึ่งส่วนใหญ่ต้องการเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการเขียนวรรณกรรม มีตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน แสดงให้เห็นว่านักศึกษาไม่ต้องการอ่านมากแต่ต้องการวิธีการฝึกปฏิบัติที่ทำให้นักศึกษาเขียนวรรณกรรมได้ โดยความต้องการด้านนี้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กในศตวรรษที่ 21 โดย พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒนะ (2564) กล่าวถึงเนื้อหาและกิจกรรมการสอนสำหรับเด็กยุคใหม่ว่า เนื้อหาควรมีความยืดหยุ่นไม่ซับซ้อน สื่อควรมีภาพ กิจกรรมควรเน้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับประสบการณ์ในชีวิตหรือสถานการณ์รอบตัวของแต่ละคน

2. ศึกษาแนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์นิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สรุปลผลและอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันว่า แนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์นิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถนำไปใช้ฝึกนักศึกษาให้เขียนนิทานสำหรับเด็กได้ เนื่องจากทฤษฎีและกระบวนการที่ใช้แสดงให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจนสามารถกำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ ช่วยให้เกิดการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนนิทานสำหรับเด็ก ตลอดจนการวัดผลต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของนิทานและความสร้างสรรค์เป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิมาศ มากจ้อย (2553) กล่าวว่า “สัมพันธภาพเป็นทฤษฎีที่เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ช่วยเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน” ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกับ กมลพัทธ์ โพธิ์ทอง (2557) สรุปลได้ว่า “สัมพันธภาพจะทำให้นักศึกษาเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทเดิมกับตัวบทใหม่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียนที่แตกต่างไปจากเดิม” และงานวิจัยของ กิ่งกาญจน์ บุณสินวัฒน์กุล (2559) สรุปลได้ว่า “กระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างจินตนาการและการวิเคราะห์ รวมทั้งช่วยเปิดกว้างความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี” ในขณะเดียวกันการใช้วรรณกรรมท้องถิ่นมาดัดแปลงเป็นนิทานสำหรับเด็กจะช่วยให้เด็กเห็นความเชื่อมโยงระหว่างนิทานท้องถิ่นกับนิทานสำหรับเด็ก ตลอดจนการนำนิทานเดิมมาสร้างสรรค์เป็นนิทานใหม่สำหรับเด็กด้วยความคิดสร้างสรรค์จะทำให้ผู้อ่านเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นของตนด้วย ดังคำกล่าวของ ชลธิชา หอมพุ่ม (2563) ที่กล่าวว่า “กิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์โดยใช้นิทานพื้นบ้านนำไปสอนได้ทุกระดับชั้นเพราะนิทานพื้นบ้านมีเนื้อเรื่องขนาดสั้นนำมาประยุกต์ใช้ในการเขียนนิทานได้ง่าย และสามารถนำมาประยุกต์ให้มีเนื้อหาแปลกใหม่น่าติดตามได้”

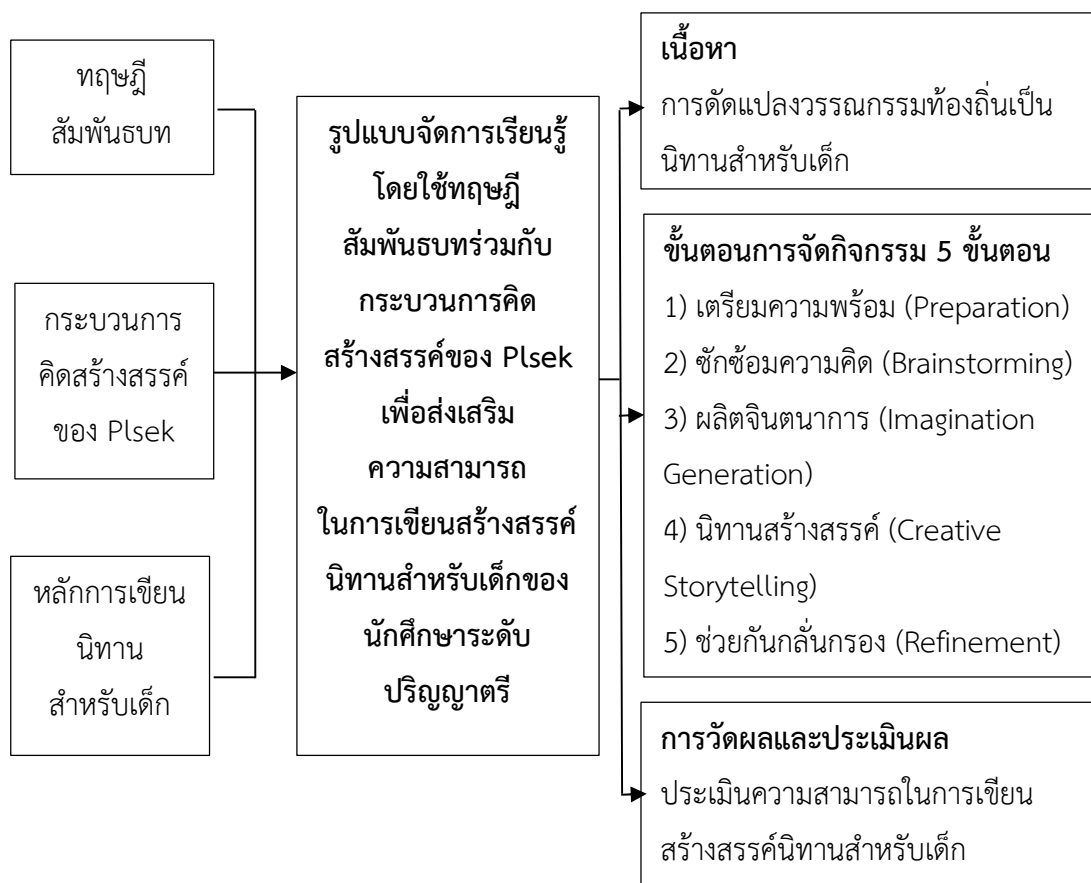
จากสภาพการจัดการเรียนการสอนและปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนการเขียนนิทาน หรือวรรณกรรมเด็กสะท้อนให้เห็นว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนเป็นเรื่องสำคัญ เพราะจัดการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยลดทอนระยะเวลาการเรียนรู้และพัฒนาให้นักศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ ขั้นตอนการสอนจึงเปรียบเสมือนแผนที่และเข็มทิศช่วยนำนักศึกษาไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของทักษะการอ่านเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วย

ขับเคลื่อนให้รูปแบบการสอนไปถึงจุดหมายเปรียบเสมือนยานพาหนะที่จะนำนักศึกษาไปสู่จุดหมายได้อย่างปลอดภัย

ในส่วนของแนวทางการใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek ที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะทำให้เห็นว่า ทฤษฎีสัมพันธภาพเป็นฐานความรู้เดิมที่ช่วยต่อยอดความคิดสร้างสรรค์โดยเริ่มต้นจากเรื่องที่คุ้นเคยแล้วช่วยเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยการเปลี่ยนมุมมอง การตีความ และการออกแบบเนื้อหาใหม่ในขณะเดียวกันกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek ช่วยจัดระบบการคิดอย่างมีขั้นตอน จึงกล่าวได้ว่า แนวคิดสัมพันธภาพทำให้นักศึกษาเกิดจินตนาการโดยมีกระบวนการสร้างสรรค์ของ Plsek ช่วยให้นักศึกษาร่างจินตนาการออกมาเป็นรูปธรรมในรูปแบบนิทานสำหรับเด็ก แนวคิดทฤษฎีจึงเปรียบเสมือนน้ำมันเชื้อเพลิงที่ดีในการขับเคลื่อนยานพาหนะไปสู่จุดหมาย

นอกจากนี้ การใช้วรรณกรรมท้องถิ่นมาดัดแปลงเป็นนิทานสำหรับเด็กจะช่วยลดความซับซ้อนของการสร้างเรื่องใหม่เพราะวรรณกรรมท้องถิ่นมีองค์ประกอบทางวรรณกรรมเช่นเดียวกับนิทาน และเอื้อต่อการฝึกให้นักศึกษาพิจารณาโครงสร้างของนิทานอย่างเป็นระบบก่อนการเขียนนิทาน ในด้านการวัดผลและประเมินผลต้องประเมินโครงสร้างนิทานและความคิดสร้างสรรค์ไปด้วยกันเพราะการเขียนนิทานสำหรับเด็กต้องประกอบด้วยเรื่องราวที่ช่วยเสริมพัฒนาการของเด็กซึ่งจะทำให้นิทานมีคุณภาพ และความคิดสร้างสรรค์ซึ่งจะทำให้นิทานมีความโดดเด่น และแตกต่างจากเรื่องราวแบบเดิมโดยอาจเปรียบได้กับสติในการขับเคลื่อนยานพาหนะตลอดการเดินทาง

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำข้อสรุปจากผลการวิจัยผนวกกับหลักการของแนวคิดทฤษฎีมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดรูปแบบจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีสัมพันธภาพร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์นิทานสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ประกอบด้วยเนื้อหา ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และการวัดผลและประเมินผล เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนยานพาหนะทางความคิดของนักศึกษาไปสู่จุดหมายปลายทางคือการเขียนสร้างสรรค์นิทานสำหรับเด็กต่อไป ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 2 กรอบแนวคิดรูปแบบจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธ์บทร่วมกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek อาจารย์ที่จะนำไปใช้จัดการเรียนการสอนต้องศึกษาทำความเข้าใจแนวคิดทฤษฎีอย่างละเอียด เพื่อช่วยในการวางแผนและการออกแบบเนื้อหา รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจเพิ่มเติมหรือผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจะทำงานวิจัยมีค่าสถิติที่สะดวกต่อการอธิบาย และการรายงานผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กมลพัทธ์ โพธิ์ทอง. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านและเขียนเชิงสร้างสรรค์ตาม ทฤษฎีสัมพันธภาพเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและเขียนเชิงสร้างสรรค์ของ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- กึ่งกาญจน์ บุรณสินวัฒนกุล. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิด สร้างสรรค์ของ Plsek ร่วมกับทฤษฎีเซวาร์ปัญญาสามองค์ประกอบของ Sternberg เพื่อ เสริมสร้างความสามารถในการเขียนเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญา บัณฑิต. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัย ศิลปากร).
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2557). การเขียนสร้างสรรค์ทางสื่อสิ่งพิมพ์: Idea ดีๆ ไม่มีวันหมด (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. สืบค้นจาก <https://e-book.npru.ac.th/?act=MDEwMF9ib29rX2RldGFpbC5waHA=&bid=238>.
- ชลธิชา หอมฟุ้ง. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดยประยุกต์ใช้นุภาคเพื่อ ส่งเสริมโน้ตค้นเรื่องอนุภาคในนิทานพื้นบ้านความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- นิตยา วรรณกิตร์. (2559). วรรณกรรมสำหรับเด็ก. อินทนิล.
- ปราณี สุรสิทธิ์. (2549). การเขียนสร้างสรรค์เชิงวิทยาศาสตร์. แสงดาว.
- พงษ์พัชรินทร์ พุฒินนะ. (2564). การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในยุคดิจิทัล. วารสาร นวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี, 1(2), 1-11. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JLIT/article/view/253671>.

- ภัทรขวัญ ทองเถาว์, นิตานาจ โสภผล และปิยาภรณ์ พิษญาภิรัตน์. (2568). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารสันติศึกษาปริทัศน์*, 13(2), 566-580. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/285664>.
- สทวิชญ์ พลหาญ. (2563). ทักษะแห่งอนาคตสำหรับคนรุ่นใหม่: การทบทวนวรรณกรรมแบบกำหนดขอบเขต. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 41(1), 56-75. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDKKUJ/article/view/259846>.
- อธิมาศ มากจ้อย. (2553). *การพัฒนารูปแบบการสอนตามทฤษฎีสหพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

บทความวิจัย (Research Article)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน
บนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
Sustainable Creative Tourism Activities
Based on Community Management in Thung Yang Town,
Laplae District, Uttaradit Province

กนกวรรณ เกิดพิน^{1*} และ ปาริชาติ กันทาทรัพย์²
Kanokwan Kerdpin^{1*}, and Parichad Kuntasub²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการวิจัยในรูปแบบผสมผสาน ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้งอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มี 5 กิจกรรม ดังนี้ 1) ตักบาตรพระบรมธาตุ 2) เส้นทาง Sightseeing “ตำนานสังข์ทอง” 3) ข้าวเกรียบว่าว 4) การร้อยพวงดอกไม้มะโห่ (พวงมะโห้) และ 5) ตลาดวิถีชุมชนคนทุ่งยั้ง โดยกิจกรรมที่ 1 ตักบาตรพระบรมธาตุเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้มาเยือนและชุมชน

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

Bachelor of Arts Program in Tourism and Hotel, Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University

² หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

Bachelor of Arts Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University

*Corresponding author; email: goodday_1946915@hotmail.com

(Received: 4 November 2025; Revised: 30 January 2026; Accepted: 11 April 2026)

เปิดโอกาสให้เข้าถึงทุนทางวัฒนธรรมและประสบการณ์ที่คงความเดิมแท้ ($\bar{X} = 5.00$) กิจกรรมที่ 2 เส้นทาง “ตำนานสังข์ทอง” ใช้การเล่าเรื่องโดยปราชญ์ชาวบ้านเพื่อสร้างแรงดึงดูดใจ ($\bar{X} = 4.78$) กิจกรรมที่ 3 ข้าวเกรียบว่าว เน้นการลงมือปฏิบัติและความเดิมแท้ของกระบวนการและประสบการณ์ ($\bar{X} = 5.00$) กิจกรรมที่ 4 การร้อยพวงมะโหด เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนมีส่วนร่วมและเข้าถึงทุนทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.94$) และกิจกรรมที่ 5 ตลาดวิถีชุมชนคนทุ่งยั้ง สร้างความสุขและคงความเดิมแท้ของชุมชน ($\bar{X} = 4.98$) โดยทุกกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน การจัดการโดยชุมชน
ชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

Abstract

This research aimed to develop sustainable creative tourism activities based on community management in Thung Yang, Laplae District, Uttaradit Province. The study employed a mixed-methods research design, integrating both qualitative and quantitative approaches. Data collection instruments consisted of focus group discussion forms and questionnaires. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, mean, and standard deviation, followed by descriptive and content analysis to examine qualitative data.

The findings revealed five sustainable creative tourism activities based on community management in Thung Yang Subdistrict, Laplae District, Uttaradit Province: (1) offering alms at Phra Borommathat Temple; (2) the sightseeing route entitled “The Legend of Sangthong”; (3) rice cracker making; (4) flower garland crafting (Phuang Mahot); and (5) the Thung Yang Community Way of Life Market. Activity 1, offering alms at Phra Borommathat is a sustainable creative tourism activity emphasizing visitor participation and authentic cultural engagement ($\bar{X} = 5.00$). Activity 2, the “Legend of Sangthong” sightseeing route, employed storytelling by local scholars to enhance visitor engagement ($\bar{X} = 4.78$). Activity 3, rice cracker making, emphasized hands-on participation and authenticity ($\bar{X} = 5.00$). Activity 4, flower garland making (Phuang Mahot), promoted cultural immersion through community participation ($\bar{X} = 4.94$). Activity 5, the Thung Yang Community

Way of Life Market, fostered enjoyment and authentic local experiences ($\bar{X} = 4.98$). All activities were rated at the highest level.

Keywords: Creative tourism activities, Community-based management, Tung Yang community, Laplae District, Uttaradit Province

บทนำ

"มรดกทางวัฒนธรรม" เป็นสิ่งที่สามารถเชื่อมต่อระหว่างภาพในอดีต ปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะความเข้าใจประวัติศาสตร์และรากเหง้าของพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ เมืองทุ่งยังก็มีทุนทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและสร้างสรรค์ไว้อย่างหลากหลายและได้สืบทอดมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นหลัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ พิญาพวงษ์ และคณะ (2557) ศึกษาแบบการพัฒนาเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตำบลทุ่งยัง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า กระบวนทัศน์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนทุ่งยังมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรม และพบข้อจำกัดด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ คนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาและมีบางส่วนที่ต่อต้านเพราะคิดว่าเป็นเรื่องล้าสมัย สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าในพื้นที่ตำบลทุ่งยังมีทุนทางวัฒนธรรมหลากหลายแต่คนในชุมชนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญเท่าที่ควร ส่งผลให้ประเพณีวัฒนธรรมลบลือน หรือเลือนหายไปจากชุมชน ประกอบกับผู้รู้หรือปราชญ์ท้องถิ่นล้วนแล้วแต่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ส่งผลให้องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมอันดีงามอันเป็นเอกลักษณ์ของเมืองทุ่งยังในยุคอดีตบางอย่างก็เลือนหายไป เช่น การตักบาตรรอบพระธาตุภาษาถิ่นของเมืองทุ่งยัง การแสดงพื้นบ้าน การถวายเป็นดอกไม้ในวันออกพรรษา เป็นต้น

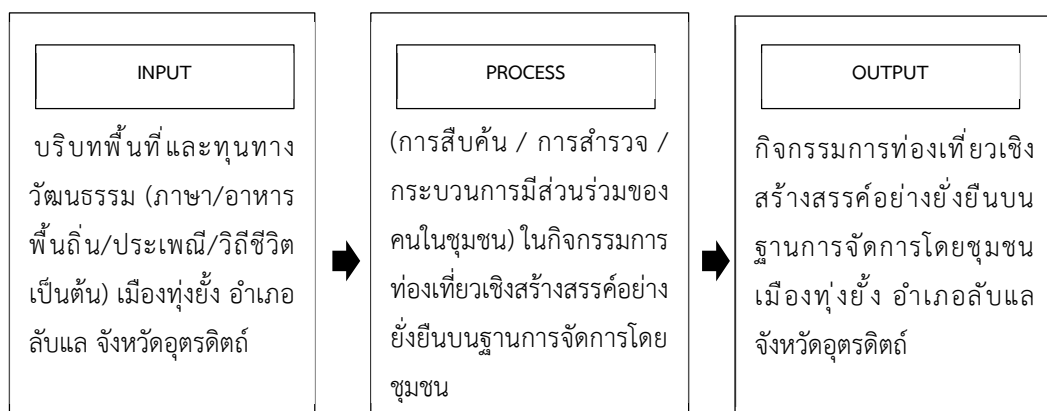
จากการทบทวนวรรณกรรมและการสืบค้นทุนทางวัฒนธรรมของเมืองทุ่งยัง เพื่อนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เจ้าของพื้นที่ใช้เวลาว่างนอกเหนือจากงานประจำมาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองไปพร้อมกับ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งต่อเอกลักษณ์ของพื้นที่สู่ นักท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เรียกได้ว่าเป็นการบริหารจัดการที่ยั่งยืนสำหรับชุมชน (ธนภุต ภัทร์ธรร, 2556) ดังนั้นทุนทางวัฒนธรรมของเมืองทุ่งยังที่มีศักยภาพและความหลากหลายเพื่อก่อให้เกิดคุณค่าโดยการสร้างการรับรู้และเกิดมูลค่าโดยการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรม การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์นำสู่การสร้างมูลค่าทางการท่องเที่ยวให้เกิดในพื้นที่ นำสู่การเพิ่มคุณค่าและมูลค่าอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ทางคณะวิจัยสนใจมุ่งสืบค้นทุนทางวัฒนธรรม เพื่อนำเสนอวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวผ่าน

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ได้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) โดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อเสริมให้งานวิจัยได้คำตอบที่ครอบคลุมตรงวัตถุประสงค์และมีความสมบูรณ์

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ในการสนทนากลุ่ม (Focus group) วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งสิ้น 10 คน และทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้มาซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน บนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม โดยพัฒนามาจากคู่มือกระบวนการพัฒนาและยกระดับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2562) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสุ่มตัวอย่างในการทดลองกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ คือ นักท่องเที่ยวกลุ่มทดลองกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งหมด 5 กิจกรรม กิจกรรมละ 50 คน (เนื่องจากแต่ละกิจกรรมทดลองจัดในสถานที่จริงและเป็นไปตามเงื่อนไขของเวลา สถานที่ และงบประมาณที่จำกัด) จำนวนทั้งหมด 250 คน ซึ่งเป็นจำนวนเฉพาะและเหมาะกับการดูแลตลอดกิจกรรมการท่องเที่ยว และเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการทดลองกิจกรรมเพื่อนำมาใช้ประกอบการทำวิจัย (ช่วงเวลาเก็บข้อมูล มิถุนายน - สิงหาคม 2567) โดยใช้การสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) และด้วยวิธีสุ่มแบบธรรมดาซึ่งสามารถกำหนดและทราบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับเลือกตามระเบียบวิธีวิจัยของ ณรงค์ โพธิ์พูกษานันท์ (2551)

การวิเคราะห์ที่ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับการหาช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น (Class Interval) โดยมีช่วงกว้างระหว่างชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2541) ดังนี้

เกณฑ์เฉลี่ยของระดับข้อคิดเห็นด้วยกับระดับคุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ระดับ 5	ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง เห็นด้วยระดับมากที่สุด
ระดับ 4	ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง เห็นด้วยระดับมาก
ระดับ 3	ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง เห็นด้วยระดับปานกลาง
ระดับ 2	ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อย
ระดับ 1	ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ พบทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ดังนี้

ตาราง 1 ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง

กิจกรรมการท่องเที่ยว ฯ	ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยว ฯ
กิจกรรมที่ 1 ตักบาตรพระบรมธาตุ ภาพ 2 กิจกรรมที่ 1 ตักบาตรพระบรมธาตุ	กิจกรรมการตักบาตรบริเวณโดยรอบองค์พระบรมธาตุทุ่งยั้ง มาจากทางชุมชน ทุ่งยั้งมีความตั้งใจที่จะอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมอันดีงามและส่งเสริมให้เกิดความ ยั่งยืนจึงนำสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วม จากทางวัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง โรงเรียนพระบรมธาตุทุ่งยั้ง และชุมชนทุ่งยั้ง โดย มีการนิมนต์พระคุณเจ้า 9 รูป (จำนวนขึ้นอยู่กับกิจนิมนต์ในช่วงนั้น ๆ) มีการจุด ธูปเทียนบูชา สวดมนต์ รับบุญและถวายเป็นพุทธบูชาต่อองค์พระบรมธาตุทุ่งยั้ง กำหนดจัดกิจกรรมนี้ทุกวันศุกร์สัปดาห์แรกของทุกเดือน โดยประชาชนมา ร่วมกันตักบาตร โดยพระภิกษุจะรับบิณฑบาต ณ พระบรมธาตุทุ่งยั้ง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมนี้ได้ทุกวันศุกร์สัปดาห์แรกของเดือน โดยการ เตรียมอาหารสด (สามารถซื้อของร่วมตักบาตรได้ที่ตลาดสดฝั่งตรงข้าม) เวลา โดยประมาณ 7.00 น. เป็นต้นไป
กิจกรรมที่ 2 เส้นทาง Sight Seeing “ตำนานสังข์ทอง” ภาพ 3 กิจกรรมที่ 2 เส้นทาง Sight Seeing “ตำนานสังข์ทอง”	กิจกรรมการจำลองเส้นทางตามตำนานเรื่อง สังข์ทอง ฉบับทุ่งยั้ง มาจาก วรรณกรรมพื้นถิ่น (ตำนานและความเชื่อ) เนื่องจากมีความเชื่อว่าเมืองทุ่งยั้ง คือ เมืองท้าวสามล ซึ่งปรากฏภาพวาดบนผนังของพระวิหารหลวงในวัดพระบรม ธาตุทุ่งยั้ง และยังปรากฏหลุมคโลอยู่บริเวณด้านทิศตะวันตกของพระบรมธาตุ มากมาย รวมถึงโบราณสถานเวียงเจ้าเงาะ บ่อน้ำทิพย์ และสระเจ็ดนาง ซึ่ง สถานที่ที่นำชมจะมีความสอดคล้องกับนิทานเรื่องสังข์ทอง จะมีแผนที่เส้นทาง ให้นักท่องเที่ยวได้ขับรถชมสถานที่ต่าง ๆ นักท่องเที่ยวสามารถร่วมเรียนรู้ ตำนานเล่าขานเรื่อง สังข์ทอง ฉบับทุ่งยั้ง
กิจกรรมที่ 3 ข้าวเกรียบว่าว ภาพ 4 กิจกรรมที่ 3 ข้าวเกรียบว่าว	กิจกรรมข้าวเกรียบว่าว มาจากภูมิปัญญาทางด้านอาหารพื้นถิ่น ซึ่งเป็น ผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากข้าวเหนียว เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนทุ่งยั้ง มีขั้นตอนการทำ เป็นขั้นเป็นตอน ดังนี้ นำข้าวเหนียวมานึ่งจนสุก แล้วนำมาตำให้ละเอียด นำ น้ำอ้อย น้ำตาล มาเคี่ยวให้ละลาย แล้วนำไปผสมกับข้าวเหนียว ตำจนละเอียด จนเข้ากัน เมื่อได้ที่แล้ว เอาออกจากครกใส่ภาชนะ เพื่อเตรียมทำแผ่น ส่วนไข่ นำไปต้ม เอาแต่ไข่แดงมาผสมกับน้ำมันมะพร้าว เพื่อกันติดมือตอนเวลาทำแผ่น เสร็จแล้วนำแผ่นข้าวเกรียบไปตากแดดจนแห้ง แล้วนำไปปิ้งเพื่อรับประทาน เป็นของรับประทานเล่นที่ขึ้นชื่อของบ้านทุ่งยั้ง นักท่องเที่ยวสามารถร่วม กิจกรรมนี้ตั้งแต่กระบวนการตำข้าวเหนียวด้วยตนเอง ผสมส่วนประกอบ ทำ เป็นแผ่นและนำไปตาก และขั้นตอนที่สร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับนักท่องเที่ยว คือ การได้ทดลองปิ้งข้าวเกรียบและรับประทานได้ทันที ซึ่งเป็นการสร้าง ประสบการณ์ร่วมให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ตาราง 1 ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง (ต่อ)

กิจกรรมการท่องเที่ยว ฯ	ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยว ฯ
กิจกรรมที่ 4 การร้อยพวงดอกไม้ (พวงมะโหด) 	กิจกรรมการร้อยพวงดอกไม้ เป็นวัฒนธรรมที่ชาวทุ่งยั้งได้ทำการปฏิบัติสืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่น เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา โดยการร้อยพวงดอกไม้นี้จะทำขึ้นก่อนวันเทโวโรหนะ 1 วัน ชาวบ้านที่ได้นำลูกชายมาบวชที่วัดจนครบ 1 พรรษา และผู้ที่มิจิตศรัทธา ก็จะร่วมใจกันมาร้อยพวงดอกไม้ และร่วมฟังเทศน์กัณฑ์มาลัยสูตรสำหรับพวงดอกไม้ นั้นทำด้วยงานฝีมือของชาวบ้าน โดยนำเชือกแขวนกับลูกธูปแล้วเสียบดอกไม้เป็นชั้น รวม 11-12 ชั้น ในแต่ละชั้น นักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมนี้ สามารถทดลองทำและร่วมบุญไปกับคนทุ่งยั้งได้
ภาพ 5 กิจกรรมที่ 4 การร้อยพวงดอกไม้ (พวงมะโหด)	
กิจกรรมที่ 5 ตลาดวิถีชุมชนคนทุ่งยั้ง 	กิจกรรมตลาดวิถีชุมชนคนทุ่งยั้ง มาจากวิถีชีวิตของคนทุ่งยั้ง ซึ่งจัดภายในวัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง เพื่อย้อนระลึกถึงตลาดชุมชนเก่าภายในวัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง ภายในตลาดมีการจำหน่ายสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์ชุมชน และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในตลาด เช่น การแสดงของเยาวชน การแสดงจากศิลปินพื้นบ้าน การแสดงดนตรีพื้นบ้าน เสวนาเชิงวัฒนธรรมภูมิปัญญา การประกวดนักเล่าเรื่องชุมชนด้วยภาษาถิ่นทุ่งยั้ง และกิจกรรม Workshop ร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น กิจกรรมที่สะท้อนภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ เช่น การสาธิตวิธีการทำอาหารท้องถิ่น การสาธิตวิธีการทำหัตถกรรมท้องถิ่น เป็นต้น นักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมนี้
ภาพ 6 กิจกรรมที่ 5 ตลาดวิถีชุมชนคนทุ่งยั้ง	

จากการศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 5 กิจกรรม และผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยนักท่องเที่ยวกลุ่มทดลอง กิจกรรมละ 50 คน จำนวนทั้งหมด 250 คน ซึ่ง ปรากฏผลการทดลองดังต่อไปนี้

ตาราง 2 สรุปกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 5 กิจกรรม

กิจกรรม	กิจกรรมที่ 1	กิจกรรมที่ 2	กิจกรรมที่ 3	กิจกรรมที่ 4	กิจกรรมที่ 5
$\bar{X}$	4.81	4.33	4.77	4.60	4.77
S.D.	.098	.173	.135	.171	.135

พบว่า กิจกรรมที่ 1 ตักบาตรพระบรมธาตุ 4.81 (S.D. .098) คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ กิจกรรมที่ 3 ข้าวเกรียบว่าว 4.77 (S.D. .135) คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ในระดับมากที่สุด กิจกรรมที่ 5 ตลาดวิถีชุมชนคนทุ่งยั้ง 4.77 (S.D. .135) คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ในระดับมากที่สุด กิจกรรมที่ 4 การร้อยพวงดอกไม้ม (พวงมะโหด) 4.60 (S.D. .171) คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ในระดับมากที่สุด และกิจกรรมที่ 2 เส้นทาง Sight Seeing “ตำนานสังข์ทอง” 4.33 (S.D. .173) คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ในระดับมาก

ตาราง 3 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบให้ผู้มาเยือนทำกิจกรรมร่วมกับเจ้าบ้าน สามารถเข้าถึงรากฐานทุนทางวัฒนธรรมของเมืองทุ่งยั้ง	5.00	.000	มากที่สุด
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีการเล่าเรื่องราว (Story Telling) ประกอบการทำกิจกรรม จากผู้มีความรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างแรงดึงดูดใจในการทำกิจกรรม	4.52	.504	มากที่สุด
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบให้ผู้มาเยือนใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส)	4.50	.505	มากที่สุด
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สร้างการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและมีส่วนร่วมระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าบ้าน	4.62	.490	มากที่สุด
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สามารถกระตุ้นความคิดเชิงสร้างสรรค์และสามารถให้ผู้มาเยือนลงมือปฏิบัติได้จริง	4.78	.418	มากที่สุด

ตาราง 3 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ (ต่อ)

คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ (ต่อ)	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สามารถสร้างความสุข สนุกสนาน และประทับใจ	5.00	.000	มากที่สุด
7. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบสถานที่จัดกิจกรรมไว้อย่างเหมาะสม (ความพร้อม ความสะดวก สะดวกสบาย)	4.88	.328	มากที่สุด
8. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ผู้มาเยือนมีเวลาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกับเจ้าบ้านและเข้าใจวัฒนธรรม	4.88	3.28	มากที่สุด
9. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ผู้มาเยือนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากกว่าเป็นผู้ชม และมีเจ้าบ้านเป็นผู้ส่งผ่านประสบการณ์	5.00	.000	มากที่สุด
10. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีความเต็มแท้ ทั้งกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ และประสบการณ์จริง	5.00	.000	มากที่สุด
รวม	4.81	.098	มากที่สุด

พบว่า ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64 อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุอยู่ระหว่าง 16 – 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 62 ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72 อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ นักเรียน / นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 80 รายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 68

กิจกรรมที่ 1 ตักบาตรพระบรมธาตุ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีการออกแบบให้ผู้มาเยือนทำกิจกรรมร่วมกับเจ้าบ้าน สามารถเข้าถึงรากฐานทุนทางวัฒนธรรมของเมืองทุ่งยั้ง ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) เช่นเดียวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สามารถสร้างความสุข สนุกสนาน และประทับใจ ($\bar{X} = 5.00$) และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ผู้มาเยือนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากกว่าเป็นผู้ชม และมีเจ้าบ้านเป็นผู้ส่งผ่านประสบการณ์ ($\bar{X} = 5.00$)

และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีความเต็มแท้ ทั้งกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ และประสบการณ์จริง ($\bar{X}$ = 5.00)

ตาราง 4 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ กิจกรรมที่ 2 เส้นทาง Sight Seeing “ตำนานสังข์ทอง”

คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบให้ผู้มาเยือนทำกิจกรรมร่วมกับเจ้าบ้าน สามารถเข้าถึงรากฐานทุนทางวัฒนธรรมของเมืองทุ่งยั้ง	4.24	.431	มาก
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีการเล่าเรื่องราว (Story Telling) ประกอบการทำกิจกรรม จากผู้มีความรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างแรงดึงดูดใจในการทำกิจกรรม	4.78	.418	มากที่สุด
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบให้ผู้มาเยือนใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส)	4.24	.624	มาก
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สร้างการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและมีส่วนร่วมระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าบ้าน	4.20	.404	มาก
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สามารถกระตุ้นความคิดเชิงสร้างสรรค์และสามารถให้ผู้มาเยือนลงมือปฏิบัติได้จริง	4.24	.555	มาก
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สามารถสร้างความสุข สนุกสนาน และประทับใจ	4.42	.609	มาก
7. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบสถานที่จัดกิจกรรมไว้อย่างเหมาะสม (ความพร้อม ความสะอาด ความสะดวกสบาย)	4.18	.628	มาก
8. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ผู้มาเยือนมีช่วงเวลาในการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมกับเจ้าบ้านและเข้าใจวัฒนธรรม	4.34	.478	มาก
9. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ผู้มาเยือนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากกว่าเป็นผู้ชม และมีเจ้าบ้านเป็นผู้ส่งผ่านประสบการณ์	4.44	.501	มาก
10. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีความเต็มแท้ ทั้งกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ และประสบการณ์จริง	4.28	.453	มาก
รวม	4.33	.173	มาก

พบว่า ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72 อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุอยู่ระหว่าง 16 – 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 100 ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 100 อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ นักเรียน / นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100 รายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 60

กิจกรรมที่ 2 เส้นทาง Sight Seeing “ตำนานสังข์ทอง” มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีการเล่าเรื่องราว (Story Telling) ประกอบการทำกิจกรรม จากผู้มีความรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างแรงดึงดูดใจในการทำกิจกรรม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$)

ตาราง 5 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ กิจกรรมที่ 3 ชาวเกรียบว่าว

คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบให้ผู้มาเยือนทำกิจกรรมร่วมกับเจ้าบ้าน สามารถเข้าถึงรากฐานทุนทางวัฒนธรรมของเมืองทุ่งยั้ง	4.82	.388	มากที่สุด
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีการเล่าเรื่องราว (Story Telling) ประกอบการทำกิจกรรม จากผู้มีความรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างแรงดึงดูดใจในการทำกิจกรรม	4.58	.498	มากที่สุด
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบให้ผู้มาเยือนใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส)	4.80	.404	มากที่สุด
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สร้างการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและมีส่วนร่วมระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าบ้าน	4.54	.503	มากที่สุด
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สามารถกระตุ้นความคิดเชิงสร้างสรรค์และสามารถให้ผู้มาเยือนลงมือปฏิบัติได้จริง	4.78	.418	มากที่สุด
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สามารถสร้างความสุข สนุกสนาน และประทับใจ	4.76	.431	มากที่สุด
7. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบสถานที่ จัดกิจกรรมไว้อย่างเหมาะสม (ความพร้อม ความสะอาด ความสะดวกสบาย)	4.74	.443	มากที่สุด

ตาราง 5 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ กิจกรรมที่ 3 ชาวเกรียบวาว (ต่อ)

คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
8. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ผู้มาเยือนมีช่วงเวลาในการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมกับเจ้าบ้านและเข้าใจวัฒนธรรม	4.70	.462	มากที่สุด
9. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ผู้มาเยือนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากกว่าเป็นผู้ชม และมีเจ้าบ้านเป็นผู้ส่งผ่านประสบการณ์	5.00	.000	มากที่สุด
10. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีความเต็มแท้ ทั้งกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ และประสบการณ์จริง	5.00	.000	มากที่สุด
รวม	4.77	.135	มากที่สุด

พบว่า ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 82 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุอยู่ระหว่าง 16 – 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 100 ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 100 อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ นักเรียน / นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100 รายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 70 รายได้ 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30

กิจกรรมที่ 2 ชาวเกรียบวาว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ผู้มาเยือนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากกว่าเป็นผู้ชม ($\bar{X} = 5.00$) และมีเจ้าบ้านเป็นผู้ส่งผ่านประสบการณ์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีความเต็มแท้ ทั้งกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ และประสบการณ์จริง ($\bar{X} = 5.00$)

ตาราง 6 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง
อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ กิจกรรมที่ 4 การร้อยพวงดอกไม้ (พวงมะโหด)

คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดย ชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบให้ผู้มาเยือนทำกิจกรรมร่วมกับเจ้าบ้าน สามารถเข้าถึงรากฐานทุนทางวัฒนธรรม ของเมืองทุ่งยั้ง	4.94	.239	มากที่สุด
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีการเล่าเรื่องราว (Story Telling) ประกอบการทำกิจกรรม จากผู้มีความรู้/ปราชญ์ ชาวบ้าน เพื่อสร้างแรงดึงดูดใจในการทำกิจกรรม	4.62	.490	มากที่สุด
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบให้ผู้มาเยือนใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส)	4.04	.754	มาก
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สร้างการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและมีส่วนร่วมระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าบ้าน	4.66	.478	มากที่สุด
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สามารถกระตุ้นความคิดเชิงสร้างสรรค์และสามารถให้ผู้มาเยือนลงมือปฏิบัติได้จริง	4.66	.478	มากที่สุด
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สามารถสร้างความสุข สนุกสนาน และประทับใจ	4.60	.494	มากที่สุด
7. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบสถานที่จัดกิจกรรมไว้อย่างเหมาะสม (ความพร้อม ความสะดวก สะอาด ความ สะดวกสบาย)	4.18	.719	มาก
8. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ผู้มาเยือนมีช่วงเวลาในการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมกับเจ้าบ้านและเข้าใจ วัฒนธรรม	4.50	.505	มากที่สุด
9. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ผู้มาเยือนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากกว่าเป็นผู้ชม และมีเจ้าบ้านเป็นผู้ส่งผ่านประสบการณ์	4.90	.303	มากที่สุด
10. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมือง ทุ่งยั้ง มีความเต็มแท้ ทั้งกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ และประสบการณ์จริง	4.90	.303	มากที่สุด
รวม	4.60	.171	มากที่สุด

พบว่า ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 84 อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุอยู่ระหว่าง 16 - 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 100 ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 100 อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ นักเรียน / นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100 รายได้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 86

กิจกรรมที่ 4 พวงมะโหด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบให้ผู้มาเยือนทำกิจกรรมร่วมกับเจ้าบ้าน สามารถเข้าถึงรากฐานทุนทางวัฒนธรรมของเมืองทุ่งยั้ง ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$)

ตาราง 7 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง
อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ กิจกรรมที่ 5 ตลาดวิถีชุมชนคนทุ่งยั้ง

คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบให้ผู้มาเยือนทำกิจกรรมร่วมกับเจ้าบ้าน สามารถเข้าถึงรากฐานทุนทางวัฒนธรรมของเมืองทุ่งยั้ง	4.76	.431	มากที่สุด
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีการเล่าเรื่องราว (Story Telling) ประกอบการทำกิจกรรม จากผู้มีความรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างแรงดึงดูดใจในการทำกิจกรรม	4.32	.471	มาก
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบให้ผู้มาเยือนใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส)	4.60	.494	มากที่สุด
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สร้างการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและมีส่วนร่วมระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าบ้าน	4.46	.503	มาก
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สามารถกระตุ้นความคิดเชิงสร้างสรรค์และสามารถให้ผู้มาเยือนลงมือปฏิบัติได้จริง	4.58	.498	มากที่สุด
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สามารถสร้างความสุข สนุกสนาน และประทับใจ	4.98	141	มากที่สุด
7. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ออกแบบสถานที่จัดกิจกรรมไว้อย่างเหมาะสม (ความพร้อม ความสะดวก สะอาด ความสะดวกสบาย)	4.84	.370	มากที่สุด

ตาราง 7 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ กิจกรรมที่ 5 ตลาดวิถีชุมชนคนทุ่งยั้ง (ต่อ)

คุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
8. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ผู้มาเยือนมีช่วงเวลาในการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมกับเจ้าบ้านและเข้าใจวัฒนธรรม	4.88	.328	มากที่สุด
9. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง ผู้มาเยือนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากกว่าเป็นผู้ชม และมีเจ้าบ้านเป็นผู้ส่งผ่านประสบการณ์	4.80	.404	มากที่สุด
10. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีความเต็มแท้ ทั้งกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ และประสบการณ์จริง	4.98	.141	มากที่สุด
รวม	4.77	.135	มากที่สุด

พบว่า ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54 อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุอยู่ระหว่าง 16 – 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 62 ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72 อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ นักเรียน / นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 72 รายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42 รายได้ 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36

กิจกรรมที่ 5 ตลาดวิถีชุมชนคนทุ่งยั้ง มีความคิดเห็นกับคุณลักษณะในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง มีความเต็มแท้ ทั้งกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ และประสบการณ์จริง และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง สามารถสร้างความสุข สนุกสนาน และประทับใจ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$)

สรุปและอภิปรายผล

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ครอบคลุมทั้งด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหารพื้นถิ่น ภาษา ศิลปะการแสดง งานศิลปหัตถกรรม งานประเพณี ตลอดจนตำนานและความเชื่อในพื้นที่ พร้อมนำเสนอกิจกรรม ทั้งหมดในงานวิจัยนี้ 5 กิจกรรม ดังนี้ 1. ตักบาตรพระบรมธาตุ 2. เส้นทาง

Sightseeing “ตำนานสังข์ทอง” 3. ข้าวเกรียบวาว 4. การร้อยพวงดอกไม้ (พวงมะโหด) 5. ตลาดวิถีชุมชนคนทุ่งยั้ง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดย Richards and Raymond (2000) ที่พบว่า เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยวพัฒนาศักยภาพด้านการสร้างสรรค์ของตนเองผ่านการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและได้รับประสบการณ์ การเรียนรู้ในกิจกรรมที่พัฒนาจากท้องถิ่นให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้การพัฒนา กิจกรรมที่มีคุณภาพและมีความจริงแท้ตามลักษณะเฉพาะของจุดหมายปลายทาง ซึ่งกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการโดยชุมชนเมืองทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นไปในแนวคิดเดียวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับ ภูริวัจน์ เตชอุ่ม (2556) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันบ้างแต่ยังแสดงให้เห็นว่ามีองค์ประกอบร่วมในลักษณะเดียวกัน คือ ประสบการณ์จริงและการมีส่วนร่วม (Participative, Authentic experience) ของนักท่องเที่ยวที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาศักยภาพและทักษะเชิงสร้างสรรค์รวมถึงการพบปะผู้คนในชุมชนหรือการสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยตรงในกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมในงานวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบนฐานการจัดการ โดยชุมชนเมืองทุ่งยั้งที่มาจากทุนทางวัฒนธรรมเท่านั้นทำให้ขาดมิติกิจกรรมการท่องเที่ยวในด้านอื่น ๆ ซึ่งนักวิจัยท่านอื่นสามารถศึกษาด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมได้

เอกสารอ้างอิง

จักรกฤษณ์ พิญาพวงษ์, ศรัณยู เรือนจันทร์, เผด็จการ กันแจ่ม และยุพิน เกื่อนศรี. (2557).

รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7(1), 69-77.

ณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). ส.เอเซียเพรส.

ธนกฤต ภัทร์ธราธร. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ Creative Tourism*. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ภูริวัจน์ เดชอุ่ม. (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวปฏิบัติสำหรับประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย สาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปะ*, 33(2), 331-366.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน . (2562). *คู่มือกระบวนการพัฒนาและยกระดับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). บริษัท บุ๊คพลัส พับลิชชิง จำกัด.
- Richards, G., & Raymond, C. (2000). Creative Tourism. *ATLAS News*, 23(8), 16-20.
<https://doi.org/10.17605/OSF.IO/YWEG7>

เมื่องมงกุฎมีเสียง : การสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่น ผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร

When Crowns Speak: Local Identity Communication through the Queen of Sakon Nakhon Wax Castle Beauty Pageant

ต่อศักดิ์ เกษมสุข^{1*}Torsak Kasemsuk^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและกลวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 คน จาก 5 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการจัดการประกวด 2) ผู้เข้าประกวด 3) หน่วยงานที่รับผิดชอบ 4) ผู้สนับสนุน และ 5) ผู้ชมการประกวด ร่วมกับการวิเคราะห์เทปบันทึกภาพการประกวด ปี พ.ศ. 2566-2567 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่นสกลนครที่สื่อสารผ่านการประกวดมี 5 มิติ ได้แก่ 1) อัตลักษณ์ด้านประเพณี 2) อัตลักษณ์ด้านการแต่งกาย 3) อัตลักษณ์ด้านธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยว 4) อัตลักษณ์ด้านชาติพันธุ์ และ 5) อัตลักษณ์ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งนี้ มีการสื่อสารผ่าน 7 วิธีการหลัก คือ 1) การแต่งกาย 2) รูปแบบการประกวด 3) การแสดง 4) วิดีทัศน์และกราฟิกฉากหลัง 5) การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ 6) เพลงประจำการประกวด และ 7) มงกุฎ โดยกระบวนการสื่อสารดังกล่าวมีลักษณะเป็นระบบที่เชื่อมโยงหลายมิติ ครอบคลุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม ตั้งแต่ผู้จัดการประกวด ผู้เข้าประกวดไปจนถึงผู้ชมการประกวด ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นของจังหวัดสกลนคร

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Thai Language Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding author; email: torsak.kasemsuk@gmail.com

(Received: 2 December 2025; Revised: 15 January 2026; Accepted: 10 May 2026)

คำสำคัญ: ธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร การสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่น อัตลักษณ์วัฒนธรรม การประกวดนางงาม จังหวัดสกลนคร

Abstract

This study aims to investigate the communication process and strategies used to indicate local identity through the Queen of Sakon Nakhon Wax Castle beauty pageant. The study was conducted by a qualitative research methodology. Data were collected by in-depth interview with 30 participants purposively selected from five groups, including 1) organizing committee members, 2) contestants, 3) responsible agencies, 4) sponsors, and 5) audiences. In addition, the data was analyzed by interpreting the data through video recordings of the pageants between 2023 and 2024. The findings reveal five dimensions of local identity found in Sakon Nakhon consisting of 1) traditional identity, 2) cultural identity in clothing, 3) natural and tourism identity, 4) ethnical identity, and 5) community product identity. These identities reflects on seven perspectives, including (1) costumes, (2) pageant formats, (3) performances, (4) video presentations (VTRs) and graphic backdrops, (5) social media communications, (6) songs of pageant, and (7) designed crowns. The communication process involves integrated and multi-dimensional systems relating to various groups such as organizers, contestants, and audiences. This leads to community participation and impacts on the growth of local economy in Sakon Nakhon province.

Keywords: Queen of Sakon Nakhon wax castle, local Identity communication, cultural identity, beauty pageant, Sakonnakhon province

บทนำ

การสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการสำคัญที่สังคมใช้ในการนำเสนอและถ่ายทอดความหมายเกี่ยวกับตัวตนของกลุ่มชนสู่สาธารณะ โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว การรักษาและสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นจึงมีความสำคัญยิ่งในการสร้างความแตกต่างและเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ดังที่ Hall (1996, pp. 3-4) ชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งคงที่หรือมีอยู่ตั้งแต่กำเนิด แต่เป็นกระบวนการที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นผ่านการนำเสนอและการใช้ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในบริบทไทยได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง โดยมีการศึกษาผ่านช่องทางและรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งทางสื่อสังคมออนไลน์ ประเพณีท้องถิ่น การจัดกิจกรรม หรือวาทกรรมทางภาษา ซึ่งล้วนแสดงให้เห็นถึงพลวัตของการสร้างและสะท้อนความหมายทางวัฒนธรรมในสังคมร่วมสมัย

การประกวดนางงามคือหนึ่งในกิจกรรมที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพสูง ดังที่ปรากฏในงานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาบทบาทของการประกวดนางงามในการนำเสนอความเป็นไทย ดังที่ ปรีศญา คูหามุข (2562, น. 172) ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นไทยผ่านการเป็นเจ้าภาพการประกวดมิสยูนิเวิร์ส 2018 ประเทศไทย” แสดงให้เห็นถึงการใช้การประกวดมิสยูนิเวิร์ส 2018 เป็นเวทีในการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นไทยสู่สายตาชาวโลก โดยพบว่าการนำเสนอวัฒนธรรมไทยผ่านรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการแสดง ทัศนศิลป์ กราฟิก และการแต่งกาย ซึ่งสร้างการรับรู้และภาพลักษณ์เชิงบวกต่อความเป็นไทย สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารอัตลักษณ์ความงามผ่านกิจกรรมการประกวดมิสแกรนด์ไทยแลนด์” ของวรพงษ์ ปลอดมุสิก (2561, น. 90) ที่พบว่าการประกวดนางงามไม่เพียงเป็นการนำเสนอความงามภายนอก แต่ยังเป็นพื้นที่สำคัญในการสื่อสารคุณค่าทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาติและเป็นพื้นที่สำหรับสร้างฝันให้กับผู้หญิงที่อยากเป็นนางงาม ในด้านมิติของการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ กาญจนกร หริมหนก และวรพงศ์ ไชยฤกษ์ (2568, น. 31) ได้ศึกษาเรื่อง “นางสาวไทยกับการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นไทยผ่านกลวิธีทางภาษา” พบว่า กลวิธีทางภาษาสามารถสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นไทยออกเป็น 3 มิติ คือ การนำเสนอความเป็นไทยสู่สากล แสดงถึงความภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และการถ่ายทอดอัตลักษณ์โดยคนรุ่นใหม่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่วนในมิติระดบนานาชาติ Mayes (2010, p. 296) วิเคราะห์เรื่อง “การประกวดนางงามในฐานะพิธีกรรมทางวัฒนธรรมที่สะท้อนอุดมการณ์และอำนาจในสังคม” โดยพบว่าการประกวดนางงามเป็นพื้นที่ของ

การต่อรองระหว่างค่านิยมแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของการสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านการประกวดนางงาม

จากงานวิจัยที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่าการประกวดนางงามเป็นเครื่องมือสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ โดยการประกวดไม่เพียงนำเสนอความงามภายนอก แต่ยังเป็นพื้นที่สำคัญในการถ่ายทอดคุณค่าอันดีงามทางวัฒนธรรม สร้างภาพลักษณ์เชิงบวก และเป็นเวทีต่อรองระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับสมัยใหม่ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาบริบทของการประกวดนางงามระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร ที่มีลักษณะเฉพาะในการนำเสนอเอกลักษณ์ท้องถิ่น ทั้งประเพณี วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดสกลนครสู่สาธารณะ สะท้อนให้เห็นถึงการใช้การประกวดนางงามมาเป็นกลไกในการสื่อสารมานานุภาพ (soft power) ของท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

จังหวัดสกลนครเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมและประเพณี โดยเฉพาะประเพณีแห่ปราสาทผึ้งที่จัดขึ้นในเทศกาลออกพรรษา เป็นประเพณีสำคัญทางพระพุทธศาสนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม งานประเพณีแห่ปราสาทผึ้งได้รับการยกระดับให้เป็นงานประจำจังหวัด ดังที่ ศุภวัฒน์ นามปัญญา และปัทมาวดี ชาญสุวรรณ (2562, น. 159) ได้ศึกษาเรื่อง “พัฒนาการและการประกอบสร้างขบวนแห่ปราสาทผึ้งจังหวัดสกลนคร” พบว่าประเพณีแห่ปราสาทผึ้งในเดือนสิบเอ็ดเป็นพื้นที่สำคัญในการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดสกลนคร โดยในแต่ละขบวนแห่จะประกอบด้วยชื่อชนเผ่า ขบวนพ่อนรำ การแสดงปราสาทผึ้งและการนำเสนอวิถีชีวิตสู่สายตาของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างจังหวัดในหางานประเพณีประจำจังหวัดสกลนคร การศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าประเพณีท้องถิ่นสามารถถูกประกอบสร้างให้เป็นพื้นที่แห่งการสื่อสารอัตลักษณ์ที่มีพลังและสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของอานนท์ สังวรดี (2558, น. 56) ที่อธิบายว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่นภาคอีสานมีมิติที่มากมายทั้งทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา ค่านิยม ดังนั้นกิจกรรมการประกวดนางงามจึงเป็นอีกหนึ่งค่านิยมที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้เช่นเดียวกันกับมิติอื่น ๆ

ในปัจจุบัน การประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนครได้ผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งของงานประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดเลือกตัวแทนสาวงามที่จะทำหน้าที่เป็นทูตวัฒนธรรมในการประชาสัมพันธ์จังหวัดสกลนครและสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นสู่สาธารณะ สัญลักษณ์สำคัญของการประกวดนี้คือ “มงกุฎธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร” ซึ่งได้รับการออกแบบให้มีความแตกต่างกันในแต่ละปี โดยเน้นการสะท้อนความงดงามของปราสาทผึ้งด้วยลวดลายและสีสันที่ชูเอกลักษณ์ของงานประเพณี ใจกลางตัวเรือนมงกุฎคือเครื่องประดับรูปปราสาทผึ้งโบราณที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ของเวทีนี้ สีหลักของมงกุฎคือสีทองที่สะท้อนถึงความเรืองรองของวัฒนธรรมและประเพณี และประดับด้วยเพชรที่เปล่งประกาย สื่อถึงความงดงามของสตรีที่ควรค่าแก่ตำแหน่ง ดังนั้นมงกุฎจึงไม่เพียงเป็นรางวัล แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงพันธกิจในการเป็นผู้สื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นสกลนคร การประกวดในเวทีนี้มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการประกวดนางงามทั่วไป โดยเน้นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสกลนครเป็นหลัก ทั้งในด้านประเพณีวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชน และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการใช่วิธีการประกวดนางงามเป็นเครื่องมือสื่อสารมานุษยภาพ (soft power) ของท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกและดึงดูดความสนใจจากภายนอกผ่านการนำเสนอเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านการประกวดนางงามในระดับชาติและระดับนานาชาติ แต่ยังขาดการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการและกลวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านการประกวดนางงามระดับจังหวัดอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการประกวดที่มีความเชื่อมโยงกับประเพณีท้องถิ่นอย่างแนบแน่น เช่น การประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีแห่ปราสาทผึ้งที่มีมาอย่างยาวนานและสะท้อนถึงอัตลักษณ์ที่หลากหลายของจังหวัดสกลนคร

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและกลวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร เพื่อทำความเข้าใจว่าอัตลักษณ์ท้องถิ่นใดบ้างที่ถูกนำเสนอผ่านการประกวด และมีการสื่อสารผ่านวิธีการใดที่จะสามารถสร้างการรับรู้และผลกระทบต่อชุมชนและผู้ชมการประกวด ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการประกวดนางงามท้องถิ่นให้สามารถสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมมานุษยภาพ (soft power) ของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการประกวดนางงามท้องถิ่นในพื้นที่อื่นๆ เพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดสกลนครผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาระบบการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจากงานวิจัยของปรีศญา คูหามุข (2562) เป็นแนวทางหลักในการวิเคราะห์ โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทการประกวดนางงามระดับท้องถิ่น ในการศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นไทยผ่านการเป็นเจ้าภาพมิสยูนิเวิร์ส 2018 พบว่าการประกวดนางงามเป็นเวทีสำคัญในการสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่าน 3 องค์ประกอบหลัก คือ (1) อัตลักษณ์ที่สื่อสาร ประกอบด้วยอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางธรรมชาติ (2) วิธีการสื่อสาร ได้แก่ วิถีทัศน์ กราฟิก วัตถุ และบุคคล และ (3) ผลกระทบต่อการรับรู้และภาพลักษณ์ของผู้ชม

ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับการศึกษาการประกวดธิดาปราสาทผึ้ง โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์ 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) อัตลักษณ์ท้องถิ่นสกลนครที่ปรากฏในการประกวด (2) วิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ และ (3) ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชนและผู้ชม ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาจากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5 กลุ่ม ได้แก่ ผู้จัดการประกวด ผู้เข้าประกวด หน่วยงานรับผิดชอบ ผู้สนับสนุน และผู้ชม ร่วมกับการวิเคราะห์เทปบันทึกภาพการประกวด เพื่อให้เข้าใจกระบวนการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างครบถ้วน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เมื่อมองภูมิเสียง: การสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) ขั้นตอนเตรียมการ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารอัตลักษณ์และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกวดนางงาม

2) ขั้นรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยผู้วิจัยวางแผนและปฏิบัติตามขั้นตอนการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน ตามแนวคิดของ Nastasi and Schensul (2005) ที่ระบุว่า การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักหรือการสัมภาษณ์ระดับลึกควรสัมภาษณ์ประมาณ 5-30

บุคคล โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย คณะผู้จัดการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10, ผู้เข้าประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33, หน่วยงานผู้รับผิดชอบในการจัดการประกวด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10, ผู้สนับสนุนการประกวด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และผู้ชมการประกวด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทวิดิทัศน์ รูปภาพและสื่อประชาสัมพันธ์การประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร ในปี พ.ศ. 2566-2567

3) **ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล** ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบ่งเป็น 5 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 30 คน และข้อมูลประเภทวิดิทัศน์ รูปภาพและสื่อประชาสัมพันธ์การประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร ในปี พ.ศ. 2566-2567 โดยมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลนั้นได้ใช้การจดบันทึก การบันทึกเสียง การถ่ายภาพและการถ่ายวิดิทัศน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงกัน (Denzin, 1978) เพื่อนำมาวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารอัตลักษณ์ของจังหวัดสกลนครที่ปรากฏในการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร

4) **จริยธรรมการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาและรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่อนุมัติ HE-68-015 โดยผู้วิจัยปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัย ได้แก่ การให้ข้อมูลและขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลทุกคน การรักษาความลับโดยเข้ารหัสชื่อผู้ให้ข้อมูล การไม่เปิดเผยหรือก่อให้เกิดอันตราย และการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลอย่างเป็นธรรม

5) **ขั้นสรุป** อภิปรายผล สรุปและอภิปรายผลถึงกระบวนการสื่อสารอัตลักษณ์ของจังหวัดสกลนครที่ปรากฏในการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนครด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ อัตลักษณ์ท้องถิ่นสกลนครที่ปรากฏผ่านการประกวด, วิธีการสื่อสารอัตลักษณ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชนและผู้ชม มีรายละเอียดดังนี้

1. อัตลักษณ์ท้องถิ่นสกลนครที่ปรากฏผ่านการประกวด

จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เทปบันทึกภาพ พบว่าอัตลักษณ์ท้องถิ่นสกลนครที่ปรากฏในการสื่อสารผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้งมี 5 มิติหลัก สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 1 อัตลักษณ์ท้องถิ่นสกลนครที่ปรากฏผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร

มิติของอัตลักษณ์	องค์ประกอบหลัก	ตัวอย่าง
1. ประเพณี	- ประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง - พิธีกรรมทางศาสนา - การแสดงพื้นบ้าน	- การเข้าร่วมขบวนแห่ - การถวายดอกผึ้ง - การแสดงรำมวยโบราณ
2. การแต่งกาย	- ผ้าฮ่อมคราม - เครื่องแต่งกายอีสาน - การออกแบบร่วมสมัย	- ชุดอีสานสั้นผ้าคราม - ชุดแฟชั่นโชว์ผ้าคราม - มงกุฎธิดาปราสาทผึ้ง
3. ธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยว	- แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ - แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา - สถานที่สำคัญ	- อุทยานแห่งชาติภูพาน - พระธาตุเชิงชุมวรวิหาร - พระตำหนักภูพาน ฯ
4. ชาติพันธุ์	- วัฒนธรรม 6 ชาติพันธุ์ - ภูมิปัญญาท้องถิ่น - ดนตรีและการแสดง	- ชุดแต่งกาย 6 ชาติพันธุ์ - ผ้าไหมฮ่อมคราม - ทำนองเพลงพื้นบ้าน
5. ผลิตภัณฑ์ชุมชน	- ผลิตภัณฑ์เกษตร - ผลิตภัณฑ์แปรรูป - อาหารพื้นเมือง	- น้ำหมากเมา - นมวาริช - ไก่ย่างพังโคน

1.1 อัตลักษณ์ด้านประเพณี

อัตลักษณ์ด้านประเพณีเป็นอัตลักษณ์หลักที่ปรากฏชัดเจนที่สุด โดยเฉพาะประเพณีแห่ปราสาทผึ้งซึ่งเป็นประเพณีที่มีมาช้านานและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสกลนคร ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มต่างเน้นย้ำความสำคัญของประเพณีนี้ ประธานคณะกรรมการระบุว่า “การประกวดธิดาปราสาทผึ้งไม่ใช่แค่เวทีนางงามทั่วไป แต่เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีแห่ปราสาทผึ้งที่เป็นเอกลักษณ์ของเราที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นการสื่อสารให้คนรู้จักประเพณีและความศรัทธาของชาวสกลนคร” การประกวดถูกออกแบบให้ผู้เข้าประกวดต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง ตลอดจนวัฒนธรรมอื่น ๆ ของสกลนคร เช่น การแต่งกายแบบอีสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชาวสกลนคร โดยมีการประกวด 3 รอบหลักบนเวที คือ รอบ Speech Competition รอบ Keywords 10 คนสุดท้าย และรอบตอบคำถาม 5 คนสุดท้าย

ภาพ 1 ปราสาทผึ้งที่ใช้ในประเพณีแห่ปราสาทผึ้งจังหวัดสกลนคร
ที่มา: เพจเฟซบุ๊กมหัศจรรย์สกลนคร (2568)

1.2 อัตลักษณ์ด้านการแต่งกาย

ผ้าयो้อมครามเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและถูกนำเสนออย่างเข้มข้นตลอดการประกวด จากการศึกษพบว่ามีการกำหนดให้ผู้เข้าประกวดสวมชุดผ้าครามในทุกรอบการประกวด ประกอบด้วย ชุดอีสานสั้นที่ใช้ประกวดบนเวทีรอบตัดสิน ชุดรายงานตัว ชุดสัมภาษณ์ ชุดรอบ 5 คนสุดท้าย ชุดรอบแฟชั่นโชว์ ชุดที่ใช้ในการขอบคุณผู้สนับสนุน และชุดที่ใช้ในการเข้าร่วมขบวนแห่ปราสาทผึ้ง นอกจากผู้เข้าประกวดแล้ว พิธีกรและกรรมการยังแต่งกายด้วยผ้าคราม แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพและการเน้นย้ำอัตลักษณ์อย่างต่อเนื่อง การนำเสนอผ้าครามในทุกมิติของการประกวดไม่เพียงสร้างความประทับใจทางสายตา แต่ยังฝังภาพจำและสร้างการรับรู้ที่ชัดเจนให้แก่ผู้ชม ทำให้ผ้าครามกลายเป็นสัญลักษณ์ที่ผูกโยงกับสกลนครอย่างแยกไม่ออก ผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มผู้สนับสนุนซึ่งเป็นผู้ประกอบการผ้าครามระบุว่า “หลังจากการประกวด มีคนมาสั่งซื้อผ้าครามเพิ่มขึ้นเยอะมาก บางคนโทรมาบอกว่าเห็นจากไลฟ์สดการประกวดแล้วอยากได้ผ้าครามแบบที่นางงามใส่ นี่คือผลลัพธ์ที่เห็นได้ชัดว่าการประกวดช่วยสื่อสารและส่งเสริมผ้าครามของเราได้จริง” การใช้ผ้าครามอย่างเข้มข้นนี้สะท้อนกลยุทธ์การสื่อสารมานูภาพ (soft power) ของสกลนครอย่างชัดเจน โดยต้องการให้ทุกคนที่รับชมการประกวดรับรู้ทันทีว่านี่คือเอกลักษณ์เฉพาะของสกลนคร ซึ่งการสื่อสารผ่านการแต่งกายดังกล่าวไม่เพียงสร้างความสวยงามเชิงสุนทรีย์ แต่ยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวและคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพ 2 ตัวอย่างชุดผ้าครามที่ใช้ในการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร
ที่มา: เพจเฟซบุ๊กมหัศจรรย์สกลนคร (2568)

1.3 อัตลักษณ์ด้านธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์เทปบันทึกภาพการประกวดและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่าในการประกวดมีการกล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของสกลนครอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะในรอบ keywords ที่มีคำที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวและเทศกาล คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 ของ keywords ทั้งหมด เช่น พระธาตุเชิงชุมวรวิหาร ทะเลสาบหนองหาร อุทยานแห่งชาติภูพาน และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ผู้เข้าประกวดคนหนึ่งระบุว่า “ตอนเตรียมตัวประกวด เราต้องไปศึกษาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของจังหวัดเพื่อมาพูดให้น่าสนใจ และถูกต้อง เพราะรู้สึกว่าเราเป็นตัวแทนของจังหวัดที่ต้องสื่อสารให้คนอื่นอยากมาเที่ยวสกลนคร” การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวผ่านตัวแทนความงามที่มีความน่าเชื่อถือและน่าสนใจ ทำให้ข้อมูลเหล่านี้มีความน่าดึงดูดและจดจำได้ง่ายกว่าการประชาสัมพันธ์แบบทั่วไป

1.4 อัตลักษณ์ด้านชาติพันธุ์

จังหวัดสกลนครมีความโดดเด่นในด้านความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ซึ่งปรากฏในคำขวัญจังหวัดสกลนครประโยคหนึ่งที่ว่า “สวยสุดซึ่งสาวภูไท” การประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนครได้สะท้อนความหลากหลายทางชาติพันธุ์นี้ผ่านองค์ประกอบหลายรูปแบบ ทั้งการแสดงและดนตรีที่ใช้ในการประกวด โดยเพลงประจำการประกวดได้ถูกเรียบเรียงให้มีการผสมผสานทำนองรำภูไทและรำมวยโบราณเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน นอกจากนี้ กลุ่มนาฏศิลป์เยาวชน “นาครเล่นน้ำและนันทนาฏนารี” ได้นำเสนอการแสดง

ที่ผสมผสานศิลปการรำภูไทและ รำมวยโบราณของกลุ่มชาติพันธุ์ไทมาประยุกต์บนเวทีการประกวดอย่างงดงาม สะท้อนถึงความเชื่อและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ โดยเฉพาะความเชื่อเรื่อง “พญานาค” ซึ่งดำรงบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมภูไท ยิ่งไปกว่านั้น ในรอบ 10 คนสุดท้ายของการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนครปี พ.ศ. 2566 ยังมีการนำเสนอเครื่องแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 6 กลุ่มที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสกลนคร ทำให้ผู้ชมได้รับทราบถึงการดำรงอยู่ของชาติพันธุ์ต่างๆ และอัตลักษณ์ทางการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์

1.5 อัตลักษณ์ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน

จากการสัมภาษณ์พบว่า มีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนและอาหารพื้นเมืองของสกลนครผ่านการประกวดรอบ keywords ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการนำเสนอ อาทิ ไข่ย่างพังโคน มะเขือเทศเต่างอย นมวาริช และ “โคข้าวเม่าคราม” คือ โคขุนโพนยางคำ ข้างฮางสกลทวาปี น้ำหมักเม่าภูพานและผ้าครามสกลนคร ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) สะท้อนถึงคุณภาพและเอกลักษณ์ของผลผลิตทางการเกษตรสกลนคร ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ล้วนมีรากฐานมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตของชาวสกลนคร การนำเสนอผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในเวทีการประกวดจึงไม่เพียงแต่เป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่ยังเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงการบูรณาการระหว่างภาคอนุรักษ์วัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

2. กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามีการสื่อสารอัตลักษณ์ผ่าน 7 วิธีการหลัก ซึ่งแต่ละวิธีการมีบทบาทและประสิทธิภาพที่แตกต่างกัน สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 2 กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้ง

วิธีการสื่อสาร	ลักษณะการนำเสนอ	ผลกระทบ
2.1 การแต่งกาย	- ชุดอีสานล้วนผ้าคราม	- เกิดการจดจำ
	- ชุดรายงานตัวผ้าคราม	- เพิ่มยอดการสั่งซื้อ
	- ชุดชาติพันธุ์	- ยอดการรับชมในคลิปของ
	- ชุดเดินขบวนผ้าคราม	ผู้เข้าประกวดเกิน 1 ล้าน
	- ชุดทำกิจกรรมผ้าคราม	ครั้ง
	- ชุดเดินแฟชั่นผ้าคราม	- สัญลักษณ์ของการ
	- ชุดกรรมการ/พิธีกรผ้าคราม	ประกวด

วิธีการสื่อสาร	ลักษณะการนำเสนอ	ผลกระทบ
2.2 รูปแบบการประกวด	- รอบ Speech กล่าวถึงจังหวัดสกลนคร คนละ 45 วินาที - รอบ Keywords พูดถึงคำสำคัญในจังหวัดสกลนคร คนละ 45 วินาที - รอบชิงชนะเลิศ ตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเพณีแห่ปราสาทผึ้งสกลนคร คนละ 45 วินาที	- ผู้ชมได้รับทราบข้อมูลของจังหวัดสกลนคร - สร้างการรับรู้ในวงกว้าง - ผู้เข้าประกวดมีการค้นคว้าหาข้อมูลในการเตรียมตัวสำหรับการประกวด
2.3 การแสดง	- กลุ่มเยาวชนนาคเล่นน้ำและนันทนาฏนารี - การแสดง Opening Show - การแสดงคั่นรายการ - การแสดงปิดท้ายรายการ - การเดินแฟชั่นโชว์ผ้าคราม	- สร้างความประทับใจ - นักแสดงมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมของจังหวัดสกลนครในการแสดง - สร้างการรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของสกลนครผ่านการแสดงหน้าเวทีและการถ่ายทอดสด
2.4 VTR และ กราฟิก	- แหล่งท่องเที่ยว - วัฒนธรรมประเพณี - สินค้าท้องถิ่น	- สร้างการรับรู้ - เสริมบรรยากาศ - เสริมสร้างภาพลักษณ์จังหวัดสกลนคร
2.5 สื่อสังคมออนไลน์	- วิดีทัศน์ ภาพนิ่ง การถ่ายทอดสด - เพจเฟซบุ๊กจิตตาปราสาทผึ้งสกลนคร - เพจหมัศจรรย์สกลนคร - เพจพันธมิตรเครือข่ายในจังหวัดสกลนคร	- ขยายการรับรู้และการเข้าถึง - ยอดผู้ชมถ่ายทอดสดสูงสุด 2,700 คน - ยอดเข้าชมย้อนหลังกว่า 500,000 ครั้ง
2.6 เพลง	- เพลงประจำการประกวด - เพลงที่ใช้ในการแสดง - เพลงที่ใช้ในการเดินรอบต่าง ๆ	- สร้างอารมณ์และบรรยากาศในการรับชม - สร้างการจดจำ

วิธีการสื่อสาร	ลักษณะการนำเสนอ	ผลกระทบ
2.7 มงกุฏ	- ประดับสัญลักษณ์ปราสาทผึ้งตรงใจกลางมงกุฏ - สีเส้นและลวดลายสื่อถึงประเพณีแห่งปราสาทผึ้งสกลนคร - เปลี่ยนดีไซน์ของมงกุฏทุกปี	- สัญลักษณ์เฉพาะการประกวด - มงกุฏที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะการประกวด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนครมีความหลากหลายและครอบคลุมหลายมิติ โดยแต่ละวิธีการมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การสื่อสารผ่านการแต่งกาย

การแต่งกายด้วยผ้าย้อมครามเป็นกลวิธีการสื่อสารที่มีความเข้มข้นและมีความต่อเนื่องมากที่สุด จากการสัมภาษณ์พบว่ากองประกวดได้กำหนดให้ผู้เข้าประกวดสวมเครื่องแต่งกายที่ตัดเย็บจากผ้าย้อมครามในทุกกิจกรรมและทูลรอบการประกวด ตั้งแต่ชุดอีสานสั้นที่ใช้ในการประกวดบนเวทีรอบตัดสิน ชุดรายงานตัว ชุดชาติพันธุ์ที่นำเสนอความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชุดเดินขบวนแห่ปราสาทผึ้ง ชุดทำกิจกรรมต่างๆ ไปจนถึงชุดเดินแฟชั่นโชว์ที่ออกแบบให้ทันสมัยแต่ยังคงใช้ผ้าครามเป็นวัสดุหลัก นอกจากนี้ คณะกรรมการและพิธีกรยังสวมเครื่องแต่งกายที่ตัดเย็บจากผ้าครามด้วยเช่นกัน แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพและการเน้นย้ำอัตลักษณ์ผ้าครามอย่างต่อเนื่อง

ผลกระทบจากการใช้ผ้าครามอย่างต่อเนื่องและเป็นเอกลักษณ์นี้ปรากฏชัดเจนในหลายด้าน คณะผู้จัดการประกวดระบุว่า “เราต้องการให้ทุกคนที่เปิดดูไลฟ์สดรู้ทันทีว่านี่คือสกลนครจากสีของผ้าคราม นี่คือซอฟต์แวร์ของเราที่ต้องการสื่อสารออกไป ไม่ต้องรอให้เห็นหน้าผู้เข้าประกวด แค่เห็นสีชุดก็รู้แล้วว่านี่คือเวทีการประกวดของจังหวัดสกลนคร” การใช้ผ้าครามส่งผลให้เกิดการจดจำและเชื่อมโยงการเป็นเมืองแห่งครามอย่างแนบแน่น โดยมียอดการรับชมคลิปวิดีโอในสื่อออนไลน์ของผู้เข้าประกวดที่สวมชุดผ้าครามเกินกว่า 1 ล้านครั้ง และที่สำคัญคือ มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นโดยตรง ดังที่ผู้ประกอบการผ้าครามระบุว่า “หลังจากการประกวดมีคนมาสั่งซื้อผ้าครามเพิ่มขึ้นเยอะมาก บางคนโทรมาบอกว่าเห็นจากไลฟ์สดการประกวดแล้วอยากได้ผ้าครามแบบที่นางงามใส่” ผ้าครามจึงกลายเป็นสัญลักษณ์สำคัญประจำการประกวด

2.2 การสื่อสารผ่านรูปแบบการประกวด

รูปแบบการประกวดได้รับการออกแบบให้แตกต่างจากการประกวดนางงามทั่วไป โดยเน้นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสกลนครเป็นหลัก จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เทปบันทึกภาพพบว่าการจัดรอบการประกวดที่มุ่งเน้นการสื่อสารอัตลักษณ์ 3 รอบหลัก ได้แก่ รอบ Speech Competition ที่ผู้เข้าประกวดทุกคนต้องกล่าวสุนทรพจน์เกี่ยวกับจังหวัดสกลนครเป็นเวลา 45 วินาทีต่อคน โดยในปี พ.ศ. 2566 ใช้หัวข้อ “มหัศจรรย์สกลนคร” และปี พ.ศ. 2567 ใช้หัวข้อ “สกลนคร เมืองต้องมนต์ที่ทุกคนต้องมา” ส่วนรอบ Keywords สำหรับผู้เข้ารอบ 10 คนสุดท้าย ผู้เข้าประกวดต้องสุ่มเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวกับสกลนครแล้วแสดงความคิดเห็นภายในเวลา 45 วินาที และรอบชิงชนะเลิศสำหรับผู้เข้ารอบ 5 คนสุดท้าย ที่ต้องตอบคำถามแสดงทัศนคติเกี่ยวกับประเพณีแห่ปราสาทผึ้งสกลนครเป็นเวลา 45 วินาทีเช่นกัน

ภาพ 3 บรรยากาศการประกวดในรอบ Keywords

ที่มา: เพจเฟซบุ๊กธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร (2568)

ผู้จัดการประกวดระบุว่า “รอบนี้สำคัญมาก เพราะทำให้ผู้ชมได้ฟังข้อมูลเกี่ยวกับสกลนครจากมุมมองของผู้เข้าประกวด หมายความว่ามีการพูดถึงสกลนครอย่างหลากหลายมุมมอง ซึ่งน่าสนใจและน่าเชื่อถือกว่าการประชาสัมพันธ์แบบปกติ” รูปแบบการประกวดดังกล่าวส่งผลให้ผู้ชมได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ ของจังหวัดสกลนครอย่างครอบคลุมและหลากหลาย สร้างการรับรู้ในวงกว้าง นอกจากนี้ยังส่งผลให้ผู้เข้าประกวดต้องมีการค้นคว้าหาข้อมูลในการเตรียมตัวสำหรับการประกวดอย่างจริงจัง ดังที่ผู้เข้าประกวดคนหนึ่งระบุว่า “ตอนเตรียมตัวประกวด เราต้องไปศึกษาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัดเพื่อมาพูดให้น่าสนใจและถูกต้อง เพราะเรารู้สึกว่าเราเป็นตัวแทนของจังหวัดที่ต้องสื่อสารให้คนอื่นอยากมาเที่ยวสกลนคร”

2.3 การสื่อสารผ่านการแสดง

การแสดงบนเวทีเป็นอีกหนึ่งกลวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์เทปบันทึกภาพพบว่าการแสดงหลายรูปแบบตลอดการประกวดประกอบด้วย การแสดงเปิดรายการ (Opening Show) การแสดงรอบเปิดตัวมงกุฎ การแสดงช่วงคั่นรายการ การแสดงปิดท้ายรายการ และการเดินแฟชั่นโชว์ผ้าคราม โดยการแสดงทั้งหมดดำเนินการโดยกลุ่มเยาวชนชนาคน้ำและนันทนาฏนารี ซึ่งเป็นนักแสดงเยาวชนคนสกลนครที่ได้รับการฝึกฝนด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้านมาเป็นอย่างดี

จากการสัมภาษณ์ผู้ชมการประกวดพบว่าการแสดงของเยาวชนกลุ่มนี้ได้มีการผสมผสานระหว่างศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดสกลนครกับความร่วมสมัยอย่างลงตัว เช่น การแสดงรำมวยโบราณ การแสดงบ่าวสกลฟ้อนหมากกับแก้ว การแสดงเปิดตัวมงกุฎ และการแสดงอื่นๆ ที่ผสมผสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะการแสดง และดนตรีท้องถิ่นของชาวสกลนครเข้าไว้ด้วยกัน ผู้ชมคนหนึ่งระบุว่า “การแสดงสวยงามมาก ทำให้รู้สึกภูมิใจในวัฒนธรรมของเรา และอยากให้คนรุ่นหลังได้เห็นและอนุรักษ์ต่อไป การแสดงแบบนี้ทำให้วัฒนธรรมไม่ดูเชย แต่กลับดูร่วมสมัยน่าสนใจและสร้างบรรยากาศให้การประกวดได้เป็นอย่างดี”

ภาพ 4 บรรยากาศการแสดงของทีมเยาวชน “นาคน้ำ”

ที่มา: เพจเฟซบุ๊กนาคน้ำ (2568)

การแสดงดังกล่าวส่งผลให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ชมทั้งหน้าเวทีและผู้ชมที่ได้รับชมผ่านการถ่ายทอดสด นอกจากนี้ การที่มีเยาวชนคนท้องถิ่นเป็นนักแสดงยังเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของจังหวัดสกลนครจากรุ่นสู่รุ่น สร้างความภาคภูมิใจและการมีส่วนร่วม

ของคนในพื้นที่ ตลอดจนจนเป็นการปลูกฝังและถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การสื่อสารผ่านวีดิทัศน์และกราฟิก

จากการวิเคราะห์เทปบันทึกภาพพบว่ามีการใช้วีดิทัศน์ (VTR) และกราฟิกในการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องตลอดการประกวด โดยเนื้อหาที่น่าสนใจครอบคลุม 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสกลนคร วัฒนธรรมประเพณี และสินค้าท้องถิ่น วีดิทัศน์เหล่านี้ถูกฉายในช่วงพักการประกวดและช่วงพักโฆษณา ขณะที่กราฟิกฉากหลังถูกออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดสกลนครในแต่ละรอบการประกวด

การใช้สื่อวีดิทัศน์และกราฟิกที่มีความสวยงามและทันสมัยช่วยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับสกลนครให้แก่ผู้ชม เสริมบรรยากาศของการประกวดให้น่าติดตาม และเสริมสร้างภาพลักษณ์ของจังหวัดในแง่บวก ทำให้ผู้ชมได้รับข้อมูลที่หลากหลายและน่าสนใจตลอดการประกวดแม้ในช่วงที่ไม่มีการแข่งขันบนเวที จากคำสัมภาษณ์ของผู้ชมท่านหนึ่งกล่าวว่า “การประกวดดูไม่น่าเบื่อ ขนาดโฆษณายังดูตั้งใจทำ ดูแล้วก็อยากไปเที่ยวสกลนคร”

2.5 การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการขยายการเข้าถึงและสร้างการรับรู้อย่างกว้างขวาง จากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีการใช้สื่อสังคมออนไลน์หลายรูปแบบ ได้แก่ วีดิทัศน์ ภาพนิ่ง และการถ่ายทอดสด ผ่าน 3 ช่องทางหลัก คือ เพจเฟซบุ๊กธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร เพจมหัศจรรย์สกลนคร และเพจพันธมิตรเครือข่ายในจังหวัดสกลนคร

เนื้อหาที่น่าสนใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีความหลากหลาย ประกอบด้วยวิดีโอแนะนำตัวผู้เข้าประกวด ภาพกิจกรรมติดดอกผึ้ง คลิปนำเที่ยวสกลนคร ภาพบรรยากาศงานแฟร์ปราสาทผึ้ง และการถ่ายทอดสดการประกวด การใช้สื่อสังคมออนไลน์ทำให้การสื่อสารไม่จำกัดอยู่เพียงในวันประกวด แต่เป็นการสื่อสารต่อเนื่องทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการประกวด ส่งผลให้มีการขยายการรับรู้และการเข้าถึงอย่างกว้างขวาง โดยมียอดผู้ชมถ่ายทอดสดสูงสุด 2,700 คน และมียอดเข้าชมย้อนหลังรวมกันกว่า 500,000 ครั้ง แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นสู่กลุ่มเป้าหมายที่กว้างขวาง

2.6 การสื่อสารผ่านเพลง

ดนตรีและเพลงเป็นอีกหนึ่งกลวิธีที่สร้างอารมณ์และความประทับใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการวิเคราะห์เทปบันทึกภาพพบว่ามีการใช้เพลง 3 ลักษณะ ได้แก่ เพลงประจำการประกวด เพลงที่ใช้ในการแสดง และเพลงที่ใช้ในการเดินรอบต่างๆ โดยเพลงประจำการ

ประกวดคือเพลง “ธิดาปราสาทผึ้ง” ที่มีเนื้อร้องสื่อถึงความงดงามในจิตใจของชาวสกลนคร ความรักและศรัทธาในวัฒนธรรมและประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง ทำนองเพลงมีการผสมผสานทำนอง รำภูไทและรำมวยโบราณ สะท้อนเอกลักษณ์ทางดนตรีของท้องถิ่น

การใช้เพลงดังกล่าวส่งผลให้เกิดการสร้างอารมณ์และบรรยากาศที่เหมาะสม ในการรับชม ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงความภาคภูมิใจและความศรัทธาในวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ ทำนองเพลงที่มีเอกลักษณ์และเนื้อร้องที่สื่อความหมายชัดเจนยังช่วยสร้างการจดจำ ทำให้ผู้ชม สามารถเชื่อมโยงเพลงกับการประกวดและจังหวัดสกลนครได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน

2.7 การสื่อสารผ่านมงกุฏ

มงกุฏประจำตำแหน่งธิดาปราสาทผึ้งเป็นสัญลักษณ์ที่จับต้องได้และมีความหมายสำคัญ จากการสัมภาษณ์นักออกแบบมงกุฏและการวิเคราะห์ภาพพบว่ามงกุฏมีลักษณะเฉพาะ 3 ประการ ได้แก่ การประดับสัญลักษณ์ปราสาทผึ้งไว้ตรงกลางตัวเรือนมงกุฏเสมอ การใช้สีสันทันและลวดลายที่สื่อถึงประเพณีแห่ปราสาทผึ้งสกลนคร และการเปลี่ยนดีไซน์ของมงกุฏในแต่ละปีให้มีความแปลกใหม่แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์หลักของการประกวด

ผู้จัดการกองประกวดระบุว่า “ตัวปราสาทผึ้งบนมงกุฏเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่ขาดไปไม่ได้ เพราะเป็นตัวแทนของประเพณีและความภาคภูมิใจของชาวสกลนคร ทุกครั้งที่เห็นมงกุฏนี้ ก็จะนึกถึงสกลนครและประเพณีแห่ปราสาทผึ้งทันที” มงกุฏจึงกลายเป็นสัญลักษณ์เฉพาะของการประกวดธิดาปราสาทผึ้งที่ไม่เหมือนที่ใด เป็นเอกลักษณ์ที่สื่อถึงความเป็นสกลนครอย่างชัดเจนและสร้างความแตกต่างจากการประกวดอื่น ๆ

ภาพ 5 มงกุฎธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร ปี พ.ศ. 2566 - 2567

ที่มา: เพจเฟซบุ๊กธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร (2568)

3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชนและผู้ชม

การประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนครสร้างผลกระทบที่เป็นรูปธรรมต่อชุมชนและผู้ชมในหลายมิติ ทั้งในเชิงสังคมและเศรษฐกิจ การประกวดครั้งนี้ได้หล่อหลอมความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นและปลูกฝังความสำนึกรักในท้องถิ่นให้แก่ชาวสกลนคร ไม่เพียงแต่ผู้ที่อยู่ในจังหวัดเท่านั้น แม้แต่คนสกลนครที่อยู่ต่างถิ่นก็มีโอกาสได้ชมการประกวดผ่านสื่อออนไลน์และร่วมภูมิใจไปพร้อมกัน ในขณะที่ผู้ชมจากจังหวัดอื่นได้รู้จักสกลนครมากยิ่งขึ้นผ่านการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งวิถีทัศน์ การตอบคำถามรอบ Keywords การแสดง และผ้าครามที่นางงามสวมใส่ พร้อมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับสาวงามจากทั่วประเทศ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและเชียร์นางงามตัวแทนจังหวัดอย่างเต็มที่ สะท้อนถึงความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในกิจกรรมทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เป็นรูปธรรม ดังที่ปรากฏจากคำให้สัมภาษณ์ของผู้ประกอบการท่านหนึ่งว่า หลังจากนางงามสวมใส่ชุดผ้าครามบนเวที ทำให้มีลูกค้าติดต่อเข้ามาสั่งทอผ้าครามลายเดียวกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งช่วยกระตุ้นยอดขายและเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี ผลกระทบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการประกวดไม่เพียงเป็นเวทีแสดงความงามและวัฒนธรรม แต่ยังเป็นกลไกที่เชื่อมโยงการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นเข้ากับการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จึงกล่าวได้ว่าเวทีการประกวดนางงามท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการสร้างพลังทางสังคมและเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนควบคู่ไปกับการเสริมสร้างอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพ 6 ผู้ชนะการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร ปี พ.ศ. 2566 – 2567

ที่มา: เพจเฟซบุ๊กธิดาปราสาทผึ้ง (2568)

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษากระบวนการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร ในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงพลังของการสื่อสารที่ก้าวข้ามความงามเพียงผิวเผิน สู่อการเป็นกระบอกเสียงที่ทรงพลังในการถ่ายทอดเรื่องราวของท้องถิ่นสู่สายตาโลก ผลการวิจัยพบอัตลักษณ์ท้องถิ่น 5 มิติที่ถูกสื่อสารผ่าน 7 วิธีการหลัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hall (1996) ที่อธิบายว่าอัตลักษณ์มิใช่สิ่งที่คงที่ถาวร หากแต่เป็นกระบวนการที่มีการสร้างสรรค์และเจรจาความหมายอย่างต่อเนื่อง การประกวดธิดาปราสาทผึ้งจึงกลายเป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างและเจรจาความหมายของความ เป็นสกลนคร กระบวนการนี้ไม่ได้เกิดขึ้นแบบทิศทางเดียว แต่เป็นการสื่อสารแบบหลายทิศทางระหว่างผู้จัดการประกวด ผู้เข้าประกวดที่ตีความและนำเสนออัตลักษณ์ และผู้ชมที่รับสารและสร้างความหมายใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข และสุमित อินทวงศ์ (2557, น. 103) ที่อธิบายว่า การประกวดนางงามเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างสังคมที่ได้เปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาทในพื้นที่สาธารณะ อันจะนำไปสู่การยอมรับและยกย่องในคุณสมบัติ รวมทั้งความรู้และความสามารถ

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของปริศญา คูหามุข (2562) ที่ศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นไทยผ่านการเป็นเจ้าภาพมิสยูนิเวิร์ส 2018 จะพบความสอดคล้องว่าการประกวดนางงามเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงในการสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยทั้งสองต่างใช้วิธีการสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งการแสดง ทัศนศิลป์ กราฟิก และตัวบุคคล อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่างการประกวดระดับชาติกับระดับท้องถิ่นเผยให้เห็นจุดเด่นที่น่าสนใจ ดังเช่น การจัดการประกวดมิสยูนิเวิร์สเน้นนำเสนออัตลักษณ์ระดับชาติให้ที่เป็นที่รู้จักในระดับสากล ในขณะที่การประกวดธิดาปราสาทผึ้งเน้นอัตลักษณ์เฉพาะของสกลนครที่มีความเฉพาะเจาะจงและลึกซึ้ง โดยเฉพาะผ้าฮ่อมครามที่ถูกใช้อย่างเข้มข้นจนกลายเป็นสัญลักษณ์ที่ฝังแน่นในความทรงจำ ซึ่งสะท้อนกลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์เมืองในระดับท้องถิ่น ดังที่ วรพงษ์ ปลอดมุสิก (2561, น. 88) ให้นิยามว่า นางงามมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารอัตลักษณ์ความงามในแบบที่ตนเองเป็น ซึ่งถูกนำเสนอผ่านคุณสมบัติบางประการที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนของนางงาม นอกจากนี้ยังมีบทบาทความงามที่บ่งบอกความเป็นท้องถิ่นของแต่ละจังหวัดด้วย

การมีส่วนร่วมของชุมชนที่แนบแน่นในการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสะท้อนความสำเร็จของการสื่อสารอัตลักษณ์ที่เกิดจากความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ผู้จัดการประกวด ผู้สนับสนุน นักแสดง และผู้ชมส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและผลกระทบบางเชิงเศรษฐกิจที่จับต้องได้ โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของยอดขายเสื้อผ้าครามหลังการประกวด ซึ่งสอดคล้องกับ

การศึกษาของ ปรีศนา กัมพูสิริ และคณะ (2565, น. 62) ที่พบว่านางงามมีบทบาททางสังคมที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนสังคม โดยเฉพาะบทบาทในการสร้างคุณประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการเชื่อมโยงระหว่างการประชุมกับผลิตภัณฑ์และบริการท้องถิ่น อันจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากและสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการขยายการเข้าถึงอย่างกว้างขวาง โดยมีผู้ชมถ่ายทอดสดสูงสุด 2,700 คน และยอดเข้าชมย้อนหลังกว่า 500,000 ครั้ง แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนกร หริมหนก และ วรพงศ์ ไชยฤกษ์ (2568) ที่พบว่ากลวิธีทางภาษาสามารถสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นไทยในการประกวดนางงามผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นการปรับให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก การผสมผสานระหว่างประเพณีดั้งเดิมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่จึงเป็นกุญแจสำคัญในการดึงดูดคนรุ่นใหม่และสร้างความยั่งยืนให้กับวัฒนธรรมท้องถิ่น

“เมื่อมงกุฎมีเสียง” จึงสะท้อนถึงแก่นสำคัญของการวิจัยครั้งนี้อย่างชัดเจน เพราะมงกุฎธิดาปราสาทผึ้งไม่ได้เป็นเพียงสัญลักษณ์แห่งความงาม หากแต่เป็นกระบอกเสียงที่ดังก้องเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของสกลนครสู่โลกภายนอก “เสียง” นี้คือเสียงของการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่นำเสนอผ่านคำพูด การแสดง และถ่ายทอดไปผ่านสื่อดิจิทัล เป็นเสียงของการประกวดความงามที่พูดแทนคนสกลนครให้โลกได้รับรู้ถึงวัฒนธรรม ประเพณี และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นเสียงของการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ประเพณีโบราณมีความหมายใหม่สำหรับคนรุ่นใหม่ และเป็นเสียงของความสำเร็จที่สะท้อนผ่านผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นและการสร้างการรับรู้อย่างกว้างขวาง

การประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนครจึงเป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้การประกวดนางงามท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างमानานุภาพ (soft power) ในระดับท้องถิ่นที่มีพลังและสร้างสรรค์ และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน มงกุฎแห่งอัตลักษณ์ท้องถิ่นจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องประดับที่สวยงาม หากแต่เป็นสัญลักษณ์ที่มีเสียงดังก้องบอกเล่าเรื่องราวของสกลนครไปทั่วทุกถิ่นฐาน แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการประกวดนางงามท้องถิ่นที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกท้องถิ่นสามารถใช้เวทีการประกวดเป็นกระบอกเสียงในการสื่อสารอัตลักษณ์และสร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการประกวดนางงามท้องถิ่นในจังหวัดอื่นๆ เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และส่งเสริมमानานุภาพ (soft power) ระดับท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการออกแบบรูปแบบการประกวดให้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และเชื่อมโยงกับการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น

2. ผู้จัดการประกวดธิดาปราสาทผึ้งสกลนครควรพัฒนาและขยายผลการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านสื่อดิจิทัลให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยสร้างเนื้อหาที่หลากหลายและต่อเนื่องตลอดทั้งปี ไม่จำกัดเพียงในช่วงการประกวด รวมทั้งพัฒนาความร่วมมือกับผู้ประกอบการท้องถิ่นในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบระยะยาวของการประกวดนางงามท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมและทัศนคติของคนรุ่นใหม่ต่ออัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยติดตามผลอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาหลายปี เพื่อประเมินความยั่งยืนของผลกระทบที่เกิดขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านการประกวดนางงามในพื้นที่ต่างๆ ทั้งในภาคอีสานและภูมิภาคอื่น เพื่อสกัดแนวปฏิบัติที่ดีและพัฒนารูปแบบการจัดงานที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนากร หริมหนก, และวรพงศ์ ไชยฤกษ์. (2568). นางสาวไทยกับการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นไทยผ่านกลวิธีทางภาษา. *วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์*, 2(2). 21-32.
- ปรีศญา คูหามุข. (2562). การสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นไทยผ่านการเป็นเจ้าภาพการประกวดมิสยูนิเวิร์ส 2018 ประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=10261&context=chulaetd>
- ปรีศญา กัมพูสิริ, พงษ์ทิพย์ ศุภเศรษฐศิริ, และกิตติกรรณ์ นพอดมพันธ์. (2565). บทบาทนางงามในสังคมไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(8). 55-65. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/download/260457/176667>

เพจเฟซบุ๊กนาคเล่นน้ำ. (2568). *บรรยากาศการแสดงของทีมเยาวชน “นาคเล่นน้ำ”*

[Facebook page]. Facebook. สืบค้น 15 ตุลาคม 2568, จาก <https://www.facebook.com/naklennam>

เพจเฟซบุ๊กธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร. (2568). *บรรยากาศการประกวดในรอบ Keywords*

[Facebook page]. Facebook. สืบค้น 15 ตุลาคม 2568, จาก <https://www.facebook.com/profile.php?id=100095217529169>

เพจเฟซบุ๊กธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร. (2568). *มงกุฎธิดาปราสาทผึ้งสกลนคร ปี พ.ศ. 2566 –*

2567 [Facebook page]. Facebook. สืบค้น 15 ตุลาคม 2568, จาก <https://www.facebook.com/profile.php?id=100095217529169>

เพจเฟซบุ๊กมหัศจรรย์สกลนคร. (2568). *ตัวอย่างชุดผ้าครามที่ใช้ในการประกวดธิดาปราสาทผึ้ง*

สกลนคร [Facebook page]. Facebook. สืบค้น 15 ตุลาคม 2568, จาก <https://www.facebook.com/mahatsachansakon>

เพจเฟซบุ๊กมหัศจรรย์สกลนคร. (2568). *ปราสาทผึ้งที่ใช้ในประเพณีแห่ปราสาทผึ้งจังหวัดสกลนคร*

[Facebook page]. Facebook. สืบค้น 15 ตุลาคม 2568, จาก <https://www.facebook.com/mahatsachansakon>

รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, และสุमित อินทวงศ์. (2557). การประกวดนางงามกับระบบชายเป็นใหญ่ในพื้นที่สาธารณะ. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 3(1). 83-105.

<https://opac1.lib.buu.ac.th/medias3/bpe3n1p83-105.pdf>

วรพงศ์ ปลอดมุสิก. (2561). *การสื่อสารอัตลักษณ์ความงามผ่านกิจกรรมการประกวดมิสแกรนด์ไทยแลนด์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์].

<https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Worapong.Plo.pdf>

ศุภวัฒน์ นามปัญญา, และปัทมาวดี ชาญสุวรรณ. (2562). พัฒนาการและการประกอบสร้างขบวนแห่ปราสาทผึ้งจังหวัดสกลนคร. *วารสารช่อพะยอม*, 30(2). 195-204.

<https://dspace.spu.ac.th/server/api/core/bitstreams/074733d0-3c99-497d-a4b9-f09d8257410b/content>

อานนท์ สังวรดี. (2558). *อัตลักษณ์อีสานสู่งานศิลปกรรมร่วมสมัย*. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Denzin, N. (1978). *Sociological methods: A Sourcebook*. McGraw Hill.

Hall, S. (1996). Introduction: Who needs identity?. In S. Hall & P. du Gay (Eds),
Questions of cultural identity 3-4. Sage.

Mayes, W. (2010). Queens in the regime of beauty: Women and the post-socialist
public sphere in Laos. *Journal of Social Sciences, Chiang Mai University*,
22(1), 277-309. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jss/article/view/172916>

Nastasi, K., & Schensul, L. (2005). Contributions of qualitative research to the
validity of intervention research. *Journal of School Psychology*, 43(3),
177-195.

บทความวิจัย (Research Article)

Exploring English Learning Problems and Learning Strategies of Thai EFL Students: A Case Study of Undergraduates at a Public University in Thailand

Chayanant Pitikornpuangpetch^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เรียนในระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และกลยุทธ์ที่นักศึกษาใช้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาจำนวน 213 คน จาก 9 คณะ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่มย่อย ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงตีความและการวิเคราะห์ประเด็น

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับตัวนักศึกษามากที่สุด ได้แก่ การมีคลังคำศัพท์จำกัด และความกลัวที่จะพูดผิดและความเขินอาย รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ได้แก่ โอกาสในการเรียนภาษาอังกฤษจำกัด และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ไม่เอื้อต่อการฝึกฝนและการใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน ลำดับต่อมาคือ หลักสูตรและการประเมินผล ได้แก่ การใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม (การสอนที่เน้นไวยากรณ์) และการสอนเพื่อเตรียมสอบ ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับครูพบน้อยที่สุด ได้แก่ ครูไม่ได้จบเอกภาษาอังกฤษโดยตรงและขาดประสบการณ์ในการสอนภาษาอังกฤษ และวิธีการสอนของครูที่ทำให้นักศึกษาหมดกำลังใจในการเรียน ส่วนกลยุทธ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษา ได้แก่ การท่องคำศัพท์ การดูสื่ออินเทอร์เน็ต และฝึกฝนการพูด การใช้เกมหรือกิจกรรมในการเรียนภาษาอังกฤษ การใช้เพลงในการเรียนภาษาอังกฤษ และการสร้างความมั่นใจและกล้าพูดภาษาอังกฤษ ผลการศึกษานี้ให้ข้อมูล

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding author; email: chayanant.p@ubru.ac.th

(Received: 9 December 2025; Revised: 31 January 2026; Accepted: 10 May 2026)

ที่เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการปรับปรุงกลยุทธ์ในการสอนภาษาอังกฤษ และช่วยให้นักศึกษาเอาชนะอุปสรรคในการเรียนภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษ นักศึกษาไทย นักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย

Abstract

This research aimed to investigate English learning problems among university students in Thailand and the strategies they employed to improve their English proficiency. The participants consisted of 213 students from nine faculties at Ubon Ratchathani Rajabhat University. The research instruments included a questionnaire and focus group discussions, and participants were selected using purposive sampling. Data from the questionnaire were analyzed using descriptive statistics, while data from the focus group discussions were analyzed through interpretive analysis and thematic analysis.

The findings revealed that student-related problems were the most prominent, particularly limited vocabulary knowledge and fear of making mistakes, as well as shyness when speaking English. The second major area of difficulty involved the learning environment, including limited opportunities to learn English and an environment that was not conducive to practicing and using English outside the classroom. This was followed by curriculum and assessment issues, including traditional teaching methods (grammar-based instruction) and exam-oriented teaching. Teacher-related problems were found to be the least significant, comprising teachers' non-English major backgrounds and limited experience in teaching English, and teaching methods that demotivated students. The students' learning strategies included memorizing vocabulary, watching online media and practicing speaking, using games or interactive activities in English learning, learning English through songs, and building self-confidence and the willingness to

communicate in English. The results of this study offer valuable insights that can help educators refine their English teaching strategies and better support students in overcoming learning difficulties.

Keywords: English Learning Problems, Thai EFL Students, Undergraduates

Introduction

In today's world, English is essential and has become an international language for communication. Learning English is crucial in the digital era, as it is used in various fields, such as education, business, tourism, and politics. Advances in technology have contributed to the widespread knowledge of English. Nearly all websites and other forms of media are published in English, making it the primary medium of instruction for non-native speakers. English proficiency is not just a skill but an opportunity for a better life, providing pathways to successful careers, higher incomes, jobs in international organizations, and opportunities to study abroad. In Thailand, English has been taught as a Foreign Language (EFL) in the curriculum since 1995 (Techarachan, 2017), and Thai students are required to study English from primary school through university (Promluan, 2021). It seems they have spent at least 12 years learning English; however, they are still not successful at English-speaking. Many students struggle to speak and communicate effectively. English language education in Thailand faces several ongoing challenges. The Thai government has consistently worked to improve English language education. However, the policies on English language instruction have evolved with each administration, resulting in inconsistent implementation of these policies. Studies indicate that Thai learners struggle with English, resulting in relatively low proficiency scores compared to their ASEAN countries (Chuanpongpanich, 2021; Phongploenpis, 2019).

According to the English Proficiency Index (EPI) 2023 created by EF, Thailand ranked 8th, or 'very low,' among ASEAN countries and 101st worldwide out of 113 non-native English-speaking countries. Regarding English proficiency, Thailand lagged behind Singapore, the Philippines, Malaysia, Vietnam, Indonesia, Myanmar, and

Cambodia (Online Reporters, 2023). The country's performance on the EF EPI over time shows a gradual decline in English proficiency. In 2018, Thailand ranked 64th, with a 'low proficiency level.' The following year, it dropped to 74th and fell to 89th in 2020. In 2021 and 2022, the country's ranking declined, reaching 100th and 97th, respectively (Editorial, 2023). As a result, Thai students' English proficiency has increasingly fallen behind, and the situation is quite concerning. Furthermore, according to the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), the English proficiency scores of some first-year Thai students were categorized as basic users (A1 and A2). In the Thai educational system, these levels correspond to the skills typical of primary and junior high school students (Waluyo, 2019).

Statement of the Problems

Learning English is a significant challenge for Thai students. In this context, all students are required to take two foundational English courses, including English for Communication. Many students agree that it is very difficult, and some struggle to learn. Some students cannot communicate even basic sentences, while others fail to construct correct sentence structures. Some do not recognize the importance of English for their future. This raises questions for the researcher about why students face such difficulties in learning English.

Numerous previous studies have identified problems related to English learning and teaching in Thailand. For instance, Udomkiatsakul (2016) concluded that the English instructional problems of undergraduate students in private universities consisted of four aspects: instructor, learner, curriculum, and media instruction. Meanwhile, Than (2025) mentioned that the students' hindrances in developing communicative abilities were traditional grammar-focused instruction, exam-driven curricula, and limited opportunities for authentic English communication. Differences in teachers' language proficiency, limited opportunities for professional development, and insufficient learning resources intensify these challenges,

especially in rural contexts. Additionally, students' low motivation and fear of making mistakes further hindered their participation and practical use of English.

Oeamoum and Sriwichai (2020) reported that the problems in English Language Teaching (ELT) were related to the curriculum and content, consisting of insufficient study hours for each English course, inadequate courses for specific English skills, outdated curriculum, and inapplicable content to real life. For the problem related to teaching methods, there was a lack of specialists in teaching specific courses and interesting teaching techniques focusing on lecturing grammar rules and reading rather than practicing communication skills. Interestingly, in an international context, Aniuranti and Tsani (2024) identified multiple factors affecting English learning, and the result showed that pronunciation difficulties were mainly attributed to anxiety, accent confusion, classroom environment, and L1 interference. Vocabulary learning challenges stemmed from a lack of motivation, peer influence, learners' language ability, and unfamiliar vocabulary. In addition, grammar difficulties were associated with the complexity of grammatical rules, negative attitudes toward grammar, and a lack of motivation. Supasan (2021) concluded that students had problems related to themselves, such as a lack of opportunities to use English outside the class, thinking in Thai first before translating it into English, and preferring to study with English native speakers more than Thai teachers.

Although English teaching and learning problems in Thailand have been widely studied, research focusing on community-based universities in the northeastern region remains limited. Students in this context often have restricted access to English learning resources and limited opportunities to use English in daily life, which may result in learning challenges different from those in urban or international settings. Therefore, this study aims to investigate English learning problems and the strategies used in English learning in this specific context to provide context-specific insights that can support the improvement of curriculum design, teaching practices, and English teaching and learning in similar local higher education institutions.

Research Objectives

The objectives of this study are as follows:

- 1) To investigate the problems Thai EFL students encounter in learning English within a Thai university context, and
- 2) To identify the strategies that students can employ to effectively improve their English language skills.

Literature Review

English Language Teaching (ELT) in Thailand

English has been taught in Thailand for many decades, but it was officially designated as “English as the First Foreign Language” by the Ministry of Education in 1995 (Techarachan, 2017). Despite years of study, many Thai students still face challenges in learning English. In recent years, the number of research studies addressing the problems and difficulties in English learning and teaching among Thai undergraduates has significantly increased. Chuanpongpanich (2021) categorized the leading causes of difficulties in English teaching and learning into factors related to teachers, students, curriculum, and classroom management. Some studies have indicated that many English teaching problems stem from the curriculum or the teachers themselves. Dhanasobhon (2006) reported that the ELT challenges in Thailand were influenced by several factors, including the shift in the Education Act from centralization to decentralization, a shortage of qualified teachers, teachers’ efforts to encourage students to achieve communicative competence, and misconceptions among teachers that grammar and structure are unnecessary when teaching English for communication. Noom-ura (2013) noted that most Thai English teachers at the secondary level work at least 18 hours per week and often teach additional classes outside of regular hours. Due to their heavy workload, many teachers resort to traditional teaching methods, such as rote learning, grammar, and translation, using Thai as the medium of instruction, a teacher-centered approach, and spoon-feeding techniques.

Thai teachers often have limited opportunities to choose teaching methods, design curricula, and make instructional decisions (Methitham, 2014). Most teachers are required to adhere to the prescribed syllabus and complete the course in accordance with the lesson plan. Due to limited instructional time, some teachers continue to rely on traditional teaching approaches they are familiar with, such as the audio-lingual and grammar-translation methods. As mentioned by Nonkukhetkhong et al. (2006), teachers trained in a traditional educational system may find it challenging to adapt to the role reversal required in modern classrooms, where students are the primary participants. Additionally, various challenges related to students have been identified. Many students lack confidence due to inadequate knowledge of the English language, limited vocabulary, and insufficient communicative skills for real-world interactions. They also struggle with expressing critical thinking and logical reasoning (Pongpanich, 2011). Environmental factors contributing to these issues have also been noted.

Methods

Research Settings and Participants

This article forms part of a larger research project conducted at Ubon Ratchathani Rajabhat University, an institution dedicated to serving the needs of the local community in the northeastern region of Thailand. The participants consisted of 213 Thai EFL university students, including 154 females and 59 males. The students had different English background knowledge and had limited opportunities to use English in their daily lives. Therefore, the researcher is interested in investigating students' problems and English learning strategies to gain insights that may contribute to more effective English instruction in this context.

The study was conducted during the first semester of the 2023 academic year. All participants were enrolled in English for Communication, which is a compulsory subject for all students. The participants were diverse in terms of age, academic majors, and English language proficiency, each having at least 12 years of

experience learning English. As most of them were first-year students who had just graduated from secondary school, this phase marked a significant transition in their academic lives. It was believed that they could provide valuable insights into their experiences with English language instruction. Table 1 below presents the demographic information of the participants who completed the questionnaire in the first phase.

Table 1: Students' Demographic Information for Survey

Demographics	Details	Number	Percentage (%)
Gender	Male	59	27.70
	Female	154	72.30
Age	18-19 years old	155	72.77
	20-21 years old	51	23.94
	22-23 years old	6	2.82
	Above 24	1	0.47
Year	1	147	69.01
	2	56	26.29
	3	7	3.29
	4	3	1.41
Faculty	Humanities and Social Sciences	84	39.44
	Education	56	26.29
	Commuter Science	18	8.45
	Others	55	25.82
English Learning Experience	1 - 5 Years	15	7.04
	6 - 10 Years	44	20.66
	11-15 Years	139	65.26
	More than 16 years	15	7.04
Preference for English	Preference	147	69.01
	Not Preference	66	30.99

Table 1 presents a summary of the demographic information for the participants. Out of 213 participants, 154 were female (72.30%), and 59 were male (27.70%). The majority of participants (155, or 72.77%) were aged 18-19, followed by

those aged 20-21 (51 participants, 23.94%). Most participants were enrolled in the Faculty of Humanities and Social Sciences (84 participants, 39.44%), followed by the Faculty of Education (56 participants, 26.29%). In terms of English language learning, more than half of the students reported that they had studied English for 11-15 years (139 participants, 65.26%), followed by those who had studied for 6-10 years (44 participants, 20.66%). The categories of 1-5 years and over 16 years of study had the fewest participants. Additionally, nearly one-third of participants expressed a preference for English (147 participants, 69.01%), while 66 participants (30.99%) indicated that they did not like the language.

In the second phase, the focus group discussion was conducted, and the participants' demographic background is detailed in Table 2.

Table 2: Students' Demographic Information for Focus Group Discussion

No.	Gender	Age	Year	Major	Faculty	Length of English Studying (Years)
S1	M	19	1	English	Education	13
S2	F	18	1	English	Education	13
S3	F	18	1	Chinese	Humanities and Social Sciences	13
S4	F	18	1	English	Education	12
S5	F	20	1	English	Humanities and Social Sciences	10
S6	F	18	1	Special Education	Education	12
S7	F	19	1	English	Education	12
S8	M	19	1	General Science	Education	13
S9	F	19	1	English	Humanities and Social Sciences	14
S10	M	19	1	General Science	Education	12

Table 2 presents the ten students who voluntarily participated in the focus group discussion. Among them are seven females and three males, all of whom are first-year students from the Faculty of Education and the Faculty of Humanities and

Social Sciences. More than half of the participants majored in English and had been studying the language for 10 to 14 years.

Instrumentation

In this research, the instruments used included questionnaires and interview questions in focus group discussions. The questionnaire collected demographic information, as well as insights into the problems and methods related to English learning. It aimed to gather generalizable information regarding students' challenges in learning English. The questionnaire was designed to address the research questions and consisted of three sections (see Appendix A). Guided by the theoretical framework of English learning problems, the instrument was developed after an extensive review of relevant pedagogical theories and research literature and adapted from the framework of Chuanpongpanich (2021) and Udomkiatsakul (2016). A 5-point Likert scale was employed. The first section collected participants' demographic information through multiple-choice questions. The second section comprised 33 Likert-scale items focusing on students' English learning problems. The final section allowed participants to provide English learning strategies to improve their English proficiency. Participants completed an online survey questionnaire through Google Forms. Participants were asked to identify their English problems, with options ranging from 1) strongly disagree to 5) strongly agree.

The focus group interview questions consisted of 12 items and were developed in alignment with the quantitative data on English learning problems. During the interviews, several problems students face when learning English were identified. Additionally, data from these interviews were used to support the findings from the questionnaire. This data offered valuable insights into the issues from the students' perspective. Both the questionnaire and the interview questions were validated using the Index of Item-Objective Congruence (IOC) by three experts, each with over 10 years of experience teaching English. Following their recommendations, some items were revised to enhance the validity of the research. Furthermore, the

items in the survey questionnaire and the questions in the focus group were adapted from theoretical concepts related to English learning problems.

Before administering the questionnaire to the participants, a pilot study was conducted with 30 students who shared the same characteristics as the participants. This was done to verify the reliability of the survey tool. Following the pilot study, a focus group discussion was conducted. The questionnaire achieved a Cronbach's Alpha of .928, indicating that the research instrument had a high level of content validity and was acceptable for data collection. The researcher aimed to examine English learning problems in English for Communication, as it is a compulsory subject for all students, intended to enhance their English communication skills for everyday situations.

Data Collection and Analysis

To collect data, the researcher employed the mixed-method approach to discover English learning problems and learning strategies of Thai EFL students. In the first phase, a questionnaire was administered to participants. Students who agreed to take part received a link to an online questionnaire hosted on Google Forms. Each participant completed the questionnaire anonymously. The data collected from the questionnaire were analyzed using means and standard deviations. The second phase consisted of a focus group discussion. After completing the questionnaire, the researcher invited students in class to voluntarily participate in this activity. Ten students expressed interest and took part in the focus group discussion, which was conducted after the course had been completed. They were divided into two groups, and each group consisted of five members. It lasted approximately 60-75 minutes, during which audio recordings and field notes were taken. To protect the participants' identities, their real names were kept confidential, and they were assigned pseudonyms for the study (S1, S2, S3, ..., S10). Before data collection for both the survey and focus group discussions, participants were provided with instructions and an explanation of the research purpose. Regarding

ethical considerations, all participants were asked for their consent to have the sessions audio-recorded before the focus groups began. The collected data will be used solely for academic purposes related to this study

After the focus group discussions were completed, the audio-recorded interview script was transcribed verbatim in Thai and then translated into English. The data from field notes were also analyzed to support the insights gained from the audio recordings. An interpretive approach was employed in analyzing the interview data, which included coding categories and interpreting the meaning of the themes. The data from the interviews were transcribed and analyzed, resulting in the identification of prominent and emerging themes. All themes were categorized, and significant themes were reported (Creswell, 2014). The computed scores were analyzed according to the following rating scale: 5. $\bar{x}$ = 4.51-5.00 = strongly agree, 4. x = 3.51-4.50 = agree, 3. x = 2.51-3.50 = moderately agree, 2. x = 1.51-2.50 = disagree, 1. x = 1.00-1.50 = strongly disagree (Srisa-ard, 2010)

Results

The results are structured in alignment with the research questions and are presented in two sections. The first section identifies and categorizes the problems regarding Thai EFL students' English learning into four aspects: the problems related to students, curriculum and assessment, learning environment, and teachers. The second section explores the strategies students employ to enhance their English language skills.

1. Four Major Problems with English Learning Outcomes

In the first part, the results were derived from the questionnaire responses of 213 Thai EFL students enrolling in the English for Communication course. A Likert scale ranging from 1 to 5, where 1 indicates "Strongly Disagree," and 5 indicates "Strongly Agree," was administered. The average mean scores and standard deviations of students' English learning challenges in Thai EFL classrooms were presented in Table 3 below.

Table 3: Thai EFL Students' Problems in English Language Learning

No.	Students' English Learning Problems	Agreement		
		$\bar{X}$	S.D.	Meaning
1.	Student-Related Problems	2.95	1.12	Moderately Agree
2.	Teacher-Related Problems	1.53	0.92	Disagree
3.	Curriculum and Assessment-Related Problems	2.50	1.11	Disagree
4.	Learning Environment-Related Problems	2.57	1.20	Moderately Agree
Total		2.39	1.09	Disagree

According to Table 3, the average mean score for students' agreement regarding English learning problems among university students in Thailand is 2.39, which falls into the category of disagreement. The student-related problems had the highest average mean score at 2.95, followed by the learning environment at 2.57, and the curriculum and assessment at 2.50. The teacher had the lowest mean score at 1.53.

In the second part, the qualitative interview findings supported and enriched the questionnaire data by providing deeper insights into students' English learning problems. The interviews helped clarify and confirm the key challenges identified in the survey, thereby strengthening the overall interpretation and validity of the study's findings.

1.1 Student-Related Problem

1.1.1 Limited Vocabulary Knowledge

Some students indicated that a limited vocabulary hindered their ability to learn English. For instance, one student noted that many students struggled with vocabulary due to a limited word bank, which created problems when speaking - they could not think of how to express their ideas in English. This limitation also affected their listening skills. One student explained, "When I listen, I cannot understand what the words mean, and I struggle to grasp the main idea. Since our native language is Thai, we tend to think in Thai first and then translate into English, which slows down our thinking process. That is why we find it challenging to speak

and understand English.” Many Thai students had English learning problems because they lacked the vocabulary necessary to express their opinions effectively.

1.1.2 Fear of Making Mistakes and Shyness

In all four skills, seven out of ten students (S2, S3, S4, S5, S6, S8, and S10) agreed that speaking was the skill they struggled with the most. Many students expressed a lack of confidence when speaking English in front of their classmates, fearing they would be laughed at for making mistakes. Additionally, it was noted that many Thai students tend to be quite shy and hesitant to share their opinions in class. As S2 mentioned, “I am a shy person. I do not dare to speak, and I lack assertiveness. I am afraid that if I speak, I will make mistakes. While native speakers may not criticize me, my classmates will tease me if I make errors, which makes me afraid to speak English.” Similarly, S3 shared her experience of being shy and feeling afraid to speak because she worried about saying something wrong, even though she could communicate. She noted that listeners would not blame her for mistakes, but at school, her friends would tease her if she made an error, which discouraged her from speaking. Most students (S1, S4, S5, S6, S7, and S10) agreed that shyness is crucial for success in speaking English. They believed that spending years learning English would be in vain if they did not dare to speak. S10 offered an interesting perspective, stating that while some students could speak English fluently, they often lacked the assertiveness to do so. He felt that while the environment could impact English learning performance, it was not as significant as practicing alone. He concluded that if someone spoke with confidence, they would be able to communicate effectively.

1.2 Learning Environment-Related Problem

1.2.1 Limited English Learning Opportunities for Medium-Status Families

Students from affluent families often have greater access to learning resources, such as private tutors, English-language books, the Internet, language learning applications, and even international schools. In contrast, students from low-income families may lack these resources, which limits their opportunities to learn

and practice English outside of school. Some students, identified as S2, S6, and S9, expressed that they could not afford extra tutorial classes due to their family's middle-class status. Their parents did not have the budget to support enrollment in special English courses at cram schools. For instance, S6 elaborated on this issue, stating,

“Because of my family's financial situation, my parents didn't have much money, so they sent me to a school near our home. The teachers there only taught the basics; they weren't particularly skilled or outstanding. However, children from wealthier families could afford extra classes or attend schools in the city, giving them a significant advantage in gaining more language skills. Even though we study the same subjects, they have an edge.”

She pointed out that the more exposure someone has to English, the more proficient they will become. Additionally, S2 commented,

“I have never taken any extra English classes outside of school. Deep down, I sometimes feel jealous of friends who get to study with native speakers. It's frustrating; I've studied for over ten years and only reached this level, while they take short courses for three months and catch up to where I am. It would be amazing if I had the same opportunities as they do. In conclusion, family financial status matters a lot.”

Students from urban or higher-income families may experience more frequent exposure to English through travel, media, or social networks. Meanwhile, students from rural or underprivileged backgrounds may rarely hear or use English, which hinders their ability to absorb the language naturally. Some students noted that their family's financial situation significantly impacted their ability to learn English, creating barriers to their language development.

1.2.2 Non-Conductive Learning Environment: Limited Exposure and Practice Outside the Classroom

The students in this study indicated that the environment was one of the main challenges affecting their English learning development. They primarily mentioned the quality of schools, noting that those in rural areas did not provide the same level of education as urban schools. This disparity highlighted the

inequities in education. Interestingly, some students pointed out that the learning environment, particularly the quality of teachers, significantly impacted their English learning. For instance, S2 noted, “Some people who live far from the city don’t have much English proficiency because the teachers in rural areas are often not as skilled or proficient as those in urban schools. This can lead to incorrect knowledge or inaccurate pronunciation. Social factors, such as peers, also limit our learning opportunities.”

Many students faced limited opportunities for practicing in English outside the classroom or in real-life situations, which resulted in low confidence and poor fluency. They rarely used English outside of school, and their language skills remained weak without consistent practice. Many had little exposure to English in their daily lives, hindering their development, particularly in listening and speaking skills. Although they studied English in class, they tended to communicate in the E-San dialect or Thai with their friends. At home, they primarily spoke the E-San dialect with their parents. In summary, the surrounding environment did not effectively support English learning. As a result, students lacked motivation to learn English, as they did not use it daily.

1.3 Curriculum and Assessment-Related Problem

1.3.1 Traditional Teaching Methods - Grammar-Based Instruction

Teachers heavily relied on grammar translation and rote memorization instead of fostering interactive and communicative learning. This approach resulted in students developing strong reading and writing skills but weak listening and speaking abilities. Many students observed that English classes in Thailand still prioritized grammar teaching over communication. They needed to memorize sentence structures from grammar lessons to perform well on primarily multiple-choice exams. During their studies, they learned grammar rules, including various tenses, and focused on remembering how to construct sentences. However, they rarely had opportunities to practice or create their sentences. As one student, S5, pointed out, “Most schools’ curricula focus on grammar rather than on providing

students with practice in speaking and listening. Since the curriculum emphasizes grammar, teachers are also compelled to prioritize grammar in their teaching and assessments.”

In her reflections, S2 emphasized that the grammar-focused teaching methods employed during her schooling contributed to students’ lack of proficiency in spoken English. She explained, “...The school always prioritizes grammar, leading students to memorize lessons primarily for tests rather than for daily communication.” As a result, students struggle to communicate effectively in English; they can recall sentence structures but fail to understand how to apply them in various situations. Some students noted that at the primary level, they often repeated the same sentences and recited them.

1.3.2 Exam-Oriented Teaching

The teachers emphasized teaching grammar rules over using sentences for effective communication. Their focus was primarily on helping students pass exams rather than developing real-life communication skills. This exam-oriented teaching failed to encourage meaningful language use or fluency. When the students assessed their English learning challenges, they agreed that the curriculum and assessment were the top issues, followed by problems related to the students themselves, the teachers, and the learning environment. One student, S4, expressed the following opinion:

“The Ordinary National Educational Test (O-NET) and other examinations that teachers or schools aim to pass significantly affect the quality of teaching and students’ learning performance. Teachers prioritize performing well on these assessments, which leads them to concentrate more on the results rather than on students’ actual potential and aptitudes. If there were no evaluations, competition, or pressure, students would likely find learning English more enjoyable and easier.”

Thailand’s education system, which emphasizes internal quality assurance, could lower the quality of teaching. The reasons are that the teachers must prepare the documents for the evaluation criteria, and they do not have much time for teaching.

Out of ten students, more than half (S2, S3, S4, S5, S9, and S10) agreed that the educational system and assessment were the critical problems in English learning. For example, S5 elaborated, “The English curriculum in many schools focuses on grammar rather than speaking and listening. The curriculum emphasized grammar, so the teachers needed to focus on grammar according to the assessment in the curriculum.” In addition, S4 accepted that curriculum and assessment, such as O-NET or another test that the teachers or the schools aimed to get a good assessment, would result in teaching in the classroom and then to students. They prepared their teaching because they would like to get a good assessment. However, they focused more on the assessment than the students’ real potential, whether in what they were proficient in. In agreement with S10, he considered the curriculum the most important problem in English studies. He further mentioned, “The curriculum forces us to learn English this way. If someone does not like it, they will not like it. When teaching is too rigid, even simple things seem difficult. When students want to start learning, they cannot even get started, leading them to hate English.” The students believed that teachers having to prepare for both their performance evaluations for promotion and the assessment of student exams according to centralized standards reduced learning effectiveness. This was because teachers spent that time preparing for assessments instead of using it to teach students.

1.4 Teacher-related Problem

1.4.1 Non-English Major Teachers and Insufficient Experience in English Teaching

Many teachers who taught English at the primary level in rural areas did not graduate with English as their major. Due to a shortage of qualified English teachers, school administrators often had to assign teachers from other fields of study to teach English. This situation resulted in challenges in English learning. Some students (S1, S2, S3, S4, S9, S10) noted that because their teachers did not have English degrees,

they struggled to convey knowledge to the students effectively. S4 expressed the following opinion:

“In rural schools or remote areas, teachers may graduate in one specific field but are required to teach every subject due to a significant shortage of teaching staff. Although they are officially appointed based on their field of study, once they begin teaching, they must cover all subjects because there are not enough teachers. Additionally, schools in remote areas often lag behind urban development, reflecting educational inequality.”

Furthermore, many teachers may lack strong English language skills, impacting their ability to teach correct pronunciation, grammar, and usage, which reduces students’ exposure to accurate language input. S2 shared a similar opinion to S4:

“I want a teacher who graduated in the appropriate field. Beyond that, the teacher should also have experience speaking English. Sometimes, even if they have studied extensively or have never had real-life experience using the language, it doesn’t compare to what we are looking for, like having a native speaker teach us. That is why we prefer teachers with real experience using English frequently.”

1.4.2 Teaching Methods that Demotivated Students in English Learning

At the beginning of their English learning journey, teachers significantly influenced students’ preferences for the language. Kindergarten and primary school teachers played a crucial role in motivating students to learn English. Conversely, if teachers failed to engage students or create interesting activities, students often developed a negative attitude toward English. S1, S2, S3, and S4 all agreed that their early English teachers impacted their passion for the subject. For instance, S4 expressed a negative attitude towards certain English teachers, stating, “Some teachers make me not want to learn English. Sometimes, even when the answers are the same, one student is marked correct while another is marked wrong. This creates a negative attitude toward learning.” S4 further explained,

“Each teacher has different teaching techniques. Some focus on accents, while others are less concerned about it, as long as students are willing to speak. However, if some students make a mistake, those teachers may quickly argue or interrupt, which can cause

students to lose confidence and be afraid to express themselves or speak for fear of making a mistake.”

Similarly, S8 noted that learning English at the primary level is essential for developing language skills. However, based on S8’s experience, the teacher often played tapes for the students to listen to, without engaging with them or putting much effort into teaching. This highlights that teachers play a vital role in influencing students’ interest in learning English from a young age.

2. Learning Strategies Employed by Students to Enhance Their English Proficiency

The students employed various strategies to address English learning challenges and enhance their language skills. According to questionnaire data, engaging in different activities made the English learning process more effective.

2.1 Memorizing Vocabulary Memorizing vocabulary helps students better understand English. Regularly practicing vocabulary can be highly beneficial. Vocabulary is the foundation for learning English, as a strong vocabulary enables students to comprehend content more deeply and enjoy the learning experience.

2.2 Watching Online Media and Practicing Speaking Some students emphasized the importance of social media in developing English skills, pointing out that numerous channels are available online. They explained that students can use various resources, such as applications, websites, and online courses that focus on communication. Additionally, podcasts and English language teaching videos with subtitles are excellent tools for improving listening and speaking abilities. Students should practice their listening skills regularly by watching movies or listening to music. If they struggle with understanding their English lessons, they can turn to online media platforms like YouTube for additional support.

2.3 Using Games or Interactive Activities in English Learning The students noted that English games are a valuable part of their learning experience, making it enjoyable and educational. Some mentioned that participating in English camp activities encouraged students to be more confident in language use. They suggested

that teachers organize engaging teaching activities to create a relaxed classroom environment without overly focusing on grammar. Combining English learning with playing games encourages students to enjoy the process and enhances their overall learning experience.

2.4 Learning English through Songs Some students believed that listening to music is an effective way for students to acquire English. They noted that if teachers incorporate melodies into English lessons and use the lyrics to teach grammar, it would help students remember grammatical concepts.

2.5 Building Self-Confidence as well as the Willingness to Communicate in English The students suggested that they need to build self-confidence and be more willing to speak English. Even if mistakes are made, recognizing those errors allows learners to learn from them, which helps improve communication skills and personal development. They emphasized the importance of practicing speaking frequently without worrying about others' opinions, as excessive concern about others may increase fear and embarrassment when speaking. In addition, learners should take responsibility for their own learning by developing curiosity, intrinsic motivation, and a genuine interest in the English language.

Discussion and Conclusions

The current study investigated the problems Thai EFL students faced in learning English and the strategies students used to improve their English proficiency. Most of them reflected their English learning experience when they were at the primary and secondary levels. The findings are outlined as follows:

Learning English in Thailand presents several obstacles that hinder students from achieving fluency. The findings from both quantitative and qualitative approaches revealed consistent results. The problems students encountered in learning English were attributed to several interconnected aspects: the students themselves, the learning environment, the curriculum and assessment, and the teachers. The study's findings were quite consistent with Udomkiatsakul's (2016)

study, which stated that students had problems related to the instructor, learner, curriculum, and media instruction. Questionnaire results indicated that students assigned the least weight to teacher-related issues. However, this does not imply that problems related to teachers were nonexistent. Students still perceived that part of the problems in English learning stemmed from their learning behaviors, which contributed to their lack of success.

The research revealed that many students had a limited vocabulary and lacked a solid foundation in English, having started their studies at the primary level. Some students struggled with basic concepts, such as sentence formation, verb tenses, and parts of speech. This lack of vocabulary proficiency hampered their ability to speak fluently. These findings aligned with a previous study by Sasum and Weeks (2018), which suggested that Thai students could communicate in English, albeit not perfectly or fluently, and still required improvement in their English vocabulary and spelling. To address these issues, an English preparatory course should be designed with a strong focus on the development of vocabulary for communicative use. It could incorporate thematic vocabulary instruction, spoken practice through classroom activities such as role plays and discussions, and repeated exposure to new words in meaningful contexts. Such activities would enable students not only to memorize vocabulary but also to apply it confidently in spoken communication, thereby increasing their motivation and ability to improve English skills independently.

When students have a limited vocabulary, they may become shy and hesitant to participate in class discussions, feeling unable to speak or respond to teachers' questions. Many are afraid to speak English in front of their peers, worried that making mistakes will lead to teasing or embarrassment. Even students who can speak well often choose to remain silent, fearing they might be laughed at. From the researcher's perspective, Thai students tend to be quiet in English classes, lacking the confidence to express their opinions. They frequently hesitate to speak due to the fear of making mistakes or losing face. Students typically only offer

responses when required to answer questions for extra credit. This observation was consistent with findings from Than (2025), who noted that the students who were afraid of making mistakes tended to avoid participation and practical language application. Additionally, Thai cultural norms may contribute to this behavior, as students are taught to respect authority figures, which can inhibit their willingness to challenge ideas or engage freely in classroom discussions. Shyness and restraint are common traits among Thai students. The culture values humility and discourages standing out, making students hesitant to speak up, ask questions, or participate actively in English lessons. In the Thai education system, teachers typically assume a leading role while students are expected to be passive, obedient, and highly respectful toward them (Nonkukhetkhong et al., 2006). Furthermore, in Thai society, individuals who are confident and able to speak English with an accent similar to that of native speakers may be perceived as overconfident or excessively assertive. These findings were supported by other studies (e.g., Nuemaihom et al., 2019; Ritthirat & Chiramanee, 2014). In classrooms that employ traditional teaching styles, students' fear and anxiety about speaking English can lead to their reluctance to engage in conversation.

The teaching style in Thai classrooms primarily focuses on grammar and memorization, often at the expense of communication. In English classes across Thailand, grammar-based instruction is prevalent, mainly because examinations emphasize grammar knowledge. Consequently, teachers concentrate on teaching students sentence structure to help them pass these exams. This focus on grammar leaves students struggling to communicate fluently. Although grammar is an important aspect of learning English, it represents just one part of the language. English also encompasses vocabulary, pronunciation, listening, speaking, reading, and writing. If students only learn the rules, they may understand how the language functions but not know how to use it in real-life situations. Many Thai students have limited opportunities to use English daily, which means knowing grammar rules does not guarantee fluency in speaking or writing. While many Thai students can explain

grammar points, they often struggle with conversation. This challenge arises because grammar-focused lessons typically lack practical, real-life practice. Research findings aligned with previous studies (e.g., Noom-ura, 2013; Oeamoum & Sriwichai, 2020; Than, 2025), indicating that most teachers in Thailand utilize traditional teaching techniques, including grammar-focused instruction, exam-driven curricula, and reading. Despite a global trend in ELT toward a more communicative approach, most English instruction in Thai schools emphasizes the Grammar-Translation method. A recent study by Polrak (2019) highlighted that teaching methods such as ‘grammar-based learning,’ ‘exam-oriented learning,’ and ‘non-communicative learning’ significantly demotivate students in their English learning efforts. To enhance classroom productivity, Nonthaisong and Mantero (2017) recommended that teachers implement more authentic assessments. Instead of solely relying on multiple-choice tests, evaluations should focus on assessing students’ communicative language skills through speaking and listening tests.

Undoubtedly, a lack of motivation among students is a significant barrier to learning English. Many students possess a short-term goal: to pass their compulsory English courses. They often lack the motivation to achieve proficiency in the language. One possible reason could be that some students do not see the immediate value in learning English, especially if they do not have opportunities to use it daily. This lack of or low motivation can lead to poor effort and engagement (Than, 2025). Aniranti and Tsani (2024) summarized that a lack of motivation resulted from difficulties in learning vocabulary. Additionally, many Thai students in this context live in the northeastern part of Thailand, where the E-San dialect is prevalent. They mostly communicate in the E-San dialect with family and friends, leading to limited use of English in their surroundings. Consequently, these students may not feel that learning English is essential, making it challenging to engage with English lessons and reach their learning goals. Motivation is recognized as a crucial factor that influences success in language learning. Ushioda and Dörnyei (2021) concluded that the development of motivation is essential to a language learner's

success. Therefore, teachers can enhance students' motivation by incorporating more engaging classroom activities and teaching materials that capture their interest and encourage participation.

Interestingly, teachers' personalities and teaching styles also play a significant role in students' enthusiasm for learning English. If teachers rely on traditional methods such as rote learning, grammar-translation, or reading, they may demotivate their students. An authoritarian teaching style, for instance, can negatively impact students' attitudes toward English. Furthermore, students may harbor negative attitudes about English due to their experiences at the primary or secondary levels. This sentiment might stem from teachers relying on strict, lecture-based methods, discouraging interaction, creativity, or enjoyment. Such an approach can make learning English feel burdensome rather than engaging. When teachers rebuke students for mistakes or fail to foster a supportive classroom environment, students may feel embarrassed or fearful of speaking, leading to a dislike of learning English. Negative feedback from teachers or the fear of making mistakes can also diminish students' self-esteem. Some teachers may correct errors harshly or create an environment where students are afraid to make mistakes. This fear of failure can cause anxiety, shyness, and a lack of motivation to try. These findings aligned with the observations made by Yuh and Kaewurai (2021), which highlighted that students often face challenges linked to their teachers, including teacher-centered methods and a stressful classroom atmosphere. Teachers' negative or offensive feedback, along with the frequent use of Thai during instruction, reduced students' motivation to learn English.

Some teachers may not feel confident or passionate about teaching English, particularly if they do not major in the subject. When teachers are assigned to teach English without having graduated with a degree in the field, they often lack engaging activities to capture students' attention. This can result in a deficiency of experience and creativity in designing lessons that make learning enjoyable. Consequently, students pick up on the teachers' lack of enthusiasm, leading to decreased learning

excitement. Similar finding had been reported (e.g., Oeamoum and Sriwichai, 2020) that a lack of specialists in teaching specific courses and uninteresting teaching techniques affected the ELT; therefore, more professional development for teachers is needed. This situation also aligned with findings from Chuanpongpanich (2021) and Noom-ura (2013), all of which highlighted a shortage of qualified teachers. Some elementary school teachers are not English majors and are expected to teach multiple subjects based on the belief that educating young children does not require extensive subject expertise. Additionally, these teachers often have to juggle research initiatives to improve teaching quality alongside numerous administrative tasks to meet quality assurance standards. This can lead to inadequate preparation for teaching.

The learning environment is one of the critical problems affecting English acquisition among Thai students. Surprisingly, students perceive family socioeconomic status as influencing their progress in English language learning. This perception may reflect the inequality of opportunities in English education among students in remote districts or provinces, where access to the language remains limited despite the availability of online learning resources. The context in which they live greatly influences their motivation to learn. The number of foreign tourists in Ubon Ratchathani is limited, so the students rarely have many opportunities to practice English in real-life situations. Consequently, their motivation to use the language wanes, as they often perceive that they will have few chances to employ English after graduation. The learning environment fails to support their language acquisition, leaving students without real-world applications of English. When they do not see how English connects to everyday life, such as in job opportunities, travel, or friendships, and when teachers do not clarify these connections, students often question the value of learning the language. Research studies (e.g., Chuanpongpanich, 2021; Supasan, 2021; Than, 2025; Ulla, 2018) concluded that Thai students had minimal opportunities to use English in daily life because they

predominantly communicated in Thai at home. Therefore, they lacked exposure to practice using English in authentic situations.

Significantly, the students mentioned that vocabulary is one of the learning strategies to improve their English learning. Vocabulary knowledge is widely recognized as one of the foundational components of English language proficiency. Without a solid vocabulary, students cannot effectively express their thoughts, understand others, or engage in conversations. Mastery of vocabulary enables learners to decode written text, understand spoken messages, and express ideas clearly in both oral and written forms. Additionally, a strong vocabulary improves all language skills. According to Punnarungsee (2023), a broader vocabulary knowledge enables language learners to communicate more fluently and effectively, as vocabulary knowledge plays a crucial role in achieving accurate and appropriate language use.

Conclusions

This study aimed to investigate the problems faced by Thai EFL students in their English learning and the learning strategies to improve their English proficiency. The findings, derived from quantitative and qualitative research, highlighted various problems related to the students, learning environment, curriculum and assessment, and teachers. The survey findings revealed that listening was the most difficult, followed by writing, speaking, and reading; meanwhile, speaking skill was the most difficult for focus group students. Student-related aspects contributed to these difficulties, including limited vocabulary knowledge, fear of making mistakes and shyness. The learning environment posed another major issue. Many students came from middle-class families, limiting their English learning opportunities. The lack of a supportive learning environment and restricted exposure and practice outside of the classroom further hindered their progress. The curriculum and assessment approaches, particularly traditional teaching methods focused on grammar and exam-focused teaching, were also significant concerns. Additionally, problems

among teachers included non-English majors, a lack of English-teaching experience, and some teachers' teaching styles and characteristics that could negatively affect students' motivation to learn the language. To improve their English skills, students employed various strategies, such as memorizing vocabulary, watching social media content, practicing speaking more frequently, utilizing games or activities for learning, using songs to enhance their skills, and developing confidence in their speaking abilities.

Suggestions

Suggestions for Application

Based on the study's findings, several practical recommendations are proposed. English instruction should place greater emphasis on vocabulary development through meaningful and communicative activities that enable students to retain and use vocabulary in real contexts. Classroom practices should incorporate various activities such as discussion-based tasks, opinion sharing, games, role-play activities, and oral presentations to enhance students' communicative competence and confidence. Furthermore, the incorporation of a variety of instructional resources and the integration of web-based technologies, including online videos and interactive platforms, should be encouraged to support independent practice beyond the classroom. These approaches can increase students' motivation, promote active participation, and foster lifelong learning habits that support continuous English language development. Moreover, the institution should organize continuous professional development activities for English instructors that emphasize student-centered teaching approaches. These activities may include workshops on peer observation, technology-enhanced instruction, and hands-on training led by experienced educators, all of which can enhance teaching effectiveness and student engagement.

Suggestions for Further Studies

This study provides useful insights into students' English learning experiences at Ubon Ratchathani Rajabhat University. Although the study was conducted on a small scale, the results offer valuable implications for improving English teaching and learning within the university. Future research in broader contexts is recommended to enhance the applicability of the findings. It should be conducted across different subjects, student levels, and educational contexts. In addition to students' perspectives, incorporating teachers' viewpoints would provide deeper insights into instructional challenges and pedagogical practices in English teaching and learning.

References

- Aniuranti, A., & Tsani, M. H. N. (2024). Exploring the factors leading to Thai students problems in learning English elements. *Journal of English Language Teaching*, 9(1), 60–67. <https://doi.org/10.30998/scope.v9i1.21655>
- Chuanpongpanich, S. (2021). The challenges of Thailand in promoting the students' English skills to be an effective ASEAN citizen. *Santapol College Academic Journal*, 7(2), 229–238. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/scaj/article/view/249958>
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (4th ed.). SAGE.
- Dhanasobhon, S. (2006). English language teaching dilemma in Thailand. *Journal of Kasetsart Educational Review*, 22(1), 53–59.
- Editorial. (2023, December 3). Poor English is holding Thais back. *Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/2697054/poor-english-is-holding-thais-back>
- Methitham, P. (2014). Survey the landscape of ELT in Thailand: Offering new possibility for change. In *The 2014 WEI International Academic Conference Proceedings* (pp. 26–34). <https://www.westeastinstitute.com/wp-content/uploads/2014/07/Phongsakorn-Methitham-Full-Paper.pdf>

- Nonkukhetkhong, K., Baldauf, R. B., Jr., & Moni, K. (2006). Learner centeredness in teaching English as a foreign language: Teachers' voices. In *Proceedings of the 26th Annual Thai TESOL International Conference: Teaching, learning, researching: Three pillars of TESOL* (pp. 1–9). Thailand TESOL.
<https://espace.library.uq.edu.au/view/UQ:8562>
- Nonthaisong, K., & Mantero, M. (2017). The impact of language policy in the basic education core curriculum in Thailand. *Indonesian Journal of EFL Linguistics*, 2(2), 71–89. <https://doi.org/10.21462/ijefll.v2i2.31>
- Noom-ura, S. (2013). English-teaching problems in Thailand and Thai teachers' professional development needs. *English Language Teaching*, 6(11), 139–147. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1078705>
- Nuemaihom, A., Panduangkaew, R., & Rattanawaropas, W. (2019). English speaking difficulties encountered by Thai students upon communicating with Chinese students. In *Proceedings of the 2nd National and International Research Conference 2018 (NIRC II 2018)* (pp. 265–274). Buriram Rajabhat University.
<https://blog.bru.ac.th/wp-content/uploads/2019/06/Speaking-Difficulties-Waridtha-Proceedings.pdf>
- Oeamoum, N., & Sriwichai, C. (2020). Problems and needs in English language teaching from the viewpoints of preservice English teachers in Thailand. *Asian Journal of Education and Training*, 6(4), 592–601.
<https://doi.org/10.20448/journal.522.2020.64.592.601>
- Online Reporters. (2023, November 26). Thailand ranked 'very low' in English proficiency index. *Bangkok Post*.
<https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2692678>

- Polrak, M. (2019). Factors causing demotivation in English learning among Thai students in the Faculty of Agricultural Technology, KMITL. In *Proceedings of the 10th Hatyai National and International Conference* (pp. 1807–1819). Hatyai University.
[https://www.hu.ac.th/conference/conference2019/proceedings2019/FullText/03%20-%20ระดับนานาชาติ%20-%20ภาคบรรยาย/G14/G14So%20-%2003%20\(Montha%20Polrak\)%201807-1819.pdf](https://www.hu.ac.th/conference/conference2019/proceedings2019/FullText/03%20-%20ระดับนานาชาติ%20-%20ภาคบรรยาย/G14/G14So%20-%2003%20(Montha%20Polrak)%201807-1819.pdf)
- Pongpanich, N. (2011). A study of problems in English speaking in speech communication of management sciences students, Kasetsart University, Sriracha campus: October 2007 to September 2008. *Journal of Studies in the Field of Humanities*, 18(1), 85–97. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/article/view/54201>
- Phongploenpis, S. (2019). A comparative study of English language teaching in Thailand and other ASEAN countries. *International Journal of Management and Applied Science*, 5(3), 35–40.
- Promluan, Y. (2021). *Enhancing Thai primary school students' reading strategies, comprehension, and vocabulary knowledge through reading* [Master's thesis, Mahasarakham University].
<http://202.28.34.124/dspace/handle/123456789/1257>
- Punnarungsee, A. (2023). A study of vocabulary learning strategies and vocabulary size of first-year English major students at Maejo University. *Journal of Liberal Arts, Maejo University*, 11(1), 197–213. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/liberalartsjournal/article/view/259102>
- Ritthirat, N., & Chiramanee, T. (2014). Problems and obstacles to developing English speaking skills of Thai university students. In *Proceedings of the 15th Khon Kaen University Graduate Research Conference* (pp. 2839–2848). Graduate School, Khon Kaen University.
<https://gsbooks.gs.kku.ac.th/57/grc15/files/hmp39.pdf>

- Sasum, S., & Weeks, B. (2018). Why some Thai students cannot speak English fluently. In *Proceedings of the 3rd RSU National and International Research Conference on Science and Technology, Social Science and Humanities 2018* (pp. 361–367). Rangsit University.
<https://rsucon.rsu.ac.th/files/proceedings/inter2018/G4-IN18-021.pdf>
- Srisa-ard, B. (2010). *Kan-wi-jai-bueng-ton [Basic research]* (5th ed.). Suweeriyasan.
- Supasan, H. (2021). English teaching and learning problems in the general program of Bangbowitthayakhom School, Thailand. In *Proceedings of the AU Virtual International Conference 2021: Entrepreneurship and sustainability in the digital era, Assumption University of Thailand* (pp. 286–299). Assumption University Press. <https://repository.au.edu/items/4b39e14a-d931-4a64-adb8-fe1a994b4bfe>
- Techarachan, B. (2017). The development of the role of English in Thai language teaching policy. *Humanities and Social Sciences Journal*, 10(3), 121–139.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhsc/article/view/149500>
- Than, Y. W. (2025). Barriers to English proficiency in Thailand: An exploratory study. *Journal of Asian Language Teaching and Learning*, 6(2), 51–56.
<https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/2984>
- Udomkiatsakul, P. (2016). English instructional problems of undergraduate students in private universities, Pathumthani province. In *Proceedings of the 3rd National Conference & Research Presentation: Toward the second decade: Sustainability knowledge on research integration* (pp. 849–853). Nakhonratchasima College.
http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2559Vol4No1_106.pdf
- Ulla, M. B. (2018). English language teaching in Thailand: Filipino teachers' experiences and perspectives. *Issues in Educational Research*, 28(4), 1080–1094. <https://www.iier.org.au/iier28/ulla.pdf>
- Ushioda, E., & Dörnyei, Z. (2021). *Teaching and researching motivation* (3rd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351006743>

- Waluyo, B. (2019). Thai first-year university students' English proficiency on CEFR levels: A case study of Walailak University, Thailand. *The New English Teacher*, 13(2), 51–71. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/newenglishteacher/article/view/XXXXX>
- Yuh, A. H., & Kaewurai, W. (2021). An investigation of Thai students' English-speaking problems and needs and the implementation collaborative and communicative approaches to enhance students' English-speaking skills. *The Golden Teak: Humanity and Social Science*, 27(2), 91–107. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt/article/view/252425>

บทความวิจัย (Research Article)

ความเชื่อจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ
(หลวงปู่ศุลา สีริจันโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
Beliefs derived from Narratives Concerning Phra
Ratchawatcharathammasophon (Luang Pu Sila Sirichantho)
of Wat Phra That Muen Hin, Khao Wong District, Kalasin Province

ณัฐกฤตา นามมนตรี^{1*}Nutkitta Nammontree^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สีริจันโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการลงพื้นที่ภาคสนามและการเก็บข้อมูลเอกสาร ผลการวิจัยพบว่าเรื่องเล่ามี 5 ประเภท ได้แก่ 1. เรื่องเล่าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ 2. เรื่องเล่าวัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์ 3. เรื่องเล่าบุคคลศักดิ์สิทธิ์ 4. เรื่องเล่าสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ และ 5. เรื่องเล่าพืชศักดิ์สิทธิ์ ส่วนความเชื่อมี 6 ประเภท ดังต่อไปนี้ 1. ความเชื่อเรื่องบุคคล 2. ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3. ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง 4. ความเชื่อเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพ 5. ความเชื่อเรื่องโชคกลาง และ 6. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์

คำสำคัญ: ความเชื่อ เรื่องเล่า พระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สีริจันโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน

¹ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

*Corresponding author; email: n.nutkitta@gmail.com

(Received: 15 December 2025; Revised: 16 February 2026; Accepted: 11 April 2026)

Abstract

The objective of this research is to study the beliefs derived from narratives concerning Phra Ratchawachirathammasophon (Luang Pu Sila Sirichanto) of Wat Phra That Muen Hin, Khao Wong District, Kalasin Province. Based on field research and documentary data collection, the research findings reveal that the narratives can be categorized into 5 types: 1. Narratives of sacred places 2. Narratives of sacred objects 3. Narratives of sacred individuals 4. Narratives of sacred animals and 5. Narratives of sacred plants. Furthermore, the associated beliefs are classified into 6 categories as follows: 1. Beliefs in individuals 2. Beliefs in sacred entities/powers 3. Beliefs in amulets and talismans 4. Beliefs in health and well-being 5. Beliefs in fortune and luck and 6. Beliefs in astrology.

Keywords: Beliefs, Narratives, Phra Ratchawatcharathammasophon (Luang Pu Sila Sirichantho), Wat Phra That Muen Hin

บทนำ

ความเชื่อเกิดจากมนุษย์ในแต่ละท้องถิ่นมีปัญหาในการดำรงชีวิต เช่น เกิดภัยพิบัติ เกิดโรคภัยไข้เจ็บซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้ เป็นต้น น่าจะมีอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติบันดาลให้เป็นไปเช่นนั้น จึงควรที่มนุษย์จะทำให้อำนาจเหนือธรรมชาติพอใจและเมื่อพ้นภัยแล้วก็ควรจะแสดงความกตัญญูทวดด้วยการเซ่นสรวงหรือประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2521) สอดคล้องกับ ศิราพร ฐิตะฐาน (2535) กล่าวว่าความเชื่อจึงมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของสังคม เพื่อให้เกิดความสมดุลในการดำเนินชีวิต ความเชื่อจึงเป็น วัฒนธรรมซึ่งมีธรรมชาติเป็นตัวกำหนดที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม และความต้องการของคนในสังคมแต่ละยุคสมัย

ส่วนนิตยา วรรณกิตร์ (2563) กล่าวว่าความเชื่อ หมายถึงการยอมรับนับถือหรือยึดมั่นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน เมื่อเกิดการยอมรับจึงเกิดการแสดงออกของพฤติกรรมทั้งทางกายและทางใจ ความเชื่อหรือการยอมรับเป็นความรู้สึกลึกซึ้งที่เป็นนามธรรม อาจมีหลักฐานพิสูจน์หรือไม่ก็ได้ แต่จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวที่สำคัญในชีวิตของมนุษย์

ความเชื่อจึงเป็นผลมาจากพลังแห่งความศรัทธาจนเกิดเป็นการยอมรับนับถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มนุษย์ไม่สามารถหาสาเหตุของการเกิดสิ่งเหล่านั้นได้ บ้างคิดว่าเป็นอำนาจของพลังอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติที่บันดาลให้เป็นไปเช่นนั้น ดังนั้นมนุษย์จึงหาทางแก้ไขปัญหาความกลัวต่อสิ่งเหล่านั้นจะบันดาลให้มีอันเป็นไปในทางไม่ดีหรือโชคร้าย มนุษย์จึงแสดงออกโดยการเคารพ เชื่อฟัง นับถือ และกระทำการต่าง ๆ เพื่อให้อำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้นพึงพอใจ เมื่อมนุษย์เชื่อว่าอำนาจเหนือธรรมชาติพอใจแล้วจะบันดาลให้เกิดความสุข สวัสดิ์มงคล โชคลาภแก่ผู้ที่ปฏิบัติบูชาต่อไป

จังหวัดกาฬสินธุ์มีความอุดมสมบูรณ์จังหวัดหนึ่งในภาคอีสาน จากหลักฐานทางโบราณคดีบ่งบอกว่าเคยเป็นที่อยู่อาศัยของเผ่าละว้า ซึ่งมีความเจริญด้านอารยธรรมประมาณ 1,600 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2336 ท้าวโสมพะมิตรได้อพยพหลบภัยมาจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงพร้อมไพร่พล และมาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำป่าว แล้วได้นำเครื่องบรรณาการเข้าถวายสวามิภักดิ์ต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ต่อมาได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ยกฐานะขึ้นเป็นเมือง และพระราชทานนามว่า “เมืองกาฬสินธุ์” หรือ “เมืองน้ำดำ” ทั้งยังโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ท้าวโสมพะมิตรเป็น “พระยาชัยสุนทร” ครองเมืองกาฬสินธุ์เป็นคนแรก (กรมธนารักษ์, 2561)

ภาพ 1 ภาพพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่มหาศิลา สิริจันท)

ที่มา: อนุรักษ์ฤตา นามมนตรี (2568)

จังหวัดกาฬสินธุ์มีวัดที่เป็นศูนย์รวมความเชื่อและความศรัทธาที่น่าสนใจหลายวัดด้วยกัน วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นวัดที่มีเจ้าอาวาสคือ พระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่มหาศิลา สิริจันท) เป็นพระที่พุทธศาสนิกชนให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมากใน

ปัจจุบัน ดังที่ Somkiat Sintheeranun (2567) กล่าวว่าสังคมไทยกับความเชื่อ ความศรัทธาในพระเกจิอาจารย์นั้นไม่ได้ลดน้อยลงไปแต่นับวันจะมีความเลื่อมใสมากขึ้นหลวงปู่ศีลา เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหมื่นหิน ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ พระเถรอาจารย์ที่กำลังเป็นกระแสนิยมอันดับต้นๆจากดินแดนที่ราบสูงมีลูกศิษย์ลูกหาเคารพศรัทธาจำนวนมาก หลวงปู่ศีลาเป็นพระที่เปี่ยมด้วยเมตตา วิชาอาคมแกร่งกล้าพร้อมมีญาณหยั่งรู้อารยะจิต หลวงปู่บวชถวายชีวิตเพื่อดำรงพระพุทธศาสนา สอนอบรมชาวบ้านให้อยู่ในคุณงามความดี หลวงปู่ยังเป็นนักพัฒนาสร้างความเจริญให้กับชุมชน โรงเรียน โรงพยาบาล ช่วยเหลือสังคมตลอดมา ด้วยคุณงามความดีที่หลวงปู่ทุ่มเทให้กับพระศาสนาจนเป็นที่ประจักษ์ของศรัทธาสาธุชน จนทุกวันนี้หลวงปู่เป็นที่เคารพเลื่อมใสของประชาชนทุกชนชั้น ด้านวัตถุมงคลของหลวงปู่ก็ปรากฏว่าได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ราคาเพิ่มขึ้นทุกรุ่น พระใหม่ทีเพิ่งออกมีคนให้ความสนใจจองหมดภายในเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้นท่านจึงได้รับฉายานามว่า “เทพเจ้าแห่งเมืองน้ำดำ”

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความเชื่อจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศีลา สิริจันท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่ออธิบายความหมายของเรื่องเล่าว่ามีด้านใด อย่างไรบ้าง อีกทั้งยังสื่อให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศีลา สิริจันท) อันจะทำให้ทราบถึงเหตุผลของความเชื่อเกี่ยวกับหลวงปู่ศีลา สิริจันท ตามที่ได้รับฉายานามว่า “เทพเจ้าแห่งเมืองน้ำดำ” ในการดลบันดาลให้สิ่งต่าง ๆ ที่ร้องขอประสบความสำเร็จ และป้องกันอันตรายหรือสิ่งไม่ดีให้อันตรายหายไปหรือไม่เกิดขึ้น อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับหลวงปู่ศีลา สิริจันท นั้นยังมีความสำคัญในด้านต่าง ๆ ท่ามกลางเศรษฐกิจที่ตกต่ำในปัจจุบัน แต่จังหวัดกาฬสินธุ์ปรากฏนักท่องเที่ยวสาธุชนไปกราบไหว้สักการะอยู่อย่างเนืองแน่น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ดังที่ พิราบข่าวกาฬสินธุ์ (2564) รายงานข่าวว่า พลังศรัทธาความเชื่อของหลวงปู่ศีลา สิริจันท ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ นักท่องเที่ยวสายมุ่ทั่วทุกสารทิศเดินทางมาขอพร ทำให้ที่พักโรงแรมในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ถูกจองเต็มในช่วงวันหยุด ทั้งนี้คุณภาพของการวิจัยในเรื่องดังกล่าวยังสามารถศึกษาเชื่อมโยงให้เห็นถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสายมุ่ คำว่า “มุ่” มาจากภาพยนตร์สยองขวัญสัญชาติอินโดนีเซีย ชื่อว่า มูเตลู ศึกษาไสยศาสตร์ (Penangkal Ilmu Teluh) ฉายภาพยนตร์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1979 เป็นเรื่องราวของหญิงสาว 2 คนที่หลงรักชายคนเดียวกัน โดยมีการท่องเที่ยว มูเตลู มูเตลู คำว่า มูเตลู จึงหมายถึงความเชื่อ เรื่องลี้ลับ ของขลัง ไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ ในปัจจุบันมูเตลูเป็นการหลอมรวมความเชื่อเรื่องผี พุทธ พราหมณ์เข้าไว้ด้วยกัน คำว่า สายมุ่ มาจากคำเต็มว่า มูเตลู (ไทยรัฐออนไลน์, 2565)

ดังนั้น คำว่า “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสายมู” ในที่นี้ จึงมีความหมายว่า การท่องเที่ยวของคนที่มีความเชื่อ ศรัทธา และเคารพนับถือในเรื่องสิ่งลี้ลับ เรื่องเครื่องรางของขลัง ไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์จากสายพระเกจijaจารย์ที่มีความโดดเด่นในเรื่องดังกล่าวในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยที่น่าสนใจศึกษาต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สีริจโนโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สีริจโนโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวงจังหวัดกาฬสินธุ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. การศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สีริจโนโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของชานนท์ ไชยทองดี (2558) ได้กล่าวถึงเรื่องเล่าไว้ 7 ประการ ดังนี้ 1. เรื่องเล่าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ 2. เรื่องเล่าวัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์ 3. เรื่องเล่าเทพศักดิ์สิทธิ์ 4. เรื่องเล่าบุคคลศักดิ์สิทธิ์ 5. เรื่องเล่าสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ 6. เรื่องเล่าวิญญานศักดิ์สิทธิ์ และ 7. เรื่องเล่าพืชศักดิ์สิทธิ์
2. การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สีริจโนโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของกิ่งแก้ว อรรถากร (2519, อ้างถึงใน นิตยา วรรณกิตร์, 2563) โดยได้นำกรอบแนวคิดมาปรับใช้เพื่อความเหมาะสม ดังนี้ 1. ความเชื่อเรื่องบุคคล 2. ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3. ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง 4. ความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาน 5. ความเชื่อเรื่องโชคลาง และ 6. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล

1.1 ข้อมูลมุขปาฐะ

รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนที่มาเคารพสักการะหลวงปู่ศุลา สีริจโนโท

1.2 ข้อมูลลายลักษณ์

รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา วิจัย บทความ ข้อมูลจากเว็บไซต์ และเอกสาร

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษาวัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

3. ขอบเขตด้านวิทยากร หรือผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนที่มาเคารพสักการะพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สีริจโน) จำนวน 38 คน

1.4.3.1 พระสงฆ์ จำนวน 3 รูป

1.4.3.2 ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน

1.4.3.3 ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน

1.4.3.4 ประชาชนที่มาเคารพสักการะหลวงปู่ศุลา สีริจโน จำนวน 30 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นการรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยและกรอบแนวคิดเรื่องเล่าของชานนท์ ไชยทองดี (2558) และกรอบแนวคิดเรื่องความเชื่อ ของกิ่งแก้ว อตถากร (2519, อ้างถึงใน นิตยา วรรณกิตร์, 2563) และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สีริจโน) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นหรือตั้งคำถามเพื่อสอบถามข้อมูลจากพระ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนที่มาเคารพสักการะหลวงปู่ศุลา สีริจโน เพื่อทราบประเด็นที่ผู้ศึกษากำลังศึกษา

1.2.1 เก็บข้อมูลภาคสนามครั้งที่ 1 วันที่ 9 -10 กรกฎาคม 2568

1.2.2 เก็บข้อมูลภาคสนามครั้งที่ 2 วันที่ 9 -10 สิงหาคม 2568

1.2.3 เก็บข้อมูลภาคสนามครั้งที่ 3 วันที่ 6-7 กันยายน 2568

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดไว้ดังต่อไปนี้

2.1 วิเคราะห์เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สีริจโน) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 วิเคราะห์ความเชื่อเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันท)
วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

2.3 ขั้นตอนการสรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

2.4 ขั้นตอนการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันท)
วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

บทที่ 4 ความเชื่อเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา
สิริจันท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จังหวัดกาฬสินธุ์มีวัดที่เป็นศูนย์รวมความเชื่อและความศรัทธาที่น่าสนใจหลายวัดด้วยกัน วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเจ้าอาวาสคือพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่มหาศุลา สิริจันท) เป็นพระที่พุทธศาสนิกชนให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ดังที่ Somkiat Sintheeranun (2567) กล่าวว่าสังคมไทยกับความเชื่อ ความศรัทธาในพระเกจิอาจารย์นั้นไม่ได้ลดน้อยลงไปแต่นับวันจะมีความเลื่อมใสมากขึ้นหลวงปู่ศุลา เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหมื่นหิน ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ พระเถรจารย์ที่กำลังเป็นกระแสนิยมอันดับต้น ๆ จากดินแดนที่ราบสูงมีลูกศิษย์ลูกหาเคารพศรัทธาจำนวนมาก หลวงปู่ศุลาเป็นพระที่เปี่ยมด้วยเมตตา วิชาอาคมแกร่งกล้าพร้อมมีญาณหยั่งรู้วาระจิต หลวงปู่บวชถวายชีวิตเพื่อดำรงพระพุทธศาสนา สั่งสอนอบรมชาวบ้านให้อยู่ในคุณงามความดี หลวงปู่ยังเป็นนักพัฒนาสร้างความเจริญให้กับชุมชน โรงเรียน โรงพยาบาล ช่วยเหลือสังคมตลอดมา ด้วยคุณงามความดีที่หลวงปู่ทุ่มเทให้กับพระศาสนาจนเป็นที่ประจักษ์ของศรัทธาสาธุชน จนทุกวันนี้หลวงปู่เป็นที่เคารพเลื่อมใสของประชาชนทุกชนชั้น ด้านวัตถุมงคลของหลวงปู่ก็นั้นปรากฏว่าได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ราคาขยับขึ้นทุกรุ่น พระใหม่ทีเพิ่งออกคนเข้าคิวจองหมดภายในเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้นท่านจึงได้รับฉายานามว่า “เทพเจ้าแห่งเมืองน้ำดำ”

จากการศึกษาความเชื่อจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ในการวิจัยเรื่องความเชื่อจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้พบข้อมูลเรื่องเล่า 5 ประเภท ได้แก่ 1. เรื่องเล่าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ 2. เรื่องเล่าวัตถุศักดิ์สิทธิ์ 3. เรื่องเล่าบุคคลศักดิ์สิทธิ์ 4. เรื่องเล่าสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ และ 5. เรื่องเล่าพืชศักดิ์สิทธิ์

สามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1.1 เรื่องเล่าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ พบว่าสถานที่ที่ผู้คนให้ความเลื่อมใสศรัทธามักเกี่ยวข้องกับทางด้านศาสนาส่วนมากจะเป็นสถานที่ต่าง ๆ ที่อยู่ภายในวัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

1.1.1 เรื่องเล่าเกี่ยวกับสถานที่ก่อสร้างวัดพระธาตุหมื่นหิน เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้ในการก่อสร้างวัดพระธาตุหมื่นหินว่าเป็นสถานที่ที่มีความสงบ มีเทพเทวดาอารักษ์เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม

เรื่องเล่าที่ 1

ในอดีตบริเวณวัดพระธาตุหมื่นหินบริเวณนี้เป็นป่ามีต้นไม้ดงดงมีเชิงหิน หลวงปู่ศุลา สิริจันท ได้นั่งบำเพ็ญเพียรทำสมาธิที่บริเวณนี้ มองเห็นในญาณทิพย์พิเศษของท่านว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นแหล่งรวมความดีงาม มีเทวดาเทพารักษ์คอยดูแลปกป้องรักษา ท่านจึงเลือกที่จะสร้างวัดและให้ชื่อว่า “หมื่นหิน” เพราะบริเวณเชิงเขามีก้อนหินเป็นจำนวนมาก (ณรงค์ รดาเสริฐ, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอร่องคำ, การสัมภาษณ์, 6 กันยายน 2568)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าเรื่องสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ศุลา สิริจันท คือ เรื่องเล่าเกี่ยวกับสถานที่การสร้างวัดพระธาตุหมื่นหิน โดยหลวงปู่ศุลา สิริจันท ได้พบเห็นสถานที่แห่งนี้เป็นครั้งแรก เป็นสถานที่ที่มีความเงียบสงบ เหมาะแก่การสร้างวัดปฏิบัติธรรม หลวงปู่ศุลา สิริจันท จึงได้สร้างวัดขึ้นมา และกล่าวถึงเหตุผลที่ชื่อวัดว่า “วัดพระธาตุหมื่นหิน” เนื่องจากสถานที่แห่งนี้มีก้อนหินเป็นจำนวนมากมาย

1.1.2 เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลาการเปรียญวัดพระธาตุหมื่นหิน เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลาการเปรียญวัดพระธาตุหมื่นหินว่าเป็นสถานที่ที่มีเทพเทวดาอารักษ์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหมาะแก่การเคารพกราบไหว้บูชา

เรื่องเล่าที่ 2

นางสาวชนิกา เรืองนุช เล่าว่าก่อนที่จะประกอบพิธียกเสาศาลาการเปรียญวัดพระธาตุหมื่นหินได้เกิดสุริยุปราคาขึ้น และก่อนมาวัดมีเสียงไปกระซิบถึงที่บ้านว่า “อิเหนาว่าดหนองลูก” เพราะเมื่อก่อนขับรถผ่านก็เห็นแต่ป่าวัดเล็กๆ บางเรื่องก็เปิดเผยไม่ได้ ที่นี้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ธาตุศักดิ์สิทธิ์มีคนเข้ามาถวายหลวงปู่ด้าโลลามะ องค์ที่ 3 ของประเทศธิเบต และหลวงปู่ท่านเป็นองค์อุปถัมภ์พระธาตุพนม (ชนิกา เรืองนุช, การสัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2568)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าเรื่องสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ศุลา สิริจนโท คือ เรื่องเล่าเกี่ยวกับสถานที่การสร้างศาลาการเปรียญวัดพระธาตุหมื่นหิน โดยหลวงปู่ศุลา สิริจนโท ที่มีเหตุการณ์เกิดสุริยุปราคาเกิดขึ้น เชื่อว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์อีกสถานที่หนึ่งภายในวัดพระธาตุหมื่นหิน

1.1.3 เรื่องเล่าเกี่ยวกับเจดีย์วัดพระธาตุหมื่นหิน เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับเจดีย์วัดพระธาตุหมื่นหินว่าเป็นสถานที่ที่มีเทพเทวดาอารักษ์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหมาะแก่การเคารพกราบไหว้บูชา

เรื่องเล่าที่ 3

เมื่อก่อนบริเวณวัดเป็นทุ่งนาเหมือนเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีการก่อสร้างพระธาตุเจดีย์ให้คนได้เคารพกราบไหว้ เจดีย์วัดพระธาตุหมื่นหินเป็นศูนย์รวมอารยธรรมล้านนาล้านช้าง ออกแบบมาจากภาคเหนือ ศิลปวัฒนธรรมล้านช้างล้านนา (ชนิกา เรืองนุช, การสัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2568)

1.2 เรื่องเล่าวัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์ เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏเกี่ยวกับหลวงปู่ศุลา สิริจนโท โดยผู้ที่มาร่วมพิธีกรรมและชาวบ้านเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นตัวแทนและเป็นของศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม โดยวัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่คอยคุ้มครองและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับลูกศิษย์และผู้ที่มีความศรัทธาต่อหลวงปู่ศุลา สิริจนโท ได้แก่ พระเจ้าอนันตยศ วัตถุมงคลและเหรียญหลวงปู่ศุลา สิริจนโท น้ำมันจันทน์ตามณี หรือน้ำมันดอกอินทราปทุม มหาจินตามนต์

เรื่องเล่าที่ 4

พระเจ้าอนันตยศ เป็นพระประธาน ณ เจดีย์วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นศิลปะสมัยล้านนาสกุลช่างแพร่และลำปาง หลวงปู่ศุลา สิริจนโท นิยมเห็นว่าชื่อพระ

อนันตยศ พระราชบุตรในยุคนางจามเทวีสร้างไว้ จึงอาราธนาเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประจำวัดพระธาตุหมื่นหิน มีเรื่องราวปาฏิหาริย์เกี่ยวกับเรื่องการขอหน้าที่การงาน เลื่อนยศตำแหน่ง และอีกชื่อคือ พระฝนแสนห่า เนื่องจากเมื่ออัญเชิญพระพุทธรูปองค์นี้ไปงานหลวงปู่ที่จังหวัดมหาสารคาม ฝนไม่ตกในเขต อำเภอลือชัย แม้จะเป็นกลางฤดูฝนก็ตาม ชาวชาวบ้านแห่ตาย จึงมีการอัญเชิญกลับมา พอถึงเขตอำเภอลือชัย ได้เทลงมา 7 วัน 7 คืนอย่างน่าอัศจรรย์ (หลวงปู่ศุขลือชัย, 2565)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าเรื่องวัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ศุขลือชัย คือ พระเจ้าอนันตยศ ซึ่งเป็นพระประธานที่อยู่ภายในเจดีย์วัดพระธาตุหมื่นหิน ที่มีความเชื่อว่าหากผู้ใดร้องขอพรสิ่งใดก็จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ร้องขอ

1.3 เรื่องเล่าบุคคลศักดิ์สิทธิ์ เรื่องบุคคลศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ศุขลือชัย คือ เป็นบุคคลผู้มีความเชื่อที่สามารถสร้างอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สร้างเหตุการณ์ที่มีความพิเศษเหนือธรรมชาติ อันเกิดจากการสั่งสมวิชาความรู้และบุญบารมีด้วยความเพียรพยายามมาเป็นระยะเวลานาน หรืออาจเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับและเคารพนับถือจากชาวบ้านในชุมชน ด้วยความที่หลวงปู่ศุขลือชัยเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชนหรือสังคม จะเห็นได้ว่าเมื่อมีคนมาขอพรให้ช่วยในการรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วยหาย หรือมีอาการดีขึ้น หรือเมื่อต้องการจะสอบเข้าทำงาน ศึกษาต่อ สิ่งที่ต้องการนั้นจึงสัมฤทธิ์ผลได้ด้วยดี

เรื่องเล่าที่ 5

นางสาวณัชชา นามปักข์ เป็นพยาบาลที่โรงพยาบาลลพบุรีได้เล่าว่าได้ล้มป่วยหนักด้วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน โดยแพทย์ระบุว่าโอกาสรอดมีเพียง 50-50 เท่านั้น กระทั่งในปี พ.ศ. 2566 นางสาวณัชชาได้มีโอกาสมาพบหลวงปู่ศุขลือชัย และได้ตั้งจิตอธิษฐานขอพรเรื่องสุขภาพรวมถึงขอให้การผ่าตัดที่กำลังจะเกิดขึ้น ขอให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จากวันนั้นอาการของนางสาวณัชชาก็มีอาการดีขึ้นเรื่อยๆ และแพทย์แจ้งว่าอาการมีแนวโน้มในทางที่ดีขึ้น และเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2568 ที่ผ่านมานางสาวณัชชาได้มีโอกาสนำกำไลมงคลมาขอให้หลวงปู่เมตตาปลุกเสกให้ ซึ่งนางสาวณัชชาเล่าว่ามีผลต่อชีวิตของแฟนที่แต่เดิมมีภาวะตาบอดสี และเคยสอบเข้ารับราชการตำรวจไม่ผ่านในครั้งแรก แต่หลังจากมาพบหลวงปู่ศุขลือชัยในการสอบครั้งที่สองปรากฏว่าสามารถสอบผ่านได้สำเร็จต่อมาแฟนของนางสาวณัชชาเริ่มมีความเชื่อและศรัทธาหลวงปู่ศุขลือชัย มากขึ้น (ณัชชา นามปักข์, พยาบาลโรงพยาบาลลพบุรี, การสัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2568)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าเรื่องบุคคลศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ศุลา สิริจันโท คือเป็นบุคคลผู้มีความเชื่อว่าสามารถสร้างอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สร้างเหตุการณ์ที่มีความพิเศษเหนือธรรมชาติ อันเกิดจากการสั่งสมวิชาความรู้และบุญบารมีด้วยความเพียรพยายามมาเป็นระยะเวลายาวนาน หรืออาจเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับและเคารพนับถือจากชาวบ้านในชุมชน ด้วยความที่หลวงปู่ศุลา สิริจันโทเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชนหรือสังคม จะเห็นได้ว่าเมื่อมีคนมาขอพรให้ช่วยในการรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วยหาย หรือมีอาการดีขึ้น หรือเมื่อต้องการจะสอบเข้าทำงาน ศึกษาต่อ สิ่งที่ยื่นขอนั้นจึงสัมฤทธิ์ผลได้ด้วยดี

1.4 เรื่องเล่าสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ พบว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏ ได้แก่ พญานาคองค์ดำ ครุฑสีแดง จะเห็นได้ว่าเรื่องสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ศุลา สิริจันโท คือพญานาคองค์ดำ ที่เชื่อถือกันว่ามีพลังศักดิ์สิทธิ์หากผู้ใดได้มากราบไหว้ขอพรแล้วจะประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะผู้ที่มากราบไหว้ขอพรในเรื่องสุขภาพร่างกาย

เรื่องเล่าที่ 6

นายณรงค์ ยะพลหา เล่าว่าตนมีความเชื่อเรื่องการมากราบขอพรจากองค์พญานาคองค์ดำในเรื่องสุขภาพร่างกาย หลังจากที่มากราบไหว้ขอพรแล้วนายณรงค์มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดีขึ้น อาการเจ็บไข้ได้ป่วยต่างๆ ก็ทุเลาลง ร่างกายมีความแข็งแรงขึ้นกว่าที่เคยเป็น เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้นายณรงค์เกิดความเชื่อและศรัทธาในบารมีขององค์พญานาคองค์ดำ โดยเฉพาะในเรื่องการบำบัดเยียวยาทางกายและใจ (ณรงค์ ยะพลหา, การสัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2568)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าเรื่องสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ศุลา สิริจันโท คือพญานาคองค์ดำ ที่เชื่อถือกันว่ามีพลังศักดิ์สิทธิ์หากผู้ใดได้มากราบไหว้ขอพรแล้วจะประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะผู้ที่มากราบไหว้ขอพรในเรื่องสุขภาพร่างกาย

เรื่องเล่าที่ 7

นางสาวชนิกา เรืองนุช เล่าว่ามีเสียงกระซิบให้ตนเข้าไปกราบไหว้ครุฑสีแดงที่วัดพระธาตุหมื่นหิน นางสาวชนิกาจึงไปถามผู้ดูแลภายในวัดว่ามีครุฑสีแดงไหม และอยู่ที่ไหน ผู้ดูแลภายในวัดกล่าวตอบนางสาวชนิกาวามีครุฑสีแดงอยู่ที่กุฏิหลวงปู่ศุลา สิริจันโท หลังเก่า (ชนิกา เรืองนุช, การสัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2568)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าเรื่องสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ศุลา สิริจันโท คือพญาครุฑองค์แดง ที่มีผู้กล่าวว่ามีเสียงกระซิบปริศนาให้เข้าไปกราบไหว้ภายในกุฏิหลังเก่าของหลวงปู่ศุลา สิริจันโท

1.5 เรื่องเล่าพืชศักดิ์สิทธิ์ พบว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับพืชศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏ ได้แก่ ต้นโพธิ์ที่นำมาจากต้นพระศรีมหาโพธิ์ ประเทศอินเดีย และไม้ตะเคียน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าหลวงปู่ศุลา สิริจันโท มีนิมิตเห็นว่ามีต้นตะเคียนขนาดใหญ่ฝังอยู่ใต้พื้นดิน บริเวณที่กำลังจะก่อสร้างวัดพระธาตุหมื่นหิน จึงถือว่าเป็นต้นไม้มี่มีความศักดิ์สิทธิ์และนำความศักดิ์สิทธิ์มาให้แก่ทางวัดเพิ่มมากขึ้น

เรื่องเล่าที่ 8

วันที่ 24 กันยายน 2564 ชมรมสุ่มโพธิญาณเดินทางมากราบหลวงปู่ศุลา สิริจันโท ณ สวนสงฆ์แปะ ธรรมสังฆวัดโพธิ์ศรีสะอาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้นำต้นพระศรีมหาโพธิ์ หินหัวใจแม่ธรรมและพระบรมสารีริกธาตุ ถวายแด่องค์หลวงปู่ศุลา สิริจันโท จึงมีดำริให้นำต้นพระศรีมหาโพธิ์ หินหัวใจแม่ธรรมและพระบรมสารีริกธาตุ ไปไว้ที่วัดพระธาตุหมื่นหิน อีกทั้งนำต้นพระศรีมหาโพธิ์ ไปปลูกบริเวณหน้าศาลาพงษ์ศิริอนุสรณ์หรือทางทิศใต้ของพระธาตุหมื่นหินวัชรธรรมโสภณ (วัดพระธาตุหมื่นหิน, 2568)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าเรื่องพืชศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ศุลา สิริจันโท คือ ต้นโพธิ์ ที่มีกลุ่มชมรมสุ่มโพธิญาณถวายให้แด่หลวงปู่ศุลา สิริจันโท

2. ความเชื่อเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ในการวิจัยเรื่องความเชื่อจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จากข้อมูลที่ได้ศึกษาพบว่ามีความเชื่อเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 6 ประเภท ดังต่อไปนี้ 1. ความเชื่อเรื่องบุคคล 2. ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3. ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง 4. ความเชื่อเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพ 5. ความเชื่อเรื่องโชคลาง และ 6. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์

สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

2.1 ความเชื่อเรื่องบุคคล จะเห็นได้ว่ามีเหตุการณ์ทุพภิกขภัย หรือภัยที่เกิดจากการขาดแคลนอาหาร ข้าวยากหมากแพง เกิดขึ้นในช่วงที่หลวงปู่ศุลา สิริจันโทเกิด ทำให้ครอบครัวของหลวงปู่ศุลา สิริจันโท ต้องอพยพจากอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ไปอยู่ที่อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้ไม่ค่อยเกิดขึ้นบ่อยครั้งนัก

ความเชื่อเรื่องที่ 1

พระราชวัชรธรรมโสภณ เกิดเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2488 นามเดิมว่า ศิลา นิลจันทร์ (บิน) บิดานามว่า แก่น นิลจันทร์ และมารดานามว่า น้อย นิลจันทร์ เกิดที่บ้านเปิด ตำบลเปิด อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ในช่วงนั้น ครอบครัวอพยพจากภาวะทุพภิกขภัยมาพักที่บ้านส้อง ตำบลธาตุ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ จากนั้น ในปี พ.ศ. 2494 เมื่ออายุได้ 6 ปี ได้ย้ายภูมิลำเนามาอยู่อาศัย ณ บ้านเกิดของมารดา ที่บ้านธาตุประทับ (ในปัจจุบัน คือ บ้านยางกระธาตุ) อำเภอเขียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด (วิกิพีเดีย, 2568)

ความเชื่อเรื่องที่ 2

นางสุภาพ ไทยสงค์ เล่าว่าตนเคยได้ยินมาว่าหลวงปู่ศิลา สิริจันท เป็นลูกพญานาคที่อยู่ พระธาตุหล้าหนอง พระธาตุกลางแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย (สุภาพ ไทยสงค์, การสัมภาษณ์, 7 กันยายน 2568)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการกล่าวถึงเหตุการณ์ทุพภิกขภัย หรือภัยที่เกิดจากการขาดแคลนอาหาร ข้าวยากหมากแพง เกิดขึ้นในช่วงที่หลวงปู่ศิลา สิริจันทเกิด ทำให้ครอบครัวของหลวงปู่ศิลา สิริจันท ต้องอพยพจากอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ไปอยู่ที่อำเภอเขียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้ไม่ค่อยเกิดขึ้นบ่อยครั้งนัก

ส่วนอีกความเชื่อที่เกี่ยวกับหลวงปู่ศิลา สิริจันท คือ เชื่อว่าหลวงปู่ศิลา สิริจันท ในอดีตชาติเคยเป็นลูกพญานาคที่อยู่พระธาตุหล้าหนอง พระธาตุกลางแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย ล้วนแล้วแต่เป็นความเชื่อเกี่ยวกับบุคคลศักดิ์สิทธิ์ ทำให้หลวงปู่ศิลา สิริจันท เป็นบุคคลที่มีชาติกำเนิดพิเศษแตกต่างจากบุคคลทั่วไป ทำให้เกิดความศรัทธา นำเคารพเลื่อมใส ศรัทธา ก่อปรกับจริยวัตรปฏิบัติอันดีงามจึงทำให้ประชาชนทั่วทุกสารทิศทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศต่างพากันเคารพกราบไหว้ ร้องขอให้หลวงปู่ศิลา สิริจันท ช่วยเหลือสิ่งใดก็มักสำเร็จลุล่วงสมตั้งใจ ประสงค์ไปได้ด้วยดี

2.2 ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ภายในวัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่

2.2.1 รูปปั้นพระพรหม มีความเชื่อว่าพระพรหมคือเทพที่มีความศักดิ์สิทธิ์ในการสร้างมนุษย์ในโลก หากมนุษย์ในโลกนี้เดือดร้อนข้องใจมีปัญหาใด ๆ พระพรหมก็จะบันดาลให้หายไป และสำเร็จลุล่วงตามที่มนุษย์ร้องขอ

ความเชื่อเรื่องที่ 3

เจ้าของยาตมหงส์ไทยได้มาร่วมบุญเป็น 1 ในเศรษฐีที่มาสร้างรูปปั้นพระพรหมสูง 2 เมตร ประดิษฐานที่วัดสวนธรรมปิติ เจ้าของยาตมหงส์ไทย เป็นเจ้าของธุรกิจที่มีธรรมะ และมีจิตใจงดงามมาก (โปรดิวเซอร์ยัง, 2568)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการกล่าวถึงพระพรหม ซึ่งเป็นรูปปั้นที่ประดิษฐานอยู่ที่วัดสวนธรรมปิติ ซึ่งเป็นวัดของหลวงปู่ศุลา สิริจันทโร ไ้วว่าเจ้าของธุรกิจยาตมยี่ห้อหงส์ไทย ในอดีตเคยมีหนี้สินและเดินขายยาตมตามตลาดมาก่อน ต่อมาประสบความสำเร็จในการจำหน่ายยาตมยี่ห้อหงส์ไทยเป็นอย่างมาก จึงได้สร้างรูปปั้นพระพรหม เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้เคารพกราบไหว้ และมีความเชื่อว่าพระพรหมคือเทพที่มีความศักดิ์สิทธิ์ในการสร้างมนุษย์ในโลก หากมนุษย์ในโลกนี้เดือดร้อนข้องใจมีปัญหาใดๆ พระพรหมก็จะบันดาลให้หายไป และสำเร็จจุลวงตามที่มนุษย์ร้องขอ

2.2.2 พระนางจามเทวี มีความเชื่อในการขอพรเรื่องเนื้อคู่ การเรียน การสอบ

ความเชื่อเรื่องที่ 4

ความเชื่อว่าคนโสดมากราบไหว้ขอพรพระนางจามเทวีจะได้คู่แท้ ส่วนคนมีคู่ครองอยู่แล้วจะบันดาลให้รักนั้นยั่งยืน นอกจากนั้นยังสามารถขอพรในเรื่องการเรียน การสอบ การแข่งขัน และสิ่งที่ต้องการตามปรารถนา และการขอพรจะไหว้ด้วยดอกไม้ที่สวยงาม และการรำแก้บน (แต่งโมศิษย์หลวงปู่เจ้าคุณศุลา, 2568)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการกล่าวถึงพระนางจามเทวีไว้ว่าเป็นผู้มีบุญบารมี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดพระธาตุหมื่นหินไว้ว่า หากผู้ใดต้องการขอพรในเรื่องความรักกล่าวคือ ถ้าเป็นคนโสด หากมากราบขอพรก็จะได้พบเนื้อคู่ หากเป็นคนมีคู่ครองอยู่แล้วก็จะทำให้ความรักยั่งยืนยาวนานมั่นคง

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในเรื่องการขอพรในเรื่องหน้าที่การงาน การเรียน การสอบเข้าแข่งขันต่างๆ หากต้องการความสำเร็จก็สามารถมากราบขอพรพระนางจามเทวีได้และก็จะสัมฤทธิ์ผลสำเร็จสมดังสมประสงค์ทุกประการ แต่ถ้าหากประสบผลสำเร็จแล้วให้นำดอกไม้มาถวายและรำแก้บนถวายพระนางจามเทวี

2.2.3 ท้าวเวสสุวรรณ มีความเชื่อในเรื่องขอพรในเรื่องการเรียน การสอบ การแข่งขัน และสิ่งที่ต้องการตามปรารถนา

ความเชื่อเรื่องที่ 5

พระครูปลัดพัฒนศิษฐ์ สิริปัญโญ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุหมื่นหิน จังหวัดกาฬสินธุ์ กล่าวว่า ท้าวเวสสุวรรณ ที่วัดนี้มีอายุราว 50 ปี มีลูกศิษย์นำมาถวายให้ หลวงปู่ศิลา สำหรับองค์ท้าวเวสสุวรรณมีสีดำทอง หล่อด้วยโลหะ หลวงปู่ตั้งชื่อให้ว่า "ปู่เวสองค์ดำ" ชาวบ้านที่มากราบไหว้หลายคนเดินทางกลับมาเพื่อแก้บน เมื่อถวายเสร็จแจกจ่ายชาวบ้านทั้งหมดเป็นมหาทาน ซึ่งคนที่มาขอส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการงาน โชคลาภ ค้าขาย เจรจาดิตต่อซื้อขาย (ไทยรัฐออนไลน์, 2567)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการกล่าวถึงท้าวเวสสุวรรณองค์ดำในด้านมีความศักดิ์สิทธิ์กราบไหว้ขอพรสิ่งใด ผู้ขอพรมักสมฤทธิ์ผลสมประสงค์ดังที่ต้องการ สิ่งของเครื่องเซ่นไหว้ในท้าวเวสสุวรรณองค์ดำ ได้แก่ หัวหมู ไก่ต้ม ไข่ไก่ เมื่อถวายเสร็จแจกจ่ายชาวบ้านทั้งหมดเป็นมหาทาน ซึ่งคนที่มาขอส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการงาน โชคลาภ ค้าขาย เจรจาดิตต่อซื้อขาย ตอนนี้มีคนเดินทางมาแก้บนท้าวเวสสุวรรณเกือบทุกวัน

2.2.4 พญาครุฑ มีความเชื่อในเรื่องขอพรในเรื่องการเรียน การสอบ การแข่งขัน โชคลาภ และสิ่งที่ต้องการตามปรารถนา

ความเชื่อเรื่องที่ 6

นางสาวชนิกา เรืองนุช เล่าว่ามีเสียงกระซิบปรีศนามาที่ตนเองว่าให้เข้าไปหาครุฑสีแดงที่วัดพระธาตุหมื่นหิน ตนจึงไปถามผู้ดูแลว่าที่ไหนมีครุฑสีแดง ผู้ดูแลวัดจึงบอกแก่นางสาวชนิกาว่า ครุฑสีแดงมีอยู่ที่กุฏิหลวงปู่หลังเก่า นางสาวชนิดา ขอพรเรื่องโชคลาภก็สำเร็จสมดังปรารถนา (ชนิกา เรืองนุช, การสัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2568)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการกล่าวถึงพญาครุฑว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สร้างโดยช่างที่มาจากวัดทางภาคเหนือ และมีการกล่าวถึงเสียงกระซิบปรีศนาให้มากราบไหว้พญาครุฑที่กุฏิหลังเก่าของหลวงปู่ศิลา สิริจันท ที่เชื่อว่าเป็นเสียงของพญาครุฑ

2.2.5 พญานาคองค์ดำ มีความเชื่อในเรื่องหน้าที่การงานและการเงิน และก็ได้ประสบผลสำเร็จสมความตั้งใจ สำหรับผู้ที่ได้รับพรตามคำขอแล้ว หากจะมาแก้บน มักนิยมถวาย ได้แก่ น้ำแดง ไข่ หัวหมู และดอกไม้ โดยเฉพาะดอกดาวเรือง ซึ่งเป็นดอกไม้ที่มีความหมายเป็นสิริมงคล

ความเชื่อเรื่องที่ 7

นางแดง บรรณาลัย เล่าว่า ในส่วนของพญานาคองค์ดำ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดพระธาตุหมื่นหิน ประชาชนมักมากราบไหว้และขอพรด้วยเช่นกัน เช่นเดียวกับคุณแม่แดงที่เคยขอในเรื่องหน้าที่การงานและการเงิน และก็ได้รับผลสำเร็จสมความตั้งใจ สำหรับผู้ที่ได้รับพรตามคำขอแล้ว หากจะมาแก้บน มักนิยมใช้ของถวายที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ น้ำแดง ไข่ หัวหมูและดอกไม้ไหว้ โดยเฉพาะดอกดาวเรือง ซึ่งเป็นดอกไม้ที่มีความหมายมงคล (แดง บรรณาลัย, การสัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2568)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการกล่าวถึงพญานาคองค์ดำว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดพระธาตุหมื่นหิน หากใครมีเรื่องเดือดร้อนคับข้องใจ หรือต้องการขอพรในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สมปรารถนา ก็จะกราบขอพรพญานาคองค์ดำ หากสำเร็จผลดังที่ต้องการก็จะถวายด้วยน้ำแดง ไข่ หัวหมูและดอกดาวเรือง

2.3 ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง มีความเชื่อในเหรียญหลวงปู่ศุลา สิริจินโท เหรียญของหลวงปู่ศุลา สิริจินโท จะมีไว้ให้บูชาภายในวัดพระธาตุหมื่นหิน และวัดสวนธรรมปิติ (ธรรมอุทยานหลวงปู่ศุลา สิริจินโท) สร้างขึ้นเพื่อสงเคราะห์ชาวบ้านเพื่อให้บรรเทาทุกข์ ให้สมหวังในสิ่งที่ปรารถนา แคล้วคลาดปลอดภัยในการเดินทางและป้องกันภัยอันตรายจากภูต ผี ปีศาจ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจส่งต่อคนรุ่นหลังให้ระลึกถึงคุณงามความดี

ความเชื่อเรื่องที่ 8

นางณิรัฐธมา เชื้อกู่ณะ ให้สัมภาษณ์ว่านางณิรัฐธมาเริ่มมีความศรัทธาอย่างจริงจังในองค์หลวงปู่ศุลา หลังจากที่เคยตั้งจิตอธิษฐานขอพรในเรื่องการงานและการเงิน ซึ่งต่อมาก็พบว่าชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี การเงินมีความคล่องตัวมากขึ้น ส่วนการงานก็ราบรื่น ไม่มีปัญหาอุปสรรค นางณิรัฐธมาจึงเกิดความศรัทธาอย่างมาก และได้นำเครื่องรางของขลังติดตัวไว้เสมอ ซึ่งเป็นสร้อยคำหลวงปู่ศุลาได้ปลุกเสกไว้ ภายในบรรจุเศษจีวรของหลวงปู่ ถือเป็นสิ่งที่นางณิรัฐธมาเคารพบูชาเป็นอย่างยิ่ง (ณิรัฐธมา เชื้อกู่ณะ, การสัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2568)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าแสดงให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับการห้อยเหรียญหลวงปู่ศุลา สิริจินโท ในการขอพรเรื่องการงานและการเงิน ซึ่งต่อมาก็พบว่าชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี การเงินมีความคล่องตัวมากขึ้น ไม่ติดขัดเหมือนเมื่อก่อน ส่วนการงานก็ราบรื่นดียิ่งขึ้น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธามากยิ่งขึ้น

2.4 ความเชื่อเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพ มีความเชื่อในเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพ เป็นการเคารพนับถือและความเชื่อที่ผู้มาพึ่งพิงกับหลวงปู่ศุลา สิริจนโท ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของประชาชน ที่เข้ามารักษาและเชื่อว่ารักษาได้จริง

ความเชื่อเรื่องที่ 9

นางสาวณัฐชา นามปักษ์ เป็นพยาบาลอยู่ที่โรงพยาบาลลพบุรี เล่าว่าเริ่มจากเหตุการณ์เมื่อปี พ.ศ. 2555 นางสาวณัฐชาล้มป่วยหนักจากอาการกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน โดยแพทย์ระบุโอกาสรอดมีเพียง 50-50 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2566 นางสาวณัฐชาได้มีโอกาสมาพบหลวงปู่ศุลา สิริจนโท และได้ตั้งจิตอธิษฐานขอพรเรื่องสุขภาพ รวมถึงขอให้การผ่าตัดที่กำลังจะเกิดขึ้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จากวันนั้นอาการเจ็บป่วยและสุขภาพโดยรวมของนางสาวณัฐชาก็ดีขึ้นโดยลำดับ แพทย์ได้แจ้งอาการว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้น (ณัชชา นามปักษ์, พยาบาลโรงพยาบาลลพบุรี, การสัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2568)

จากตัวอย่างข้างต้น สะท้อนให้เห็นในเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพ เป็นการเคารพนับถือและความเชื่อที่ผู้มาพึ่งพิงกับหลวงปู่ศุลา สิริจนโท ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของประชาชน ที่เข้ามารักษาและเชื่อว่ารักษาได้จริง

2.5 ความเชื่อเรื่องโชคลาง จากข้อมูลที่ศึกษา พบดังต่อไปนี้

ความเชื่อเรื่องโชคลางในการอาบน้ำมนต์หลวงปู่ศุลา เสริมสิริมงคล

ความเชื่อเรื่องที่ 10

เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2568 เวลา 14.00 น. พระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจนโท) เป็นประธานฝ่ายสงฆ์อธิษฐานน้ำมนต์จินตามณี ณ วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ จากนั้นเวลา 22.00 น. สาธุชนจำนวนมาก เข้าร่วมพิธีอาบน้ำมนต์ ซึ่งเป็นฤกษ์มหามงคลจันทรคราสในคืนพระจันทร์สีแดงอิฐ เพื่อเสริมสิริมงคล (Ch7HD News, 2568)

จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่า มีการสะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง ในด้านฤกษ์ยามต่าง ๆ กล่าวคือ พิธีอาบน้ำมนต์จินตามณี ณ วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้กำหนดไว้ว่าเวลา 22.00 น. คือ เวลาดีงามเป็นฤกษ์มหามงคลจันทรคราสในคืนพระจันทร์สีแดงอิฐ เหมาะแก่การทำพิธีอาบน้ำมนต์ เพื่อเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ให้ผู้เข้าร่วมพิธีอาบน้ำมนต์ด้วยกันทุกคน

2.6 ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่า

ความเชื่อเรื่องที่ 11

พิธีอาบน้ำมนต์ประจำเดือนกันยายน 2568 หรือที่เรียกว่า “พิธีอาบน้ำมนต์จินตามณี” (หุงน้ำมนต์อินทราปทุม มหาจินตามนต์) จัดขึ้นในวันอาทิตย์ ที่ 7 กันยายน 2568 ณ วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ นั้นมีลำดับขั้นตอนเวลาในการทำพิธีกรรม คือ พิธีอาบน้ำมนต์จินตามณี ณ วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้กำหนดไว้ว่าเวลา 22.00 น. คือ เวลาตั้งมาเป็นฤกษ์มหามงคลจันทรคราสในคืนพระจันทร์เสี้ยวอสิริ เหมาะแก่การทำพิธีอาบน้ำมนต์ เพื่อเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ให้ผู้เข้าร่วมพิธีอาบน้ำมนต์ด้วยกันทุกคน โดยมีพระครูสังฆรักษ์อุบลอคมโม พระครูวุฒิปัญญาวิศิษฐ์ พระครูปลัดวชิรโสภณญาณ พระครูปลัดธรรมกิตติปัญญาวิโร พระมหาธรรมญาณ กิตติโร ทำพิธีอธิษฐานโอสถวาสนาจินตามณีและนารายชื่อในช่วงพิธีกลางวันสวดเสริมชะตายุทธราตรีแห่งจันทรคราส ในเวลา 22.00 -24.00 น. (วัดพระธาตุหมื่นหิน หลวงปู่ศุลา สิริจันทโร, 2568)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันทโร) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันทโร) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังต่อไปนี้ 1. เรื่องเล่าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ 2. เรื่องเล่าวัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์ 3. เรื่องเล่าบุคคลศักดิ์สิทธิ์ 4. เรื่องเล่าสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ และ 5. เรื่องเล่าพืชศักดิ์สิทธิ์ เป็นการกล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับหลวงปู่ศุลา สิริจันทโร วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันทโร) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังต่อไปนี้ 1. ความเชื่อเรื่องบุคคล 2. ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3. ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง 4. ความเชื่อเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพ 5. ความเชื่อเรื่องโชคลาง และ 6. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องความเชื่อจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจนโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องเล่าและความเชื่อเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจนโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาร่องรอยเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจนโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามีเรื่องเล่า 5 ประเภท ได้แก่ 1. เรื่องเล่าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ 2. เรื่องเล่าวัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์ 3. เรื่องเล่าบุคคลศักดิ์สิทธิ์ 4. เรื่องเล่าสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ และ 5. เรื่องเล่าพืชศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ผู้วิจัยพบข้อมูลมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของชานนท์ ไชยทองดี (2558) ศึกษาเรื่องนิทาน ตำนาน เรื่องเล่า : อัตลักษณ์และความหมายทางวัฒนธรรมใน **จังหวัดศรีสะเกษ** ผลการศึกษาพบว่า มีเรื่องเล่าไว้ 7 ประการ ดังนี้ 1. เรื่องเล่าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ 2. เรื่องเล่าวัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์ 3. เรื่องเล่าเทพศักดิ์สิทธิ์ 4. เรื่องเล่าบุคคลศักดิ์สิทธิ์ 5. เรื่องเล่าสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ 6. เรื่องเล่าวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ และ 7. เรื่องเล่าพืชศักดิ์สิทธิ์ และสอดคล้องกับสายป่าน บุริวรรณชนะ (2555) ศึกษาเรื่อง **อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์กับการสร้างเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ : ขนบนิยมและพลวัตในประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง** เป็นการศึกษาเหตุการณ์สำคัญในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตพระเกจิอาจารย์ของไทย รวมถึงขั้นตอนความเป็นวีรบุรุษทางศาสนา มักเป็นไปตามขนบนิยมที่พบในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตพระเกจิอาจารย์ของไทย รวมถึงขั้นตอนความเป็นวีรบุรุษทางศาสนา มักเป็นไปตามขนบนิยมที่พบในเรื่องเล่าของศาสนบุคคลในคัมภีร์พุทธศาสนา ที่ว่ามีเหตุการณ์ย่อยและขั้นตอนบางขั้นตอนที่แตกต่างกันอันนับว่าเป็นลักษณะอันเป็นพลวัตในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ของไทย ลักษณะของอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ที่พบในชีวิตประวัติพระเกจิอาจารย์ของไทย มีทั้งที่เป็นไปตามขนบนิยมทางพระพุทธศาสนาและที่เป็นพลวัตด้วยอิทธิพลของสังคมวัฒนธรรมไทย อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์จากขนบนิยมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ 1) การมีตาทิพย์ หูทิพย์ 2) ปฏิสัมพันธ์กับอมนุษย์ 3) ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ในอดีต 4) ความสามารถในการระลึกชาติ 5) ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ปัจจุบันด้วยญาณ 6) ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ในอนาคต 7) ความสามารถในการหยั่งรู้วาระจิตของผู้อื่น 8) การสำแดงฤทธิ์ด้วยวิธีต่าง ๆ 9) การบรรลุธรรมและญาณสมบัติ 10) การปรากฏลักษณะของผู้มีบุญ 11) ความสามารถสั่งสอนธรรมได้เป็นอัศจรรย์ 12) ความสามารถในการทำสัตว์ให้เชื่อหรือสื่อสารกับสัตว์ด้วยอำนาจเมตตา 13) การบรรเทาโรคร้ายไข้เจ็บด้วยอำนาจการกำหนดจิต และ 14) เหตุมหัศจรรย์ในช่วงมรณภาพและการจัดการสรีรสังขาร

จากการวิจัยเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สีริจโน) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับ เรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์กับการสร้างเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ : ขนบนิยมและพลวัตในประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง ในประเด็นเรื่อง เรื่องเล่าบุคคลศักดิ์สิทธิ์ เกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ของไทยลักษณะของอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ที่มีความพิเศษ เช่น การมีตาทิพย์ หูทิพย์ ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ในอดีต ความสามารถในการระลึกชาติ ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ปัจจุบันด้วยญาณ ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ในอนาคต ความสามารถในการหยั่งรู้วาระจิตของผู้อื่น การสำแดงฤทธิ์ด้วยวิธีต่าง ๆ การด้วยอำนาจการกำหนดจิต หากแต่ในงานวิจัยนี้มีความแตกต่างหรือข้อค้นพบใหม่จากงานวิจัยดังกล่าวคือ 1.เรื่องเล่าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ 2. เรื่องเล่าวัตถุศักดิ์สิทธิ์ 3. เรื่องเล่าสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ และ 4. เรื่องเล่าพืชศักดิ์สิทธิ์

จากการศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สีริจโน) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามีความเชื่อ 6 ประเภท ดังต่อไปนี้ 1. ความเชื่อเรื่องบุคคล 2. ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3. ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง 4. ความเชื่อเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพ 5. ความเชื่อเรื่องโชคลาง และ 6. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ ทำให้ผู้วิจัยพบข้อมูลมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทัศน์ ประทุมแก้ว และคณะ (2563) ศึกษาเรื่องคติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาศาลปูตาของชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ ผู้ศึกษาได้เสนอแนวคิดเรื่องคติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาปูตาของชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ จะเห็นได้ว่าชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ มีคติความเชื่อในการดำเนินชีวิตที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ คือ 1. มีความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ 2. มีความเชื่อที่สืบทอดมาจนกลายเป็นประเพณี 3. มีความเชื่อในเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ และ 4. มีความเชื่อในเทพเจ้า การบูชากราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน เข้าใจว่ามีอำนาจบางอย่างคุ้มครองอยู่ ความเชื่อจึงเกิดจากสภาวะที่บุคคลให้ความมั่นใจและพร้อมที่จะปฏิบัติตามสิ่งที่มองเห็นและสิ่งที่มองไม่เห็น ซึ่งเป็นอำนาจลึกลับที่มีผลทำให้มนุษย์ได้รับผลกระทบปัจจุบันจึงมีพิธีกรรมต่าง ๆ

อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของเปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องสัตว์ในพิธีกรรมพื้นบ้าน จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า สัตว์ที่นำมาเป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมพื้นบ้านในจังหวัดพะเยามี 2 ลักษณะคือ สัตว์ตัวจริงและสัตว์ที่เป็นภาพแทน โดยสัตว์ดังกล่าวจะมีหน้าที่ 2 ประการคือ เป็นเครื่องบูชาสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ และเป็นตัวแสดงประกอบเรื่องราวในพิธีกรรม ซึ่งสาเหตุที่นำสัตว์ดังกล่าวมาเป็นเครื่องประกอบพิธีนั้นล้วนเป็นระบบความคิดและความเชื่อของกลุ่มคนที่เป็นเจ้าของ พิธีกรรมที่มีต่อสัตว์ชนิดต่าง ๆ

ได้แก่ 1. สัตว์ที่นำมาเป็นเครื่องประกอบพิธี ล้วนเป็นสัตว์ที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้เพื่อการบริโภคและใช้ในกิจกรรมของครอบครัว 2. การบูชาสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติด้วยสัตว์ที่พิธีกรรมกำหนดเป็นวิธีปฏิบัติที่บรรพบุรุษได้กระทำมาแล้วและต่างได้รับผลตามที่มุ่งหวัง 3. สิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติสถิตอยู่ในอีกโลกหนึ่งที่มีลักษณะเป็นโลกที่คู่ขนานและมีสภาพแวดล้อมคล้ายกับโลกมนุษย์ อาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่สิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติบริโภคจึงไม่แตกต่างจากอาหารของมนุษย์ 4. การบูชาสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติด้วยสัตว์ที่มีภูมิหลังที่ดี มีสัญญาณความหมายหรือมีคุณสมบัติที่ทำให้ผู้บูชาได้รับผลตอบแทนที่ดีและสมหวังในสิ่งที่ปรารถนา 5. สัตว์บางชนิดที่เป็นเครื่องประกอบพิธีทำหน้าที่เสมือนองค์ประกอบของเนื้อหาพิธีกรรมที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมพิธีเข้าใจเนื้อหาของพิธีกรรมได้ดียิ่งขึ้นกับทั้งสะท้อนสัญญาณบางประการที่พิธีกรรมนั้นต้องการจะสื่อให้ทราบ

สอดคล้องกับผลการวิจัยของทิพวัลย์ ธรรมเพียร และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง **ความเชื่อและพิธีกรรมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่อง ฤกษ์สังหาร** จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าความเชื่อในละครโทรทัศน์เรื่อง ฤกษ์สังหาร ได้แก่ ความเชื่อด้านโหราศาสตร์ ความเชื่อเรื่องบุคคล ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ซึ่งความเชื่อที่ปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่อง ฤกษ์สังหาร เป็นความเชื่อที่อยู่เหนือธรรมชาติ ที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้โดยวิทยาศาสตร์ แต่อาศัยความเชื่อด้านโหราศาสตร์เป็นหลักมาช่วยคลบกันทำให้เกิดผลสำเร็จนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเรื่ององค์ประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ พิธีอาบน้ำมนต์จินตามณี พิธีไหว้ครู (พิธีปารายาย) เป็นต้น
2. ควรศึกษาเรื่องบทบาทหน้าที่ของเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันโท) วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมธนารักษ์. (2561). *ประวัติจังหวัดกาฬสินธุ์*. <https://kalasin.treasury.go.th/th/about/>
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2521). *คติชาวบ้านอีสาน*. อักษรวัฒนา.
- ชานนท์ ไชยทองดี. (2558). นิทาน ตำนาน เรื่องเล่า : อัตลักษณ์และความหมายทางวัฒนธรรมใน จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิถีสังคมมนุษย์*, 3(1), 162-181.
- ณัฐกฤตา นามมนตรี. (2568). ภาพถ่ายพระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศุลา สิริจันท) [ภาพถ่าย].
- แดงโมศิชย์หลวงปู่เจ้าคุณศุลา. (2568). โปสถ์มหาอุดม ณ วัดพระธาตุหมื่นหิน. Facebook. https://www.facebook.com/profile.php?id=61581139326357&locale=th_TH
- ทิพวัลย์ ธรรมเพียร, พิชัยรัตน์ภรณ์ เปียปิ่นทอง, และนารีนารถ วงษ์ปรีดา. (2564). ความเชื่อและ พิธีกรรมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่อง ฤกษ์สังหาร. *วารสารมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 16(1), 104-113.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2565, 4 เมษายน). เปิดที่มามูลเหตุคืออะไร ทำไมใคร ๆ ก็หันมาเป็นสายมู. *ไทยรัฐ*. <https://www.thairath.co.th/horoscope/belief/2355760>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2567, 15 พฤษภาคม). สายมูแท้ให้ท้าวเวสองค์ดำอายุ50 ปี ขอพรหลวงปู่ศุลา จ.กาฬสินธุ์ แก่บนไก่อัดพันตัว. *ไทยรัฐ*. <https://www.thairath.co.th/scoop/interview/2785912>
- นิตยา วรรณกิตร์. (2563). พินิจ “คติ” และ “คน” ด้วยศาสตร์ “คติชนวิทยา” (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). อภิชาติการพิมพ์.
- เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์. (2564). ความเชื่อเรื่องสัตว์ในพิธีกรรมพื้นบ้าน จังหวัดพะเยา. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 8(1), 41-57.
- โปรดิเวเซอร์ยูง. (2568). พาหนะของ"พระพรหม" คือ>>>พญาหงส์และเรื่องบังเอิญมากคือ เจ้าของยาตมหงส์ไทย...ได้มาร่วมบุญเป็น 1 ในเศรษฐี [Video]. Facebook. https://www.facebook.com/reel/707779658908723?locale=th_TH
- พิราบข่าวกาฬสินธุ์. (2564). พลังศรัทธาหลวงปู่ศุลา สิริจันท กระตุ้นเศรษฐกิจท่องเที่ยวจังหวัด กาฬสินธุ์. <https://www.kalasinnews.com/economic/20381>.
- วัดพระธาตุหมื่นหิน. (2568). แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ประวัติความเป็นมาของต้นพระศรีมหาโพธิ์. เจดีย์วัดพระธาตุหมื่นหิน.

วัดพระธาตุหมื่นหิน หลวงปู่ศิลา สิริจนโท. (2568). *อาบน้ำมนต์ประจำเดือนกันยายน ๒๕๖๘ “พิธีอาบน้ำมนต์จินตามณี” (หุงน้ำมนต์อินทราปทุม มหาจินตามนต์) วันอาทิตย์ ที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๘ ณ วัดพระธาตุหมื่นหิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์*

[Image attached]. Facebook. https://www.facebook.com/profile.php?id=100069085418685&locale=th_TH

วิกิพีเดีย. (2568). *พระราชวัชรธรรมโสภณ_(ศิลา_สิริจนโท)*. [https://th.wikipedia.org/wiki/พระราชวัชรธรรมโสภณ_\(ศิลา_สิริจนโท\)](https://th.wikipedia.org/wiki/พระราชวัชรธรรมโสภณ_(ศิลา_สิริจนโท))

ศิราพร ฐิตะฐาน. (2535). แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย. ใน *ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย หน่วยที่ 1-7* (พิมพ์ครั้งที่ 4, น. 5). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สายป่าน ปุริวรรณชนะ. (2555). *อิทธิปาฏิหาริย์กับการสร้างเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์: ขนบนิยมและพลวัตในประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. 10.14457/CU.the.2012.1580

สุทัศน์ ประทุมแก้ว, พระวีระพงษ์ โคษา, และจักรกฤษ ทองมี. (2563). คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาศาลปู่ตาของชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์*, 5(3), 645-655.

หลวงปู่ศิลา สิริจนโท. (2565). *พระเจ้านันทยศ พระประธาน ณ เจดียวัดพระธาตุหมื่นหิน อ. เขาวง จ. กาฬสินธุ์ อนันตยศ ที่หมายความว่า มีมากด้วยยศศักดิ์ เป็นศิลปะสมัยล้านนาสกุลช่างแพร่และลำปาง* [Image attached]. Facebook.

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=540028694805442&id=100063949470165&set=a.421601739981472>.

Ch7HD News. (2568). *อาบน้ำมนต์ “หลวงปู่ศิลา” เสริมสิริมงคล เมื่อวานนี้ (7ก.ย.68) เวลา 14.00 น. พระราชวัชรธรรมโสภณ (หลวงปู่ศิลา สิริจนโท) เป็นประธานฝ่ายสงฆ์อธิษฐานน้ำมนต์จินตามณี ณ วัดพระธาตุหมื่นหิน อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์* [Image attached].

Facebook. <https://shorturl.asia/pLRql>

Somkiat Sintheeranun. (2567). 12 พระเกจิมาแรงปี 67. <https://xn--b3c4abbt1ad8heme5n7dta.com/12-new-era-monks-are-hot/>

บทความวิจัย (Research Article)

ลักษณะการใช้ภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาว ภูไทและเขมร:

กรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

Characteristics of Thai Language Usage among Lao, Phu Thai,
and Khmer Ethnic Children: A Case Study in Roi Et Provinceหนึ่งฤทัย ม่วงเย็น^{1*} ขนิษฐา ใจมโน² บุญชู ภูศรี³และทรงภพ ขุนมธุรส⁴Neungreuthai Muangyen^{1*}, Kanita Chaimano², Boonchoo Poosri³,and Songphop Khunmathurot⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ลักษณะการใช้ภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาว ภูไทและเขมร: กรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการออกเสียงและการใช้คำภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาว ภูไท และเขมร กลุ่มละ 5 คน รวม 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการซักข้อมูลรายบุคคลโดยใช้ภาพเล่าเรื่อง วิเคราะห์ข้อมูลการออกเสียงด้วยสัทอักษรสากล (IPA) วิเคราะห์คลังคำศัพท์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าความถี่และร้อยละ

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
Doctor of Philosophy Program in Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang
Rajabhat University

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University

³ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Faculty Of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University

⁴ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
Faculty of Education, Naresuan University

*Corresponding author; email: neungreuthai@reru.ac.th

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการใช้ภาษาไทยสะท้อนภาวะการธำรงรักษาภาษาแม่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวมีภาวะธำรงภาษาที่เข้มแข็ง โดยพบการแปรภาษาจากภาษาแม่ในการออกเสียงภาษาไทยมากที่สุด ทั้งด้านหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ และมีคลังคำศัพท์ภาษาไทยและใช้คำภาษาชาติพันธุ์ปะปนมากที่สุด ในทางตรงกันข้าม กลุ่มชาติพันธุ์เขมรอยู่ในภาวะวิกฤตใกล้สูญ เนื่องจากมีคลังคำศัพท์น้อยที่สุดและไม่พบการใช้คำภาษาเขมรเลย ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยอยู่ในภาวะเปลี่ยนผ่านโดยพบการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

คำสำคัญ: ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

Abstract

This research, entitled Characteristics of Thai Language Use Among Lao, Phu Thai, and Khmer Ethnic Children: A Case Study of Roi Et Province, employed both quantitative and qualitative methodologies. The objective of the study was to analyze and compare the pronunciation and lexical usage of the Thai language among ethnic minority children in Roi Et Province. The sample consisted of fifteen Grade 2 primary school students, comprising five participants from each of the three ethnic groups: Lao, Phu Thai, and Khmer. The research instrument was an individual elicitation interview employing picture-based narrative prompts. Phonetic data were analyzed using the International Phonetic Alphabet (IPA), lexical inventories were examined, and quantitative data were analyzed through frequency and percentage distributions.

The findings revealed that the characteristics of Thai language use reflect significantly different degrees of mother-tongue maintenance among the three groups. The Lao ethnic group demonstrated the strongest level of language maintenance, exhibiting the highest frequency of mother-tongue interference in Thai pronunciation across consonantal, vocalic, and tonal phonemes, as well as possessing the largest Thai lexical inventory with the most frequent code-mixing of ethnic vocabulary. In contrast, the Khmer ethnic group was found to be in a critically endangered state, as evidenced by the smallest lexical inventory and the complete absence of Khmer lexical items in their speech. The Phu Thai ethnic group,

meanwhile, was situated in a transitional state, characterized by the incorporation of English loanwords in their communication.

Keywords: Thai as a second language, ethnic children, Roi Et Province

บทนำ

ภาษาเป็นรหัสในการสื่อสารที่มนุษย์ใช้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ และความรู้สึกระหว่างกัน ประกอบด้วยเสียงและความหมายที่เป็นระบบ ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาตนเอง ถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น และสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชน ภาษาจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ทั้งภาษากลาง (ภาษาราชการ) และภาษากลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน และจากการศึกษานโยบายภาษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2564 - 2565) (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ม.ป.ป., น. 2 - 3) มีกรอบแนวคิด "ภาษาเพื่อสันติสุขที่ยั่งยืน" โดยเน้นการใช้ภาษาแม่เป็นรากฐานในการเรียนรู้ภาษาไทย ส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่นควบคู่กับภาษาไทยในการศึกษา และยอมรับความหลากหลายทางภาษา ดังที่ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2549) กล่าวถึงภาษาชาติพันธุ์ว่ากำลังเผชิญสภาวะวิกฤตจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และอิทธิพลของภาษาใหญ่ระดับชาติ ส่งผลให้ภาษากลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในภาวะถดถอย นโยบายที่ชัดเจนและการจัดการที่มีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมการใช้ภาษาที่หลากหลายและฟื้นฟูการดำรงอยู่ของภาษากลุ่มชาติพันธุ์

ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีบทบาทในฐานะภาษาแม่ (mother tongue) ซึ่งเป็นภาษาแรกที่เกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์ ด้วยวิธีการเลียนแบบและถ่ายทอดจากบุคคลในสังคมเดียวกัน เป็นการสร้างความเข้าใจที่อาศัยทฤษฎีพื้นฐานในการแรกรับภาษาแม่ ดังที่ พิณทิพย์ ทวยเจริญ (2547) ได้อธิบายแนวคิดของ Skinner (1975) ได้เทียบโยงการพัฒนาภาษาแม่จากการศึกษาพฤติกรรมของสัตว์และเสนอว่าพัฒนาภาษาของเด็กเป็นการแสดงพฤติกรรมใช้คำพูดหรือ verbal behavior ซึ่ง Chomsky (1959) ได้เสนอแนวคิดแย้งว่าเด็กพัฒนาภาษาขึ้นมาได้เนื่องจากเด็กทุกคนเกิดมาพร้อมมีลักษณะเพื่อการเรียนรู้ภาษา (language acquisition device) ซึ่งทำงานในการสร้างสมมุติฐาน เพื่อทำความเข้าใจความซับซ้อนของภาษาประมวลออกมาเป็นกฎทางไวยากรณ์ สร้างเป็นความสามารถในการใช้ภาษา การศึกษาร่วมกันระหว่างนักภาษาศาสตร์ นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยา เห็นตรงกันว่าพัฒนาภาษาแม่จะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ ความสามารถทางภาษาโดยกำเนิด พัฒนาการทางพุทธิปัญญาและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

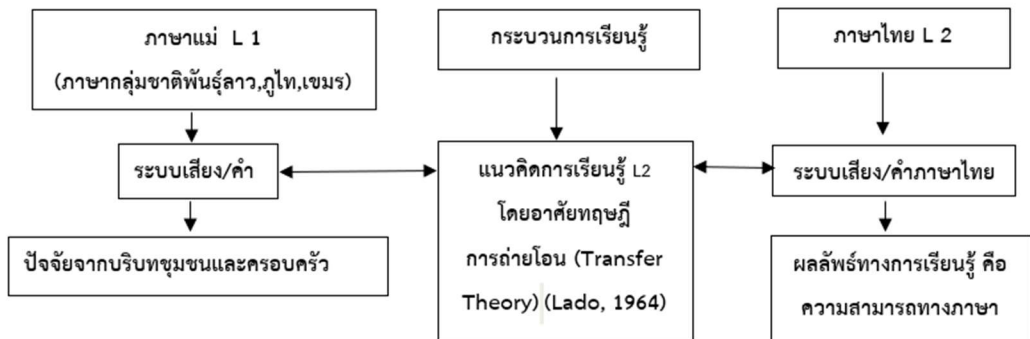
ภาษาแม่ที่ใช้สื่อสารในภูมิภาคอีสานมีความหลากหลายทางภาษาถึง 19 ภาษา แบ่งเป็น กลุ่มมอญ-เขมร 8 ภาษา และกลุ่มไต 11 ภาษา โดยภาษาไทยอีสาน (ลาว) เป็นภาษาที่ใช้มากที่สุด เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมพหุภาษาจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาอื่นเพิ่มเติม ซึ่งภาษาแม่อาจส่งผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อการเรียนรู้ภาษาที่สอง ผลการทดสอบ O-NET ปี 2564 วิชาภาษาไทย ป.6 ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีช่วงคะแนน 16.30-49.15 คะแนน อยู่ในระดับที่ต้องพัฒนา (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่อำเภอเสลภูมิ พบว่าเด็กนักเรียนมีปัญหาการใช้ภาษาไทย เช่น ออกเสียงคำว่า โรงเรียน /ro:ŋria:n/ แปรเป็น /ho:ŋhiá:n/ หน่วยเสียง /r/ แปรเป็นหน่วยเสียง /h/ และแปรหน่วยเสียงวรรณยุกต์สามัญ (ระดับกลาง) เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรี (ระดับสูง) และมีการปนคำภาษาถิ่นในระบบคำ เช่น วลี “รองเท้าข้างนั้น” เกิดการปนภาษา เป็น “เกีบกึ่งนั้น” ซึ่งคำว่า เกีบ และกึ่ง เป็นคำนามและลักษณนามของภาษาถิ่นอีสาน ลักษณะการใช้ภาษาเหล่านี้เกิดจากอิทธิพลของภาษาแม่ที่ผู้เรียนนำโครงสร้างและรูปแบบของภาษาถิ่นมาใช้ในภาษาไทย

การศึกษาลักษณะการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบเสียงและระบบคำ เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายภาษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2564 - 2565) ที่กล่าวไว้ข้างต้น ตามกรอบแนวคิดหลัก คือ “ภาษาเพื่อสันติสุขที่ยั่งยืน” ในประเด็นการเพิ่มผลงานวิจัยทางภาษาไทยและกิจกรรมที่ยอมรับความหลากหลายของภาษา และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อื่น ๆ อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการออกเสียงและการใช้คำภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาว

ญไทและเขมร: กรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าว แสดงถึงลักษณะการใช้ภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ 1) ภาษาแม่ L1 คือ ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ลาว, ญไท, และเขมร 2) กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยทฤษฎีการถ่ายโอน (Transfer Theory) โดยเชื่อว่าองค์ประกอบที่คล้ายกันระหว่างภาษาแม่ (L1) และภาษาที่ 2 (L2) จะส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้ ส่วนองค์ประกอบที่ต่างกันจะส่งผลเชิงลบต่อการเรียนรู้และเกิดข้อผิดพลาด (Lado, 1964) และ 3) ลักษณะการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่ 2 (L2) การศึกษาดังกล่าวจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ คือ ความสามารถทางภาษา ทักษะในการใช้ภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดทั้งการออกเสียงและการใช้คำศัพท์ภาษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ดังนี้

1.1 เอกสารศึกษาเอกสาร งานวิจัย ตำรา และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง สำนวจากกลุ่มตัวอย่าง

1.2 สำนวจากโรงเรียนที่มีเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ 3 กลุ่ม (ลาว ญไท และเขมร) ในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.3 ออกแบบเครื่องมือวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ เครื่องมือเก็บข้อมูลด้านภาษาผู้วิจัยใช้รูปภาพและคำศัพท์พื้นฐานจากบัญชีคำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 70 คำ จากทั้งหมด 708 คำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 หมวด ดังนี้ 1) หมวดคำที่ใช้เก็บข้อมูลหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 21 หน่วยเสียง จำนวน 20 คำ (เนื่องจากมี 1 คำ สามารถแยกเป็น 2 หน่วยเสียง คือคำว่า “รถไฟ” /r/ และ /f/) 2) หมวดคำที่ใช้เก็บข้อมูลหน่วยเสียงสระ 21 หน่วยเสียง จำนวน 21 คำ 3) หมวดคำที่ใช้เก็บข้อมูลหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง จำนวน 9 คำ และ 4) หมวดคำที่ใช้เก็บข้อมูลหน่วยเสียงวรรณยุกต์ โดยใช้รายการคำสำหรับเก็บข้อมูลภาษาตระกูลไทของ Gedney (1972, pp. 423-437) คัดเลือกคำจำนวน 20 คำ

1.4 นำเครื่องมือวิจัยทั้งหมดดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ผลการตรวจสอบมีค่า IOC มากกว่า 0.5

1.5 ขอรับเอกสารรับรองโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยได้รับเอกสารรับรองเลขที่ 081/2566

2. ขั้นตอนรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 พื้นที่ คือ โรงเรียนในตำบลบึงเลิศ อำเภอยางตลาด จังหวัดร้อยเอ็ด เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไท วันที่ 10 สิงหาคม 2566 โรงเรียนในตำบลรอบเมือง อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ลาว วันที่ 17 สิงหาคม 2566 และโรงเรียนในตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดเก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์เขมร วันที่ 17 สิงหาคม 2566 ผู้วิจัยชักข้อมูลกลุ่มตัวอย่างรายบุคคลโดยการดูรูปภาพ จากการกำหนดคำแล้วให้กลุ่มตัวอย่างออกเสียงคำศัพท์และเล่าเรื่อง โดยไม่จำกัดเวลาและไม่ให้กลุ่มตัวอย่างรู้ตัว ผู้วิจัยบันทึกด้วยสัทอักษร (IPA) และบันทึกด้วยวิธีทัศนไปพร้อมกัน เพื่อเก็บข้อมูลลักษณะของการใช้ภาษาที่กลุ่มตัวอย่างใช้จริงในชีวิตประจำวัน

3. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบการออกเสียงและการใช้คำภาษาไทย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยออกเสียงคำศัพท์พื้นฐานจากรูปภาพ จำนวน 70 คำ มาถอดเสียงเป็นสัทอักษรสากลระบบ IPA มาวิเคราะห์การแปรของหน่วยเสียงพยัญชนะต้น หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย หน่วยเสียงสระและวรรณยุกต์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์

3.2 วิเคราะห์ระบบเสียงและจำแนกความแตกต่างของหน่วยเสียงภาษาระหว่างภาษาไทยมาตรฐานและภาษากลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่ม และเสนอในรูปแบบแผนภูมิ กราฟและรูปตาราง

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้คำในประเด็นการใช้คำของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ตรงและไม่ตรงกับบัญชีคำพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การใช้คำของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยจำแนกเป็นชนิดและที่มาคำ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการออกเสียงและการใช้คำภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการออกเสียงภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว

พยัญชนะภาษาไทยที่ปรากฏในตำแหน่งพยัญชนะต้นเดี่ยวที่ออกเสียงโดยเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด จากจำนวนพยัญชนะต้นเดี่ยว 21 เสียง พบลักษณะการแปรเสียงในการออกเสียงหน่วยเสียงพยัญชนะต้น เนื่องจากอิทธิพลการออกเสียงหน่วยเสียงพยัญชนะต้นจากภาษาแม่ พบการแปรเสียง 2 หน่วยเสียง คือ

1) หน่วยเสียงพยัญชนะ /ch/ ในคำว่า ชี [chi:45] ออกเสียงเป็น /s/ ในคำว่า [si:451] ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ลาวไม่มีหน่วยเสียง /ch/ เสียงกักเสียดแทรกในระบบเสียงพยัญชนะต้น ดังนั้นผู้บอกภาษาจึงการออกเสียงที่หน่วยเสียงและฐานกรณ์ใกล้เคียงที่มีในภาษากลุ่มชาติพันธุ์ คือ หน่วยเสียง /s/ เสียงเสียดแทรก ซึ่งปรากฏการออกเสียงในรูปแบบนี้ได้ในทุกกลุ่มช่วงอายุ เช่น คำว่า ช้าง [cha:ŋ44] ออกเสียงเป็น [sa:ŋ34], คำว่า เฉย [chɔ:j214] ออกเสียงเป็น [sɔ:j34]

2) เสียงพยัญชนะ /r/ ในคำว่า รถ [rot45] ออกเสียงเป็น /l/ ในคำว่า [lot45] ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ลาวไม่มีหน่วยเสียง /r/ เสียงร่วลิ้น ในระบบเสียงพยัญชนะต้น ดังนั้นผู้บอกภาษา จึงออกเสียงที่หน่วยเสียงและฐานกรณ์ใกล้เคียงกัน คือ หน่วยเสียง /l/ ที่เป็นเสียงข้างลิ้น

1.1.2 หน่วยเสียงสระ

สระภาษาไทยทั้งสระเดี่ยวและสระประสมที่ออกเสียงโดยเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด จากจำนวนสระ 21 เสียง พบว่าเสียงที่เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีแปรเสียงในการออกเสียงสระ ได้แก่ /i:/ /u:/ /ə/ /ə:/ /o:/ /wa:/ และ/ua:/ ส่วนเสียงสระอื่น ๆ สามารถออกเสียงได้ถูกต้องทั้งหมด โดยเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวออกเสียง /i:/ /ə/ /ə:/ /o:/ และ /wa:/

ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 80 ส่วนเสียง /u:/ ออกเสียงถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 40 เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ออกเสียง /ua:/ ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 80 และเด็กกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ออกเสียง /ua:/ ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 60

จากจำนวนสระภาษาไทย จำนวน 21 เสียง พบว่า การออกเสียงสระของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดที่แตกต่างไปจากภาษาไทยมาตรฐาน สามารถสรุปได้ 2 ลักษณะ คือ

1) การแปรเสียง ได้แก่เสียงสระ /ua:/ ในคำว่า ง่วง [ɲua:ŋ214] ออกเสียงเป็นคำว่า [ɲa:w451], [ɲa:p451], และ [sa21ɲa:p451]

2) การออกเสียงสระเป็นคำศัพท์อื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ได้แก่ เสียงสระ /o:/ ในคำว่า โจร [co:n33] ออกเสียงเป็นคำว่า [kha21mo:i45]

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบการออกเสียงหน่วยเสียงสระของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 3 กลุ่ม พบว่าเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวออกเสียงถูกมากที่สุด รองลงมาคือเด็กกลุ่มชาติพันธุ์เขมร และเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ตามลำดับ

1.1.3 พยัญชนะท้าย

พยัญชนะท้ายที่ออกเสียงโดยเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด จากจำนวนพยัญชนะท้าย 9 เสียง พบว่าเสียงที่เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดออกเสียงถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในระบบเสียงของภาษาไทยและภาษากลุ่มชาติพันธุ์ทั้งลาว ภูไทและเขมร มีจำนวน 9 เสียงเหมือนกัน

1.1.4 วรรณยุกต์

วรรณยุกต์ภาษาไทยทั้ง 5 เสียง ออกเสียงโดยเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าเสียงที่เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีแปรเสียง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตาราง 1 ร้อยละของการออกเสียงพยัญชนะสระของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

เสียงวรรณยุกต์	ออกเสียงถูกต้อง (ร้อยละ)		
	เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาว	เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท	เด็กกลุ่มชาติพันธุ์เขมร
สามัญ กลางระดับ	60	100	100
เอก ต่ำ-ตก	80	100	100
โท ต่ำ-ขึ้น	60	100	100
ตรี สูงระดับ	60	100	100
จัตวา สูง ตก	100	100	100

จากตาราง 1 พบว่า เสียงที่ได้กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในจังหวัดร้อยเอ็ดมีการแปรเสียง ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์สามัญ กลางระดับ เสียงวรรณยุกต์เอก ต่ำ-ตก เสียงวรรณยุกต์โท ต่ำ-ขึ้น และ เสียงวรรณยุกต์ตรี สูงระดับ โดยเสียงวรรณยุกต์ที่มีการแปรเสียง ซึ่งเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดจะออกเสียง ดังนี้

1) เสียงวรรณยุกต์สามัญ กลางระดับ ในคำว่า /no:n33/, /man33/, /liŋ33/ ออกเสียงเป็นคำว่า /no:n34/, /man34/, /liŋ34/ ทั้ง 3 คำ ออกเสียงวรรณยุกต์ กลาง-ขึ้น

2) เสียงวรรณยุกต์เอก ต่ำ-ตก ในคำว่า /kot21/, /tak21/ ออกเสียงเป็นคำว่า /kot45/, /tak45/ ทั้ง 2 คำ ออกเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ

3) เสียงวรรณยุกต์โท ต่ำ-ขึ้น ในคำว่า /ha:451/, /kha:w451/ ออกเสียงเป็น คำว่า /ha:34/, /kha:34/ เสียงวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น

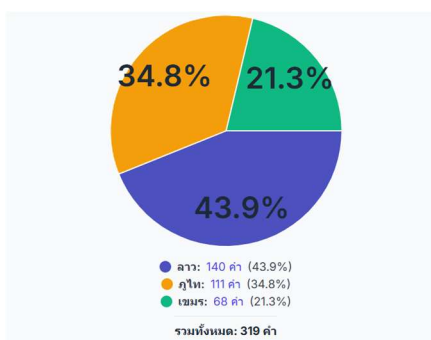
4) เสียงวรรณยุกต์ตรี สูงระดับ ในคำว่า /ma:45/, /cha:ŋ45/ ออกเสียงเป็นคำว่า /ma:34/, /cha:ŋ34/ ออกเสียงวรรณยุกต์กลาง – ขึ้น

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบการออกเสียงสระของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดทั้ง 3 กลุ่ม พบว่ามีเพียงเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวมีการแปรเสียงวรรณยุกต์มากที่สุด

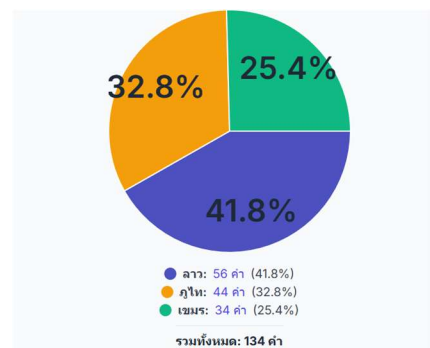
1.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้คำของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยการให้เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่ม ตูรูปภาพตามหัวข้อที่กำหนดให้ จากนั้นให้เล่าเรื่องแบบอิสระ เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัย จึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้คำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 การใช้คำของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีและไม่มีในบัญชีคำพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

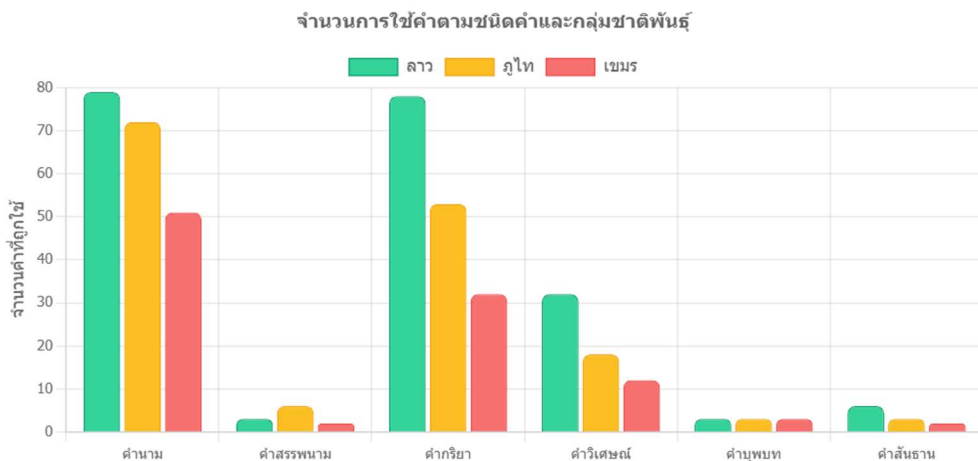
ภาพ 2 แผนภูมิแสดงการใช้คำที่มีในบัญชีคำพื้นฐาน

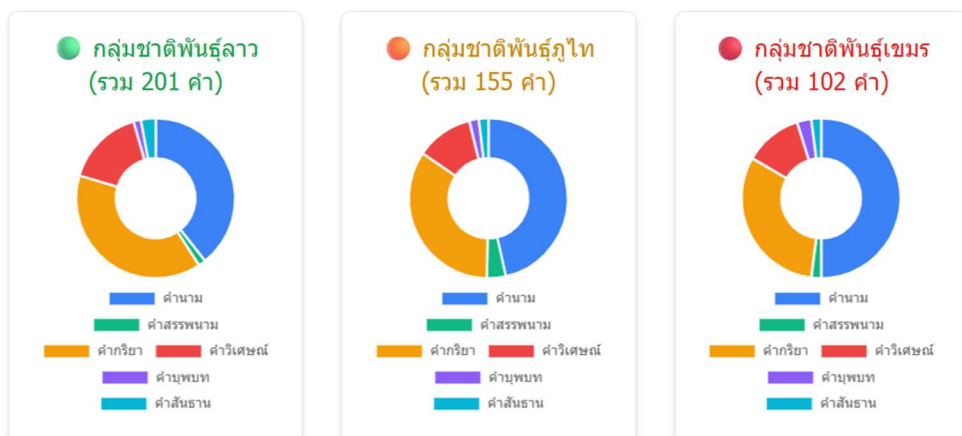
ภาพ 3 แผนภูมิแสดงการใช้คำที่ไม่มีในบัญชีคำพื้นฐาน

เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในร้อยเอ็ดใช้คำพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ตรงกับบัญชีคำมากที่สุด รองลงมาคือภูไท และเขมรน้อยที่สุด รวมทุกกลุ่มใช้คำตรงบัญชี 319 คำ จากทั้งหมด 708 คำ คิดเป็นร้อยละ 44.91 ส่วนการใช้คำที่ไม่มีในบัญชีพื้นฐาน เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวใช้คำมากที่สุด รองลงมาคือภูไท และเขมรน้อยที่สุด โดยมีการใช้คำที่ไม่มีในบัญชีคำพื้นฐานฯ รวมทั้งหมด 134 คำ แบ่งออกเป็นคำภาษาไทย จำนวน 130 คำ และคำภาษากลุ่มชาติพันธุ์จำนวน 4 คำ

1.2.2 การใช้คำของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยจำแนกเป็นชนิดคำ

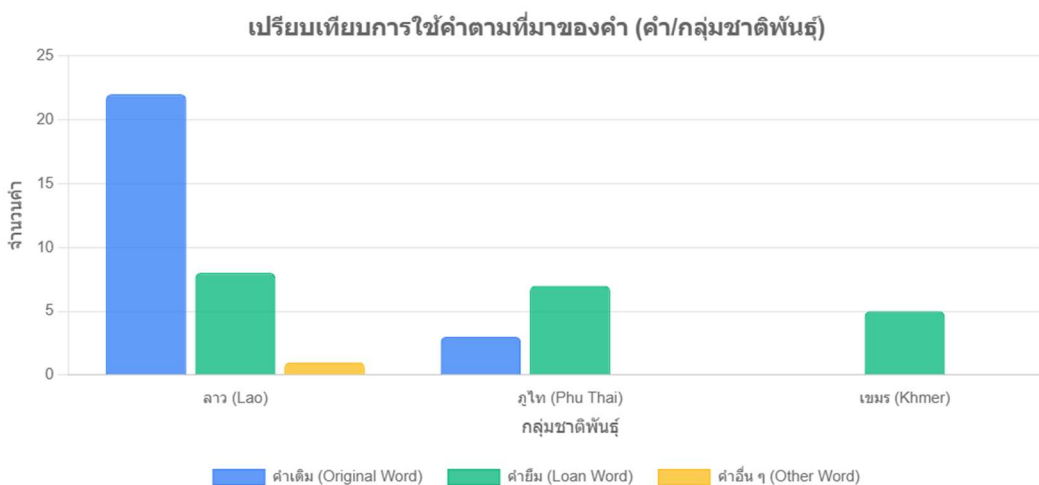
ภาพ 4 แผนภูมิแสดงการใช้คำของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยจำแนกเป็นชนิดคำ

ภาพ 5 แผนภูมิแสดงสัดส่วนการใช้คำตามกลุ่มชาติพันธุ์

การเปรียบเทียบการใช้คำโดยจำแนกเป็นชนิดคำ พบว่า เด็กลาวใช้คำมากที่สุด คือ 201 คำ รองลงมาคือ เด็กภูไท 155 คำ และเด็กเขมรใช้น้อยที่สุด 102 คำ ทุกกลุ่มใช้คำนามมากที่สุด และใช้คำบุพบท และคำสันธานน้อยที่สุด โดยเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวมีจำนวนคำในทุกชนิดคำสูงสุด ส่วนเด็กเขมรมีจำนวนคำต่ำสุดในทุกหมวด และมีคำที่ไม่มีอยู่ในบัญชีคำศัพท์พื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ค่อนข้างมาก สะท้อนระดับความคล่องแคล่วและความหลากหลายทางภาษาแตกต่างกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์

1.2.3 การใช้คำของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยจำแนกที่มาของคำ

ข้อมูลแสดงจำนวนคำ (คำเดิม, คำยืม, คำอื่น ๆ) ที่ใช้โดยเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาว ภูไท และเขมร

ภาพ 6 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบจำนวนการใช้คำตามแหล่งที่มาของคำและกลุ่มชาติพันธุ์

เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวใช้คำเดิมมากที่สุด จำนวน 22 คำ สะท้อนว่าภาษาลาวยังเข้มแข็ง และใช้ในชีวิตประจำวัน เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทใช้คำเดิมเพียง 3 คำ ส่วนเด็กกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ไม่พบการใช้คำเดิมเลย ใช้เพียงคำยืมไม่กี่คำ แสดงให้เห็นว่าภาษาเขมรถูกถ่ายทอดน้อยมาก ทั้งในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน จึงเกิดการสลับไปใช้ภาษาไทยเป็นหลัก

สรุปผลการวิจัย

ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบการออกเสียงและการใช้คำภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ใน จังหวัดร้อยเอ็ด การออกเสียงหน่วยเสียงพยัญชนะต้น ปัญหาที่พบในทุกกลุ่มคือการออกเสียง /r/ (ร) เป็น /l/ (ล) ซึ่งมีอัตราการออกเสียงผิด คิดเป็นร้อยละ 100 นอกจากนี้ กลุ่มเด็กชาติพันธุ์ลาว มีปัญหาในการออกเสียงพยัญชนะบางตัวเพิ่มเติม ได้แก่ /ch/ (ช) มักจะออกเสียงเป็น /s/ (ซ), /k/

(ก) และ /kh/ (ข) มีการออกเสียงผิดพลาด คิดเป็นร้อยละ 20.00 โดยเกิดจากการสลับภาษา หน่วยเสียงสระ เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเป็นกลุ่มที่พบปัญหาการออกเสียงสระมากที่สุด โดยเฉพาะสระ /u:/ (อู) คิดเป็นร้อยละ 40.00 และการออกเสียงสระที่แปรไป คือ /i:/ (อี), /ə/ (เออ), /e:/ (เออ), /o:/ (โอ), /ua:/ (เอือ) ในขณะที่กลุ่มภูไทและเขมร มีปัญหาหลักในการออกเสียงสระ /ua:/ (อัว) หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย เด็กทุกกลุ่มสามารถออกเสียงพยัญชนะท้ายทั้ง 9 เสียงได้ถูกต้อง เนื่องจากระบบเสียงพยัญชนะท้ายของภาษาไทยและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มีความคล้ายคลึงกัน ส่วนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาว เป็นกลุ่มเดียวที่พบปัญหาการออกเสียงวรรณยุกต์ โดยเฉพาะเสียง สามัญ, เอก, โท, และตรี ซึ่งมักจะออกเสียงเพี้ยนไปเป็นเสียงอื่น เช่น เสียงกลาง-ขึ้น ในขณะที่กลุ่มภูไทและเขมรสามารถออกเสียงวรรณยุกต์ได้ถูกต้องทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์การใช้คำภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวมีคลังคำศัพท์ภาษาไทยที่หลากหลายและกว้างขวางที่สุด ทั้งยังมีการใช้ภาษาถิ่นของตนเองปะปนอยู่มากที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงการธำรงรักษาภาษาแม่ที่เข้มแข็ง ในทางตรงกันข้าม เด็กกลุ่มชาติพันธุ์เขมรมีคลังคำศัพท์น้อยที่สุดและไม่พบการใช้คำภาษาเขมรเลย ซึ่งเป็นสัญญาณของการสูญหายของภาษาในเด็กรุ่นใหม่ เมื่อเปรียบเทียบคำศัพท์ที่เด็กใช้กับบัญชีคำพื้นฐานระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวใช้คำศัพท์ตรงกับบัญชีคำพื้นฐาน มากที่สุด คือ 140 คำ คิดเป็นร้อยละ 19.77 และยังใช้คำศัพท์นอกบัญชีมากที่สุดที่ 56 คำ เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทใช้คำศัพท์ในบัญชีคำศัพท์ฯ รองลงมา คือ 111 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.67 และใช้คำนอกบัญชี 44 คำ ส่วนเด็กกลุ่มชาติพันธุ์เขมรใช้คำศัพท์ในบัญชีคำศัพท์ฯ น้อยที่สุด คือ 68 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.06 และใช้คำนอกบัญชีน้อยที่สุดที่ 34 คำ ผลจากการวิเคราะห์ชนิดของคำที่เด็กใช้ภาษา พบว่าเด็กทุกกลุ่มใช้คำนามและคำกริยามากที่สุด แต่มีจำนวนคลังคำศัพท์รวมแตกต่างกันอย่างชัดเจน เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวมีคลังคำศัพท์รวมมากที่สุด 201 คำ เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทมีคลังคำศัพท์รวม 155 คำ ส่วนเด็กกลุ่มชาติพันธุ์เขมรมีคลังคำศัพท์รวมน้อยที่สุด 102 คำ ผลการวิเคราะห์ที่มาของคำ ซึ่งสะท้อนถึงการสลับภาษาและการรักษาภาษาแม่ของแต่ละกลุ่ม เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาวพบการใช้ "คำเดิม" หรือคำภาษาลาวถิ่นอย่างชัดเจนและมากที่สุดถึง 22 คำ เช่น จัว, เอื้อย, แลน แสดงให้เห็นว่าภาษาลาวยังคงถูกใช้งานในชีวิตประจำวันอย่างเข้มแข็ง แนวโน้มการธำรงภาษาอยู่ในภาวะแข็งแรง เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทพบการใช้คำเดิม คือ ภาษาภูไทเพียง 3 คำ แต่มีการใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษค่อนข้างมาก เช่น แฮมเบอร์เกอร์, เฟรนช์ฟรายส์ แนวโน้มการธำรงภาษาอยู่ในภาวะเริ่มลดน้อยลง ส่วนเด็กกลุ่มชาติ

พันธุ์เขมร ไม่พบการใช้ "คำเติม" ที่เป็นภาษาเขมรเลยแม้แต่คำเดียว คำศัพท์ที่ใช้เป็นคำยืมจากภาษาอื่นทั้งหมด ผลการวิจัยชี้ว่า สาเหตุมาจากการที่ภาษาเขมรไม่ได้รับการถ่ายทอดสู่เด็กรุ่นใหม่ทั้งในครอบครัวและชุมชน มีเพียงผู้สูงอายุที่ยังใช้สื่อสารกันอยู่ และแนวโน้มการดำรงภาษาอยู่ในภาวะเสี่ยงสูง

อภิปรายผล

ผลการวิจัยชี้ถึงความเข้มแข็งของภาษาแม่มีผลโดยตรงต่อการพูดภาษาไทยของเด็ก โดยลักษณะการออกเสียงที่คลาดเคลื่อนและการใช้คำที่ผิดเกิดจากการถ่ายโอนลักษณะเสียงของภาษาแม่ (L1 Interference) ไม่ใช่ความผิดพลาดแบบสุ่ม แต่สะท้อนว่าภาษาใดเป็นภาษาที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด สอดคล้องกับ ศาสตรา บุญวิจิตร (2563) ที่กล่าวว่า ภาษาแม่ไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ภาษาที่แม่เอไวถ่ายทอดความรู้สึกกับลูกเท่านั้น ภาษาแม่เป็นภาษาถิ่นเป็นภาษาแรกที่สร้างตัวตนเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กคนหนึ่งกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเชื้อชาติของตนเอง สร้างให้เด็กเห็นคุณค่าและเอกลักษณ์ เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ บนโลกนี้ ซึ่งเห็นได้ชัดเจนที่สุดในกลุ่มเด็กชาติพันธุ์ลาวที่มีภาษาแม่เข้มแข็ง การที่เด็กกลุ่มนี้มีปัญหาการออกเสียงพยัญชนะ /ch/ (ช), หน่วยเสียงสระหลายตัวและหน่วยเสียงวรรณยุกต์มากที่สุดนั้น ไม่ใช่เพราะเด็กพูดไม่ชัดแต่เป็นเพราะระบบเสียงของภาษาลาวยังคงมีอิทธิพลใน การรับรู้และแปลงเสียงของเด็ก ทำให้เมื่อต้องพูดภาษาไทยซึ่งมีหน่วยเสียงแตกต่างออกไป จึงเกิดการแทนที่ด้วยเสียงที่ใกล้เคียงที่สุดในภาษาของตนเอง ปรากฏการณ์นี้เป็นตัวบ่งชี้ว่าภาษาลาวยังคงเป็นภาษาหลักที่เด็กใช้คิดและสื่อสารในชีวิตจริง ดังที่ ศักดินรินทร์ พิมพ์วันคำ และ ยุทธพร นาคสุข (2567) ศึกษาสำเนียงภาษาลาวอีสาน และจัดกลุ่มภาษาลาวอีสานด้วยวรรณยุกต์ ผลการศึกษาพบว่าภาษาลาวอีสานสำเนียงร้อยเอ็ดมีการแยกเสียงรวมเสียงแบบ A1-23-4 วรรณยุกต์ช่อง A4 มีสัทลักษณะกลางค่อนข้าง-ตก [41] ผู้พูดสำเนียงนี้อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ดมากที่สุดและเป็นที่รับรู้ของคนภาคอีสานว่าภาษาอีสานถิ่นร้อยเอ็ดมีสำเนียงที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง และการวิเคราะห์หน่วยเสียงพยัญชนะการใช้ภาษาซึ่งการปรากฏการณ์ร่วมของหน่วยเสียง /r/ แปรเป็น /l/ ที่พบในทุกกลุ่มถือเป็นลักษณะร่วมทางภาษาศาสตร์ของคนในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่ได้จำกัดอยู่แค่กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ส่วนเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทและเขมรสามารถออกเสียงวรรณยุกต์ได้ถูกต้องทั้งหมด สะท้อนว่าระบบเสียงของภาษาแม่มีอิทธิพลต่อการพูดภาษาไทยน้อยกว่า หรือระบบวรรณยุกต์ของภาษาภูไทและภาษาเขมรอาจไม่ซับซ้อนเท่าภาษาลาวเมื่อเทียบกับภาษาไทย ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้วรรณยุกต์ไทยได้ง่ายกว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างคลังคำศัพท์และการธำรงรักษาภาษา ผลการวิเคราะห์การใช้คำเป็นหลักฐานที่ชัดเจนที่สุดในการอธิบายภาวะความเข้มแข็ง และการสูญเสียภาษาของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มลาวมีภาวะธำรงรักษาเข้มแข็ง จากการมีคลังคำศัพท์มากที่สุด และที่สำคัญคือการใช้ "คำเดิม" ในภาษาลาวปะปนอยู่มากเป็นข้อพิสูจน์ว่าภาษาลาวยังมีชีวิตและถูกใช้จริงในทุกมิติของชีวิตเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ เด็กไม่ได้แค่รู้จักคำศัพท์แต่ใช้ภาษาลาวเป็นเครื่องมือสื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติ การสลับภาษาจึงเกิดขึ้นบ่อยครั้ง จากการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบลักษณะการใช้ภาษาด้วยวิธีการสลับภาษาระหว่างภาษากลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นภาษาแม่กับภาษาไทยมาตรฐาน เช่น เด็กกลุ่มชาติพันธุ์อุรุกรูปภาพที่ผู้วิจัยกำหนดเป็นคำว่า คน [khon33] ออกเสียงเป็นคำว่า [mu:34] ซึ่งเป็นคำภาษาถิ่นอีสานหมายถึง กลุ่มคนหรือเพื่อน ส่วนการออกเสียงหน่วยสระ รูปภาพในคำว่า ฟี [phi:214] ออกเสียงเป็นคำว่า [ʔa:i451], รูปภาพคำว่าเดิน [de:n33] ออกเสียงเป็นคำว่า [ja:ŋ451] เป็นต้น ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์เขมรมีภาวะสูญเสียภาษาสูง เนื่องจากผลลัพธ์ของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์เขมรน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง การที่เด็กไม่ใช้คำเดิมที่เป็นภาษาเขมรเลยแม้แต่คำเดียวและมีคลังคำศัพท์น้อยที่สุด คือสัญญาณอันตรายของภาวะการเลื่อนไหลของภาษา (Language Shift) ไปสู่การสูญเสียภาษา (Language Loss) ในคนรุ่นใหม่ แสดงให้เห็นว่าภาษาเขมรไม่ได้ถูกใช้ในบริบทครอบครัวหรือชุมชนเพื่อสื่อสารเรื่องราวในชีวิตประจำวันอีกต่อไปทำให้เด็กไม่มีคลังคำศัพท์ภาษาแม่ของตนเอง ดังที่ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2549) มีความเห็นถึงความสำคัญของภาษาแม่หรือภาษาถิ่นว่า การคงอยู่ของภาษาในแต่ละพื้นที่อันจะเป็นการสะท้อนถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นในกลุ่มชนเล็ก ๆ มีความเป็นไปได้ว่าจะคงอยู่ไม่นาน ในจำนวนภาษากลุ่มชาติพันธุ์โดยเฉพาะภาษากลุ่มมอญ – เขมร ตระกูลออสโตรเอเชียติก ซึ่งเป็นเป็นกลุ่มภาษาดั้งเดิมของดินแดนสุวรรณภูมิอยู่ในภาวะวิกฤตใกล้สูญหาย ส่วนเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทมีภาวะเปลี่ยนผ่าน กำลังอยู่ตรงกลางระหว่างสองกลุ่มข้างต้น การใช้คำดั้งเดิมเพียง 3 คำ แต่มีการรับคำยืมจากภาษาอังกฤษเข้ามาแทนสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและภาษาที่กำลังเกิดขึ้น ภาษาภูไทอาจยังคงอยู่แต่บทบาทในการเป็นภาษาสำหรับสื่อสารเรื่องราวสมัยใหม่อาจลดน้อยลง ซึ่งการออกเสียงและคลังคำศัพท์ของเด็กชาติพันธุ์ในร้อยเอ็ดไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของความสามารถทางภาษา แต่เป็นดัชนีชี้วัดพลังและการธำรงอยู่ของภาษาแม่ในแต่ละชุมชนได้อย่างชัดเจนโดยภาษาลาวยังคงเข้มแข็ง ในขณะที่ภาษาเขมรกำลังอยู่ในภาวะวิกฤตที่อาจจะสูญหายไปของคนรุ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการใช้ภาษาไทยของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในช่วงชั้นอื่น ๆ เพื่อติดตามพัฒนาการทางภาษาและภาวะการดำรงรักษาภาษาแม่ตามช่วงวัย
2. ขยายพื้นที่การศึกษาไปยังจังหวัดอื่นในภาคอีสานที่มีกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างตามบริบทพื้นที่ และหากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อาจมีภาวะคล้ายคลึงกับกลุ่มชาติพันธุ์เขมร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2564 : บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย. โรงพิมพ์อักษรไทย.
- พิณทิพย์ ทวยเจริญ. (2547). ภาพรวมของการศึกษาสังคมศาสตร์และภาษาศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศักดิ์นรินทร์ พิมพ์วันคำ, และยุทธพร นาคสุข. (2567). สำเนียงภาษาลาวอีสาน : การจัดกลุ่มภาษาลาวอีสานด้วยวรรณยุกต์. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 41(3), 48-79.
- ศาสตรา บุญวิจิตร. (2563). ภาษาแม่ ภาษาเรา ภาษาโลก. วารสารเสียงชนเผ่า สื่อแนวราบจากชุมชนบนพื้นที่สูง, 11(11), 5-8.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (ม.ป.ป.). (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561- 2564. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2549). สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์. วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 25(2), 5-17.
- Chomsky, N. (1959). "Review: Verbal behavior by skinner." *Language*, 35(1), 26-58.
- Gedney, W. J. (1972). A checklist for determining tones in Tai dialects. In M. Estellie Smith (Ed.), *Studies in linguistics in honor of George L. Trager* (pp. 423-437). Mouton.
- Lado, R. (1964). *Linguistics across cultures*. University of Michigan Press.
- Skinner, B. (1975). *Verbal behavior*. Appleton-Century-Crofts.

บทความวิจัย (Research Article)

“เชิญอ่านเรื่องพระอภัยให้เบิกบาน เกษมศานต์สวัสดิ์ทวิคุณ”
วิเคราะห์กลอนนิราศพระอภัยมณีของนายฉันท ขำวิไล ขนบนิราศกับการสร้างสรรค์
แฟนฟิक्ชันคดีไทยในทศวรรษ 2500

“Please Read the Story of Phra Aphai for Joy and Happiness”:
An Analysis of Chan Khamwilai’s Nirat Phra Aphai Mani, Literary
Conventions, and the Rise of Thai Fan Fiction in the 1960s.

ชนัญชิตา บุญเหาะ^{1*}

Chananchida Boonhor^{1*}

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลอนนิราศพระอภัยมณีของนายฉันท ขำวิไลกับนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ ตลอดจนศึกษาการสร้างสรรคกลอนนิราศพระอภัยมณีให้มีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะงานเขียนแบบแฟนฟิक्ชันคดีไทยที่เกิดขึ้นในทศวรรษ 2500 โดยใช้แนวคิดของจอห์น โฟรว (John Frow) ที่อาศัยแนวคิดทฤษฎีของรูปแบบนิมิตรัสเซียเข้ามาช่วยในการศึกษาเรื่องประเภทวรรณคดี (Genre) ผลการศึกษาพบว่า นายฉันท ขำวิไลได้แต่งกลอนนิราศพระอภัยมณี โดยใช้โครงเรื่องหลักซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตการผจญภัยและการเดินทางพลัดพรากของตัวละครเอกในนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี มาแต่งใหม่ให้มีลักษณะเป็นแฟนฟิक्ชันคดีไทยและแทรกขนบการคร่ำครวญและการแสดงทัศนะซึ่งเป็นขนบสำคัญของงานนิราศสมัยรัตนโกสินทร์ ในบางตอน ผู้แต่งได้สลับลำดับเหตุการณ์ทำให้เรื่องราวในกลอนนิราศพระอภัยมณีต่างไปจากต้นฉบับ นอกจากนี้ ผู้แต่งยังได้สร้างสรรค์กลอนนิราศพระอภัยมณีให้มีลักษณะผสมผสานกับงานเขียน

¹ ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ Department of Thai Language, Faculty of Arts, Silpakorn University

*Corresponding author; email: c.boonhor@gmail.com

ประเภทเรื่องเล่าและงานเขียนประเภทชีวประวัติ ลักษณะดังกล่าวถือเป็นลักษณะที่แตกต่างไปจากชนบทนิราศยุคก่อนหน้า อีกทั้งสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของเรื่องพระอภัยมณีที่มีต่องานสมัยหลังและความสนใจต่อประวัติสุนทรภู่ในฐานะนักประพันธ์ต้นฉบับ

คำสำคัญ: นิราศสมัยรัตนโกสินทร์ กลอนนิราศพระอภัยมณี นายฉันท ขำวิไล

Abstract

This research aims to analyze the relationship between Chan Khamwilai's Nirat Phra Aphai Mani and Sunthorn Phu's original verse tale, Phra Aphai Mani. It further examines the creative techniques employed to transform the Nirat version into a form of Thai literary fan fiction during the 1960s. Drawing upon John Frow's genre theory and concepts from Russian Formalism, the study finds that Chan Khamwilai reconstructed the narrative by focusing on the protagonist's adventurous life and the theme of separation. The findings reveal that the poem was reimagined as literary fan fiction by integrating traditional Rattanakosin-era Nirat conventions—specifically lamentation and the expression of personal opinion. Notably, the author rearranged the chronological sequence of events, diverging from the original source. Furthermore, the work blends storytelling with biographical elements, a departure from classical Nirat traditions. This evolution reflects the enduring influence of the original epic and a growing public fascination with the life of Sunthorn Phu during that period.

Keywords: Nirat of the Rattanakosin period, The Nirat poem of Phra Aphai Mani, Chan Khamwilai

บทนำ

กลอนนิราศพระอภัยมณี เป็นผลงานของนายฉันท ขำวิไล แต่งด้วยกลอนนิราศจำนวน 416 บท โดยอาศัยเค้าเรื่องของนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อไปจนถึงตอนพระอภัยมณีเรือแตกแล้วนำมาแต่งใหม่ในรูปแบบของ “นิราศ” พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2504 หลังจากนั้นมีการพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่องจนได้รับการส่งเข้าประกวดรางวัลเกี่ยวกับการส่งเสริมทางวรรณกรรมที่ความคิดสร้างสรรค์ของธนาคารกรุงเทพเมื่อ พ.ศ. 2510

นอกจากวรรณคดีเรื่องนี้จะมีความน่าสนใจในแง่ที่สัมพันธ์กับการข้ามประเภทจากวรรณคดีต้นเรื่องเดิม คือ การดัดแปลงเนื้อหาจากนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีและถ่ายทอดตามขนบวรรณคดีนิราศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีต่างประเภทแล้ว หากพิจารณาในมิติการศึกษาวรรณคดีเฉพาะประเภท ผู้วิจัยพบว่า มีนักวิชาการให้ความเห็นว่า กลอนนิราศพระอภัยมณี มีเนื้อหาเข้ากับนิยามของ “นิราศวรรณคดี” ซึ่งถือเป็นประเภทย่อยของวรรณคดีนิราศอีกด้วย สายทิพย์ นุกุลกิจ (2523, น. 29) เสนอความหมายของนิราศวรรณคดีไว้ว่า นิราศวรรณคดี คือ นิราศสมมติที่ผู้แต่งคิดแต่งขึ้นโดยอาศัยเค้าเรื่องมาจากวรรณคดีจับตอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพลัดพรากจากกันของตัวละครเอก ผู้แต่งอาจเขียนในลักษณะเป็นสำนวนนิราศแทรกอยู่ในวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ เช่น ลิลิตพระลอ สมุทรโฆษคำฉันท์ ลิลิตตะเลงพ่าย อิเหนา ขุนช้างขุนแผน ฯลฯ หรือผู้แต่งจะนำเหตุการณ์เฉพาะตอนที่กล่าวถึงการพลัดพรากจากกันของตัวละครเอกมาแต่งเป็นสำนวนนิราศ นิราศวรรณคดีจึงมีลักษณะที่แตกต่างไปจากวรรณคดีนิราศเรื่องอื่น ๆ คือ ผู้แต่งมิได้เดินทางจากนางอันเป็นที่รักไปที่ไหน หากแต่ผู้แต่งคิดสร้างอารมณ์สมมติให้กับตัวละครเอกที่ต้องเดินทางจากนางที่รักไปตามเหตุการณ์ในท้องเรื่อง

จากนิยามข้างต้น ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทัศนะของสายทิพย์ นุกุลกิจ ที่ว่านิราศวรรณคดีเป็นนิราศสมมติที่อาศัยเค้าเรื่องตอนพลัดพรากของคู่พระนางจากวรรณคดีมาแต่งใหม่ แต่นิยามดังกล่าวไม่น่าจะครอบคลุมไปถึง “สำนวนนิราศในวรรณคดี” เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า “นิราศวรรณคดี” และ “สำนวนนิราศในวรรณคดี” นั้นมีลักษณะที่ต่างกัน บทนิราศหรือ “สำนวนนิราศในวรรณคดี” เป็นบทคร่ำครวญผ่านขนบการพรรณนาหรือการชมธรรมชาติซึ่งแทรกอยู่ในวรรณคดีไทย ทั้งยังมีบทบาทช่วยเสริมอารมณ์เศร้าโศกของคู่พระนางเมื่อต้องพลัดพรากจากกันให้เด่นชัดขึ้น ดังนั้น “สำนวนนิราศในวรรณคดี” จึงจัดเป็น “ขนบวรรณคดี” หนึ่งในปรากฏอยู่ในวรรณคดีไทย มิได้จำกัดว่าจะต้องแทรกอยู่ในงานประเภตนิราศเท่านั้น ทั้งนี้ การแทรกบทนิราศหรือ “สำนวนนิราศในวรรณคดี” ก็ไม่ได้มีผลกระทบกับใจความสำคัญหรือเนื้อเรื่องของวรรณคดีในแง่ของการ “อ่านเอาเรื่อง” อีกด้วย

ส่วนลักษณะของ “นิราศวรรณคดี” นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการเลือกเนื้อหาจากวรรณคดีมาแต่งขยายความร่วมกับ “ขนบนิราศ” มีทั้งลักษณะที่เหมือนและต่างจากวรรณคดีต้นเรื่องจนนับได้ว่าเป็นเรื่องราวชุดหนึ่งหรือเป็นวรรณคดีประเภทใหม่ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาจากวรรณคดีเอกเรื่องต่าง ๆ เนื้อหาสำคัญของนิราศวรรณคดีอาจหยิบยกตอนพลัดพรากของคู่พระนางจากวรรณคดีมาแต่งเป็นเนื้อเรื่องใหม่ดำเนินความทำนองนิราศตามนิยามของสายทิพย์ นุกุลกิจ เช่น นิราศสิดาหรือราชาพิลาปคำฉันท์ นิราศอิเหนา นิราศพระรถ หรืออาศัยเค้าเรื่อง

จากตอนสำคัญที่เป็นที่รู้จักแล้วนำมาแต่งใหม่ในรูปแบบของ “นิราศ” เพื่อวัตถุประสงค์บางประการ เช่น กลอนนิราศพระอภัยมณีและนิราศขุนช้างขุนแผน

หากจัดประเภทกลอนนิราศพระอภัยมณีตามนิยามดังกล่าว ตัวบทนี้จะอยู่ในประเภทย่อยของวรรณคดีนิราศและถือเป็นนิราศวรรณคดีเรื่องหนึ่ง อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในอีกมุมมอง กลอนนิราศพระอภัยมณี ยังมีลักษณะที่สอดคล้องกับลักษณะงานเขียนรูปแบบแฟนฟิก ซึ่ง Dalzell (2018, p. 1954) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “แฟนฟิก” หรือ “แฟนฟิกชัน” ไว้ว่า “แฟนฟิกชัน” (fanfiction) เป็นงานเขียนที่มีโครงเรื่องซับซ้อนและมุ่งเน้นความรักโรแมนติก มักเกี่ยวข้องกับวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และอาจเกิดจากจินตนาการของผู้แต่งแฟนฟิกโดยมิได้มีพื้นฐานมาจากเรื่องจริงแต่อย่างใด ส่วนในบริบทสังคมไทย รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2560, น. 160) ได้อธิบายความหมายของ “แฟนฟิก” หรือ “แฟนฟิกชัน” ไว้ว่า

แฟนฟิกหรือแฟนฟิกชันเป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Fan Fiction ในภาษาไทยอาจจะเรียกคำเต็มว่า แฟนฟิกชัน หรือเรียกย่อว่า แฟนฟิก (Fanfic) เอฟเอฟ หรือฟิก FIC ก็ได้ [...] แฟนฟิกคืองานเขียนที่นำบุคคลที่มีอยู่จริง ตัวละครในนวนิยาย หรือการ์ตูน หรือภาพยนตร์ หรือ เกมออนไลน์ หรือนำฉาก หรือ สถานการณ์ในเรื่องที่ตนนิยมไปเขียนใหม่ อาจจะแต่งต่อจากเรื่องเดิม หรือ แต่งใหม่ตามจินตนาการของตน หรือแต่งล้อเลียน (parody) แล้วเผยแพร่ต่อสาธารณะ

ปัจจุบันงานเขียนแฟนฟิกเผยแพร่ทางออนไลน์อย่างกว้างขวาง จนจัดเป็นประเภทหนึ่งของวรรณกรรมที่เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตหรือที่เรียกว่าวรรณกรรมออนไลน์ แต่หากพิจารณาพัฒนาการความนิยมงานเขียนแฟนฟิกในสังคมโลกและสังคมไทยแล้ว แฟนฟิกหรือรูปแบบงานเขียนที่นำวรรณคดีวรรณกรรมที่มีมาก่อนมา “แต่งต่อ” “แต่งล้อ” หรือ “แต่งใหม่” นั้นเป็นที่นิยมในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ก่อนแพลตฟอร์มออนไลน์มีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวันของมนุษย์ นอกจากแฟนฟิกจะเป็นงานเขียนที่ต่อยอดเรื่องราวจากหนังสือ การ์ตูน เกมคอมพิวเตอร์ และสื่อภาพเคลื่อนไหวแบบภาพยนตร์และซีรีส์แล้ว แฟนฟิกยังมีการเขียนที่นำศิลปินที่มีตัวตนในสังคมมาสร้างเป็นตัวละครตามจินตนาการของผู้เขียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแฟนคลับ การแต่งแฟนฟิกจึงจำแนกได้ 5 ประเภท ได้แก่ แฟนฟิกดารานักร้อง แฟนฟิกวรรณกรรมตะวันตก แฟนฟิกการ์ตูนญี่ปุ่น แฟนฟิกนวนิยายไทยและแฟนฟิกวรรณคดีไทย (รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, 2560, น. 163-195, 204-205)

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว เมื่อนำมาพิจารณาเนื้อหาของกลอนนิราศพระอภัยมณี ในเบื้องต้น ผู้วิจัยเห็นว่า ตัวบทมีลักษณะเนื้อหาที่สอดคล้องกับลักษณะงานเขียนในรูปแบบแผนพิภพวรรณคดีไทย ซึ่งถือเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งของแผนพิภพที่มีการนำตัวละครหรือเนื้อเรื่องในวรรณคดีไทยมาดัดแปลง แต่งเติม เพิ่มหรือลด ตามจินตนาการและการตีความใหม่เพื่อมา “เล่าใหม่” ในพื้นที่สาธารณะ ทั้งนี้ แผนพิภพวรรณคดีไทยอาจปรากฏได้ทั้งในรูปแบบงานเขียนร้อยแก้วและร้อยกรอง ตัวอย่างเช่น นวนิยายเรื่องรักที่ต้องมนตรา ดัดแปลงมาจากวรรณคดีเรื่องลิลิตพระลอ เรื่องรามเกียรติ์ฮาเฮ ดัดแปลงมาจากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ เรื่องขุนช้างขุนแผน สำนวนกลอนเล่นคำผวน ดัดแปลงมาจากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน (รีนฤทัย สัจจพันธุ์, 2560, น. 184-193) เหตุที่กล่าวดังนี้ เนื่องจากภาพรวมเนื้อหาในกลอนนิราศพระอภัยมณี มีการดำเนินเรื่องที่แตกต่างไปจากนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี อย่างชัดเจน ผู้แต่งได้ดัดแปลงบุคลิกภาพของตัวละครเอก และแทรกลักษณะของงานเขียนประเภทอื่น ๆ เพื่อเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพระอภัยมณี แบบใหม่ตามจินตนาการและเผยแพร่ต่อสาธารณะในช่วงทศวรรษ 2500

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีผู้ศึกษากลอนนิราศพระอภัยมณีของนายฉันท ขำวิไล ทั้งในด้านกลวิธีทางวรรณศิลป์ แนวคิดตลอดจนความสัมพันธ์ในมิติเกี่ยวกับประเภทวรรณกรรม (Genre) เนื่องจากผู้ศึกษาส่วนใหญ่มักจะเลือกศึกษางานนิราศวรรณคดีเรื่องอื่น เช่น นิราศพระรถ ราชานิลาปคำฉันทหรือนิราศสีดา นิราศอิเหนา ฯลฯ และประเด็นที่ศึกษาส่วนใหญ่ คือ การศึกษาในด้านการดัดแปลงจากตัวบทต้นทางมาเป็นตัวบทประเภตนิราศ เช่น บทความเรื่อง “ปางอิเหนาเส้าสดถึงบุษบา”: สุนทรภูกับการสร้างอารมณ์สะท้อนใจในนิราศอิเหนา ของกิริติ ธนะไชย (2551) บทความเรื่องนิราศขุนช้างขุนแผน : จากบทเสภาถึงบทนิราศ ของนพดล จันทรเพ็ญ (2559) ฯลฯ ผลการศึกษาส่วนใหญ่จึงแสดงให้เห็นมิติความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกลอนนิทานหรือกลอนบทละครที่มีการดัดทอนและเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับการคร่ำครวญของตัวละครเอกเพื่อให้สอดคล้องกับขนบนิราศเท่านั้น ส่วนเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแผนพิภพวรรณคดีไทยส่วนใหญ่จำกัดขอบเขตการศึกษาอยู่ในกลุ่มนวนิยายซึ่งเป็นงานเขียนร้อยแก้ว เช่น แผนพิภพวรรณคดีไทยแนวยาโออี: การดัดแปลงวรรณคดีไทย เป็นวรรณกรรมประชานิยม ของสิรินทร จิระกุล (2561) นวนิยายยาโออีจากวรรณคดีไทย: การศึกษาสหบทและกลวิธีการประพันธ์ ของวัชรินทร์ นระทัต (2567)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา**กลอนนิราศพระอภัยมณี**โดยพิจารณาควบคู่กันกับแนวคิดเรื่องประเภทวรรณกรรม (genre) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง**นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีกับกลอนนิราศเรื่องพระอภัยมณี** ตลอดจนใช้แนวคิดดังกล่าวพิจารณา **กลอนนิราศพระอภัยมณี**ของนายฉันทน์ ขำวิไลในฐานะแผนพิภพวรรณคดีไทยยุคแรกที่ดีดแปลงมาจาก**นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี** โดยมีคำถามวิจัยตั้งต้นว่า นอกจากการดัดแปลงข้ามประเภทจากตัวบทต้นทางซึ่งเป็นกลอนนิทานและรักษาขนบนิราศในฐานะนิราศวรรณคดีแล้ว **กลอนนิราศพระอภัยมณี** ยังมีการแทรกลักษณะของงานเขียนประเภทอื่นเพื่อสร้างสรรค์ตามแรงบันดาลใจของผู้แต่งจนเป็นเรื่องเล่า “พระอภัยมณี” แบบใหม่อย่างไร คำตอบที่ได้จากการวิจัยน่าจะช่วยให้เข้าใจแนวคิดและการสร้างสรรค์เรื่อง**พระอภัยมณี**ในฐานะวรรณคดีประเภทนิราศและงานเขียนรูปแบบแผนพิภพวรรณคดีไทยในมิติที่ลึกซึ้งขึ้น นอกจากนี้ ผลการศึกษายังน่าจะช่วยขยายขอบเขตความรู้เกี่ยวกับกลุ่มงานประเภทนิราศวรรณคดีในฐานะตัวบทที่มีความน่าสนใจจากการข้ามประเภทวรรณคดีต้นเรื่องเดิมมาเป็นวรรณคดีนิราศ และการผสมผสานตลอดจนปะทะสังสรรค์กับลักษณะของวรรณคดีประเภทอื่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง**กลอนนิราศพระอภัยมณี**ของนายฉันทน์ ขำวิไลกับ**นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี**ของสุนทรภู่
2. ศึกษาการสร้างสรรค์**กลอนนิราศพระอภัยมณี**ให้มีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะงานเขียนรูปแบบแผนพิภพวรรณคดีไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทความวิจัยนี้ใช้แนวคิดของจอห์น โฟรว (John Frow) ที่อาศัยแนวคิดทฤษฎีของรูปแบบนิยมรัสเซียเข้ามาช่วยในการศึกษาเรื่องประเภทวรรณคดี (Genre) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับแผนพิภพวรรณคดีไทยมาใช้ในการศึกษาลักษณะของตัวบทด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก**ตัวบทกลอนนิราศพระอภัยมณี** ของนายฉันทน์ ขำวิไล พิมพ์รวมเล่มครั้งที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2504 จัดพิมพ์โดยองค์การการค้าของคุรุสภา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลอนนิราศพระอภัยมณีของนายฉันท ขำวิไลกับนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ และการสร้างสรรค์กลอนนิราศพระอภัยมณีให้มีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะงานเขียนรูปแบบแฟนฟิควรรณคดีไทย ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษา 2 ประเด็นดังนี้

1. กลอนนิราศพระอภัยมณีในฐานะวรรณคดีประเภทนิราศ: ความสัมพันธ์กับนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่

“ประเภท” เป็นสิ่งที่ได้รับการกำหนดด้วยระบบการจัดกลุ่มตามรูปแบบการประพันธ์กลวิธีทางวรรณศิลป์หรือเนื้อหาของผลงานนั้น ๆ ทั้งนี้ ในการแบ่งกลุ่มแต่ละกลุ่ม ผลงานแต่ละชิ้นย่อมมีลักษณะเฉพาะที่แสดงให้เห็นความเป็นประเภทเดียวกันหรือที่เรียกว่า “ชนบ” ทั้งนี้ “ชนบ” หรือแบบแผนการแต่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความหมาย และการตีความหมายของงานแต่ละประเภทอย่างลึกซึ้ง นำไปสู่การวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีวรรณกรรมในระดับลึกได้ (Frow, 2006, p. 10)

นิราศเป็นวรรณคดีประเภทหนึ่งที่มีลักษณะของการพรรณนาอารมณ์ความรู้สึกของผู้แต่งส่วนใหญ่มักเน้นให้เห็นถึงการพลัดพรากจากนางหรือบุคคลผู้เป็นที่รัก อย่างไรก็ตาม ชนบหรือลักษณะของวรรณคดีประเภทนิราศก็ยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกคือการพิจารณาจากการตั้งชื่อเรื่องว่า “นิราศ” ในฐานะบันทึกการเดินทางหรือจดหมายเหตุขณะที่กลุ่มที่สองนั้นใช้ลักษณะของวรรณคดีนิราศสมัยอยุธยาตอนต้นเป็นเกณฑ์สำคัญทำให้เกิดข้อสรุปว่า ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของวรรณคดีประเภทนิราศ คือ การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกพรรณนาคร่ำครวญอันสืบเนื่องมาจากความพลัดพรากสูญเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพลัดพรากจากนางผู้เป็นที่รักซึ่งอาจเป็นจริงหรือสมมติขึ้นก็ได้ การครวญรำพันถึงนางในนิราศมักเชื่อมโยงกับธรรมชาติ การเดินทางและความเปลี่ยนแปลงของวันเวลาฤดูกาล ผู้แต่งมักผูกความเศร้าไว้กับสรรพสิ่งผ่านภาษาและลีลาการประพันธ์เป็นสื่อสร้างความรู้สึกซาบซึ้งเสียดอารมณ์ดังปรากฏเรื่อยมาในนิราศสมัยอยุธยาจนถึงงานนิราศสมัยรัตนโกสินทร์ (สุปานิ พัดทอง, 2552, น. 56)

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยเลือกใช้นิยามของวรรณคดีประเภทนิราศในกลุ่มที่สอง เนื่องจากเห็นว่าเป็นนิยามที่ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นนิราศคือ แก่นของการคร่ำครวญและการพลัดพรากจากนางผู้เป็นที่รัก นิยามดังกล่าวยังสอดคล้องกับตัวบทกลอนนิราศ

พระอภัยมณีที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา เนื่องจาก**กลอนนิราศพระอภัยมณี**มีลักษณะเป็นนิราศสมมติที่มีเนื้อหาว่าด้วยการคร่ำครวญของตัวละครเอกที่มาจาก**นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี** นอกจากนี้ หากพิจารณาตามนิยามความหมาย**นิราศวรรณคดี**ที่สายทิพย์ นุกูลกิจให้ไว้ว่า “นิราศวรรณคดีเป็นนิราศสมมติที่อาศัยเค้าเรื่องตอนพลัดพรากของคู่พระนางจากวรรณคดีมาแต่งใหม่” (สายทิพย์ นุกูลกิจ, 2523, น. 29) **กลอนนิราศพระอภัยมณี** ยังมีลักษณะที่อาศัยเค้าเรื่องจากวรรณคดีเดิม โดยคัดเลือกตอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพลัดพรากจากกันของตัวละครเอก แล้วนำมาแต่งใหม่ในรูปแบบของ “นิราศ”

เมื่อพิจารณากลอน**นิราศพระอภัยมณี** ในฐานะ “นิราศวรรณคดี” ผู้วิจัยพบว่า นายฉันท ขาวโละได้อาศัยเค้าเรื่องเหตุการณ์ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทรจาก**เรื่องพระอภัยมณี**มาแต่งใหม่ นายฉันท ขาวโละได้นำเหตุการณ์จากตอนอื่น ๆ ในเรื่อง เช่น ตอนพระอภัยมณีโดยสารเรือนางสุวรรณมาลี ตอนพระอภัยมณีเรือแตก ฯลฯ มาผสมผสานและดัดแปลงเรื่องให้มีลักษณะเป็นไปตาม “ขนบนิราศ” โดยเฉพาะการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกพรรณนาคำครวญของตัวละครอันสืบเนื่องมาจากความพลัดพรากสูญเสีย

กลอนนิราศพระอภัยมณีเริ่มเปิดเรื่องตอนที่พระอภัยมณีคร่ำครวญที่จำต้องอาศัยอยู่กับนางผีเสื้อสมุทรภายในถ้ำ จากนั้น พระอภัยมณีได้รำพันถึงความหลังของตนเมื่อครั้งยังเป็นพระโอรสแห่งเมืองรัตนา พระอภัยมณีได้คิดอุบายให้นางผีเสื้อสมุทรออกไปหาสมุนไพรมาช่วยรักษาอาการเจ็บป่วยของตน ระหว่างการสอนวิชาให้แก่สินสมุทร พระอภัยมณีจึงได้แทรกการเล่านิทานซึ่งมีเนื้อหาเป็นประวัติชีวิตของตนเองให้สินสมุทรฟัง สินสมุทรกับพระอภัยมณีจึงครวญและรำให้จนสลับไป ด้านนางผีเสื้อสมุทรภายหลังกลับเข้ามาเห็นสองพ่อลูกสลับคิดว่าสิ้นชีวิตเพราะอดอาหาร จึงรำให้และสลับตามไปด้วย จากนั้นผู้แต่งได้เล่าอาการเศร้าโศกของภูตผีบริวารของนางผีเสื้อสมุทรสลับกับอาการโศกของเหล่าภูตผีที่ผีเสื้อสมุทรเลี้ยงไว้เป็นทาสเนื่องจากคิดว่าผีเสื้อสมุทรได้ตายจากโลกนี้ไปแล้ว ไม่นานหลังจากนั้นตัวละครทั้งสามคือ สินสมุทร พระอภัยมณีและนางผีเสื้อสมุทรได้พ้นจากสลับและสลับกันคร่ำครวญ สินสมุทรพยายามออกอุบายช่วยเหลือพระอภัยมณีให้กลับเมือง จึงเสนอให้พระบิดาและมารดาไปเปิดโลกกว้างใช้ชีวิตคู่อยู่ในเมืองแต่นางผีเสื้อสมุทรไม่เห็นด้วย พระอภัยมณีจึงผิดหวังและผินถึงเหตุการณ์ที่มีผู้มาช่วยเหลือได้ผจญภัยในท้องทะเลขณะเรือล่ม จนกระทั่งแสดงความสามารถเป่าปี่ให้นางยักษ์ล้นลมหายใจกลายเป็นหิน เมื่อพระอภัยมณีตื่นและพบว่าเพียงผืน ก็ครวญถึงชะตาชีวิตที่ไม่สามารถหลบหนีจากผีเสื้อสมุทรไปได้สำเร็จ ก่อนที่ผู้แต่งจะแนะนำให้ผู้อ่านไปติดตามอ่าน**นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี** ในฐานะผลงานเรื่องสำคัญของกวีเอก

ทั้งนี้ ในตอนท้ายเรื่อง นายฉันท ขำวิไลยังได้แต่งกลอน “เกียรติประวัติสุนทรภู่” เพื่อสดุดีสุนทรภู่ในฐานะกวีเอกของไทยด้วย จากภาพรวมของเนื้อเรื่องจะเห็นได้ว่า การดำเนินเรื่องในกลอนนิราศพระอภัยมณีส่วนใหญ่แตกต่างจากวรรณคดีต้นเรื่องจนนับได้ว่าเป็นเรื่องเล่าใหม่หรือเป็นวรรณคดีประเภทใหม่ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเสนอตารางเปรียบเทียบเนื้อหาระหว่างกลอนนิราศพระอภัยมณีของนายฉันท ขำวิไลกับนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีทั้งสองเรื่อง และเนื้อหาส่วนที่นายฉันท ขำวิไลนำมาสร้างสรรค์ใหม่ ดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบเนื้อหาของกลอนนิราศพระอภัยมณีกับนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี

กลอนนิราศพระอภัยมณีของนายฉันท ขำวิไล	นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่
1. พระอภัยมณีคร่ำครวญหลังจากถูกนางผีเสื้อสมุทรลักพาตัวอยู่ในถ้ำ โดยให้เหตุผลว่า แม้นางผีเสื้อสมุทรมีรูปจำแลงงาม แต่มีนิสัยและกิริยามารยาทไม่ดี อีกทั้งยังมีความคิดเห็นไม่ตรงกันอยู่เสมอ นอกจากนี้ ด้วยชาติกำเนิดและเผ่าพันธุ์ที่ต่างกัน ทำให้พระอภัยมณีต้องการหนีไปจากนางผีเสื้อสมุทร	ไม่ปรากฏในเรื่อง
2. พระอภัยมณีคร่ำครวญถึงชะตาชีวิตที่ถึงแม้จะเป็นชายมีวิชาความรู้ทางศิลปะแต่ก็ไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ และคร่ำครวญว่าตนเองนั้นหวังที่จะทำนุบำรุงชาติ จึงมีความเห็นว่าใครที่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและทำงานเพื่อชาติก็สมควรได้รับการสนับสนุน ความเสียใจทำให้พระอภัยมณีคิดวิพากษ์วิจารณ์ท้าวสุทัศน์ พระบิดาผู้ครองเมืองรัตนาซึ่งไม่เห็นความสำคัญของศิลปะไทยและวิพากษ์วิจารณ์การสนับสนุนคนต่างชาติให้เข้ามาค้าขายแต่ไม่สนับสนุนคนในชาติเดียวกัน	

ตาราง 1 เปรียบเทียบเนื้อหาของกลอนนิราศพระอภัยมณีกับนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี (ต่อ)

กลอนนิราศพระอภัยมณีของนายฉันท ขำวิไล	นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่
3. เมื่อพระอภัยมณีได้สติ พระอภัยมณีจึงพยายามหาหนทางหนีแต่ก็หนีไปไม่ได้ เพราะปากถ้ำปิดสนิท จึงคิดหาอุบายลวงนางผีเสื้อสมุทร พระอภัยมณีแก้มละเมอจากฝันและสร้างปวญเพื่อทำอุบายลวงนางผีเสื้อสมุทรว่า ตนเองติดเชื้อราในอาหารสาเหตุจากผลไม้ที่นางผีเสื้อสมุทรไปเสาะหามาให้ น่าจะเป็นพิษ พระอภัยมณีจึงลวงให้ผีเสื้อสมุทรไปทำพิธีปลุกเสกยาแก้พิษให้พระอภัยมณี	<u>ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ</u> (2) พระอภัยมณีคิดอุบายลวงนางผีเสื้อสมุทรไปจำศีล โดยสร้างว่าตนเองฝันร้าย และเกรงว่านางผีเสื้อสมุทรจะได้รับเคราะห์ พระอภัยมณีจึงเสนอให้นางผีเสื้อสมุทรออกจากถ้ำไปอาศัยที่ตื้นเขาและอดอาหารประมาณ 3-4 วัน เพื่อสะเดาะเคราะห์ตามธรรมเนียม
4. ฝ่ายนางผีเสื้อสมุทรไม่หลงกล สร้างว่าพิธีกรรมดังกล่าวใช้เวลาานาน อีกทั้งตนเองก็เป็นห่วงและไม่อยากจากพระอภัยมณีไปไหนไกล เพราะกลัวว่าจะไม่มีใครคอยปรนนิบัติ นางผีเสื้อสมุทรจึงคิดรักษาด้วยการนวดเฟ้นพระสวามีเพื่อบรรเทาอาการ เมื่อได้รับการนวดเฟ้นจากนางผีเสื้อสมุทร พระอภัยมณีจึงทำทีหลับลงไป ไม่เพื่อคลั่งต่อเพราะกลัวว่านางผีเสื้อสมุทรจะจับได้ว่าสร้างทำเพื่อหาทางหลบหนี พระอภัยมณีคร่ำครวญถึงชีวิตอันน่ารันทดของตนเองและปลอบใจตนเองว่ายังคงมีสินสมุทรบุตรชายที่เกิดกับนางผีเสื้อสมุทร อยู่เป็นเพื่อน ยามคลายเศร้าก็ได้คอยฝึกสอนความรู้ให้แก่สินสมุทร	ไม่ปรากฏในเรื่อง

ตาราง 1 เปรียบเทียบเนื้อหาของกลอนนิราศพระอภัยมณีกับนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี (ต่อ)

กลอนนิราศพระอภัยมณีของนายฉันท ขำวิไล	นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่
5. ลินสมุทรมีคุณสมบัติที่พิเศษคือ มีกำลังวังชา และว่องไวมาก ยามนางผีเสื้อสมุทรออกไปหาเสบียงภายนอกถ้ำ ลินสมุทรมักจะคอยหัดยก “แผ่นผา” ที่นางผีเสื้อสมุทรใช้มาปิดปากถ้ำ ลินสมุทรมักจะออกไปเที่ยวเล่น แต่ยามที่นางผีเสื้อสมุทรอยู่ในถ้ำ ลินสมุทรมักจะทำที่ตั่งใจเรียนและทบทวนตำรา เมื่อหยุดพักก็ชวนคุยกับพระอภัยมณีและสนใจหัดเรียนดนตรีกับพระอภัยมณี	<u>ตอนพระอภัยมณีเห็นนางผีเสื้อ</u> (1) ลินสมุทรมีบุตรของพระอภัยมณีและนางผีเสื้อสมุทร มีกำลังวังชาและมักออกไปเที่ยวเล่นนอกถ้ำเมื่อนางผีเสื้อสมุทรออกไปหาอาหาร วันหนึ่งลินสมุทรมักจะจ้องเงาไม้ได้จึงนำไปให้พระบิดาดู พระอภัยมณีเห็นดังนั้นก็ตกใจมาก จึงได้ตักเตือนลินสมุทรมานาน ภายหลังพระอภัยมณีสบโอกาสเล่าชีวิตความเป็นมาของตนเอง และเล่าความจริงเกี่ยวกับชาติกำเนิดของนางผีเสื้อสมุทร ลินสมุทรมักได้ฟังความดังนั้นก็เสียใจมาก
6. พระอภัยมณีแม้ภายในใจจะเศร้าแต่ก็ทำให้เป็นมีความสุข และคิดอุบายอบรมสั่งสอนบุตรชายของตนเองผ่านบทเพลงกล่อมนอน มีการแทรกบทชมธรรมชาติและกล่าวถึงเรื่องราวความเป็นมาของตนเองก่อนที่นางผีเสื้อสมุทรจะลักพาตัวมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน พระอภัยมณีคร่ำครวญด้วยความโศกเศร้ากับชะตาชีวิตของตนเองจนหมดสติไป ฝ่ายลินสมุทรมองเห็นว่าชวนชมหมดสติตามกัน	
7. นางผีเสื้อสมุทรเมื่อกลับมาถึงถ้ำที่พักอาศัย เห็นพระอภัยมณีและลินสมุทรมหมดสติ นางจึงคิดว่าทั้งสองพระองค์สิ้นชีวิตเพราะอดอาหาร นางผีเสื้อสมุทรจึงคร่ำครวญรำพันถึงความรักต่อสามีและบุตรชาย จนกระทั่งสลบไป ฝ่ายภูตผีปิศาจของนางผีเสื้อสมุทรเมื่อเห็นนางผีเสื้อสมุทรรำไห่จนสลบไปก็แสดงกิริยาที่แตกต่างกัน ผู้แต่งได้บรรยายอาการกิริยาของบรรดาภูตผี เช่น บางพวกโศกเศร้าอาลัยถึงนางผีเสื้อสมุทร ภูตผีบางพวกดีใจ ขณะที่ภูตผีบางพวกก็รำไห่ด้วยความกังวลใจกลัวว่านางผีเสื้อสมุทรจะฟื้นคืนชีวิต	ไม่ปรากฏในเรื่อง

ตาราง 1 เปรียบเทียบเนื้อหาของกลอนนิราศพระอภัยมณีกับนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี (ต่อ)

กลอนนิราศพระอภัยมณีของนายฉันท ขำวิไล	นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่
8. เมื่อสินสมุทรพินได้สติเห็นพระบิดาและมารดา หมดสติก็เข้าใจผิดว่าสิ้นชีวิตไปแล้ว จึงคร่ำครวญ รำพันถึงพระคุณ ต่อมา พระอภัยมณีได้สติ พระ อภัยมณีและสินสมุทรต่างพากันรำไห่และครวญถึง นางผีเสื้อสมุทรด้วยความผูกพันและอาลัยรัก จากนั้น พระอภัยมณีได้รำพันถึงสังขารของโลก และความเป็นไปของชีวิตมนุษย์ที่ยังคงเวียนว่าย ตายเกิดในสังสารวัฏ เมื่อนางผีเสื้อสมุทรพินคืนสติ ทั้งสามคนจึงได้พูดคุยกัน สินสมุทรชักชวนนาง ผีเสื้อสมุทรไปหาที่อยู่อาศัยอื่น และอาสาจะเป็นคน หาเลี้ยงบิดามารดาเอง นางผีเสื้อสมุทรไม่ยินยอม และยืนยันจะพักอาศัยสถานเดิม พระอภัยมณีจึง หมดหนทางในการหลบหนีจากนางผีเสื้อสมุทร	ไม่ปรากฏในเรื่อง
ยามกลางคืน พระอภัยมณีฝันว่ามีเทวดามาอุ้ม พระองค์และสินสมุทรข้ามทะเลไปถึงเกาะแก้ว พิสดาร และได้พบกับฤๅษีนักพรตซึ่งบำเพ็ญเพียร ณ เกาะแก้วพิสดารเป็นเวลากว่าพันปี หลังจากนั้น เทวดา “กลายร่าง” เป็นนางเงือก และใช้ชีวิต ร่วมกับพระอภัยมณีและสินสมุทรที่เกาะแห่งนั้น วัน หนึ่ง มีเรือสำเภาลัดเข้ามาที่เกาะ มีหญิงงามผู้ หนึ่งติดตามมากับเรือสำเภาและอาสาจะพาพระ อภัยมณีเดินทางกลับเมือง พระอภัยมณีจึงได้กล่าว ลานางเงือกซึ่งตั้งครรถ์อยู่และมอบอำมรงค์ฝาก นางเงือกไว้ให้บุตรในครรภ์	<u>ตอนพระอภัยมณีพบนางสุวรรณมาลี</u> <u>และตอนพระอภัยมณีโดยสารเรือ</u> <u>นางสุวรรณมาลี</u> หลังจากนางเงือกพาพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ สมุทรจนมาถึงเกาะแก้วพิสดาร ก็ได้พักอาศัยอยู่ ที่เกาะ จนวันหนึ่งมีเรือสำเภาของท้าวสิลราช และนางสุวรรณมาลีลัดเข้ามาที่เกาะ เมื่อพระ อภัยมณีพบนางสุวรรณมาลีก็หลงรัก ขอร้องให้ พระฤๅษีฝากให้ตนติดเรือสำเภาโดยสารไปกับ นางสุวรรณมาลี ก่อนเดินทาง พระอภัยมณีได้ กล่าวลานางเงือกซึ่งตั้งครรถ์อยู่ และฝากพระ อำมรงค์และจุฑามณีรัตนไว้ให้บุตรในครรภ์

ตาราง 1 เปรียบเทียบเนื้อหาของกลอนนิราศพระอภัยมณีกับนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี (ต่อ)

กลอนนิราศพระอภัยมณีของนายฉันทน์ ขำวิไล	นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่
9. ระหว่างการเดินทาง เกิดพายุใหญ่กลางทะเลจนเป็นเหตุให้เรือสำเภาแตก สาเหตุของพายุใหญ่ครั้งนี้มาจากพลังกำลังของนางผีเสื้อสมุทรที่ตามหาพระอภัยมณีด้วยความหึงหวง เมื่อพระอภัยมณีประคองตนรอดขึ้นฝั่งมาได้จึงได้เป่าเพลงปี่ทำให้นางผีเสื้อสมุทรขาดใจตาย ซากศพของนางกลายเป็นหิน	<u>ตอนพระอภัยมณีเรือแตก</u> ฝ่ายนางผีเสื้อสมุทรก็ได้พยายามตามหาพระอภัยมณี จนรู้ว่าพระอภัยมณีเดินทางมากับเรือสำเภาของนางสุวรรณมาลี นางผีเสื้อสมุทรและภูตผีบริวารได้พยายามล่อเรือสำเภา จนเกิดพายุใหญ่ทำให้เรือแตก พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทรขึ้นบนยอดเขาและตัดสินใจเป่าเพลงปี่ไล่ภูตผี เสียงเพลงปี่ของพระอภัยมณีเป็นเหตุให้นางผีเสื้อสมุทรขาดใจตาย ซากศพของนางกลายเป็นหิน
10. พระอภัยมณีสะดุ้งตื่นจากฝัน และพบว่าตนเองยังไม่สามารถหลบหนีจากนางผีเสื้อสมุทรได้ พระอภัยมณีคิดว่าความฝันที่เกิดขึ้นนี้เป็นนิมิตหมายที่ดีและเผื่อรอโอกาสในการหลบหนีจากนางผีเสื้อสมุทรต่อไป	ไม่ปรากฏในเรื่อง
11. ผู้แต่งชักชวนให้ผู้อ่านหันมาอ่านวรรณคดีไทยเรื่องพระอภัยมณี ผลงานของสุนทรภู่ ซึ่งมีความไพเราะทั้งในด้านรสกลอน และมีเนื้อหาที่ละเอียดชวนติดตาม สัมกับการเป็นผลงานของกวีเอก	

จากตาราง นายฉันทน์ ขำวิไลได้แต่งกลอนนิราศพระอภัยมณี โดยใช้โครงเรื่องหลักจากนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี ทั้ง 4 ตอนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตการผจญภัยและการเดินทางพลัดพรากของตัวละครเอก ได้แก่ ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร ตอนพระอภัยมณีพบนางสุวรรณมาลี ตอนพระอภัยมณีโดยสารเรือนางสุวรรณมาลี และตอนพระอภัยมณีเรือแตก ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะของนิราศวรรณคดีซึ่งนายฉันทน์ ขำวิไลแต่งใหม่โดยอาศัยเค้าเรื่องของวรรณคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเดินทางและการพลัดพรากของพระอภัยมณี ในบางตอน ผู้แต่งได้

สลับลำดับเหตุการณ์ทำให้เรื่องราวในกลอนนิราศพระอภัยมณีต่างไปจากต้นฉบับนิทานคำกลอน เช่น เหตุการณ์ที่นำเค้าเรื่องมาจากตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ผู้แต่งได้เลือกถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของพระอภัยมณีและความพยายามออกอุบายในการหลบหนีจากนางยักษ์ ก่อนกล่าวถึงเหตุการณ์การวางแผนเล่าเรื่องราวชีวิตให้สินสมุทรฟังเพื่อหวังขอความช่วยเหลือ ลักษณะดังกล่าวนี้นอกจากจะแตกต่างไปจากลำดับเหตุการณ์ในต้นฉบับ ยังทำให้เห็นสีสันของตัวละครเอก คือ “พระอภัยมณี” ที่มีความเจ้าอุบายอีกด้วย ทั้งนี้ ผู้แต่งได้สร้างสรรค์เนื้อหาใหม่ให้สอดคล้องกับขนบนิราศตามลักษณะประเภทงาน คือ เพิ่มฉากตอนเพื่อแทรกบทคร่ำครวญของตัวละครในแต่ละเหตุการณ์ เช่น เหตุการณ์ที่พระอภัยมณีคร่ำครวญและรำพันอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวหลังจากถูกนางผีเสื้อสมุทรลักพาตัวมาอยู่ในถ้ำ เหตุการณ์ที่นางผีเสื้อสมุทรครวญรำพันถึงความรักต่อสามีและบุตรชาย จนกระทั่งสลับไป ฯลฯ

นอกจากมิติการครวญที่สอดคล้องกับขนบสำคัญของวรรณคดีประเภทนิราศแล้ว ผู้วิจัยพบว่า กลอนนิราศพระอภัยมณี ยังมีลักษณะอีกประการ คือ การวิพากษ์วิจารณ์และการแทรกทัศนะส่วนตัวของผู้แต่ง ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับขนบนิราศในสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งสุภาพรพลายเล็ก (2541, น. 213) เสนอผลการศึกษาไว้ว่า นิราศในสมัยรัตนโกสินทร์หลายเรื่องนั้น ผู้แต่งได้เน้นการวิพากษ์วิจารณ์และเสนอทัศนะส่วนตัวมากขึ้น

ในกลอนนิราศพระอภัยมณี มีบทแทรกทัศนะอยู่ในตอนพระอภัยมณีคร่ำครวญและเล่าความหลังของตนเอง ผู้แต่งได้ขยายความเหตุการณ์ในตอนดังกล่าวโดยแทรกทัศนะผ่านการตัดพ้อถึงพระบิดาของพระอภัยมณีที่ไม่เห็นความสำคัญของวิชาที่เป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมของชาติ เช่น เพลงปี่ และกระบี่กระบอง จากนั้นตัวละคร “พระอภัยมณี” ได้สอนผู้อ่านร่วมสมัยให้ใช้วิชาความรู้มาช่วยพัฒนาบ้านเมืองด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ โดยวิพากษ์วิจารณ์ผู้ที่มัก “พูดพร่ำคำปราศรัย” และ “สอพลอ” แต่ไม่ได้หวังช่วยชาติอย่างแท้จริง (ฉันท ขำวิไล, 2504, น. 108) นอกจากนี้ นายฉันท ขำวิไลยังได้เพิ่มเหตุการณ์การเลี้ยงภูตผีของนางผีเสื้อสมุทร และกำหนดให้ตัวละครภูตผีเหล่านั้นมีบทบาทหลังจากนางผีเสื้อสมุทรได้ครวญถึงพระอภัยมณีและสินสมุทรจนสลับไป นายฉันทกล่าวถึงลักษณะของภูตผีแต่ละตนซึ่งล้วนแต่สร้างอกุศลกรรมเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ในโลกมนุษย์ ทั้งนี้ก็เพื่อสอนผู้อ่านร่วมสมัยไม่ให้ประพฤติดุร้ายหลักเบญจศีลต่าง ๆ (ฉันท ขำวิไล, 2504, น. 123-125)

เห็นได้ว่า กลอนนิราศพระอภัยมณี ใช้ลักษณะของนิราศในการเล่าเรื่อง โดยมีการวางโครงเรื่องใหม่ สลับเหตุการณ์และเพิ่มเติมเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับขนบหรือลักษณะเฉพาะของประเภทวรรณคดีตลอดจนวัตถุประสงค์การแต่ง เนื้อเรื่องของกลอนนิราศพระอภัยมณีจึงเป็นเรื่องที่สร้างขึ้นใหม่จากนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ โดยประกอบด้วยหลายเหตุการณ์

และมีลักษณะเทียบเคียงกับ “เรื่องเล่าใหม่” ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะนำไปอธิบายในหัวข้อต่อไป

2. กลอนนิราศพระอภัยมณีในฐานะแผนพิภพวรรณคดีไทย : การสร้างสรรค์และผสมผสานกับงานเขียนประเภทอื่น

ความน่าสนใจของกลอนนิราศพระอภัยมณี มิได้เกิดขึ้นจากมิติความสัมพันธ์ของตัวบทในฐานะวรรณคดีที่ข้ามประเภทจาก “กลอนนิทาน” มาเป็น “กลอนนิราศ” เท่านั้น แต่ตัวบทยังมีลักษณะที่ซับซ้อนจากการผสมผสานลักษณะของงานเขียนประเภทอื่น ๆ ที่เข้ามาช่วยสื่อความหมายของตัวบทและสร้างสรรค์ตัวบทในฐานะ “แผนพิภพวรรณคดี” ตามจินตนาการของผู้แต่งอีกด้วย

จอห์น โฟรว (John Frow) ใช้แนวคิดทฤษฎีของรูปแบบนิมรส์เซียเข้ามาช่วยในการศึกษาประเภท (Genre) โดยมีมุมมองว่า การกำหนดประเภทและอธิบายตามขนบนิยมในสังคม โดยลดทอนคุณค่าของข้อมูลบางอย่างเป็นการตั้งข้อจำกัดต่อการศึกษามากเกินไป ทฤษฎีรูปแบบนิมรส์เซียจึงมีลักษณะเด่นคือ การมุ่งพิจารณาข้อมูลแต่ละเรื่องว่ามีการปะทะสังสรรค์กับงานเรื่องอื่นอย่างไร ทั้งนี้ จอห์น โฟรวได้อ้างถึงโทโดรอฟ (Todorov) ซึ่งมีมุมมองว่า ประเภท (Genre) เปรียบเสมือนศูนย์รวมความเปลี่ยนแปลงของวรรณกรรมซึ่งอาจได้รับผลกระทบมาจากบริบทแวดล้อม ทั้งบริบทสังคมหรือบริบทของงานแต่ละเรื่อง ดังนั้น ประเภทของวรรณกรรมย่อมมีส่วนที่สัมพันธ์กัน งานแต่ละประเภทย่อมมีโครงสร้างหรือขอบเฉพาะที่มีลักษณะเป็นพลวัต อาจปรับเปลี่ยน คลี่คลายหรือมีพัฒนาการจากลักษณะของประเภทเดิมเสมอ (Frow, 2006, p. 71)

จากแนวคิดของจอห์น โฟรวเมื่อนำมาพิจารณากับกลอนนิราศพระอภัยมณี แล้ว ผู้วิจัยพบว่า นอกจากการแทรกขนบนิราศไว้ในตัวบท นายฉันท ขำวิไลยังได้แทรกลักษณะเฉพาะของงานเขียนประเภทอื่น ๆ ได้แก่ งานเขียนประเภทเรื่องเล่า งานเขียนประเภทชีวประวัติ เพื่อสร้างสรรค์กลอนนิราศพระอภัยมณี ให้มีลักษณะเป็น “เรื่องเล่าใหม่” สอดคล้องกับลักษณะของงานเขียนรูปแบบแผนพิภพวรรณคดีไทย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การผสมผสานลักษณะของงานเขียนประเภทเรื่องเล่ากับวรรณคดีประเภทนิราศ

เรื่องเล่า (Narrative) หมายถึง เรื่องที่มีโครงสร้างและองค์ประกอบของเรื่องที่ชัดเจน สอดคล้องกับเป้าหมายของการเล่าเรื่อง คือมีทั้งส่วนที่เป็นเหตุการณ์เรื่องราวและส่วนที่เป็นกลวิธีหรือวิธีการในการถ่ายทอดเรื่องราวนั้น ส่วนเรื่องราว (story) ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของเรื่องเล่าจำเป็นต้องมีการร้อยเรียงเหตุการณ์ (events) ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน โดยเหตุการณ์เหล่านี้อาจ

เป็นลักษณะของการกระทำ (action) ในกรณีที่ตัวละครเป็นผู้กระทำสิ่งต่าง ๆ หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น (happenings) กับตัวละครก็ได้ โครงสร้างของเรื่องราว (story) มักประกอบด้วย เหตุการณ์ ตัวละคร/ผู้เล่าเรื่องและฉาก (Chatman, 1978, p. 19, อ้างถึงใน สรณัฐ ไตลังคะ, 2560, น. 24) จากนิยามความหมายของเรื่องเล่าเมื่อนำมาพิจารณากับวรรณคดีประเภทนิราศโดยเฉพาะงาน นิราศในสมัยอยุธยา พบว่าส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นบทร้อยกรองที่ไม่มี “เรื่องราว” และไม่เป็น “เรื่องเล่า” ลักษณะของวรรณคดีนิราศตั้งแต่ยุคแรกเริ่ม อาทิ **กำสรวลโคลงตัน ทวาทศมาสโคลงตัน** มักจะเป็นบทร้อยกรองที่มุ่งพรรณนาอารมณ์ความรู้สึกของผู้แต่ง และเป็นเพียงบทพรรณนาที่ร้อยเรียงเนื้อความตามลำดับเส้นทางการเดินทางและวันเวลาที่หมุนเวียนไปเท่านั้น ไม่ได้ร้อยเรียงด้วยความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ตามลักษณะของ “เรื่องเล่า” ดังนั้น การสลับลำดับความในเนื้อเรื่องย่อมไม่ส่งผลกระทบต่อการเข้าใจแก่นของเรื่องที่ต้องการเสนอความโศกเศร้าของผู้แต่ง

ขณะที่**กลอนนิราศพระอภัยมณี** กลับมีลักษณะที่แตกต่างไปจากลักษณะของนิราศที่กล่าวมาข้างต้น เพราะตัวบทมีลักษณะที่สอดคล้องกับความหมายของเรื่องเล่าและถ่ายทอดองค์ประกอบหลักของเรื่องเล่าที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากวรรณคดีเอกเรื่อง**พระอภัยมณี**อย่างครบถ้วน ได้แก่ นำเสนอเรื่องราวที่ประกอบขึ้นจากการสร้างและร้อยเรียงเหตุการณ์ นำเสนอเรื่องราวผ่านมุมมองของผู้เล่าเรื่องและตัวละคร และมีกลวิธีการนำเสนอเรื่องราวเพื่อส่งสารหรือความคิดบางประการไปยังผู้รับสาร อธิบายได้ดังนี้

2.1.1 การสร้างและร้อยเรียงเหตุการณ์ (events)

กลอนนิราศพระอภัยมณีมีลักษณะเด่นต่างจากตัวบทประเภทนิราศในยุคก่อนหน้า เพราะนิราศเป็นงานเขียนที่เน้นการพรรณนาอารมณ์เป็นสำคัญ ไม่เน้นการวางโครงเรื่องหรือการเรียงร้อยเหตุการณ์ให้เป็นเรื่องเล่า ส่วนในมิติของนิราศวรรณคดีนั้น นิราศวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ ก็มักจะเลือกเหตุการณ์เฉพาะตอนที่ตัวละครเอกต้องพลัดพรากจากกันมาดัดแปลงเพื่อพรรณนาความโศกเศร้าของตัวละครมากกว่าจะแสดงให้เห็นการผสมผสานขนบนิราศกับ “เรื่องเล่าใหม่” หรือแฟนฟิกซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากวรรณคดีแบบฉบับ **กลอนนิราศพระอภัยมณี**จึงถือเป็นนิราศวรรณคดีที่เล่าเรื่องด้วยการวางโครงเรื่องใหม่ ลำดับเหตุการณ์และสร้างเหตุการณ์อย่างน่าสนใจ

เนื้อเรื่องของ**กลอนนิราศพระอภัยมณี**เป็นเรื่องที่สร้างขึ้นใหม่จากนิทานคำกลอนเรื่อง**พระอภัยมณี**ประกอบไปด้วยเหตุการณ์ทั้งจากการกระทำของตัวละคร คือ พระอภัยมณีที่มีบทบาทเป็นผู้เล่าเรื่องบางช่วงบางตอนของเนื้อหา และเหตุการณ์จากสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวละคร พระอภัยมณี หากพิจารณาร่วมกับตารางเปรียบเทียบเนื้อหาของเรื่อง**พระอภัยมณี**ทั้ง 2 ส่วนใน

ผลการศึกษาประเด็นที่ 1 จะพบว่า เหตุการณ์ที่สร้างขึ้นใหม่ในนิราศเรื่องนี้สัมพันธ์กันและมีเหตุผลเชื่อมโยงกันอยู่ จึงไม่สามารถสลบลำดับเหตุการณ์ได้

เมื่อนำมาพิจารณาในด้านการสร้างเหตุการณ์ในโครงเรื่องหลัก (plot) พบว่า ส่วนที่เป็น บทบาทหรือการกระทำของพระอภัยมณีในกลอนนิราศตลอดทั้งเรื่องนั้นมีลักษณะเด่น คือ มีความเจ้าเล่ห์และเจ้ามารยาอยู่ในหลายเหตุการณ์ เช่น การแสร้งละเมอขณะฝัน การแสร้งป่วยเพื่อหาทางหลบหนี การแสร้งหลับและทำทิวาอาการเป็นปกติหลังใช้อุบายไม่สำเร็จ การแสร้งเล่านิทานให้สินสมุทรฟังเป็นนัยว่ามารดาไม่ใช่มนุษย์ นอกจากการสร้างเหตุการณ์ขึ้นจากการกระทำของพระอภัยมณีแล้ว **กลอนนิราศพระอภัยมณี** ยังสร้างเหตุการณ์เพื่อให้พระอภัยมณีมีโอกาสเล่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตัวเอง โดยแสดงผ่านการครวญถึงความหลังในชีวิตซึ่งถูกท้าวสุทัศน์พระบิดาขับไล่ออกจากเมืองเพราะเรียนวิชาเพลงปี่จนกระทั่งถูกนางยักษ์ลักพาตัว เหตุการณ์การครวญถึงความหลังในชีวิตของพระอภัยมณี นอกจากจะเป็นการรักษาขนบการครวญตามลักษณะนิราศแล้วยังเป็นการเน้นย้ำถึงสาเหตุที่พระอภัยมณีจับปลัดจับผลูได้มาอยู่กินกับนางยักษ์อย่างไม่เต็มใจ จนต้องคิดหาอุบายหลบหนี

เมื่อพิจารณาการสร้างเรื่อง**กลอนนิราศพระอภัยมณี**แล้วจะเห็นได้ว่า **กลอนนิราศพระอภัยมณี**มีมิติของการสร้างเหตุการณ์แบบเรื่องเล่าผสมผสานกับการคร่ำครวญและพรรณนาอารมณ์ตามขนบนิราศ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในตัวบทกลอนนิราศมีการคัดเลือกมาจากต้นฉบับเดิมเพื่อนำเสนอและเรียงร้อยให้เห็นเรื่องราวชีวิตของพระอภัยมณี ผู้เฝ้ารอคอยอิสรภาพและจำต้องอาศัยอยู่กับนางผีเสื้อสมุทรอย่างทุกข์ระทม

2.1.2 การสร้างผู้เล่าเรื่อง (narrator) และตัวละคร (characters)

นิราศวรรณคดีมีลักษณะที่แตกต่างจากนิราศทั่วไป เนื่องจากงานประเภทนิราศแต่เดิมนั้นมักเป็นบทพรรณนาอารมณ์ การเดินทางและสภาพแวดล้อมรอบตัวผู้แต่ง มีการกล่าวถึง “นาง” เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ของผู้แต่งหรือกำหนดให้ “นาง” เป็นผู้รับสารในเรื่อง นิราศบางเรื่องอาจมีการกล่าวถึงเทพเจ้า การกล่าวถึงพระมหากษัตริย์เพื่อยอพระเกียรติ การกล่าวถึงชาวบ้านในลักษณะที่เป็นฉากของเรื่องแต่ไม่ได้มีบทบาทในเชิงปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้แต่ง ขณะที่นิราศวรรณคดีนั้น มีการสร้างตัวละครซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยสร้างความเป็นเรื่องเล่าเพราะตัวละคร คือ ผู้มีบทบาทในการสร้างเหตุการณ์หรือผู้ประสบเหตุการณ์ในเรื่อง ลักษณะการดำเนินเรื่องของนิราศวรรณคดีแม้จะมุ่งถ่ายทอดอารมณ์โศกเศร้าของตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องเป็นหลัก แต่การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและความคิดผ่านมุมมองของตัวละครหลัก

ในเรื่องก็ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยมีบทบาทของตัวละครประกอบแทรกอยู่ในเรื่องด้วย

ในกลอนนิราศพระอภัยมณี ผู้แต่งได้เลือกเสนอชีวิตของตัวละคร “พระอภัยมณี” เป็นหลัก มีบทบาทของตัวละครประกอบที่มีที่มาจากวรรณคดีต้นเรื่องเดิมและมีปฏิสัมพันธ์กับพระอภัยมณีอยู่ตลอดเวลาทั้งเรื่องคือ สินสมุทร ฝิเสื่อสมุทร ตัวละครพระอภัยมณีในกลอนนิราศมีบทบาทเป็นผู้เล่าเรื่อง (narrator) โดยเริ่มคร่ำครวญถึงชีวิตที่เคยอยู่สุขสบายในเมืองก่อนจะถูกนางฝิเสื่อสมุทรลักพาตัวมาและคร่ำครวญถึงท้าวสุทัศน์ กษัตริย์เมืองรัตนา พระบิดาของตนด้วยความอาลัยรัก หลังจากนั้น ผู้แต่งมีบทบาทเป็นผู้เล่าเรื่อง เพื่อเล่าเหตุการณ์ที่พระอภัยมณีคิดอุบายหนีจากนางยักษ์ จนถึงเรื่องราวในความฝันของพระอภัยมณีซึ่งมีเนื้อหาคล้ายคลึงกับนิทานคำกลอน **เรื่องพระอภัยมณี** ตอนพระอภัยมณีหนีนางฝิเสื่อ ตอนพระอภัยมณีพบนางสุวรรณมาลี ตอนพระอภัยมณีโดยสารเรือนางสุวรรณมาลี และตอนพระอภัยมณีเรือแตก กล่าวคือ ในฝันของพระอภัยมณีนั่น พระอภัยมณีและสินสมุทรได้รับความช่วยเหลือจากเทวดา เข้ามาอุ้มเหาะพาไปที่เกาะแก้วพิสดาร ภายหลังเทวดาได้กลายร่างเป็นนางเงือก พระอภัยมณีได้นางจนมินบุตรคือ สุดสาคร หลังจากนั้น เรือของนางสุวรรณมาลีถูกคลื่นพัดไปถึงเกาะแก้วพิสดาร พระอภัยมณีโดยสารเรือนางสุวรรณมาลีจนนางฝิเสื่อสมุทรตามมาล่มเรือ ท้ายที่สุด พระอภัยมณีได้เป่าปี่จนนางฝิเสื่อสมุทรสิ้นชีวิตและซากศพกลายเป็นหินตามนิทานคำกลอน ตัวละครพระอภัยมณีจึงได้กลับมามีบทบาทเป็นผู้เล่าเรื่อง และกล่าวปิดท้ายว่า ความฝันนั้นคงเป็นความฝันในลักษณะเทพสังหรณ์ให้ตนเองนั้นยังคงมีความหวังที่จะ “นิราศ” หรือหนีไปจากนางฝิเสื่อสมุทรได้

อย่างไรก็ตาม ในตอนท้ายของกลอนนิราศ ผู้แต่งได้มีบทบาทในการเล่าถึงวัตถุประสงค์ของการแต่งว่า การแต่งนิราศเรื่องนี้เป็นกรรณการร้อยเรียงเหตุการณ์เรื่องพระอภัยมณีตอนหนีนางฝิเสื่อขึ้นใหม่เพื่อเชิดชูสุนทรภู่ผู้แต่งวรรณคดีเรื่อง**พระอภัยมณี** ทั้งยังเป็นการเล่าเรื่องเพื่อเชื่อเชิญผู้ฟัง (narratee) คือ ผู้อ่านในสังคมปัจจุบันให้หันกลับไปอ่านวรรณคดีต้นเรื่องจากกลอนตอนท้ายเรื่องที่ขึ้นต้นบทว่า “เชิญอ่านเรื่องพระอภัยให้เบิกบาน เกษมศานต์สวัสดิ์วิคุณ” การปรากฏสำนวนที่เชื่อเชิญให้ผู้อ่านกลับไปอ่านวรรณคดีต้นเรื่องนี้ สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า **กลอนนิราศพระอภัยมณี** เป็นงานเขียนรูปแบบแฟนฟิกที่ต้องการอนุรักษ์วรรณคดีแบบฉบับหรือนิทานคำกลอน**เรื่องพระอภัยมณี** ของสุนทรภู่ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจสำคัญของการแต่งเรื่องพระอภัยมณีในรูปแบบนิราศด้วยมุมมองใหม่ ทั้งนี้ วิธีการเล่าเรื่องพระอภัยมณีด้วยสำนวนนิราศที่เสนอให้เห็น “ความผิดหวัง” และ “ความทุกข์จากการพยายามหลบหนี” ของพระอภัยมณีตลอดเรื่อง ยังเป็นการรักษาขนบนิราศที่ว่าด้วยการพรรณนาอารมณ์โศกด้วยอีกเช่นกัน

2.1.3 การสร้างฉาก(settings) ด้วยมิติเรื่องเวลาและสถานที่

มิติของเวลาและสถานที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของวรรณคดีนิราศ เพราะนิราศแต่เดิมมีขนบการครวญโดยเชื่อมโยงกับวันเวลาและสถานที่ มีการกล่าวถึงช่วงเวลาและสถานที่ในอดีตที่ผู้แต่งเคยได้อยู่ร่วมกับนางผู้เป็นที่รักโดยเปรียบเทียบกับปัจจุบันซึ่งจำเป็นต้องห่างไกลกัน

จากการศึกษากลอนนิราศพระอภัยมณีพบว่า มีลักษณะตามขนบนิราศที่พรรณนาถึงบุคคลที่รักโดยเชื่อมโยงกับความทรงจำเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ในอดีต ขณะเดียวกันก็มีลักษณะเด่นในฐานะ “เรื่องเล่า” ซึ่งมีการใช้ช่วงเวลาและสถานที่เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบสร้างฉากและถ่ายทอดเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง

กลอนนิราศพระอภัยมณีมีวิธีนำเสนอช่วงเวลาเพื่อประกอบการสร้างฉากใน “เรื่องเล่า” เช่น การตัดความต่อเนื่องของเวลาด้วยการนึกย้อนไปในอดีต (flashback) และการจินตนาการถึงสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น (flash-forward) ตัวอย่างเช่น การตัดความต่อเนื่องของเวลาด้วยการนึกย้อนไปในอดีตในตอนที่พระอภัยมณีรำพึงถึงความหลังก่อนถูกลักพามาและเล่าเรื่องราวของตนในฐานะพระโอรสของกษัตริย์เมืองรัตนาที่ออกผจญภัยมาพร้อมกับพระอนุชา ฉากตอนดังกล่าวทำให้ผู้อ่านเข้าใจที่มาที่ไปของการครวญแสดงความโศกในใจของพระอภัยมณีมากขึ้น ส่วนการจินตนาการถึงสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นพบในตอนความฝันของพระอภัยมณีที่กล่าวถึงเรื่องราวการหลบหนีนางผีเสื้อสมุทร ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกับเนื้อหาของนิทานคำกลอน ฉากที่เกิดขึ้นจึงเป็นฉากความฝันซึ่งเน้นย้ำให้เห็นความปรารถนาอย่างแรงกล้าของพระอภัยมณีที่ต้องการจะหลบหนีจากนางผีเสื้อสมุทร ทั้งยังเป็นการรักษาเนื้อหาของเรื่องพระอภัยมณีตามความรู้เดิมไว้ในกลอนนิราศในฐานะแผนพิภพวรรณคดี

หากพิจารณาในด้านสถานที่ ลักษณะสำคัญประหนึ่งของนิราศ คือ การเดินทางจากสถานที่ที่เคยอยู่ร่วมกับนางและกำหนดจุดหมายตลอดเส้นทางการเดินทางเพื่อย้ำเตือนถึงระยะทางที่ห่างจากผู้เป็นที่รัก ในกลอนนิราศพระอภัยมณี นอกจากจะมีการครวญโดยเชื่อมโยงถึงกับการเดินทางจากสถานที่ซึ่งเป็นความหลังของตนในอดีตตามขนบนิราศเดิม คือ ในตอนที่พระอภัยมณีรำพึงถึงความหลังของตนในตอนต้นเรื่อง คือ การครวญคิดถึงเมืองรัตนาที่ตนเคยได้อยู่อาศัยกับพระบิดา พระมารดาและพระอนุชาก่อนที่ตนเองจะถูกนางผีเสื้อสมุทรลักพามาอยู่ในถ้ำ (ฉันท ขำวิไล, 2504, น. 108-109) กลอนนิราศพระอภัยมณียังมีลักษณะของ “เรื่องเล่า” ในด้านการประกอบสร้างสถานที่ให้เป็นฉากประกอบของเรื่องอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนผู้แต่งเล่าเรื่องความฝันของพระอภัยมณีและบรรยายฉากพระอภัยมณีเรือแตก โดยกล่าวถึงสภาพแปรปรวนของท้องทะเล อันเนื่องจากพายุที่เกิดจากพละกำลังของนางผีเสื้อสมุทร ดังความว่า

มาอาเพศถึงเวลาจะอาภัพ
จะถล่มลุ่มทะเลเมรุไกล
เห็นวับแว็บแปร็บเปรี้ยงเสียงฟ้าฟาด
แลไม่เห็นกลางหาวดวงดาวเดือน
ท้องทะเลเป็นละลอกกระฉอกกระฉ่อน
เสียงโครมครึกกึกก้องเป็นกังวาน
เรือที่แล่นเลื่อนลั่นอยู่ครันครั้น
มาโอนเอียงเปลี่ยงพล้ำลำสำเภา
ลมจรจัดจุโจมโถมกระแทก
ส่วนผู้คนคลาคล่ำต่างร่ำไร
อันพระองค์เอกานำสงสาร
ต้องแหวกว่ายภาวนาในสาคร

เกิดพยับพอมพายุใหญ่
แผ่นดินไหวหวั่นหวั่นสั่นสะเทือน
เมฆราชแรงลมก็ลั่นเลื่อน
ให้ลบลือนรุกรันต่างลนลาน
ด้วยคลื่นซ้อนโสมสาตอยู่ผาดผาน
พระพายซานซัดซ้ำไม่สร่างซา
จะหลบลคลื่นเข้าฝั่งยังขุนเขา
ทั้งสายเสากระโดงกระเด็นไป
เรือก็แตกแยกยับกลับไม่ได้
บ้างร้องไห้เรียกหาแสนอาวรณ์
เกาะกระดานบานประตูด่างไม้ขอน
ไม่สิ้นร้อนหลบยักขให้หนักทรวง
(ฉันทน์ ขำวิไล, 2504, น. 144-145)

ฉากที่เกิดขึ้นข้างต้น นอกจากจะเป็นการรักษาฉากและเหตุการณ์ในท้องเรื่องเดิมของนิทานคำกลอนแล้ว ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ฉากดังกล่าว ผู้แต่งน่าจะสร้างขึ้นมาให้มีผลกับแก่นเรื่องของกลอนนิราศพระอภัยมณี คือ การเสนอความปรารถนาอย่างแรงกล้าของพระอภัยมณีที่ต้องการจะหนีนางผีเสื้อสมุทรผ่านการคร่ำครวญและความฝัน คลื่นลมพายุในท้องทะเลจากความฝันของพระอภัยมณีเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของ “เรื่องเล่า” ที่แสดงให้เห็นอุปสรรคของการหลบหนีนางผีเสื้อสมุทร เนื่องจากตามลำดับเหตุการณ์ในกลอนนิราศนั้น พระอภัยมณีได้ฝันหลังจากการพยายามออกอุบายเพื่อหาทางหลบหนีนางผีเสื้อสมุทรแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ความว่า

สงสารพระอภัยวิไลลักษณ์
คอยทบทวนหนทางทุกเวลา
วิปริตผิดที่ที่มีคู่
อายแก่ห่มเหวาสุราลัย
ทุกวันคืนตื่นหลับคิดกลับหลัง
มองไม่เห็นหาทางอย่างไรดี
ในอารมณ์ร่ำร้อนนอนไม่หลับ
จนยามสามนึ่งสนิทจึงนิทรา

คิดหนียักข้อยู่ไม่สิ้นถวิลหา
ทำขึ้นหน้าอกหนองน้ำพระทัย
จะขึ้นอยู่ก็ยากเขาเย้ยได้
ว่าหลงใหลร่วมรักยักขินี
มโนตั้งตรงตรึกคิดจะหนี
ได้หลีกลี้ลู่ลงโดยเร็วรา
เมื่อโงกหงับกลับเพื่อผลอผวา
พระฝันว่าเทวัญอันบวร
(ฉันทน์ ขำวิไล, 2504, น. 142-143)

การประกอบสร้างฉากด้วยมิติเรื่องเวลาและสถานที่ในกลอนนิราศเรื่องพระอภัยมณี นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้วรรณคดีเรื่องดังกล่าวมีลักษณะเป็น “เรื่องเล่า” อย่างชัดเจน เนื่องจาก “เวลา” และ “สถานที่” ในกลอนนิราศพระอภัยมณีไม่ได้มีบทบาทเพียงการเชื่อมโยงกับการครวญเพื่อให้เป็นหมุดหมายระหว่างการเดินทางหรือการพลัดพรากจากคนรักอย่างที่เคยมีมาในขนบนิราศ แต่เป็นการสร้าง “ฉาก” เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจแก่นเรื่องของตัวบทมากยิ่งขึ้น

2.2 การผสมผสานลักษณะงานเขียนประเภทชีวประวัติกับวรรณคดีประเภทนิราศ

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม ได้นิยามความหมายของงานเขียนประเภทชีวประวัติไว้ว่า ประวัติชีวิตของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนไม่ใช่เจ้าของประวัติมุ่งเล่าทั้งเหตุการณ์ในชีวิตของเขา อุปนิสัยใจคอ ตลอดจนบุคลิกภาพของบุคคลนั้น (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561, น. 68) นอกจากนี้ ชีวประวัติบางเรื่องยังเป็นพื้นที่สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นไป ทศนคติ ค่านิยมของสังคม ตลอดจนอาจมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ ที่เจ้าของประวัติมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ลักษณะของงานเขียนประเภทชีวประวัติไทยส่วนใหญ่เป็นการเขียนเพื่อยกย่องเกียรติยศหรือเกียรติประวัติของบุคคลสำคัญที่ทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมือง อีกส่วนหนึ่งเป็นการเขียนเพื่อแสดงความอาลัยถึงบุคคลที่เสียชีวิตไปแล้ว หรือเพื่อต้องการศึกษาบุคคลที่เป็นเจ้าของประวัติ (ชญาตี เกรียงศรี, 2566, น. 12, 20) จากนิยามความหมายของชีวประวัติเมื่อนำมาพิจารณากับวรรณคดีประเภทนิราศ พบว่านิราศแต่เดิมมิได้มีลักษณะเป็นร้อยกรองที่มุ่งเน้นการเล่าเรื่องชีวิตของบุคคล แต่มุ่งการนำเสนออารมณ์ในช่วงเวลาหนึ่งของผู้แต่ง ทั้งนี้ บทพรรณนาที่ปรากฏในนิราศยังร้อยเรียงไปตามการเคลื่อนที่ของวันเวลาหรือการเดินทางของผู้แต่งจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง มิได้มีลักษณะเป็นการถ่ายทอดภาพรวมเส้นทางชีวิตของบุคคล

ขณะที่กลอนนิราศพระอภัยมณี มีลักษณะต่างไปจากวรรณคดีประเภทนิราศเรื่องอื่น เพราะมีการผสมผสานลักษณะของงานเขียนประเภทชีวประวัติไว้ในเนื้อหา ผู้วิจัยพบว่า นอกจากนายฉันท ขำวิไลจะนำโครงเรื่องและตัวละครจากบางฉากตอนในเรื่องพระอภัยมณีมาเล่าใหม่ตามจินตนาการของตนแล้ว นายฉันท ขำวิไลยังเสนอ “เกียรติประวัติสุนทรภู่” ไว้ในตอนท้ายเรื่อง โดยกล่าวถึงเรื่องราวชีวิตของกวีเอกผู้ประพันธ์เรื่องพระอภัยมณี และสวดสุนทรภู่ในฐานะครูกวีผู้มีคุณงามความดีสมควรแก่การยกย่อง “ให้ชาวไทยได้เห็นเป็นแบบแผน” รายละเอียดชีวิตของสุนทรภู่ที่นายฉันท ขำวิไลเสนอไว้ในกลอนนิราศพระอภัยมณี ก่อปรด้วยการระบุวันเวลาที่สัมพันธ์กับชีวประวัติของสุนทรภู่ อาทิ ช่วงเวลาเกิดของสุนทรภู่ “คือ พ.ศ.สองสามและสองเก้า วันจันทร์เช้าสองโมงมะเมียหมาย ยี่สิบหกมิถุนาคลาเคลื่อนคลาย บุรุษชายชาติที่ปรีชา” (ฉันท ขำวิไล, 2504, น. 151) เหตุการณ์วันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยซึ่งถือเป็นจุดพลิกผัน

ของชีวิตสุนทรภู่ เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงเป็นผู้อุปถัมภ์กวีและมีพระมหากรุณาธิคุณต่อชีวิตกวีของสุนทรภู่อย่างยิ่ง ความว่า “สุนทรภู่พึ่งบุญได้อุ่นเกล้า เคยหมอบเฝ้าบนอบพระจอมขวัญ ดังบิตรมารดาสารพัน พระทรงธรรมชูปเลียงตลอดมา ถึงพ.ศ.สองสามและหกเจ็ด แรมสิบเอ็ดคำคำยำคำกว่า ในเดือนแปดปีวอกบอกเวลา วันพุธคราเคลื่อนคลาตอัสดง” (ฉันท ขำวิไล, 2504, น. 155) และการระบุถึงปีที่สุนทรภู่สิ้นชีวิต ความว่า “ครั้นต่อมาอายุสุเจ็ดสิบ ก็ลับลิลิลาท่านอาสัญ เหมือนสิ้นแรงแสงเลื่อนเดือนตะวันตก นักประพันธ์ลุ่มแล้งแห่งเหี่ยวลงใน พ.ศ.สองสามและเก้าแปด ระดมแดดแผดเผาไพโรระหง หมดวารินสินธุ์ไม่อยู่คง ทั้งป่าดงคอยดินก็กันดาร” (ฉันท ขำวิไล, 2504, น. 162)

นายฉันท ขำวิไล ยังได้กล่าวถึงสถานการณ์และสถานที่ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับความทุกข์และชีวิตรักของกวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ตัวอย่างเช่น การบอกเล่าถึงภูมิสถานเดิมของสุนทรภู่ คือ บริเวณที่ตั้งของวังหลังแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้ สถานที่แห่งนี้ยังเป็นที่ต้องโทษสุนทรภู่ในคราวลอบรักกับแม่จันทร์ด้วย (ฉันท ขำวิไล, 2504, น. 149-152) หลังจากเกิดและเติบโตที่นั่น สุนทรภู่มีโอกาสดำรงตำแหน่งและถวายงานเป็นอาลักษณ์ในราชสำนักรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงอุปถัมภ์สุนทรภู่ในฐานะข้าราชการใฝ่จิตร ก่อนที่สุนทรภู่จะประสบเคราะห์ต้องเข้าคุก (ฉันท ขำวิไล, 2504, น. 153-154) ในสมัยรัชกาลที่ 3 สุนทรภู่มีโอกาสดำรงตำแหน่งที่วัดราชบูรณะ ได้ธุดงค์ไปในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งยังมีโอกาสได้เป็นพระอาจารย์สอนเจ้าฟ้าพระราชนัดดาของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยถึงสองพระองค์ วัดที่สุนทรภู่มีโอกาสดำรงตำแหน่งอยู่นั้นมีหลายวัด เช่น วัดอรุณราชวราราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามและวัดเทพธิดาราม (ฉันท ขำวิไล, 2504, น. 156-160) ตลอดชีวิตของสุนทรภู่ นอกจากจะได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์แล้ว ยังได้รับพระเมตตาจากเจ้านายอีกหลายพระองค์ เช่น พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าลักขณานุคุณ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ (ฉันท ขำวิไล, 2504, น. 158-161) สุนทรภู่มีอายุยืนยาวถึง 70 ปีก็สิ้นชีวิตลงและได้ฝากผลงานเรื่องสำคัญไว้ให้อนุชนได้ศึกษาและเรียนรู้ นายฉันท ขำวิไลถือว่าตนคืออนุชนผู้หนึ่ง จึงได้เลือกผลงานของสุนทรภู่เรื่อง**พระอภัยมณี**มาสร้างสรรค์ตามจินตนาการและเพื่อสวดติเกียรติของสุนทรภู่ ผู้แต่งจึงเลือกกล่าวถึงประวัติของท่านเป็นเกียรติอนุสรณ์และน้อมบูชาในฐานะครูกลอนด้วย (ฉันท ขำวิไล, 2504, น. 163-164)

การผสมผสานงานเขียนประเพณีชีวประวัติกับวรรณคดีประเภทนิราศ นอกจากจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การแต่งที่ต้องการเผยแพร่เกียรติประวัติของสุนทรภู่ในฐานะกวีเอกผู้ถ่ายทอดวรรณคดีแบบฉบับเรื่อง**พระอภัยมณี** ซึ่งเป็นตัวบทต้นทางของกลอนนิราศ**พระอภัยมณี**

แล้ว เมื่อพิจารณาช่วงที่นายฉันท ขำวิไลแต่งกลอนนิราศพระอภัยมณี ซึ่งแต่งและเผยแพร่ใน พ.ศ. 2500 อยู่ในระยะการรำลึกถึงวาระครบรอบ 100 ปี การถึงแก่อนิจกรรมของสุนทรภู่ เหตุการณ์ดังกล่าวชวนให้สันนิษฐานได้ว่าการสร้างผลงานเพื่อร่วมเฉลิมฉลองวาระสำคัญและสดุดี กวีเอกก็น่าจะเป็นวัตถุประสงค์อีกประการของนายฉันท ขำวิไลด้วย

จากข้างต้น จะเห็นได้ว่ากลอนนิราศพระอภัยมณี จัดอยู่ในฐานะแผนพิภพวรรณคดีไทยซึ่ง ได้รับอิทธิพลด้านโครงเรื่องและตัวละครสำคัญมาจากวรรณคดีเอกของไทยเรื่องพระอภัยมณี นายฉันท ขำวิไลได้ใช้โครงเรื่องหลักจากตอนสำคัญต่าง ๆ อาทิ พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ พระอภัยมณีพบนางสุวรรณมาลีและโดยสารเรือนางสุวรรณมาลี พระอภัยมณีเรือแตก โดยนำมาสร้างสรรค์ และผสมผสานกับงานเขียนประเภทอื่นทำให้เกิดผลงานแผนพิภพวรรณคดีหรือนิราศวรรณคดีที่แตกต่างไปจากงานเขียนประเภท “นิราศ” ตามขนบเดิม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาวรรณคดีไทย การแบ่งประเภทวรรณคดีมีหลายลักษณะทั้งการใช้รูปแบบ คำประพันธ์เป็นกรอบกำหนด การจำแนกตามวิธีการถ่ายทอด วัตถุประสงค์การแต่งและการจำแนกตามลักษณะเนื้อหาของวรรณคดีต่าง ๆ นิราศเป็นประเภทวรรณคดีไทยที่นอกจากจะมีการแบ่งตามลักษณะเนื้อหาที่ว่าด้วยเรื่องการคร่ำครวญพลัดพรากจากคนรักและการเดินทางแล้ว ผู้วิจัยยังเห็นว่า ในความเป็นประเภทของนิราศเองก็มีลักษณะที่ทับซ้อนกับลักษณะของงานเขียนประเภทอื่นอยู่ด้วย

จากการศึกษากลอนนิราศพระอภัยมณี ทั้งมิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกลอนนิราศพระอภัยมณีของนายฉันท ขำวิไลกับนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ และการสร้างสรรค์กลอนนิราศพระอภัยมณีให้มีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะงานเขียนรูปแบบแผนพิภพวรรณคดีไทย ผู้วิจัยพบว่ากลอนนิราศพระอภัยมณีเกิดจากจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้แต่งที่หยิบยกเหตุการณ์บางตอนในนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี ซึ่งเป็นวรรณคดีที่ได้รับความนิยมในสังคมไทยมาแต่งดำเนินความทำนองนิราศ ผู้แต่งเลือกนำเหตุการณ์ตอนที่ตัวละครในวรรณคดีพลัดพรากจากกันมาแต่งเป็นเรื่องใหม่ ขยายบทครวญให้มีความหลากหลายลึกซึ้งเพื่อแสดงกรอบของความเป็นประเภทนิราศให้ชัดเจนขึ้น มีการเสนอทัศนะส่วนตัวของผู้แต่งเพื่อแทรกคำสอนแก่ผู้อ่านร่วมสมัยตามลักษณะของวรรณคดีนิราศในสมัยรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้กลอนนิราศพระอภัยมณียังแทรกลักษณะเฉพาะของงานเขียนประเภทอื่น ได้แก่ งานเขียนประเภทเรื่องเล่า และงานเขียนประเภทชีวประวัติ ทำให้แตกต่างไปจากงานเขียน

ประเภทนิราศโดยทั่วไป จนอาจกล่าวได้ว่า **กลอนนิราศพระอภัยมณี** มีลักษณะเป็นงานเขียน “แฟนฟิกชันวรรณคดี” ที่ได้รับแรงบันดาลใจเรื่อง**พระอภัยมณี** ของสุนทรภู่ โดยผู้เขียนเลือกดัดแปลงเรื่องตามจินตนาการเพื่อเผยแพร่แก่สาธารณะในฐานะเรื่องเล่าชุดใหม่ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาพัฒนาการของงานเขียนประเภทแฟนฟิก พบว่าแฟนฟิกได้รับความนิยมอย่างคึกคักในตะวันตกช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ทั้งนี้ ช่วงเวลาดังกล่าวคาบเกี่ยวกับทศวรรษ 2500 ซึ่งเป็นช่วงที่**นิราศคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี**ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่แก่สาธารณะเป็นครั้งแรก

ผลการศึกษาดังกล่าวนอกจากจะทำให้เล็งเห็นมิติที่หลากหลายของวรรณคดีประเภทนิราศที่มีความเป็นพลวัตและการทับซ้อนของตัวบทในเชิงประเภทวรรณคดีแล้ว ยังทำให้เห็นกระแสนิยมในการสร้างและเสพงานนิราศในลักษณะต่าง ๆ ของสังคมไทย รวมทั้งเสนอให้เห็นบทบาทและการปรับใช้ชนวรรณคดีให้สอดคล้องกับบริบทการสร้างสรรค ทั้งนี้ในมิติของการเป็นแฟนฟิกชันวรรณคดีเรื่อง**พระอภัยมณี** แม้ตัวบทจะมีการดัดแปลงรายละเอียดของเนื้อหาและผสมผสานประเภทวรรณกรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างสีสันให้กับท้องเรื่อง แต่ในด้านโครงเรื่องและการสร้างตัวละคร นายฉันท ขำวโฒยังคงรักษาเค้าโครงเดิมไว้ อีกทั้งยังเพิ่มบทตอนที่ว่าด้วยเรื่อง “เกียรติประวัติของสุนทรภู่” ซึ่งเป็นกวีเอกผู้ประพันธ์วรรณคดีต้นฉบับ กลวิธีการสร้างงานดังกล่าวจึงเป็นการให้คุณค่าและอ้างความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทยและกวีไทยผ่านมุมมองของนายฉันท ขำวโฒในฐานะนักอ่านวรรณคดี ผู้มีภูมิหลังและพื้นความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทยและกวีไทย

ทั้งนี้ หากพิจารณาบริบทการสร้างสรรคผลงานซึ่งเผยแพร่ในช่วงทศวรรษ 2500 พบว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่มีการสนับสนุนการสืบทอดความเป็นไทยซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่มีคุณค่าหลายประการ อาทิ การปกครองแบบไทย ภาษาไทย ศิลปะไทย เช่น วรรณคดี ละคร มารยาทไทย ตลอดจนขนบธรรมเนียมและประเพณีต่าง ๆ เห็นได้จากปัญญาชนหลายคนเขียนหนังสือและแสดงปาฐกถาที่เน้นความสำคัญและคุณค่าของความเป็นไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ (สายชล สัตยานุรักษ์, 2557, น. 283, 293) ด้วยบริบทดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ให้นายฉันท ขำวโฒ ปุชนิยบุคคลด้านภาษาไทยได้หยิบยกรัศมีเรื่อง**พระอภัยมณี**มาอ่านใหม่ และดัดแปลงในรูปแบบกลอนนิราศ ตลอดจนผสมผสานลักษณะเฉพาะของงานเขียนประเภทต่าง ๆ มาสร้างสรรค ผลงาน**กลอนนิราศพระอภัยมณี** จึงมีลักษณะสอดคล้องกับงานเขียนรูปแบบแฟนฟิกชันวรรณคดีในยุคแรกที่ตีความวรรณคดีโดยยังคงยึดโยงตัวบทเดิมอย่างเคารพกวี ตลอดจนเข้าใจขนบทางสังคมและวรรณศิลป์ในช่วงเวลาดังกล่าวอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษานิราศวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ เพื่อพิจารณากลวิธีการสร้างสรรค์และการผสมผสานข้ามประเภทเพื่อดัดแปลงเป็นวรรณกรรมประเภทอื่น ตลอดจนการศึกษาเรื่อง **พระอภัยมณี** ซึ่งได้รับการดัดแปลงและแปรรูปเป็นสื่อหรือวรรณกรรมประชานิยมในยุคปัจจุบันหรือในช่วงทศวรรษ 2560

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ ธนะไชย. (2551). “ปางอิเหนาเศร้าสุดถึงบุษบา”: สุนทรภู์กับการสร้างอารมณ์สะท้อนใจในนิราศอิเหนา. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 15(2), 17-27. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/article/view/52493/0>
- ฉันท ขำไโล. (2504). *กลอนนิราศพระอภัยมณีและเกียรติประวัติสุนทรภู่*. โรงพิมพ์พระจันทร์.
- ชญาตี เจริญชี. (2566). *ชีวประวัติ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์: วรรณกรรมกับความทรงจำวัฒนธรรม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5094/1/61202802.pdf>
- นพดล จันทร์เพ็ญ. (2559). นิราศขุนช้างขุนแผน : จากบทเสภาถึงบทนิราศ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7(2), 13-37. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/humanjubru/article/view/206565>
- สรณัฐ ไตลังคะ. (2560). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2557). *10 ปัญญาชนสยาม เล่ม 2 ปัญญาชนหลังการปฏิวัติ 2475*. โอเพนบุ๊กส์.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2523). *นิราศวรรณคดี*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานบัณฑิตยสภา. (2561). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สิรินทร จิระกุล. (2561). *แฟนฟิควรรณคดีไทยแนวยาโออี: การดัดแปลงวรรณคดีไทยเป็นวรรณกรรมประชานิยม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_5706032371_10735_11108.pdf
- สุนทรภู่. (2544). *พระอภัยมณี เล่ม 1*. ศิลปาบรรณาการ.
- สุภาณี พัดทอง. (2552). “เรือ”ในวรรณคดีนิราศ : มโนทัศน์กับการสร้างวรรณศิลป์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. <https://digiverse.chula.ac.th/Info/item/dc:55427>

สุภาพร พลายน้อย. (2541). *นิราศสมัยรัตนโกสินทร์: การลือทอดขนบวรรณศิลป์จากพระนิพนธ์เจ้าฟ้า
ธรรมาธิเบศร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

<https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.1998.1058>

รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2560). *อ่านวรรณกรรม Gen Z*. แสงดาว.

วัชรินทร์ นระทัต. (2567). *นวนิยายไทยจากวรรณคดีไทย: การศึกษาสัทและกลวิธีการประพันธ์*

[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา]. <https://ir.buu.ac.th/dspace/bitstream/1513/1270/1/62920017.pdf>

Dalzell, T. (2018). *The routledge dictionary of modern American slang and unconventional English*. Routledge.

Frow, J. (2006). *Genre*. Routledge.

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง
ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Developing Competency in Thai as a Second Language Instruction
Through Active Learning Approach for Pre - Service Thai Language
Teachers at Lampang Rajabhat University

วิไลวรรณ เข้มขัน^{1*} และ ปริญญา สีสทอง²

Wilaiwan Kemkan^{1*}, and Parinyapast Seethong²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 4 กลุ่ม 2 คณะครุศาสตร์ จำนวน 26 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยมีสมรรถนะด้านการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด($M=4.66, SD=0.20$) โดยสมรรถนะที่ 1 การบูรณาการองค์ความรู้ศาสตร์การสอนและการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.58, SD = 0.31$) สมรรถนะที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

¹ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย,คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Bachelor of Education Program in Thai Language, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University.

² หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

*Corresponding author; email: viewwiwan1912@gmail.com

(Received: 23 December 2025; Revised: 19 March 2026; Accepted: 2 June 2026)

แบบมีส่วนร่วมผ่านการแสดงบทบาทสมมติและการอภิปรายกลุ่ม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.66, SD = 0.36$) สมรรถนะที่ 3 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.67, SD = 0.31$) สมรรถนะที่ 4 การสร้างสรรค์นวัตกรรมและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.73, SD = 0.29$) และสมรรถนะที่ 5 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.69, SD = 0.47$)

คำสำคัญ: สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง

Abstract

This research aimed to investigate the instructional competencies in teaching Thai as a second language based on an active learning approach among pre-service Thai language teachers at Lampang Rajabhat University. The target group consisted of 26 fourth-year students (Group 2) from the Thai Language Program, Faculty of Education, enrolled in the first semester of the 2025 academic year. The research instruments included four active-learning-based lesson plans. Data were analyzed using mean (M) and standard deviation.

The results revealed that the overall competency of the students in teaching Thai as a second language was at the highest level ($M = 4.66, SD = 0.20$). Specifically, Competency 1, the integration of pedagogical knowledge and active learning instructional design, was at the highest level ($M = 4.58, SD = 0.31$). Competency 2, the design of participatory learning activities through role play and group discussion, was at the highest level ($M = 4.66, SD = 0.36$). Competency 3, creating a learning environment that promotes participation and cultural diversity, was also at the highest level ($M = 4.67, SD = 0.31$). Competency 4, the development of innovation and the application of digital technology for Thai language learning as a second language, was at the highest level ($M = 4.73, SD = 0.29$). Finally, Competency 5, the

design of competency-based assessment aligned with the active learning approach, was at the highest level ($M = 4.69$, $SD = 0.47$)

Keywords: Learning management competency, Active Learning, Thai as a Second Language

บทนำ

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ถือเป็นความสามารถสำคัญของผู้สอนในยุคปัจจุบัน ซึ่งครอบคลุมการวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความสามารถนี้ไม่เพียงช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ แต่ยังส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น โดยสมรรถนะดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้สอน เพราะผู้สอนต้องวางแผน ดำเนินการจัดการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น นอกจากนี้สมรรถนะดังกล่าวยังแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถ ศักยภาพและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานของผู้สอนด้วย โดยผู้สอนจะต้องสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยมีการบูรณาการความรู้ (K) ความสามารถ ทักษะ (S) และเจตคติ นิสัย แรงจูงใจ และแรงบันดาลใจ รวมถึงมโนทัศน์ (A) เข้าด้วยกัน เป็นศักยภาพที่สามารถปฏิบัติได้ในสถานการณ์ใหม่ จนถึงสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ, 2566, น. 8)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งต่างจากการสอนแบบดั้งเดิมที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง โดยรูปแบบนี้มุ่งเน้นการกระตุ้นให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ตัวอย่างวิธีการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ผ่านโครงการ (project-based learning) ซึ่งล้วนแต่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทั้งด้านความรู้ (cognitive skills) ทักษะการปฏิบัติ (practical skills) และทักษะทางสังคม (social skills) นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งพร้อมกับ สร้างทักษะการแก้ปัญหา และเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน โดย Bonwell and Eison (1991) ได้เสนอแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า การเรียนรู้

เชิงรุก คือ การที่ผู้เรียนทำสิ่งต่าง ๆ และคิดเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำอยู่และได้เริ่มศึกษาประสิทธิภาพของกลยุทธ์การเรียนรู้เชิงรุกต่าง ๆ ทำให้แนวคิดนี้เป็นที่นิยมในหมู่นักการศึกษามากขึ้น ปัจจุบันการเรียนรู้เชิงรุกได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นแนวคิดที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้และถูกนำมาใช้ในสถานศึกษาตั้งแต่โรงเรียนประถมศึกษาไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย (อาภาพร สิงหาราช, 2557, น. 3)

ทั้งนี้จากการเรียนการสอนที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้มีการออกแบบการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้นำเสนองานหน้าชั้นเรียน โดยให้จัดการนำเสนอด้วยรูปแบบการสอน โดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มและสอนเพื่อนร่วมชั้นเรียน ผู้วิจัยพบปัญหาสำคัญ คือ นักศึกษาขาดเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมและการนำเสนอที่เหมาะสม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 นักศึกษาจะได้เรียนในรายวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ผู้สอนจึงได้วางแผนในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน โดยการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการที่ผู้วิจัยสนใจที่จะนำมาพัฒนาผู้เรียน โดยการนำการแสดงบทบาทสมมติและการอภิปรายกลุ่มมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นักศึกษาเข้าใจ กระบวนการเรียนรู้ ผึกคิดวิเคราะห์ร่วมกัน อีกทั้งได้จำลองสถานการณ์จริงในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เทคนิคการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งการแสดงบทบาทสมมติ และการอภิปรายกลุ่ม สามารถช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้วิธีการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์จริงได้ดียิ่งขึ้น การแสดงบทบาทสมมติช่วยให้นักศึกษาได้ทดลองสอนในสถานการณ์จำลอง โดยนักศึกษาสามารถฝึกปรับตัวและพัฒนาวิธีการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ขณะเดียวกัน การอภิปรายกลุ่มช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำงานร่วมกัน ซึ่งล้วนแต่เป็นทักษะสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอน

ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การใช้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) โดยเฉพาะ การแสดงบทบาทสมมติ (role play) และการอภิปรายกลุ่ม (group discussion) เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้ภาษาไทยในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง นักศึกษาที่กำลังเรียนรู้วิธีการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองจะได้ทดลองใช้เทคนิคเหล่านี้ในการสอนนักเรียนชาติพันธุ์ไทลื้อ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมและนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคตได้การวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายในการพัฒนา สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา และส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถออกแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ

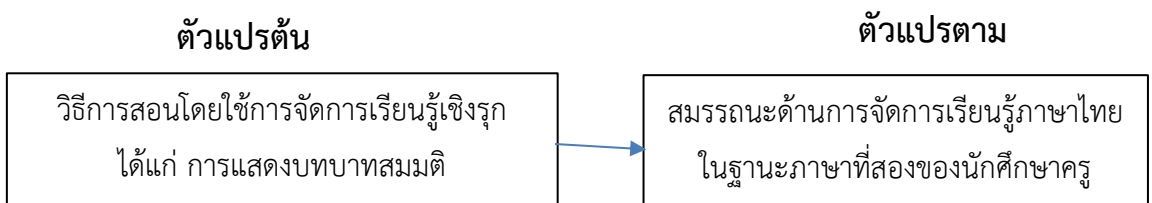
ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ และการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผลที่ได้จากการวิจัยยังสามารถนำไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มผู้เรียนอื่น ๆ ที่มีปัญหาล้ายคลึงกันได้ต่อไป

การวิจัยครั้งนี้จึงให้ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาในรายวิชา การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาสามารถเป็นครูที่มีคุณภาพ มีความมั่นใจ และสามารถออกแบบการสอนที่ตอบโจทย์ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีกิจกรรมพัฒนาให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผลลัพธ์จากการวิจัยจะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสามารถนำไปเป็นต้นแบบการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาในรายวิชาอื่น ๆ ที่มีเป้าหมายคล้ายคลึงกันได้ต่อไป การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาในรายวิชา การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง จึงเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่1 การวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียนหรือประเด็นในการพัฒนาผู้เรียนและสังเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือเทคนิควิธีในการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย

1. วิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียนหรือประเด็นในการพัฒนาผู้เรียน
2. สังเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือเทคนิควิธีในการพัฒนาผู้เรียน

ขั้นที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (แผนการจัดการเรียนรู้)

1. ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

2. ร่างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (การแสดงบทบาทสมมติและการอภิปรายกลุ่ม) จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง แผนทั้ง 4 แผน ประกอบด้วย แผนที่ 1 บูรณาการศาสตร์การสอนสู่การออกแบบเชิงรุก แผนที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านบทบาทสมมติและการอภิปรายกลุ่ม แผนที่ 3 การสร้างบรรยากาศพหุวัฒนธรรมในห้องเรียนภาษาไทย แผนที่ 4 นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง

3. ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 2 ท่านและผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 1 ท่าน ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผน อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

4. ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (แบบประเมินสมรรถนะด้านการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง)

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง

2. ศึกษาคู่มือการวัดผลและประเมินผลสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

3. กำหนดประเด็นการประเมินสมรรถนะด้านการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง

4. สร้างแบบประเมินสมรรถนะด้านการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบ Rubrics

5. นำแบบประเมินสมรรถนะด้านการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

6.ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินสมรรถนะด้านการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

ขั้นที่ 3 การดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน

1. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวนทั้งหมด 4 แผนการจัดการเรียนรู้
2. ดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ทุกคาบว่าสามารถแก้ไขปัญหามากน้อยเพียงใด
3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินการสอนเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับในการติดตามการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน ด้วยการบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้ทุกคาบ

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 4 กลุ่ม 2 คณะครุศาสตร์ จำนวน 26 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง
2. แบบประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ชี้แจงกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้กับกลุ่มเป้าหมาย
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง
3. หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สิ้นสุดลง ให้นักศึกษากลุ่มเป้าหมายสอบสอนซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินการสอบสอนด้วยตนเอง โดยใช้แบบประเมินสมรรถนะด้านการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง
4. รวบรวมผลการสอบสอนเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมคะแนนจากการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง มาคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (N=26)

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.การบูรณาการองค์ความรู้ ศาสตร์การสอนและการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก	1.1 วิเคราะห์สอดคล้องของสาระการเรียนรู้ กับ วัตถุประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียน	4.65	0.49	มากที่สุด
	1.2 ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่บูรณาการศาสตร์การสอน	4.50	0.51	มากที่สุด
รวม		4.58	0.31	มากที่สุด

ตาราง 1 ผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (N=26) (ต่อ)

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง		<u>$\bar{x}$</u>	S.D.	แปลผล
2.การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านการแสดงบทบาทสมมติและการอภิปรายกลุ่ม	2.1 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน	4.77	0.43	มากที่สุด
	2.2 จัดกิจกรรมบทบาทสมมติและอภิปรายกลุ่มอย่างมีเป้าหมายทางการเรียนรู้	4.50	0.51	มากที่สุด
	รวม	4.66	0.36	มากที่สุด
3.การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและความหลากหลายทางวัฒนธรรม	3.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง	4.65	0.49	มากที่สุด
	3.2 ส่งเสริมการเรียนรู้ในบริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.73	0.45	มากที่สุด
	รวม	4.67	0.31	มากที่สุด
4.การสร้างสรค์นวัตกรรมและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง	4.1 พัฒนาและออกแบบสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.81	0.40	มากที่สุด
	4.2 ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ภาษาไทย	4.69	0.47	มากที่สุด
	รวม	4.73	0.29	มากที่สุด
5.การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก	5.1 ออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะที่สอดคล้องกับการเรียนรู้เชิงรุก	4.69	0.47	มากที่สุด
	รวม	4.69	0.47	มากที่สุด
	รวมทั้งสิ้น	4.66	0.20	มากที่สุด

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 4 กลุ่ม 2 คณะครุศาสตร์ จำนวน 26 คน ที่เข้าร่วมการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.66, SD=0.20$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองทั้ง 5 ด้านโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 สมรรถนะที่ 4 การสร้างสรรค์นวัตกรรมและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ($M= 4.73, SD = 0.29$) ลำดับที่ 2 สมรรถนะที่ 5 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M= 4.69, SD = 0.47$) ลำดับที่ 3 สมรรถนะที่ 3 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ($M= 4.67, SD = 0.31$) ลำดับที่ 4 สมรรถนะที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านการแสดงบทบาทสมมติและการอภิปรายกลุ่ม ($M= 4.66, SD = 0.36$) และลำดับสุดท้าย สมรรถนะที่ 1 การบูรณาการองค์ความรู้ศาสตร์การสอนและการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M= 4.58, SD = 0.31$) ซึ่งผู้วิจัยจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เทคนิคการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกประกอบด้วยการแสดงบทบาทสมมติและการอภิปรายกลุ่ม ซึ่งทั้ง 2 เทคนิคการสอนนี้สามารถช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้วิธีการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น

การแสดงบทบาทสมมติช่วยให้นักศึกษาได้ทดลองสอนในสถานการณ์จำลอง จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ โดยนักศึกษาสามารถพัฒนาวิธีการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ขณะเดียวกันการอภิปรายกลุ่มช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำงานร่วมกัน ซึ่งล้วนแต่เป็นทักษะสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอน พบว่านักศึกษาได้เรียนรู้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วย การแสดงบทบาทสมมติและการอภิปรายกลุ่ม ส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้และปฏิบัติงานของนักศึกษาที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานโดยการแสดงบทบาท

สมมติในการสอนจริงได้ลงมือปฏิบัติงานจริง และเป็นการฝึกในการประกอบวิชาชีพในอนาคต เพื่อให้สามารถแสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น กล่าวแสดงความคิดเห็น กล่าวคิด กล่าวปฏิบัติ และปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้พัฒนาศักยภาพตนเอง มีคุณธรรม และกล้าแสดงออกให้ เหมาะสมตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีและมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับ วารินทร์พร พันเพ็ญฟู (2563) ศึกษาเรื่องสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษา วิชาชีพครูเป็นการแสดงออกในการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือ ปฏิบัติผ่านกระบวนการคิด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลของการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน จนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง 2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เป็น พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกในการจัดทำแผนการ จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง 4) การพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง และ 5) การวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ผู้เรียน การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล การใช้วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผล การส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมประเมิน

อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับวรัทยา แซมเพชร และคณะ (2564) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการ จัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการอภิปรายกลุ่มย่อย ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการอภิปรายกลุ่มย่อย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โดยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการอภิปรายกลุ่มย่อย หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุภาลัย สายคำภา และธีระภาพ เพชรมาลัยกุล (2565) การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้เรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ฐาน สมรรถนะเชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการกำหนดสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน ด้านการพิจารณาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับสมรรถนะ ด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการประเมินผลโดยเน้นสภาพ จริงและตอบรับวัตถุประสงค์ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรมให้ครอบคลุมสมรรถนะโดย เน้นการสอนเชิงรุก 2) สมรรถนะของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความสามารถในการใช้ เทคโนโลยี ด้านความสามารถในการสื่อสาร ด้านความสามารถในการคิด ด้านความสามารถในการ ใช้ทักษะชีวิต ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา 3) การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกมี ความสัมพันธ์กับสมรรถนะของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .439 ถึง .710 4) การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกโดยรวมส่งผลต่อสมรรถนะของผู้เรียนใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001 โดยการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกทุกด้านร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะของ ผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ได้ร้อยละ 55.90 ซึ่งด้านที่สามารถ ทำนายได้ดีที่สุด คือ การประเมินผลโดยเน้นสภาพจริงและตอบรับวัตถุประสงค์ รองลงมาคือ การกำหนดสมรรถนะที่ต้องการ พัฒนาผู้เรียน การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้าง สมรรถนะ การกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรมให้ครอบคลุมสมรรถนะโดยเน้นการสอนเชิงรุก ด้านที่ สามารถทำนายได้น้อยที่สุดคือ การพิจารณาเนื้อหา สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรและตัวชี้วัดที่ สอดคล้องกับสมรรถนะ

การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยเทคนิคการแสดงบทบาทสมมุติ และการอภิปรายกลุ่มสามารถพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง สำหรับนักศึกษาครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู เนื่องจากช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ กล้าแสดงความคิดเห็น และสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนการสอนที่หลากหลาย ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร บูรณาการในรายวิชาการสอนภาษาไทย ในฐานะภาษาที่สองอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง ออกแบบการสอน และทดลองสอนกับกลุ่มเป้าหมาย
2. การขยายผลสู่กลุ่มชาติพันธุ์อื่น ควรพัฒนารูปแบบการสอนที่สามารถปรับใช้กับผู้เรียนชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่มีบริบทภาษาแตกต่างกัน เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ กะเหรี่ยง ม้ง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเปรียบเทียบวิธีการสอนหลายรูปแบบ ทำการวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรูปแบบต่าง ๆ เช่น Problem-Based Learning, Project-Based Learning หรือ Flipped Classroom เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุด
2. การพัฒนานวัตกรรมการสอนโดยใช้เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชันฝึกออกเสียง การเรียนรู้ผ่านเกม หรือ AI ในการช่วยพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาไทยของผู้เรียนชาติพันธุ์

เอกสารอ้างอิง

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข, และพรเทพ จันทราอุกฤษฏ์. (2566). *การเรียนรู้เชิงรุก เสริมสร้างสมรรถนะ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรทัยา แซมเพชร, ศศิวรรณ สุวรรณกิตติ, และนันทน์ภัส นิยมทรัพย์. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการอภิปรายกลุ่มย่อย.

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 12(1), 129-148. <http://dept.npru.ac.th/jssr/data/files/12.1jssr8%281%29.pdf>

วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู. (2563). สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู.

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 10(3), 193-202. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/view/244173>

สุภาลัย สายคำภา, และธีระภาพ เพชรมาลัยกุล. (2565). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้เรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 2. วารสารบริหารการศึกษา มศว, 19(37), 22-34.

<https://ejournals.swu.ac.th/index.php/EAJ/article/view/15405>

อาภาพร สิงหาราช. (2557). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง. สมมติ.

Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. The George Washington University.

Enhancing Thai Language Instruction for Chinese Students through Animation Media: A Developmental Approach Using the ADDIE Model

Kanitha Putthasatien^{1*} and Wootinan Chaisri²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาสื่อแอนิเมชันการสอนภาษาไทยสำหรับชาวจีนโดยใช้ ADDIE Model 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพจากการใช้แอนิเมชันในการเรียนรู้ภาษา 3) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของการใช้สื่อแอนิเมชัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบประเมินประสิทธิภาพ และแบบประเมินความพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชาวจีนชั้นปี 2 จำนวน 28 คน ซึ่งเรียนภาษาไทย ณ Yuxi Normal University สาธารณรัฐประชาชนจีน วิเคราะห์ข้อมูลจากการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการพัฒนาสื่อแอนิเมชันการสอนภาษาไทยสำหรับชาวจีนแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการวิจัยที่มีการออกแบบและพัฒนาสื่อที่มีเนื้อหาครอบคลุมทักษะการสื่อสารที่จำเป็นของผู้เรียนทั้ง 12 เรื่อง ผลการประเมินประสิทธิภาพสื่อแอนิเมชัน จากผู้เชี่ยวชาญมีประสิทธิภาพในระดับสูง ผลประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้สื่อแอนิเมชัน พบว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่างานวิจัยนี้มีส่วนสำคัญในการยกระดับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติผ่านนวัตกรรมดิจิทัล โดยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และช่วยส่งเสริมความสนใจของผู้เรียน การวิจัยนี้จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาทางการศึกษาในการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างประเทศต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: สื่อแอนิเมชัน ภาษาไทยสำหรับชาวจีน การสอนเชิงนวัตกรรมการสอน รูปแบบ ADDIE

¹ Communicative Thai for Foreigners Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand

² Communicative Thai for Foreigners Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand

* Correspondence: E-mail address: kanitha.p@nrru.ac.th

(Received: 28 December 2025; Revised: 19 March 2026; Accepted: 2 June 2026)

Abstract

This research focuses on the development and evaluation of animation media as an innovative approach to teaching the Thai language to Chinese students using the ADDIE Model. The study aims to achieve three primary objectives: 1) to develop animation media that effectively enhance Thai language instruction for Chinese learners, 2) to assess the efficiency gained from using animations in language learning, and 3) to examine the learning achievement and satisfaction associated with the use of animation media. The research employed an achievement test, an efficiency assessment form, and a satisfaction assessment form as instruments for data collection. The sample group consisted of 28 second-year Chinese students studying Thai at Yuxi Normal University. Data analysis involved calculating the mean, percentage, and standard deviation.

The results demonstrate the successful development of animation media covering 12 essential communication areas. Expert evaluations confirm the media's high effectiveness, while the assessment of learning achievement yields an efficiency result that surpasses the standardized benchmark. Moreover, learners' satisfaction is at the highest level. These findings highlight the study's contribution to enhancing Thai language instruction for foreign learners through digital innovation, demonstrating that animation media not only enhances learning efficiency but also promotes learner engagement. This study serves as a valuable guideline for future content development in Thai language instruction for international students.

Keywords: Animation media, Thai language for Chinese, innovative teaching approach, ADDIE Model

Introduction

The development of teaching Thai as a foreign language has been influenced by various factors, including religious and commercial aspects. Historical trade connections between Thailand and China during the Sukhothai and Ayutthaya periods, as well as interactions with Portugal and American missionaries, played a role in the early exposure of Thai language to foreigners. Furthermore, the American imperial era necessitated the learning of Thai by American officials for effective communication with Thai people.

In the era of globalization, Thailand's expanding economy led to increased trade, resulting in the Thai language being learned as a foreign language in higher education institutions. Additionally, Thai language instruction was provided to foreign employees working in Thailand. As Thai businessmen invested in neighboring countries and the tourism industry flourished, the demand for Thai language instruction for foreigners further increased. Plangsorn (2017) notes that in recent years, the Asian higher education wave has brought a significant number of Chinese students to Thailand to study Thai. Thai higher education institutions have responded by offering Thai language classes to cater to the growing foreign student population. Moreover, the Thai government has actively promoted the teaching of Thai language as a foreign language to support its integration into the ASEAN Community and expand Thai cultural influence abroad.

Regarding institutional cooperation, Putthasatien (2017) highlights that Nakhon Ratchasima Rajabhat University has entered into an academic cooperation agreement with Yuxi Normal University, China, fostering the teaching of Thai language to Chinese students through a collaborative program that has been ongoing since 2010. The outbreak of the Covid-19 pandemic in early 2020 prompted a shift to online teaching and learning, where innovative educational technologies, such as animation media, emerged as efficient tools for enhancing remote education. Animation media, which combines visuals, audio, and explanatory

content, has been successfully integrated into language teaching, captivating learners' attention and making the learning experience more engaging.

Research conducted by Anan and Kunwong (2018); Suchanavanich (2018); Wiboolyasarin (2015) focused on designing web-based instructional models using the ADDIE framework to teach fundamental Thai conversation to foreign language learners. Similarly, Hidayati (2022) explored the development of animation media to enhance learning outcomes in understanding the characteristics and competencies of elementary school children. In a different context, Muyassaroh et al. (2021) developed an interactive animation using the Waterfall Systems Development Cycle method to facilitate comprehension of Directional Complements. Additionally, Wiboolyasarin (2015) created an engaging application for learning basic English vocabulary to supplement language learning materials. These studies highlight the use of technology and innovative approaches to enhance language learning and educational outcomes.

This study addresses the current research gap by integrating 2D animation with bilingual Thai-Chinese subtitles, specifically designed to overcome linguistic barriers through the ADDIE Model, a framework that McGriff (2000) describes as a systematic instructional design process. This distinguishes the proposed media from traditional materials. Given this context, the research team is motivated to develop animation media as an innovative approach to teaching Thai language for Chinese communication. This endeavor aligns with the Sustainable Development Goals (SDGs), specifically Goal 4, which emphasizes inclusive and equitable quality education and lifelong learning opportunities for all learners, regardless of nationality.

Research Objectives

1. to develop animation media as an innovative tool for teaching Thai language to Chinese learners using the ADDIE Model.
2. to examine the efficiency gained through the utilization of animations in the language learning process.
3. to evaluate the learning achievement and satisfaction levels of students who utilize animation media for Thai language instruction.

Scope of the Study

The research team has categorized the scope of the study into four primary dimensions, as detailed below:

Content Scope: The content focuses on 12 essential Thai communication topics for everyday life, including greetings, introductions, food ordering, shopping, and emergency situations.

Population and Sample: The sample group consists of 28 second-year Chinese students studying Thai at Yuxi Normal University, selected through purposive sampling to represent learners preparing for their further studies in Thailand.

Variable Scope:

Independent Variable: The use of animation media and electronic books developed through the ADDIE Model.

Dependent Variables: 1) Media efficiency (E1/E2), 2) Learning achievement (pre-test and post-test scores), and 3) Learner satisfaction.

Time Scope: The research was implemented during the second semester of the academic year.

Methods

This study, entitled “Enhancing Thai Language Instruction for Chinese Students through Animation Media: A Developmental Approach Using the ADDIE Model,” employed a one-group pretest–posttest developmental research design to evaluate the efficiency of the animation media. The details of the research methodology are as follows:

1. Participants and Sampling

The target population consisted of second-year Chinese students majoring in Thai at Yuxi Normal University, People's Republic of China, who were enrolled in the 2+2 collaborative Thai language curriculum between Yuxi Normal University and Nakhon Ratchasima Rajabhat University. This group was specifically selected through purposive sampling because they were in a transitional phase completing their first two years of study in China prior to their scheduled transfer to continue their 3rd and 4th years of study at Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand. Understanding their communicative needs and improving their skills at this stage is crucial for their academic preparation.

Initially, the research team collected data from 36 students. However, following a rigorous data validation process, 8 participants were excluded based on incomplete participation criteria, such as incomplete test submissions and inconsistent engagement in the assessment phases. Consequently, the final analysis was conducted with a total of 28 participants ($N = 28$).

2. Instructional Design: The ADDIE Model

The research team employed the ADDIE Model as the core instructional design framework to ensure the systematic development of the animation media:

Analysis: The team analyzed the learning needs of Chinese students, focusing on 12 essential Thai communication topics. This included identifying linguistic challenges such as Thai phonology and daily vocabulary relevant to their future study in Thailand.

Design: Based on the analysis, the team developed storyboards for each animation module. This stage included designing characters, scripts, and interactive components, as well as drafting the pre-test and post-test assessments.

Development: The animation media and electronic books were produced using digital software. The team integrated Thai-Chinese subtitles and audio. The developed materials were then reviewed by a panel of three experts for quality assurance.

Implementation: The media was used as an instructional tool with the 28 participants via a hybrid learning environment (online and in-class). This allowed the team to measure real-time efficiency and engagement.

Evaluation: The effectiveness was assessed through the E1/E2 efficiency formula, learning achievement comparisons, and satisfaction surveys to determine the overall impact of the innovation.

3. Research Instruments

The instruments used to collect and evaluate data included:

An Achievement Test: A 10-item sentence-completion test used to measure pre-and-post learning outcomes. The test items were designed to cover the core communicative competencies of the 12 lesson topics.

Media Efficiency Evaluation Form: A 5-level Likert scale form used by experts to assess the instructional quality and media design.

Satisfaction Questionnaire: A questionnaire used to gauge learner engagement and feedback.

All instruments underwent quality verification by a panel of three experts specializing in Thai language instruction, educational technology, and curriculum design. The content validity was assessed using the Index of Item-Objective Congruence (IOC), which ranged from 0.67 to 1.00, indicating that all items were appropriate. Additionally, the reliability of the achievement test and the questionnaire was determined using Cronbach's Alpha coefficient, yielding a value of 0.85), which confirmed the internal consistency of the instruments.

4. Ethical Considerations

The research was conducted in strict accordance with international ethical standards for human research. The study protocol underwent a formal review and received ethical approval from the Human Research Ethics Subcommittee of Nakhon Ratchasima Rajabhat University (Certificate No. HE-RDI-NRRU.085/2565). All participants were informed of the research objectives and provided voluntary consent before participating in the study, ensuring the confidentiality and anonymity of their data throughout the process.

5. Data Analysis

The collected data were analyzed using descriptive statistics, including mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and percentage. The efficiency of the animation media was determined using the E1/E2 formula. E1 (Process Efficiency) was calculated from the scores obtained from exercises and activities conducted during the 12 lesson modules, while E2 (Product Efficiency) was derived from the post-test scores administered after the completion of all lessons. Additionally, a paired-samples t-test was performed to compare pre-test and post-test scores to determine the statistical significance of the learners' achievement. Furthermore, Cohen's d was calculated to measure the effect size of the instructional media on Thai language acquisition.

Results

1. The development of animation media as an innovative tool for teaching Thai language to Chinese learners using the ADDIE Model.

For the development of animation media, the researchers used the ADDIE Model in four steps: 1) Analysis, 2) Design, 3) Development, and 4) Implementation. The details are as follows:

An analysis of demand for animation media, content and format found that the total mean ($\bar{X}$) was 4.12, the standard deviation (S.D.) was 0.92, at a high level. Survey respondents answer "There should be content to learn Thai – Chinese

related to food and food ordering” as much as possible. Pattern part Survey respondents answer “There should be illustrations such as images of objects, places, food, and various products that can create a correct understanding in language learning through animation media” as much as possible.

In designing to develop Thai language teaching animation media for Chinese people. The researchers used the data obtained from the analysis to design animation media and e-books. The content is divided into 12 topics as follows: 1) Greetings 2) Introductions 3) Thanks and Apologies 4) Food Ordering 5) Lost my wallet, 6) Shopping, 7) Asking for directions, 8) Traveling, 9) Do you have classes tomorrow, 10) What time are you going to school, 11) Emotions, likes/dislikes, and 12) Going to the hospital. Each chapter contains components: Have a conversation in Thai animated cartoon images with background music There are texts in Thai and Chinese.

In developing this Thai teaching animation media for Chinese people, the research team has developed from the website. <https://www.canva.com/> by designing characters to suit the dialogue in the lessons and writing their own cartoon images to be used as illustrations in the lessons. Record conversations for use in creating animation materials. As well as bringing copyrighted images and sound effects to use in this work Then bring all images and sounds to edit VDO with Windows Movie Maker program.

Then disseminate animation media through the website. <https://www.youtube.com/>, which is the most popular video distribution website for Thais and other foreigners who are interested to have access to innovative media as much as possible which can be accessed at <https://shorturl.asia/ye4VK> However, because the Youtube website is blocked from the People's Republic of China. making the Chinese unable to access such media The research team therefore published animation materials on the website. <https://www.ixigua.com/>, which is a Chinese website So that Chinese people living in the People's Republic of China can access this innovative media. as show in Figure 1.

Figure 1. Examples of animation media for teaching the Thai language for foreigners.

Source: Created by the authors

During the implementation phase, the research team integrated the animation media into the Thai Language for Foreigners Program at the Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University. The media served as a primary instructional tool for Chinese students across various subjects. Beyond classroom application, the team actively disseminated the research findings and distributed the learning materials to various educational institutions specializing in Thai language instruction for foreigners. The key implementation activities included:

- Academic Dissemination: The research team presented a peer-reviewed article entitled "An Analysis of Demand for Using Animation Media and Electronic Books as an Innovation in Teaching Thai Communication for Chinese People" at the National Academic Conference on Rambhai Barni Research to share insights on local wisdom and innovative development.

- Instructional Application: The animation media was formally integrated into the Thai Language Teaching Skills for Foreigners course (Course Code: 227312). This application allowed for real-world testing of the media's effectiveness in enhancing pedagogical skills and student engagement.

- Knowledge Sharing Workshops: A specialized seminar titled "From Teaching Experience to Innovation: Developing Animation and E-Books for Thai Language Instruction" was organized via online platforms. This session served as a forum for sharing the developmental process and the research-based innovations with educators and researchers.

- Institutional Distribution: The research results and the innovative media, including both animation and electronic books, have been published and distributed to various educational agencies. This outreach ensures that the developed innovations are accessible to institutions managing Thai language programs for international learners.

2. The examination of the efficiency gained through the utilization of animations in the language learning process.

The examination results of animation media efficiency for teaching Thai language for communication to foreigners, as assessed by general users, indicate positive feedback across various aspects. Users evaluated the content to be comprehensive, presented in a logical sequence, and easily understood. Overall, the animation media was deemed appropriate for its intended purpose. The evaluation results revealed a high level of effectiveness, with an average rating ($\bar{X}$) of 4.55 and a standard deviation (S.D.) of 0.24.

Furthermore, the characters depicted in the animation media were recognized as accurate and suitable, receiving an average rating ($\bar{X}$) of 4.64, with a standard deviation (S.D.) of 0.40. The system's performance in terms of working accuracy was also commendable, with clear and easily understandable icons within the animation media, earning an average rating ($\bar{X}$) of 4.68 and a standard deviation (S.D.) of 0.48.

The feedback received regarding additional suggestions for improving the teaching of Thai language to foreigners was highly positive. Several valuable recommendations were provided, including the need for an easily accessible and user-friendly format. It was suggested to use simple and memorable words, incorporate Thai culture to enhance foreign learners' understanding, and provide relevant examples of dialogues for better comprehension. The lesson contents were praised for their accuracy, clarity, and applicability to everyday life vocabulary.

Regarding the editing of animation media for teaching Thai language to foreigners, numerous ideas were proposed. One prominent suggestion was to include subtitles in international languages like English or incorporate karaoke-style text for the convenience of learners from different countries. This would ensure that individuals from various backgrounds could benefit from the materials while studying the language.

Overall, these examinations of the efficiency findings indicate that the animation media exhibited high performance across all three considered aspects.

3. The evaluation of the learning achievement and satisfaction levels of students who utilize animation media for Thai language instruction.

The research team conducted a pre-and-post achievement test using animation media and e-books to assess Chinese students' proficiency in learning Thai. The test covered various topics relevant to everyday language use, including greetings, self-introduction, expressions of gratitude and apology, food, numbers,

money, shopping, discussing dates, illness, and hospital visits. Each test consisted of 10 sentence completion questions.

Prior to using the animation media, question 1 received 14 correct responses, representing 50%. Question 2 had 15 correct responses, accounting for 53.57%. For question 3, there were 15 correct responses, equivalent to 57.14%. In question 4, 18 participants answered correctly, representing 64.29%. Question 5 had 17 correct responses, totaling 60.71%. In question 6, 20 participants answered correctly, representing 71.43%. Question 7 had 14 correct responses, accounting for 50%. Question 8 had 15 correct responses, representing 53.57%. Question 9 had 20 correct responses, accounting for 71.43%. Finally, question 10 had 13 correct responses, representing 46.43%.

After utilizing the animation media, the post-test results showed a significant improvement. Question 1 received 28 correct responses, accounting for 100%. Question 2 also had 28 correct responses, totaling 100%. In question 3, 27 participants answered correctly, representing 96.43%. For question 4, 26 participants answered correctly, accounting for 92.86%. Question 5 had 28 correct responses, totaling 100%. In question 6, 28 participants answered correctly, representing 100%. Question 7 had 27 correct responses, accounting for 96.43%. Question 8 received 25 correct responses, representing 89.29%. Question 9 had 28 correct responses, accounting for 100%. Finally, question 10 received 28 correct responses, totaling 100%. As show in Table. 1

Table 1 Summarize the test scores before and after using animation media

Question Order	Score before using the media	Percentage	Score after using the media	Percentage
Question 1	14	50.00	28	100
Question 2	15	53.57	28	100
Question 3	6	21.43	27	96.43
Question 4	18	64.29	26	92.86
Question 5	17	60.71	28	100

Table 1 Summarize the test scores before and after using animation media
(continue)

Question Order	Score before using the media	Percentage	Score after using the media	Percentage
Question 6	20	71.43	28	100
Question 7	14	50.00	27	96.43
Question 8	15	53.57	25	89.29
Question 9	20	71.43	28	100
Question 10	13	46.43	28	100
Total	152	542.86	273	975.00
Average	15.2	54.28	27.3	97.50

Subsequently, the research team conducted an analysis to evaluate the effectiveness of animation media and e-books in teaching Thai language to foreigners. The analysis involved calculating the mean and percentage scores obtained from the pre and post-tests administered before and after utilizing the animation media. The data were then used to assess the process efficiency (E1) and result efficiency (E2) of the animation media for teaching Thai language, employing the formula E1/E2 with an efficiency benchmark of 80/80.

The process efficiency (E1) was evaluated based on the students' performance in the exercises provided within each of the 12 animation modules. The product efficiency (E2) was evaluated based on the post-test results.

The latter "80" signifies the average learning achievement score achieved by the sample group in the post-test, where a percentage of 80 or higher was deemed desirable. To determine the process efficiency, the following formula was employed. As show in Table. 2

Table 2 Efficiency of animation media based on 80/80 performance criteria.

Question Order	E ₁	E ₂
Question 1	75.99	100
Question 2	81.41	100
Question 3	56.46	96.43
Question 4	97.70	92.86
Question 5	92.26	100
Question 6	95.11	100
Question 7	75.99	96.43
Question 8	81.41	89.29
Question 9	98.10	100
Question 10	70.56	100
Total	824.99	975.01
Average	82.50	97.50

The analysis of the efficiency of animation media to promote Thai language teaching for Chinese students, using the efficiency criteria E1/E2 of 80/80, found that the animation media had an efficiency of 82.50/97.50 which surpassed the specified criteria. The process efficiency E1 of 82.50 was derived from the average scores of exercises and activities conducted during the lessons, while the product efficiency E2 of 97.50 was obtained from the post-test results.

Table 3 Comparison of Achievement Test Scores Before and After Using Animation Media (N = 28)

Assessment	Mean ($\bar{X}$)	S.D.	t	p-value	Cohen's d
Pre-test	5.43	1.85	22.14*	< .001	4.18
Post-test	9.75	0.52			

The results of the paired-samples t-test (Table 3) indicated a significant improvement in Thai language achievement among Chinese students. The mean score increased from 5.43 (S.D. = 1.85) in the pre-test to 9.75 (S.D. = 0.52) in the post-test. The statistical analysis yielded a t-value of 22.14 with a p-value of $< .001$, indicating that the learning gains were statistically significant at the .05 level. Furthermore, the calculated Cohen's d was 4.18, which represents a very large effect size. This confirms that the developed animation media had a substantial and positive impact on the students' Thai language communication skills.

Discussion and Conclusions

Conclusions

The development of animation media for teaching the Thai language to Chinese learners using the ADDIE Model proved to be a successful and innovative approach. The five-step systematic process, comprehensive of Analysis, Design, Development, Implementation, and Evaluation, was effectively applied to address specific linguistic barriers. The evaluation phase confirmed that the media achieved an efficiency of 82.50/97.50, which surpassed the 80/80 standardized benchmark. Most importantly, the statistical analysis through a paired-samples t-test revealed a significant improvement in learning achievement ($t = 22.14$, $p < .001$), with a very large effect size (Cohen's $d = 4.18$). These results underscore the media's high effectiveness in enhancing communicative competence for the target group.

Discussion

The findings of this research indicate that the animation media significantly improved the learning achievement of Chinese students. The E1 value (82.50) reflects the learners' consistent engagement and high performance during the formative learning process, while the E2 value (97.50) indicates excellent knowledge retention after the intervention. The substantial difference between pre-test and post-test scores, supported by a very large effect size, confirms that the integration

of 2D animation with bilingual subtitles is a potent tool for overcoming language barriers.

These results are consistent with the study by Wiboolyasarin (2015), which emphasizes that a systematic instructional design for teaching Thai to foreigners effectively enhances learning outcomes. Furthermore, the selection of content focusing on real-life communication aligns with the findings of Lerdsuwan and Thaima (2022), whose research demonstrated that multimedia integration specifically designed for Chinese learners' linguistic challenges can significantly enhance vocabulary acquisition. The effectiveness of digital tools in this study is further supported by Teeranon (2020), who found that using digital applications provides measurable improvements in language perception and accuracy.

Interestingly, the success of interactive digital activities in this research also resonates with Sringam (2021), who noted that digital platforms are effective for reinforcing vocabulary and assessing proficiency. Moreover, the high performance of this animation media aligns with Keadplang et al. (2025), who argued that integrating digital technology creates an interactive atmosphere that fosters long-term motivation. By employing a learner-centered approach, this method effectively addresses cultural diversity and enhances academic achievement for 21st-century learners.

Regarding user satisfaction, the high ratings for content completeness ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.52) and design appropriateness ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.48) suggest that the visual elements were crucial to the media's success. This pedagogical approach aligns with Jamsai and Pilanthananon (2019), who emphasized that engaging in active processes such as watching and listening allows students to simulate authentic language usage.

Suggestions

Suggestions for the application

1. Platform Adaptation: Instructional media for international learners should be adapted to country-specific platforms to ensure accessibility. For instance, providing resources via accessible local websites (e.g., ixigua.com for Chinese learners) is essential when international platforms like YouTube are restricted.

2. Diversification of Media Formats: Future instructional design should explore various popular formats, such as Japanese Manga-style animations, interactive games, or contemporary digital storytelling, to further increase learner engagement and retention.

Suggestions for further studies

1. Deep Cultural Integration: Subsequent studies should further investigate the integration of "Culture-Based Language Learning." Focusing on how cultural nuances impact language acquisition will help learners use Thai more accurately and confidently in appropriate social contexts.

2. Long-term Skill Sustainability: Further research should explore the long-term impact of using animation media on students' language proficiency and their ability to apply these skills in real-world professional environments.

References

- Anan, T., & Kunwong, S. (2018). Computer-assisted instruction with 2D cartoon animation on Baibok and Bua Bua for Prathomsuksa 1 students, Thai language learning group, case study: Ban Saew Pradu School. *Academic Journal of Information Technology Applications*, 2(1), 49-59.
<https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/project-journal/article/view/152767>
- Hidayati, A. (2022). Development of "Kenalada" animation media as a learning media during the Covid-19. *International Journal of Applied Guidance and Counseling*, 3(1), 31-38. <https://doi.org/10.26486/ijagc.v3i1.2291>

- Jamsai, R., & Pilanthananon, N. (2019). The development of English self-learning media for taxi drivers of Sripatum International Language and Culture Institute, Sripatum University. *Humanities and Social Sciences Journal, Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 10(1), 104-118. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/humanjubru/article/view/172056>
- Keadplang, K., Ngamnikorn, T., & Huanarom, Y. (2025). Creating a Supportive and Engaged Environment for Foreign Language Learning: a Comparative Perspective on Learning English, Thai, and Chinese. *Journal of the Graduate Network of Northern Rajabhat University (GNRU)*, 15(1), 99-112. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGNRU/article/view/275744>
- Lerdsuwan, K., & Thaima, W. (2022). A development of multimedia with active learning management in Thai conversation courses for Chinese students. *Journal of Modern Learning Development*, 7(11), 223–239. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/258026>
- McGriff, S. J. (2000). *Instructional System Design (ISD): Using the ADDIE Model*. <https://snazlan.wordpress.com/wp-content/uploads/2017/03/instructional-system-design-isd-using-the-addie-model.pdf>
- Muyassaroh, L. U., Mardasari, O. R., Ventivani, A., Z. R.A., N. A., & Mahardika, T. (2021). Development of learning media for Chinese language based on interactive animation videos on directional complement. In W. Strietkowski, J. M. Black, S. A. Butterfield, C. Chang, J. Cheng, F. P. Dumanig, R. Al-Mabuk, R. Al-Mabuk, M. Urban, & S. Webb (Eds.), *Proceedings of the International Seminar on Language, Education, and Culture (ISOLEC 2021)* (pp.186-188). Atlantis. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.211212.035>
- Plangsorn, R. (2017). *The science of teaching Thai as a foreign language*. Chulalongkorn University Press.

- Putthasatien, K. (2017). The Development of Thai Tonal Pronunciation Exercise: A Case Study of Chinese Students, NRRU. *Journal of Language, Religion and Culture*, 6(1), 1-12.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/gshskku/article/view/80349>
- Sringam, P. (2021). Development of an application for testing basic Thai vocabulary activities for foreign students. *RMUTSB Academic Journal (Humanities and Social Sciences)*, 6(2), 248–260.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rmutsb-hs/article/view/250709>
- Suchanavanich, J. (2018). Teaching Chinese as a Foreign Language by Information and Communication Technology (ICT): A Case Study of the People's Republic of China. *KKU Research Journal (Graduate Studies) Humanities and Social Sciences*, 6(2), 1-13. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/gskkuhs/article/view/130967>
- Teeranon, P. (2020). Chinese Learners Learning Thai Language with an Application: Evidence from an Acoustic Study and a Perception Test. *Asian Journal of Education and Training*, 6(2), 330–340.
<https://doi.org/10.20448/journal.522.2020.62.330.340>
- Wiboolyasarin, W. (2015). A web-based instructional design principle based on ADDIE model to teach fundamental Thai conversation for foreigners. *Srinakharinwirot Research and Development Journal of Humanities and Social Sciences*, 6(12), 192-205.
<https://ejournals.swu.ac.th/index.php/swurd/article/view/5050>

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุพรรณบุรี
เลขที่ 156 หมู่ 5 ตำบลพลายชุมพล
อำเภอเมืองพิจิตรโลก จังหวัดพิจิตรโลก 65000

